

ตำรารวมหลักวิชาครู

เล่ม ๒

ว่าด้วยการสอนวิชาเฉพาะ จิตวิทยา

ฝ่ายธุรการ การจัดการโรงเรียน

และหัวข้อเบ็ดเตล็ด

สำหรับนักเรียนฝึกหัดครู ผู้จะสมัครสอบวิชาครู

ครูประถมศึกษา และครูทั่วไป

กระทรวงธรรมการอนุญาตแล้ว

นายอำ อุ่นใจ ป.ม.ก.

ครูโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ในวัด

เรียบเรียงและรวบรวม

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๔๗๗

ราคา • บาท

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

วังหลังตามพระราชบัญญัติ

ตำรารวมหลักวิชาครู

เล่ม ๒

ว่าด้วยการสอนวิชาเฉพาะ จิตตวิทยา

ฝ่ายธุรการ การจัดการโรงเรียน

และหัวข้อเบ็ดเตล็ด

สำหรับนักเรียนฝึกหัดครู ผู้จะสมัครสอบวิชาครู

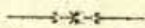
ครูประถมศึกษา และครูทั่วไป

กระทรวงธรรมการอนุญาตแล้ว

นายอ่ำ อุ่นใจ ป.ม.ก.

ครูโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ในวัด

เรียบเรียงและรวบรวม

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

คำนำ

เนื่องจากข้าพเจ้าถูกสอนวิชาครูในโรงเรียนฝึกหัดครู
ประถมกสิกรรม จึงต้องค้นคว้าวิชาแผนกนี้มาก เพื่อมุ่ง
สอนนักเรียนให้ครบตามหลักสูตร ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าพิมพ์
วิชาครูที่ข้าพเจ้าเรียบเรียงและรวบรวมไว้นั้นขึ้นเป็นเล่มแล้ว
คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนและเป็นประโยชน์
แก่ครูผู้ที่ไม่เคยได้ผ่านโรงเรียนฝึกหัดครูไม่มากนักขอ จึง
ได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นเล่ม การพิมพ์ได้แบ่งออกเป็น ๒ เล่ม
เล่ม ๑ พิมพ์เสร็จไปแล้ว เล่มที่ปรากฏอยู่นี้เป็นเล่ม ๒

หนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าอาศัยหลักที่เรียนมาจากโรงเรียน
ฝึกหัดครูบ้าง อาศัยความสังเกตและความเคยชินในเวลา
ที่ข้าพเจ้าทำการสอนอยู่บ้าง และอาศัยหลักจากตำราวิชา
ครูต่าง ๆ บ้าง ก็อย่างนี้ทั้งนี้ตอนข้าพเจ้าเขียนขึ้นจาก
ความคิดความเห็นของข้าพเจ้าที่เข้าใจว่าจะเป็นจริงบ้าง แล้ว
เอารวมลงในสมุดเตรียมการสอนของข้าพเจ้า เพื่อสอนนัก

เรียนฝึกหัดครูโดยตรง จึงได้ออกมาพิมพ์ขึ้นเป็นเล่มเพื่อ
ความประสงค์ดังกล่าวแล้ว

หนังสือที่ข้าพเจ้าได้อาศัยเป็นหลักในคราวนี้ คือ หนังสือ
สัจจพิทยาสอนของเจ้าคุณเมธาธิบดี ในตอนที่ว่าด้วยความคิด
คำนึง และในตอนที่ว่าด้วยแผนการศึกษาชาติ ได้อาศัย
หลักจากของกระทรวงธรรมการ ที่ได้ลงในวิทยารักษ์
อัตราเวลาเรียนก็ได้อาศัยหลักของกระทรวง ทั้งที่ข้าพเจ้าได้
บอกไว้ในท้ายตารางนั้นแล้ว นับว่าหนังสือต่าง ๆ ที่กล่าว
นามแล้วนี้ ช่วยในความสำเร็จของข้าพเจ้า จึงขอขอบพระ
คุณท่านเจ้าของไว้ในที่นี้ด้วย

หนังสือนี้คงจะมีการผิดอยู่บ้าง หวังว่าคงได้รับคำตัก
เตือนตักท้วง จากครูบาอาจารย์และท่านครูบัณฑิตทั้งหลาย
เพื่อจะได้จัดการแก้ไขให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น ถ้าหนังสือนี้
เป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านผู้เรียนบ้างแล้ว ข้าพเจ้าขออุทิศ
ผลทั้งหลายเหล่านั้นให้แก่ครูบาอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาท
วิชาครูให้แก่ข้าพเจ้า และผู้ที่มีคุณูปการแก่ข้าพเจ้ามา

ก

แต่ก่อนตลอดท่านเจ้าของตำราวิชาครู * ที่ข้าพเจ้าได้ศึกษ
เป็นหลักในการค้นคว้าทุก ๆ ท่าน

นายอ่ำ อุ่นใจ ป.ม.ก.

ครูโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมในวั

จังหวัดนครราชสีมา

๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๒

สารบัญ

ภาค ๓ ว่าด้วยการสอนวิชาละเพาะ

บทที่ ๑๘	ว่าด้วยหลักของการสอนวิชาละเพาะ		
	และหลักสูตรของโรงเรียน	หน้า	๓
	สิ่งที่ช่วยการสอนของครูให้ได้		
	ผลึกชน	”	๒
	จำเป็นอย่างไรงี้ต้องเรียนรู้อะไรถึงวิชาละเพาะ	”	๖
	ว่าด้วยหลักสูตรของโรงเรียน	”	๗
	หลักสูตรสามัญศึกษา	”	๘
	การแบ่งหลักสูตร	”	๑๐
	การทั้งหลักสูตร	”	๑๓
บทที่ ๑๙	ว่าด้วยการสอนเลขคณิต	”	๑๔
	ความมุ่งหมายของการสอน		
	เลขคณิต	”	๑๕

(๒)

ที่ว่าครสอนเลขคณิตวิธีนั้น	หน้า
คือ อย่างไร	๑๖
หลักทั่วไปที่ควรยึดถือในการ	
สอนคณิตศาสตร์	๑๘
ชนิดของเลขคณิตที่สอนใน	
โรงเรียน	๒๒
(๑) วิธีสอนเลขคณิตเบื้องต้น	๒๓
วิธีสอนบวกเบื้องต้น	๒๘
วิธีสอนลบเบื้องต้น	๓๓
วิธีสอนคูณเบื้องต้น	๓๗
วิธีสอนหาร	๔๒
วิธีสอนเลขมาตรา	๔๖
(๒) วิธีสอนเลขคณิตวิธีต่าง ๆ	๕๕
ก. การสอนทศนิยม	
(เศษสิบ)	๕๖
ข. การสอนเลขเศษส่วน	๕๘
ตัวอย่างบันทึกการสอนเลขคณิต	
อย่างพิศการ	๖๑

(๓)

บทที่ ๒๐ ว่าด้วยการสอนอ่านพึงเสียง	หน้า	๖๖
และอ่านเขาเรื่องความมุ่งหมาย		
ของการสอนอ่าน	„	๖๘
ชนิดของการสอนอ่านในโรงเรียน	„	๗๐
วิธีสอนอ่านตอนที่อ่านหนังสือ		
ยังไม่ออก	„	๗๓
วิธีสอนอ่านตอนที่อ่านหนังสือ		
ออกแล้ว	„	๗๕
การสอนอ่านเขาเรื่อง	„	๗๘
ความประสงค์ของการสอนอ่าน		
เขาเรื่อง	„	๗๙
หลักของการสอนอ่านเขาเรื่อง	„	๗๙
วิธีสอนที่จะทำให้เด็กเข้าใจ		
และจำเรื่องได้ ดี	„	๘๐
สอนให้คิดใคร่ครวญหาเหตุผล		
ในเรื่อง	„	๘๒

(๔)

บทที่ ๒๑ ว่าด้วยการสอนคัดลายมือ	หน้า ๘๓
ประโยชน์หรือความประสงค์	
ของการคัดลายมือ	๘๓
หลักที่ควรยึดถือในการสอน	
คัดลายมือ	๘๔
วิธีดำเนินการสอนคัดลายมือ	๘๗
ก. การสอนคัดลายมือเด็ก	
แรกเรียนอ่าน	๘๘
ข. การสอนคัดลายมือเด็ก	
ที่อ่านออกแล้ว	๘๙
การตรวจคัดลายมือ	๙๑
บทที่ ๒๒ ว่าด้วยการสอนสะกดและเขียน	
ตามคำบอก	๙๓
ความประสงค์ของการสอนสะกด	
และเขียนตามคำบอก	๙๓
วิธีสอนบทเรียนสะกด	๙๔
วิธีสอนเขียนตามคำบอก	๙๖

(๕)

การทรว	หน้า ๙๗
คำแนะนำในการสอนเขียนตาม	
คำบอก	๙๘
บทที่ ๒๓ ว่าด้วยการสอนแต่งหรือเรียง	
ความและสอนจดหมาย	๑๐๐
ความมุ่งหมายของการสอนแต่งหรือเรียงความ	๑๐๐
ชนิดของการแต่งหรือเรียงความ	๑๐๒
การแต่งอย่างร้อยแก้ว	๑๐๒
การสอนแต่งเริ่มแต่เมื่อไร และชั้นไหน ทำเนิการสอนอย่างไร	๑๐๔
(๑) การสอนแต่งแก้เด็กแรกเข้าเรียน	๑๐๔
(๒) การสอนแต่งแก้เด็กที่อ่านออกและเขียนหนังสือได้คลแล้ว	๑๐๖
(๓) การสอนแต่งมีขยมาถึงขั้นสูงว่าด้วยการสอนจดหมาย	๑๑๐
วิธีทำเนิการสอนจดหมาย	๑๑๑

(๖)

บทที่ ๒๔ ว่าด้วยการสอนการรักษาคัว	หน้า
หรือสรีระศาสตร์ และ สุขวิทยา	๖ ๑๑๔
ความประสงค์ของวิชา	๖ ๑๑๖
หลักการสอนวิชาการรักษาคัว	๖ ๑๑๖
บทที่ ๒๕ ว่าด้วยการสอนจรรยา	๖ ๑๒๐
ความประสงค์ของการสอนจรรยา	๖ ๑๒๐
จรรยาควรสอนเมื่อไรบ้าง	๖ ๑๒๑
หลักที่ควรยึดถือในการสอนจรรยา	๖ ๑๒๒
(๑) ตั้งความมุ่งหมาย	๖ ๑๒๓
(๒) เตรียมเรื่องที่จะสอน	๖ ๑๒๓
(๓) วิธีสอน	๖ ๑๒๔
(๔) การฝึกหัด	๖ ๑๒๗
บทที่ ๒๖ ว่าด้วยการสอนพลศึกษา	
และการออกกำลังกาย	๖ ๑๒๘
พลศึกษาสำคัญอย่างไร	๖ ๑๓๐
พลศึกษาคืออะไร	๖ ๑๓๑
ชนิดของพลศึกษาที่สอนอยู่ ในโรงเรียน	๖ ๑๓๒

(๓)

การสอนผลศึกษา	หน้า ๑๓๓
สิ่งที่ต้องเอาใจใส่ในเวลาเล่น	„ ๑๓๔
งานกับการเล่น	„ ๑๓๖
บทที่ ๒๓ ว่าด้วยการสอนวาดเขียน	„ ๑๓๗
ความประสงค์ของการสอน	
วาดเขียนในโรงเรียน	„ ๑๓๗
สิ่งที่ต้องเอาใจใส่และกวาดขัน	
ในการสอนวาดเขียน	„ ๑๓๘
วิธีดำเนินการสอน	„ ๑๔๐
วิธีเขียน	„ ๑๔๑
การฝึกหัด	„ ๑๔๒
บทที่ ๒๔ ว่าด้วยความมุ่งหมายและการ	
สอนวิชาอย่าง	„ ๑๔๒
(๑) วิชาขับร้องและการดนตรี	„ ๑๔๒
(๒) งานลูกเสือ	„ ๑๔๔
(๓) งานอนุสฎาภาษา	„ ๑๔๘
(๔) วิชาอาชีพหรือการผสม	„ ๑๔๘

(๘)

(๕) การบัญชี	หน้า ๑๕๑
(๖) วิชาการเรือน	„ ๑๕๕
บทที่ ๒๑ ว่าด้วยความรู้ความหมายและการ สอนวิชา (ต่อ)	„ ๑๕๗
(๗) วิทยาศาสตร์	„ ๑๕๗
(๘) ย่อความ	„ ๑๖๐
(๙) คณิต	„ ๑๖๒
(๑๐) ไวยากรณ์	„ ๑๖๔
(๑๑) ภาษาต่างประเทศ	„ ๑๖๘

ภาคที่ ๔ ว่าด้วยจิตตวิทยา (ต่อ)

บทที่ ๓๐ ว่าด้วยการสังเกตจิตใจและ อาการของจิตใจบางอย่าง	หน้า ๑๗๐
ผู้จะสังเกตจิตใจของเด็กได้ก็ เวลาที่เหมาะสำหรับสังเกตจิตใจ	„ ๑๗๐
ใจเด็ก	„ ๑๗๒
วิธีการวิจัยจิตใจของผู้อื่น	„ ๑๗๓

(๕)

อาการของจิตต์ไยบางอย่าง	หน้า	๓๗๔
ความคิดคำนึง	„	๓๗๔
ชนิดของความคิดคำนึง	„	๓๗๕
สิ่งที่เป็นกำลังช่วยในการคิดคำนึง	„	๓๗๖
สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นในเวลาคิดคำนึง	„	๓๗๗
ลำดับความเจริญของการคิดคำนึง	„	๓๗๘
ค่าของความคิดคำนึงในการศึกษา	„	๓๗๙
โทษของความคิดคำนึง	„	๓๘๑
หลักของการฝึกหัดความคิดคำนึง	„	๓๘๓
ความคิดหาเหตุผล	„	๓๘๒
การคิดหาเหตุผลต่างกับการคิดคำนึงอย่างไร ?	„	๓๘๓
บทที่ ๓๑ ว่าด้วยสันดานและความประพฤติ	„	๓๘๔
กำเนิดของจิตต์ไยและสันดาน	„	๓๘๕
สันดานเกิดที่ติดมาจากกำเนิด		
ตามธรรมชาติ	„	๓๘๗

(๑๐)

สันดานชั่วที่ติดมาแต่กำเนิด	หน้า ๑๘๗
สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง	„ ๑๘๘
ต้นเหตุที่เกิดขึ้นเป็นนิสัยสันดาน และความประพฤติ	„ ๑๘๐
หลักของการปลูกฝังความ ประพฤติ	„ ๑๘๒
สันดานและความประพฤติ ที่เราต้องการปลูกฝังให้เด็ก	„ ๑๘๔
บทที่ ๓๒ ว่าด้วยการรกล่อมเกลาคความ ประพฤติ	„ ๑๘๕
(๑) เกียรติยศและวีรกรรม	„ ๑๘๖
(๒) เยอหยิ่งทะนงตัว	„ ๑๘๘
(๓) สกปรก	„ ๒๐๐
(๔) เองหงอย	„ ๒๐๑
(๕) ไม่ตรงเวลามาโรงเรียนสาย	„ ๒๐๓
(๖) พุดปรดหรือความไม่สัตย์จริง	„ ๒๐๕
(๗) โกรธง่าย	„ ๒๐๗

(๑๑)

(๘) ทะเลสาบ	หน้า ๒๐๘
(๘) หนองน้ำหรือซาก เรียนย่อย ๆ	,, ๒๑๐
(๑๐) ชุกชุม	,, ๒๑๓
(๑๑) เกษตรกรรม	,, ๒๑๔
(๑๒) นิสัยของบุคคลอื่น	,, ๒๑๖
(๑๓) สรรพ	,, ๒๑๘

ภาคที่ ๕ ว่าด้วยฝ่ายราชการ และ จัดการโรงเรียน

บทที่ ๓๓ ว่าด้วยการปลูกสร้างโรงเรียน

และจัดสถานที่

(๑) การเลือกที่	,, ๒๒๐
(๒) ขนาดของโรงเรียนที่เหมาะสม	,, ๒๒๓
(๓) ทัศนคติของห้องเรียน ที่เหมาะสม และ ถูกต้อง	,, ๒๒๕
(๔) สร้างและจัดห้องเรียน ที่เหมาะสมแก่การเดินของอากาศ	,, ๒๒๖

(๑๒)

(๕) จัดห้องเรียนให้เหมาะ	หน้า	
ให้แสงสว่างเข้าถูกทาง	„	๒๒๗
(๖) จัดชั้นและห้องเรียนให้ถูกที่	„	๒๒๘
บทที่ ๓๔ ว่าด้วยการจัดสถานที่โรงเรียน	„	
(๑) สนามเล่น	„	๒๓๑
(๒) ที่พักร้อน	„	๒๓๑
(๓) ส้วม	„	๒๓๔
(๔) ที่ถ่ายขี้ส้วม	„	๒๓๕
(๕) น้ำคมน้ำใช้	„	๒๓๖
(๖) ที่สำหรับรับประทานอาหาร	„	๒๓๖
บทที่ ๓๕ ว่าด้วยห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์	„	๒๓๗
ประโยชน์ของห้องสมุด	„	๒๓๗
หนทางที่จะชักจูงให้เกิดรักการอ่าน	„	๒๓๘
วิธีหาหนังสือเข้าห้องสมุด	„	๒๔๐
หนังสือที่ควรและไม่ควรเก็บ		
ในห้องสมุด	„	๒๔๑
การเก็บหนังสือ	„	๒๔๒

การรึกษา	หน้า ๒๔๖
การรับจำนองสิ่ง	„ ๒๔๖
ข้อบังคับของห้องสมุด	„ ๒๔๗
ห้องสมุดสำหรับตนเอง	„ ๒๔๗
พิพิธภัณฑ์	„ ๒๔๘
ประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์	„ ๒๔๘
บทที่ ๓๖ ว่าด้วยเครื่องใช้ และ เครื่อง	
ประดับตกแต่งของโรงเรียน	„ ๒๕๐
เครื่องประดับตกแต่งโรงเรียน	„ ๒๕๓
เครื่องใช้ของโรงเรียน	„ ๒๕๓
บทที่ ๓๗ ว่าด้วยหน้าที่ครูใหญ่และหน้าที่	
ครูรอง	„ ๒๕๘
หน้าที่ครูใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบ	„ ๒๕๘
(๑) การจัดโรงเรียนเกี่ยวกับ	
การสอน	„ ๒๖๐
(๒) การจัดโรงเรียนเกี่ยวกับ	
การปกครอง	„ ๒๖๓

(๓) การจัตุสขากิยาตทั่วไป	
ในโรงเรียน	หน้า ๒๖๒
(๔) การทะเบียนบัญชีของ	
โรงเรียน	,, ๒๖๒
(๕) การจร	,, ๒๖๔
หน้าที่ของครูรอง	,, ๒๖๕
การรับนักเรียนเข้าใหม่	,, ๒๖๖
หน้าที่ครูรองในการรับนักเรียน	,, ๒๖๗
บทที่ ๓๘ ว่าด้วยสมุหบัญชีต่าง ๆ	,, ๒๖๘
(๑) สมุคหมายเหตฺรายวัน	,, ๒๗๐
(๒) ทะเบียนนักเรียน	,, ๒๗๑
(๓) บัญชีเรียกชื่อ	,, ๒๗๒
(๔) เวลาทำการของครู	,, ๒๗๔
(๕) บัญชีเงิน	,, ๒๗๔
(๖) บัญชีพัสดุของโรงเรียน	,, ๒๗๔
(๗) บัญชีหนังสือของสมุค	,, ๒๗๕
(๘) บัญชีพัสดุของพิพิธภัณฑ	,, ๒๗๕
(๙) บัญชีอื่น ๆ	,, ๒๗๕

(๑๕)

(๓๐) สมุดคู่มือของครูประจำชั้น หน้า ๒๗๕
สิ่งที่ควรจดลงในสมุดคู่มือของครู „ ๒๗๖

บทที่ ๓๙ ว่าด้วยตารางสอน	๒๗๗
หลักของการทำตารางสอน	๒๗๗
อัตราเวลาเรียน ชาย	๗๘๒
อัตราเวลาเรียน หญิง	๒๗๕
ตารางสอนสหศึกษา	๒๗๗

ภาคที่ ๖ ว่าด้วยหัวข้อเบ็ดเตล็ด

บทที่ ๔๐ ว่าด้วยวิธีจัดชั้นศึกษาตามแผน	
การศึกษาชาติ	๒๗๗
ศึกษาพญักษ์คนไม่แสดงแผน	
การศึกษา	๒๗๘
ประเภทของการศึกษา	๒๘๐
ชั้นประถมศึกษา	๒๘๐
มัธยมศึกษา	๒๘๒
อุดมศึกษา	๒๘๔
การจัดชั้นศึกษาในโรงเรียน	๒๘๔
สามัญศึกษา	๒๘๕

วิสามันญศึกษา	หน้า ๒๘๖
อุทฺทมนศึกษา	,, ๒๘๖
กำหนดอายนิกเรียนเทียบเข้าชั้น	,, ๒๘๗
สามัญศึกษาคืออะไร	,, ๒๘๗
วิสามันญศึกษาคืออะไร	,, ๒๘๘
บทที่ ๔๑ บทพิเศษว่าด้วยหัวข้อแยกแต่ละ	,, ๓๐๐
การศึกษาเล่าเรียน	,, ๓๐๐
การสั่งสอน	,, ๓๐๑
การสอน, การบอก, การฝึก,	,, ๓๐๒
การเรียนจากครูโดยตรงกับการ	
เรียนจากตำรา	,, ๓๐๓
การทบทวนสิ่ง	,, ๓๐๔
การตอบคำถามสอบได้	,, ๓๐๗
การให้การบ้าน	,, ๓๐๘
พระสอนจรรยาในโรงเรียน	,, ๓๑๓
การติดต่อกับผู้ปกครองเด็ก	,, ๓๑๓

ภาค ๓ การสอนวิชาเฉพาะ

บทที่ ๑๘

ว่าด้วยหลักของการสอนวิชา

และหลักสูตรของโรงเรียน

สิ่งที่ช่วยการสอนของครูให้ได้ผลดีขึ้น

การสอนที่จะให้^๕ได้ผลดี^๕ยิ่งขึ้น^๕ ต้องอาศัย^๕สิ่งต่าง ๆ^๕ ประกอบกัน ถ้าหากบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด ผลที่^๕ได้รับ^๕ ก็^๕จะบกพร่อง^๕ไปด้วย^๕ สิ่งต่าง ๆ^๕ ที่เป็น^๕เครื่องช่วย^๕การสอน^๕ ของครู^๕ให้^๕ได้ผล^๕ดีขึ้น^๕นั้น^๕มี^๕หลายอย่าง^๕ด้วยกัน^๕ และได้^๕เคย^๕ กล่าว^๕มาแล้ว^๕ใน^๕ภาค^๕ที่^๕ว่า^๕ด้วย^๕หลัก^๕ของ^๕การ^๕สอน^๕วิชา^๕ แต่^๕จะ^๕ขอ^๕ ย้ำ^๕สิ่ง^๕สำคัญ^๕ ๆ^๕ ให้^๕เห็น^๕เด่น^๕ชัด^๕ขึ้น^๕อีก^๕ดังนี้^๕

๑. ความมุ่งหมายของวิชาและบทเรียน
๒. คำถาม
๓. เครื่องใช้ เครื่องประกอบบทเรียน

๔. บทเรียน

๕. การจัดทำต่าง ๆ

๖. ลักษณะและคุณสมบัติของครู

๗. นักเรียน

๑. ความมุ่งหมายของวิชาและบทเรียน เมื่อจะสอนเรื่องอะไร ครูจะต้องทั้งความมุ่งหมายไว้เสมอว่า เราจะต้องการให้เด็กรู้อะไรเป็นสำคัญ ขรรวมคายบทเรียนทั้งหลายย่อมมีความมุ่งหมายทุก ๆ บท เช่น เมื่อสอนอ่านก็มุ่งหมายให้เด็กรู้หลักของภาษา สอนคณิตศาสตร์ก็มุ่งหมายจะให้เด็กคิดคำนวณได้ถูกต้องเป็นต้น ความมุ่งหมายดังที่กล่าวนี้เป็นความมุ่งหมายกว้าง ๆ ความมุ่งหมายกว้าง ๆ เช่นนี้ไม่สู้จะไร้นัก แต่ความมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง เฉพาะบทเรียนนั้นเป็นของสำคัญ ครูจะละเลยไม่ได้เป็นอันขาด ความมุ่งหมายเฉพาะนี้ ในเรื่องเดียวกันถ้าหากเราแยกสอนเป็นหลายบทเรียน ความมุ่งหมายก็มีหลายอย่าง คือหมายความว่า การสอนบทเรียนหนึ่ง ๆ ก็ต้องมี ความมุ่งหมายอย่างหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ เช่น เราสอน ท. ร. ม. ก็เพื่อ

หลักการสอนวิชา

๓

ให้เขาไปใช้ ในการคูณ ทหารเศษส่วน สอน ค. ร. น. ก็เพื่อ
ให้รู้จักเขาไปใช้ ในการ บวก, ลบ, เศษส่วน สอน เรือง
อวยวะในร่างกาย ก็เพื่อให้เด็กรู้จักรักษาร่างกายให้ปราศจาก
โรค สอน จรรยา เรื่องการเคารพ ก็เพื่อให้ รู้จักประพฤติดน
เป็นคนอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่และเพื่อนฝูงทั่วไป สอน เรื่องส่วน
ต่าง ๆ ของสัตว์ก็มีความมุ่งหมายจะให้ รู้จักส่วนต่าง ๆ ว่า
สมกับควมมีและมีประโยชน์แก่ตัวมันอย่างไร เช่นนี้เป็นต้น
เมื่อครูได้วางความมุ่งหมายไว้แล้ว จะต้องระวังจักเนื้อหาเรื่อง
และวิธีสอนให้สัมพันธ์กับความมุ่งหมายตั้งแต่ต้นจนปลาย อย่า
ให้ก้าวก่ายหรือพลัดออกไปนอกทางได้ และเรื่องที่สอน
จะสั้นยาวยากง่ายเพียงใดนั้น แล้วแต่กำหนดเวลาอายุ และ
ความรู้เดิมของเด็กเป็นประมาณ

๒. คำถาม ครูต้องใช้คำถามให้เด็ก ให้ถูกต้อง เพื่อให้
เด็กได้ใช้ความคิด และให้เด็กเกิดความรู้ได้เอง นอก
จากนี้เด็กจะได้สนุกเพลิดเพลิน จะตั้งใจในบทเรียนที่ครู
สอนด้วย (คำถามได้กล่าวละเอียดมาแล้ว)

๓. เครื่องใช้เครื่องประกอบบทเรียน การสอนบทเรียนทุก ๆ อย่างจำเป็นต้องมีเครื่องใช้เครื่องประกอบ เพื่อให้เด็กได้ใช้ความสังเกตพิจารณา และเข้าใจในเรื่องที่ครูสอนนั้น เด็กจึงจะมีความรู้กว้างขวาง และจำความรู้ได้นาน (ดังได้กล่าวมาแล้ว)

๔. บทเรียน ครูต้องมีความรู้และความเข้าใจบทเรียนที่จะนำมาสอนเด็กเสียก่อน แล้วเตรียมหรือจัดบทเรียนให้ยากง่ายพอเหมาะแก่ชั้น เหมาะแก่อายุ และความรู้เดิมของเด็ก ทำบทเรียนให้เด็กเรียนได้ง่าย ๆ สอนบทเรียนให้ถูกต้องกัน

๕. การจัดต่าง ๆ ก่อนที่ครูจะลงมือสอนต้องจัดสิ่งต่าง ๆ ให้เรียบร้อยเสียก่อน เช่น จัดชั้น จัดห้องเรียน จัดบทเรียน จัดเครื่องใช้ จัดการปกครองให้เรียบร้อย ฯลฯ เพื่อให้เด็กตั้งใจและเอาใจจดจ่อในการเรียน การสอนของครูก็จะได้ผลดียิ่งขึ้น (ดังได้กล่าวมาแล้ว)

๖. ลักษณะและคุณสมบัติของครู เป็นสิ่งสำคัญช่วยในการสอนบทเรียนต่าง ๆ มาก ลักษณะอย่างไร จึง

เรียกว่า ลักษณะที่เด่น ๆ ได้เคยกล่าวมามากแล้ว แต่จะ
ขอย้ำในที่บางข้อ เช่น มีความรู้ มีไหวพริบในการ
สอนก็ ปกครองเด็กให้เรียบร้อย รู้จักใช้คำถาม รู้จัก
พลิกแพลงกลวิธีสอน วิธีอธิบายให้เด็กเข้าใจได้ง่าย ๆ
และซื่อซาย มีท่าทางเป็นสง่า เปล่งเสียงก็ ดำเนินการ
สอนตามกฎของการสอนที่ดี ๆ ถ้าครูมีลักษณะและ
คุณสมบัติดี และมีความสามารถในเชิงสอนแล้วก็ไม่ต้ง
ตกใจว่า การสอนของครูจะไร้ประโยชน์

๑. นักเรียน ผลของการสอนที่ครูพยายามสอนมาจะได้
ผลสมควรมุ่งหมายหรือไม่ นั่น ผลลัพธ์อยู่ที่นักเรียน ตาม
ธรรมชาติเด็กที่ฉลาดย่อมจะได้รับความรู้ดีกว่าเด็กที่ปานกลาง
และเด็กที่ปานกลางย่อมจะดีกว่าเด็กที่โง่เขลา แต่ถ้าว่า
ครูพยายามสอนโดยทั่วถึงด้วยวิธีอันดีแล้ว ความรู้ที่เด็กได้
รับจะเป็นไปตามหัวข้อเหล่านี้ด้วย คือ ๑. แล้วแต่ความ
พอใจของเด็ก ๒. แล้วแต่ความตั้งใจของเด็ก ๓. แล้วแต่
ความไหวพริบของเด็ก ๔. แล้วแต่ความรู้เก่าของเด็ก

แต่อย่างไรก็ดี การที่เด็กมีความพอใจ ทั้งใจ และ
มีไหวพริบในบทเรียนต่าง ๆ ที่ครูสอนนั้นก็แล้วแต่อธิบายของ
ครู คือถ้าครูมีกลวิธีสอนดี มีอธิบายที่ระลึกถึงให้เด็กเกิด
ความตั้งใจ พอใจในบทเรียน ก็คอยชักใช้ฝนความรู้เดิม
ของเด็กขึ้นมาเพื่อให้เชื่อมกับความรู้ใหม่ที่ครูกำลังสอนอยู่นั้น
ไว้เสมอแล้ว ก็เชื่อว่าเด็กคงได้รับความรู้อย่างบริบูรณ์และ
แม่นยำ

ฉะนั้นในเวลาสอนครูจึงจำเป็นต้องปลูก ความพอใจ
ความตั้งใจของเด็กให้เกิดขึ้นเสียก่อน และวิธีปลูกความ
พอใจก็อาศัยหลักทั้งที่ได้กล่าวไว้แล้วในจิตวิทยา ซึ่งเป็น
หลักของการสอนการปกครอง

จำเป็นอย่างไรจึงต้องเรียนรู้ถึงวิธีสอน วิชาเฉพาะ

ถึงแม้ว่าครูจะรู้หลักวิธีกฎเกณฑ์ของการสอนที่ดี และยึด
หลักของการสอนที่ดีต่าง ๆ ทั้งกล่าวมาแล้วก็ตามแต่ ถ้า
หากครูไม่รู้จักความมุ่งหมายและวิธีสอน วิชาหรือบทเรียน
ต่าง ๆ โดยเฉพาะอีกแล้ว ก็ยังไม่สามารถที่จะทำการสอน

วิชาต่าง ๆ ให้ได้ผลดีที่สุด การที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะวิชาต่าง ๆ ย่อมมีความมุ่งหมายต่าง ๆ กัน กล่าววิธีสอนวิธีอธิบายที่จะให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ก็ต่าง ๆ กันตามประเภทของวิชาด้วย ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องเรียนรู้ถึงความมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีสอนวิชาต่าง ๆ ให้เข้าใจโดยละเอียด เพื่จะได้นำไปสอนศิษย์ของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังจะกล่าวต่อไป พอเป็นสังเขป เพื่อเป็นทาง

ว่าด้วยหลักสูตรของโรงเรียน

หลักสูตรสำหรับใช้ในโรงเรียนของกระทรวงธรรมการ ได้ตั้งไว้แล้วว่าชั้นไหนจะให้สอนให้เรียนวิชาอะไรบ้าง และยากง่ายอย่างไร หลักสูตรแผนกประถมหรือประถมศึกษา มีอยู่แล้วในประมวลศึกษาพิเศษของกระทรวงธรรมการ แผนกมัธยมก็มีไว้แล้วเช่นเดียวกัน

การที่คงหลักสำหรับให้วิชาแก่นักเรียนเป็นหลักสูตรชั้นใดนั้น เท่ากับกำหนดให้เจ้าหน้าที่จัดการศึกษากำเนินการ

สอนในโรงเรียนให้มุ่งไปในทางเดียวกันทุกแห่ง โรงเรียน
ของบุคคลซึ่งประสงค์จะดำเนินตามแบบของรัฐบาล ก็
ได้อาศัยหลักสูตรเป็นหลัก บิดามารดาหรือผู้ปกครองของ
เด็กจะให้เด็กของตนเรียนรู้อะไรถึงไหน ยากง่ายอย่างไรก็จะ
ทราบได้จากหลักสูตร นักเรียนที่เรียนจบชั้นจากโรงเรียน
แห่งหนึ่ง เมื่อจะสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนอื่นต่อไป ก็
เรียนได้ ติดต่อกันโดยสะดวก เพราะฝนความรู้เดิมมีอยู่ใน
วงอันเดียวกัน และเท่าเทียมกันแล้ว

หลักสูตรของโรงเรียนของกระทรวงธรรมการแบ่งออก
เป็น ๒ ประเภท คือ สามัญศึกษา ประเภทหนึ่ง และ
วิสามัญศึกษา อีกประเภทหนึ่ง และในประเภทหนึ่ง ๆ ยัง
แบ่งออกไว้เป็นตอน ๆ เช่น ประเภทสามัญศึกษาแบ่งเป็น
ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย ประเภทวิสามัญศึกษา
ก็แบ่งเป็นประถม มัธยมวิสามัญชั้นต่ำ ชั้นกลาง ชั้นสูง
และอุดมศึกษาอีกด้วย (ทุกศึกษาพจนานุกรมที่มีอยู่แล้วประ-
กอบด้วย)

หลักสูตรสามัญศึกษา

หลักสูตรสามัญศึกษา กำหนดวิชาที่ให้เรียนไว้หลายอย่าง และมากน้อย ยากง่ายต่าง ๆ กันตามชั้นตามวัยของผู้เรียน การที่วางหลักสูตรกำหนดวิชาไว้ให้เรียนหลายอย่างนั้นก็เพราะ

๑. วิชาต่าง ๆ มีประโยชน์ในการเพาะอาหารของจิตใจ หรือสติปัญญาต่าง ๆ กัน ผู้ที่เรียนวิชาอย่างใดควรจะให้ฉลาดรอบรู้ไปทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเป็นไปได้

๒. วิชาต่าง ๆ ช่วยเปิดหูเปิดตาให้รู้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตกว้างขวางออกไป ทำให้ผู้ศึกษามีความรู้กว้างขวาง

๓. วิชาต่าง ๆ ย่อมอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้ที่รู้แต่อย่างใดอย่างหนึ่งย่อมฉลาด สู้ผู้ที่มีความรู้หลาย ๆ อย่างไม่ได้ เช่น วิชาอ่าน—วิชาเขียน ช่วยในการเขียนเลขคณิต แต่ง ฯลฯ และวิชาต่าง ๆ ก็มีช่วยเหลือและอาศัยกันแทบทั้งสิ้น

๔. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสอนการเรียนวิชาต่าง ๆ มีต่าง ๆ กัน เช่น อบรมมุ่งไปในทางสอนและฝึกความ

ประพจน์นิสัยใจคอ การรักษากายและพลศึกษามุ่งไปทาง
ฝึกหัดกำลังกาย และให้รู้จักบำรุงรักษาร่างกายให้ถูกต้อง
เพื่อให้มีความสุข ปราศจากโรคภัย มีอายุยืน เช่น
 เป็นต้น (ดูการสอนวิชาเฉพาะ)

๕. เพื่อเป็นพนความรู้ ให้ผู้เล่าเรียนนำไปใช้สำหรับ
เรียนวิชาอาชีพ และศึกษาวิชาการต่าง ๆ ต่อไป ไม่ว่าจะเป็น
ประกอบกิจการใด ๆ ย่อมอาศัยวิชาเหล่านี้เป็นประโยชน์
โดยตรงอยู่เสมอ และการค้นคว้า, ศึกษา, วิชาการต่าง ๆ
ที่ส่งขึ้นไป ก็ย่อมต้องอาศัยความรู้สามัญต่าง ๆ ที่ได้ศึกษา
ไว้เป็นพน หรือชนชั้น สำหรับเป็นเครื่องมือหรือเครื่องนำ
ทางต่อไปเสมอ

การแบ่งหลักสูตร

ในหลักสูตร กำหนดวิชาไว้หลายอย่าง ตามชั้นตาม
ประเภททั้งกล่าวแล้ว และกำหนดวิชาไว้เป็นตอน ๆ กับ
กำหนดไว้ว่า ในตอนหนึ่ง ๆ ควรเรียนสำเร็จได้ภายใน ๑ ปี
บ้าง ๒ ปีบ้าง ผู้เป็นครูจึงจำเป็นต้องรู้จักกะรู้จักแบ่ง

หลักการสอนวิชา

๑๑

หลักสูตรออกเป็นรายภาค, รายเดือน, หรือรายักษ์ให้พอเหมาะที่นักเรียนจะเรียนได้สะดวก ไม่มากหรือน้อยเกินไป และไม่ขัดกับการให้วิชาด้วย เช่น ให้เรียนจากง่ายไปหายาก จากใกล้ ไปหาไกล จากที่เคยรู้แล้วไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้ ฯลฯ เป็นต้น การที่ครูรู้จักแบ่งหลักสูตรออกเป็นรายภาค หรือรายเดือน ก็เพื่อจะให้การสอนการเรียนทันตามหลักสูตร ไม่ให้เสียเวลาของเด็ก และจะได้มีเวลาทวนในสิ่งที่เรียนไปแล้วให้รู้แน่นอนยิ่งขึ้น

การสอนวิชาทั้งหลายนอกจากมุ่งให้รู้ให้เข้าใจแล้ว จะต้องมุ่งให้รู้เต็มและครบตามหลักสูตรด้วย การสอนที่ไม่ทันและไม่เต็มตามหลักสูตรนั้น เป็นการให้ โทษแก่เด็ก และเกิดความเสียหายแก่ครูอีกด้วย

การตั้งหลักสูตร

หลักสูตรของชั้นต่าง ๆ กระทรวงธรรมการได้ตั้งหรือกำหนดไว้แล้ว แต่อาจจะมี ความจำเป็นบางอย่างอันเกี่ยวข้องกับภูมิประเทศ หรือเกี่ยวกับการขาดครูซึ่งไม่สามารถ

ใช้หลักสูตรที่กระทรวงตั้งไว้^{นั้น}ได้ ก็ต้องกำหนดและแบ่งใหม่^{ขึ้น} คณะ^{นี้}จึงควรทราบวิธีการไว้บ้างดังต่อไปนี้

๑. วางหรือกำหนดหลักสูตรให้^{ขึ้น}ง่ายพอเหมาะแก่ชั้นอายุ และ^{ขึ้น}ความ^{ขึ้น}คึกของ^{ขึ้น}เด็ก

๒. หลักสูตรควรกำหนดไว้กว้าง ๆ พอเหมาะแก่ชั้น^{ขึ้น}แก่^{ขึ้น}วัย การวางหลักสูตรไว้แคบเกินไป^{นั้น} เด็กจะมีความรู้แคบ^{ขึ้น}ด้วย และมักจะเรียนพอสอบไล่ได้เท่านั้น^{นั้น} ซึ่งไม่ค่อยจะได้ประโยชน์อะไรนัก

๓. วิชาใดที่^{ขึ้น}มีแบบเรียน^{ขึ้น}เหมาะอยู่แล้ว ควรกะหัวข้อตามแบบเรียน^{นั้น} หรือวิชาที่^{ขึ้น}ต้องใช้หนังสือหลายเล่ม ก็ควรกะบอกไว้ด้วยว่าใช้หนังสือเล่มใดบ้าง^{นั้น} ตั้งแต่บทไหนไปจนถึงบทไหน^{นั้น} เช่น^{นั้น}เป็นต้น

๔. หัวข้อที่กำหนดไว้ให้สอน ควรกะหัวข้อที่^{ขึ้น}มีอยู่ในแบบเรียน^{นั้น}แล้ว หรือหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใดที่จะหาได้ง่าย

๕. หัวข้อที่กำหนดไว้ให้สอน นอกจากให้พอเหมาะแก่ชั้น^{ขึ้น}แก่^{ขึ้น}อายุของเด็กแล้ว จะต้องให้เหมาะแก่ความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนอีกด้วย เช่นการสอนจรรยา เมื่อ

หลักการสอนวิชา

๑๓

เห็นแก่ยกพร่องในทางใดมากก็กำหนดสอนในสิ่งนั้นให้มาก
ประชาชน และภูมิประเทศของถิ่นใดเหมาะแก่การสอนวิชา
ชนิดไหนมาก ก็กำหนดในวิชานั้นให้มากให้เหมาะแก่
กาลเทศะ

๖. ก่อนจะตั้งหลักสูตร ต้องรู้จักความมุ่งหมายของ
วิชาที่กำหนดให้สอนเสียก่อนว่า วิชาใดมีความมุ่งหมาย
อย่างไร เพื่อช่วยในการตั้งการกำหนดหลักสูตรได้ถูกต้อง

๗. เมื่อตั้งแล้วต้องเสนอกระทรวงธรรมการ เมื่อกระทรวง
อนุญาตจึงจะใช้ได้

การเพิ่มหลักสูตร ลดหลักสูตร ไม่สอนตามหลักสูตร
หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเหล่านี้ ต้องอ้างเหตุผลและขอ
อนุญาตกระทรวงธรรมการ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะ
ทำได้

บทที่ ๑๘

ว่าด้วยการสอนเลขคณิต

วิชาจำพวกคำนวณทั้งหลายมี เลขคณิต แมนสเรชั่น เหล่านี้เป็นต้น รวมเรียกว่า “คณิตศาสตร์” (ความรู้ที่ต้อ้งก้คำนวณเหมือนเลขคณิต) วิธีสอนและความมุ่งหมายก็ต่าง ๆ กัน แต่อย่างไรก็ความมุ่งหมายอันสำคัญ และหลักของการสอนวิชาประเภทนี้ ย่อมคล้ายคลึงกันมาก เพราะอยู่ในหมวดเดียวกัน

ความมุ่งหมายของการสอนเลขคณิต

เมื่อจะกล่าวอย่างทั่วไปแล้ว วิชาประเภทนี้มีความมุ่งหมายดังนี้

๑. เพื่อฝึกหัดความคิดหาเหตุผล วิชาทั้งหลายที่สอนอยู่ในโรงเรียน ไม่มีวิชาประเภทใดที่จะฝึกหัดความคิดหาเหตุผลได้ก็ และลึกซึ้งเท่าเลขคณิต เพราะวิชาจำพวกเลขคณิตหรือคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่มีทั้งเหตุและผล มี

ผลลัพธ์อันแน่นอนและถูกต้อง ถ้าหากทำผิดวิธีหรือไม่
สมเหตุสมผลนั้น ผลลัพธ์ก็ย่อมผิดไปด้วย

๒. เพื่อฝึกหัดสติปัญญาความคิดให้เฉียบแหลม ให้มี
ความคล่องแคล่วลงใจได้ถูกต้อง เมื่อมีความคิดหาเหตุผล
ได้ก็ และถูกต้องแล้วก็จะมีความคล่องแคล่วลงใจได้ ก็ด้วย
จะทำให้เด็กเป็นผู้ที่มีความคิดลึกซึ้งและคล่องแคล่วลงใจตน
เองได้ว่าจะไร้อะไรผิด ทำให้ มีสติปัญญาเฉียบแหลม
และเชื่อถือตนเอง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเรียนวิชาประเภท
อื่น ๆ ต่อไป

๓. เพื่อให้เขาไปใช้เป็นประโยชน์ในเวลาประกอบอาชีพ
ต่อไปข้างหน้า ไม่ว่าจะเป็นประกอบอาชีพประเภทใด ๆ ต้องใช้
วิชาคำนวณทั้งสิ้น เพื่อช่วยในการคิดเลขทำบัญชีในเวลา
ประกอบอาชีพประเภทต่าง ๆ ผู้ที่มีความรู้ ในวิชาคำนวณก็
ย่อมได้เปรียบผู้ที่ไม่รู้หรือรู้ไม่ก็เป็นอันมาก

ถ้าหากครูสอนดี และถูกวิธีก็จะได้ประโยชน์สมกับ
ความมุ่งหมายทั้งกล่าวมาแล้ว ถ้าหากสอนไม่ดีและผิดวิธี

เด็กจะเรียนได้ช้า และประโยชน์ที่ได้นั้นน้อยเข้าตามส่วน และโดยมากครูก็นึกสอนผิดวิธี

ที่ว่าครูสอนเลขคณิตผิดวิธีนั้นคืออะไร

ครูสอนหักมักสอนผิดวิธี จึงทำให้นักเรียนเข้าใจได้ช้า และได้ประโยชน์น้อย ข้อสำคัญ ๆ ที่ครูทำผิดนั้นดังนี้

๑. การสอนเลขคณิตเบื้องต้น ครูไม่ใช้ของจริงประกอบ การสอน มักเอาวิธีเลขคณิตมาให้นักเรียนคิด นักเรียนทำที่เดียว นักเรียนจึงเข้าใจได้ช้า เช่น $4+2=?$ ฯลฯ เช่นนี้เป็นต้น กว่าเด็กจะเข้าใจว่า $4+2$ คืออะไรนั้นก็เสียเวลามาก และไม่รู้ว่า 4 คืออะไร $+$ คืออะไร และ 2 คืออะไร ด้วย จึงทำได้ก็ด้วยความเคยชินและกินเวลาช้ามาก ทั้งเด็กไม่รู้เหตุผลด้วย ทางที่ควรสอนด้วยของ เช่นตัวอย่างเมื่อก่อน ครูควรอธิบายว่า ก. มีสตางค์อยู่ ๔ สตางค์ ข. มี ๒ สตางค์ ถ้าเอาสตางค์ของ ก. และ ข. รวมกันเข้าจะเป็นกี่สตางค์? สมมติให้เด็กเป็น ก. และ ข. แล้วให้เด็กใช้สตางค์นั้นรวมกันดูจริง ๆ ด้วย ก็คงจะได้ผลลัพธ์เป็น ๖ สตางค์ นอกจากใช้สตางค์แล้วก็เปลี่ยนเป็นของจริงอื่น ๆ

จนเห็นว่าเด็กเข้าใจและเชื่อกับจริงแล้ว จึงให้เรียนวิธีเลข
คณิตเขาเรียกว่า “วิธีบวก” เครื่องหมาย (+) คือ
เครื่องหมายบวก หรืออันบวกกัน (๔+๒) คือ ๔
สตางค์อันบวกกับ ๒ สตางค์เป็นก็สตางค์เช่นนั้นเป็นต้น แล้ว
ก็พูดเป็นโจทย์ให้เด็กทำด้วยวิธีเลขคณิต ต่อไปเมื่อสอนวิธี
อื่น ๆ เช่น ลบ คูณ หาร ฯลฯ ก็ทำเช่นนั้น เด็กจะ
เข้าใจเหตุผล ทำได้เร็วและพอใจ เกิดความสนุกในบทเรียน
มากขึ้น

๒. ครมักใช้วิธีสอบเด็กมากกว่าวิธีสอน คือพอถึง
เวลาเลขคณิตครูก็มักเขียนโจทย์ลงในกระดานคำที่ละหลาย ๆ
ข้อ เขียนเป็นโจทย์ข้างเป็นเลขเครื่องหมายข้าง เขียนเสร็จ
ให้เด็กอ่าน แล้วถามว่าใครสงสัยข้อไหนบ้าง? เด็กบางคน
กลัวครูจะเหมาว่ายังไม่ยอมมือ หรือเด็กบอกว่าสงสัยก็
อธิบายพอเป็นสังเขปแล้วให้เด็กลงมือทำ เด็กทำถูกบ้าง
ผิดบ้าง ถึงเวลาครูก็ตรวจ คนผิดครูอธิบายพอเป็นเลา ๆ
และเชื่อเอาว่าเด็กเข้าใจ ทำเช่นนั้นเสมอไป เป็นต้นเหตุซึ่ง

ที่ทำให้เด็กโง่ เด็กทึบวิต และไม่เข้าใจอย่างจริงจังนับว่าครู
ทำไทยเด็กอย่างหนัก เด็กที่ถูกครูสอนโดยวิธีนี้ระงับไถ่ไปนาน
ตัวอย่างเช่นข้าพเจ้าเคยเห็นมามาก

๓. ครูมักให้เด็กท่องจำกฎโดยไม่รู้เหตุผล คือ ไม่สอน
ให้เด็กเข้าใจเสียก่อน ครูบอกกฎให้เด็กโดยไม่เข้าใจ แล้ว
ให้ทำตามกฎ วิธีนี้เด็กเรียนได้และทำถูกเหมือนกัน แต่
ไม่เข้าใจเหตุผล ถ้าจำกฎไม่ได้ก็ทำไม่ถูก ถึงจำได้ทำถูก
ก็ไม่เข้าใจเหตุผล และถ้าประโยชน์น้อย ทางที่ถูกควรสอน
ให้เด็กเข้าใจซึมซาบเสียก่อน แล้วจึงค่อยให้เรียนกฎภายหลัง
หลัง เด็กจึงจะเข้าใจเหตุผลและจำกฎได้แม่นยำ

๔. ครูให้เด็กทำแบบฝึกหัดไม่พอเพียง เมื่อสอนให้
เด็กเข้าใจซึมซาบแล้วควรให้มีเวลาทำแบบฝึกหัดให้พอเพียง
เสียก่อนจึงสอนวิธีใหม่ต่อไป และเมื่อขั้นตอนสอนบทเรียนใหม่
ถึงจะเป็นวิธีเดียวกันแต่จำนวน โจทย์แตกต่างกันบ้างก็ควร
สอนให้เด็กเข้าใจเสียก่อน อย่าคิดว่าเด็กมีความรู้ความเข้าใจ
มาแล้ว ข้อนี้นักศึกษาก็มีผลสำคัญ

หลักทั่วไปที่ควรยึดถือในการสอนคณิตศาสตร์

การสอนเลขคณิตหรือคณิตศาสตร์ประเภทใด ๆ และ
ชั้นใด ๆ ก็ที่ ครูควรยึดหลักและดำเนินการสอนดังต่อไปนี้
ผลที่ไ้รับจึงจะไ้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ คือ

๑. ครูควรใช้เครื่องใช้หรือของจริงทุก ๆ คราวที่เห็นว่า
จะเป็นเครื่องช่วยให้เด็กเข้าใจบทเรียนนั้น คือเมื่อจะเริ่มต้น
สอนบทเรียนใด ๆ ต้องนำของจริงมาประกอบการสอน ให้
เด็กได้เรียนรู้จากของจริงเสียก่อน ถึงจะเป็นชั้นสูง ๆ ก็จำ
เป็นต้องใช้ของจริงประกอบ ในเมื่อชั้นต้นสอนบทเรียนใหม่
แล้วจึงค่อยสอนถึงสิ่งที่ไม่มีของจริง ไม่มีตัวคนภายหลัง

๒. ชั้นต้นสอนบทเรียนแรก ต้องสอนอย่างบทเรียนด้วย
ของ เพื่อให้เด็กเข้าใจอย่างแน่นแฟ้นเสียก่อน แล้วจึง
ดำเนินวิธีสอนอย่างอื่น ๆ ต่อไป

๓. อย่าให้เด็กท่องจำกฎโดยไม่รู้เหตุผล ต้องสอนให้
เข้าใจเสียก่อน จึงให้ท่องจำกฎภายหลังและตามธรรมชาติ
เมื่อเด็กเข้าใจเหตุผลดีแล้ว กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก็มักจะปรากฏ
ขึ้นในใจของเด็กเอง ถึงจะให้ท่องจำก็จำได้ง่ายมีประโยชน์

๔. ต้องให้เด็กได้ทำแบบฝึกหัดให้มาก เมื่อสอนให้เด็กเข้าใจแล้ว ต้องให้ทำแบบฝึกหัดให้มาก เพราะแบบฝึกหัดช่วยให้เด็กเกิดความรักวางขวางและเข้าใจหลักเกณฑ์ที่ขึ้นซึ่งเป็นบทเรียนเลขคณิตนั้นแล้ว ยิ่งจำเป็นอย่างมากทีเดียว ถ้าทำในห้องเรียนไม่พอก็ให้ไปทำเป็นการบ้าน

๕. แบบฝึกหัดทั้งหลายควรให้เป็นโจทย์มากกว่าเครื่องหมาย เพราะโจทย์ย่อมทำให้เด็กได้ใช้ความคิดคิดว่าเครื่องหมายมาก ทั้งเด็กจะได้รู้จักคำรู้จักประโยชน์คือไปและโจทย์ทั้งหลายควรอนุโลมให้เป็นไปดังนี้

ก. โจทย์ต้องให้เหมาะกับความเป็นจริง อย่าพูดในสิ่งที่จะเป็นไปได้ตามนั้นจริง ๆ ไม่ได้ เช่นวัวตัวหนึ่งราคา ๒ บาท รดยนต์คันหนึ่งราคา ๓๐ บาท หรือบุตรชายแก่กว่าบิดา ๓ เท่า ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะเมื่อพูดถึงราคาของต้องให้ใกล้เคียงกับราคาของในท้องตลาดจริง ๆ เมื่อพูดถึงระยะทางก็ต้องให้ ใกล้กับความเป็นจริงด้วย เด็กจึงจะได้ประโยชน์จากคำนำวนที่เรียนนั้น

การสอนเลขคณิต

๒๑

ข. โจทย์ต้องลำดับจากง่ายไปสู่ยาก และให้เด็กได้ใช้วิธีต่าง ๆ ที่เรียนมาแล้วสลับกันเสมอไป

ค. โจทย์ต้องให้กว้างขวางพอสมควร คือไม่ให้โจทย์ที่ซ้ำ ๆ ซาก ๆ สิ่งของที่พบในโจทย์ก็ต้องให้เป็นของต่าง ๆ ประปรายกันไป เช่น เสือ ผี ระยะเวลา ฯลฯ เป็นต้น

ง. โจทย์จะเขียนบนกระดานคำก็ได้ ยกด้วยปากก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเขียนบนกระดานคำเสมอไป

๖. ก่อนจะลงมือสอนเลขคณิตต้องให้เด็กมีเวลาฝึกเลขคณิตฝึกในใจบ้างอย่างน้อย ๑๐ นาที และโจทย์เลขคณิตฝึกในใจข้อสุดท้ายให้เกี่ยวข้องกับมาถึงวันที่ครูจะสอนใหม่นั้นด้วย เพื่อเป็นขั้นเตรียม และฝึกให้เด็กรู้จักฝึกเลขเร็ว

๗. สอนให้เด็กรู้จักทดลองผลลัพธ์ของเลขคณิตที่ตนเอง เพื่อให้เด็กรู้จักตรวจสอบเลขของตนเอง และตัดสินใจได้ให้พอเหมาะแก่ความต้องการ

๘. ในการตรวจเลข ไม่ควรถือเอาคำตอบที่ถูกต้องเป็นเกณฑ์อย่างเดียว ต้องทำให้ถูกวิธี ทำให้เรียบร้อย ทำให้สะอาด เวลาเด็กทำแบบฝึกหัดครูคอยดูแลและช่วยเหลือคน

ที่อื่น และไม่ควรให้เด็กทำทีละมาก ๆ ข้อที่เคียว ทำ
สำเร็จข้อไหน ตรวจไปพร้อมเหลือเพียงคนสองคนไม่ควรรอ
เพื่อฝึกหัดให้เด็กทำได้ โดยเร็ว

๕. ควรให้เด็กฝึกหัดทำเลขที่เป็นเครื่องหมายบ้าง เพื่อ
เกิดความชำนาญ แต่ไม่ควรใช้จำนวนเลขมาก ๆ หรือ
ยืดยาวเกินไปนัก การทำเลขสั้น ๆ หลายข้อ ดีกว่าทำเลข
ยาว ๆ แต่สั้นข้อ

ชนิดของเลขคณิตที่สอนในโรงเรียน

เลขคณิตที่สอนในโรงเรียนมีหลายวิธีด้วยกัน วิธีสอน
วิธีอธิบายที่จะให้เด็กเข้าใจก็ต่าง ๆ กัน และยากง่ายต่าง ๆ
กันด้วย ถ้าหากจะอธิบายถึงวิธีสอนเลขคณิตทุก ๆ วิธีโดย
ละเอียดแล้ว ก็คงเป็นตำราชั้นมัธยมศึกษาเล่มหนึ่งต่างหาก
และวิธีสอนเลขคณิตวิธีต่างๆ เหล่านี้มีอยู่ในตำราต่างๆ แล้ว
โดยมาก เช่น เลขมูลศึกษาของ ว.ย. ยอนสัน ตำรานายแถม
ป.ป. ป่าสูงกล่าวถึงวิชาครูของพระยาพนิชย์ศาสตร์ วิมาน
และตามตำราเลขคณิตที่ใช้สอนอยู่ในชั้นต่าง ๆ ฯลฯ เหล่า
นี้เป็นต้น ผู้เป็นครูควรจะค้นคว้าดูให้เข้าใจ แต่อย่างไรก็ดี

ถ้าหากครุหลักของการสอนคือ สอนให้ลูกวิธีและยึดหลัก
ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เด็กก็จะเรียนได้เร็ว และเข้า
ใจเหตุผลด้วย

เลขคณิตที่สอนอยู่ในโรงเรียนมีอยู่หลายอย่างหลายวิธีดัง
กล่าวแล้ว แต่ถ้าจะแบ่งออกเป็นประเภทอย่างกว้าง ๆ แล้ว
แบ่งออกได้ ๒ ประเภทดังนี้

๑ การสอนเลขคณิตเบื้องต้น คือเลขคณิตที่เป็น
หลักของวิธีต่าง ๆ เช่น บวก ลบ คูณ หาร ธรรมชาติ
และบวก ลบ คูณ หาร ที่เป็นมาตราต่าง ๆ

๒ เลขคณิตวิธีต่าง ๆ เช่น ทศนิยมร้อยละ
ทศนิยมไม่ร้อยละ บัญญัติไตรยางค์ของเบี้ย แบ่งส่วน หุ้น
ส่วน ภาษีเงินได้กำไร ร้อยละ นายหน้าร้อยละ กำไร เบียด
ส่วน ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

วิธีสอนเลขคณิตเบื้องต้น

เลขคณิตเบื้องต้นนี้เป็นวิชาสำคัญ และเป็นหลักของเลข
คณิตวิธีอื่น ๆ ที่จะเรียนต่อไปข้างหน้าด้วย เมื่อเด็กเข้า
โรงเรียนก็เริ่มลงมือสอนได้ทีเดียว วิธีดำเนินการสอนของ

ครู จึงต้องลำบากและหนักใจมาก เพราะยังเป็นที่เกิดเกินไป
จะเกิดความรักความเข้าใจได้ยากถ้าหากครูอ่อนหัดมีวิธีสอนไม่
ดี เมื่อเวลาเรียนเลขคณิต วิธีส่ง ๆ ขึ้นไปจะลำบาก จะได้
อธิบายและยกตัวอย่างไว้อธิบายเป็นทางเพื่อครูจะได้ยึดถือไว้เป็น
หลักในเวลาสอนเลขคณิตเบื้องต้นให้แก่เด็ก วิธีที่จะกล่าว
ต่อไปนี้ใช้ได้ตั้งแต่เมื่อเด็กแรกเข้าเรียนเป็นต้นไปทีเดียวคือ

๑. หักให้เด็กนับของจริง เช่นนับนิ้วมือ นับสแตงค์ นับ
เครื่องหมายที่ขีดบนกระดานชื่อนวน ฯลฯ ตั้งแต่ ๑-๓๐-
๒๐-๓๐ ค่อยเพิ่มไปวันละเล็กน้อย จนถึง ๕๐-๑๐๐ ตาม
แต่จะได้ แยกฝึกเลขคณิตขั้นต้นนัก คือ บอกให้เด็กทำ
เครื่องหมายขีด หรือนับของจริงมาให้ครูตรวจตามจำนวน
ที่จะให้

๒. เมื่อรู้จักนับแล้ว ให้เรียนบวกด้วยของจริงโดยครู
ผูกเป็นโจทย์ให้เด็กคิดบวกหรือรวมของจริงในจำนวนเล็ก ๆ
น้อย ๆ ให้ค่อยด้วยปาก

๓. สอนให้รู้จักเขียน รู้จักอ่านตัวเลขไปพร้อมอธิบาย
ให้เด็กทราบว่า การนับจำนวน เขาเขียนตัวเลขแทนของจริง

ก็ได้ เช่นเลข ๓ แทน ๖ สดางค์ เลข ๕ แทนสดางค์ ห้า
หรือของห้าสิ่ง เลข ๖ แทน ๓ สดางค์ หรือของหกสิ่ง ฯลฯ
ให้เด็กเขียนเลข และให้รู้จักอ่านเลขต่าง ๆ ด้วยโดยเทียบ
เคียงถึงสดางค์ หรือจำนวนของ

๔. เพิ่มจำนวนบวกด้วยของจริงให้มากขึ้นเป็น ๒๐-๕๐-
๑๐๐ ของจริงที่ใช้ไม่ควรสลับกันบ่อย ๆ เช่นเครื่องหมาย
ชดชนกระดานชนวน ลูกปัด เมล็ดผลไม้ก้อนกรวด ฯลฯ
มีฉะนั้นจะเบื่อ และครูต้องพูดเป็นโจทย์เสมอ ผลที่รวมได้
ให้เขียนตอบเป็นตัวเลข เพื่อฝึกหัดให้รู้จักเขียน รู้จักอ่าน
ตัวเลขดีขึ้น

๕. ฝึกหัดให้เด็กคิดเลขคณิตคิดในใจอย่างง่าย ๆ สลับ
ไปพร้อม ครูพูดเป็นโจทย์ให้เด็กคิด ผลลัพธ์ที่ได้ให้ตอบ
ด้วยปาก บ้าง เขียนบนกระดานบ้าง

๖. ใช้วิธีเลข เมื่อเด็กเข้าใจของจริงและชื่อของจริง
แล้ว ก็เลิกใช้ของจริง แล้วใช้วิธีเลขแทน อธิบายให้เด็ก
เข้าใจว่า การนับด้วยของจริงเป็นสิ่งที่ช้าและลำบากมาก

เขามักใช้วิธีเลขแทน แล้วก็นำเน้นวิธีสอนบวกอย่างวิธีเลข
ต่อไป กุตัวอย่างข้างท้าย

๗. สอนวิธีบวกให้ยากขึ้นตามส่วนจนถึงหลัก ๓๐๐ และ
เปลี่ยนจำนวนโททย่อย ๆ ให้คิดในใจ และทำเป็นวิธีสลับ
กันไปเสมอ

๘. สอนวิธีลบ เมื่อเข้าใจวิธีบวก และทำแบบฝึกหัดได้
ก็แล้วก็นำวิธีสอนวิธีลบ ในทำนองเดียวกันกับวิธีบวกที่กล่าวมาแล้ว
แล้ว คือ นำเน้นจากง่ายไปสู่ยาก ใช้ของจริงครูพกเป็นโททย์
ให้คิดในใจและทำเป็นวิธีเลขเน้นชำนาญ

๙. ให้เรียนโททย์บวกลดละกัน

๓๐. สอนสูตรคูณและวิธีคูณ คุณคือวิธีบวกอย่างลึก
อธิบายและยกตัวอย่างให้เห็นและเข้าใจ โดยแจ่มแจ้งเสีย
ก่อน ว่า คุณคือวิธีบวก และเป็นวิธีบวกที่มีจำนวนที่เท่า ๆ
กัน หลาย ๆ จำนวน จะทำได้ง่ายวิธีคูณวิธีคูณ เช่น $๒ + ๒ + ๒ + ๒ = ๘$ คือ ๒ รวมกัน ๔ ครั้งได้ ๘ หรือจะใช้วิธีคูณหนึ่ง
ที่เรียกว่า วิธีคูณก็ได้เช่น $๒ \times ๔ = ๘$ หรือพูดว่า ๒ รวมกัน
๔ ครั้ง หรือสองคูณด้วยสี่ ผลลัพธ์ได้ ๘ เช่นเดียวกัน

แล้วให้เด็กท่องสูตรคูณ ก่อนจะให้ทำของสูตรไหนต้องสอนให้เข้าใจเสียก่อน อย่าให้ทำอย่างนกแก้ว เมื่อจำสูตรคูณได้ ถึงไหนก็ให้ฝึกหัดคูณถึงนั้น ไข่ตัวเลขน้อย ๆ และดำเนินการสอนถึงวิธีที่กล่าวมาแล้ว เด็กชั้นนี้ให้เรียนสูตรคูณถึงแม่ ๑๒ เป็นอย่างมาก

๓๑. สอนหาร วิธีสอนหารออกจะยากอยู่สักหน่อย แต่ถ้าวทำไปตามที่กล่าวมาแล้วนั้นก็ง่ายเข้าเช่นให้แบ่งของจริงก่อน ผู้แบ่ง ๒ คน ผู้แบ่ง ๓ คน ผู้แบ่ง ๔ คน ฯ เมื่อรู้จักแบ่งของจริงแล้ว จึงให้เรียนวิธีเลขทั้งวิธีที่ใดที่กล่าวมาแล้ว

๓๒ เมื่อเด็กได้เรียนเข้าใจวิธีต่าง ๆ และทำแบบฝึกหัดวิธีต่าง ๆ จนชำนาญแล้ว ก็เปลี่ยนจำนวนโจทย์ให้มีวิธีต่าง ๆ ตลอดจนเช่น ยวก ลบ คูณ หาร และจำนวนเลขจากน้อยไปหามาก แต่ไม่ให้เกินหลัก ๓๐๐

๓๓. สอนเลขมาตรา และให้ท่องสูตรเลขมาตราดำเนินการสอนถึงวิธีต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ก่อนจะให้ท่องต้องให้เด็กเข้าใจเสียก่อน คือหาของจริงมาให้เด็กได้เห็นได้จับด้วย

เช่น ฟุ่ก หนึ่ง คืบหนึ่ง วาหนึ่ง ฯลฯ ยาวเท่าไร ให้เด็ก
ไ้จับไ้วัดคืบด้วยตนเอง มาตราเงิน มาตราเวลา และอื่น ๆ
ก็ให้ ไ้ใช้ของจริงเช่นเดียวกัน วิธีสอนเลขมาตราต้องกำเนิน
การสอนอย่างขบเหียนด้วยของจริง ๆ ด้วย

๑๔. เมื่อเรียนถึงวิธีไ้เงินต้องให้เด็กทำแบบฝึกหัดจนเข้า
ใจเสียก่อน และกำเนินวิธีสอนจากง่ายไปส่ยากจำนวนเลข
ค้อยมากขึ้นตามส่วน แต่ไ้ไม่ควรไ้เกินหลัก ๓๐๐๐ การออก
แบบฝึกหัดให้เด็กทำ พยายามพูดเป็นไ้ทยให้มากกว่าเลข
เครื่องหมาย ถึงเด็กยังอ่านหนึ่งสือไม่ออกก็พูดเป็นไ้ทยไ้
เมื่อเด็กชำนาญไ้ทยค้แล้ว จึงให้ทำเลขเครื่องหมายคละกัน
ไปด้วย และก่อนจะสอนเลขคณิตต้องให้ฝึกหัดคิดในใจเสีย
ก่อนเสมอไปทุกครั้ง

เพื่อประกอบคำอธิบายจะได้ชักด้วยอย่างวิธีสอนเลขคณิต
เบื้องต้น วิธีต่าง ๆ มาให้เห็นพอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้ และ
ด้วยอย่างวิธีสอนที่ไ้ต่อไปนี้จะได้ทำไ้เป็นช่อง ๆ คล้าย ๆ
บันทึกการสอนของครูเพื่อจะได้ง่ายเข้า

ก. วิธีสอนบวกเบื้องต้น

หมายเหตุ วิธีสอนตามตัวอย่างต่อไปนี้ สอนเมื่อเด็ก
รู้จักนับรู้จักบวกของจริงและรู้จักเขียนรู้จักอ่านตัวเลขได้แล้ว
กับครุกรรมที่เรขาคณิตทางคัลลิสต์ ๒๐ อัน เรขาคณิตทางคัล
ลิสต์ ๒๐ อัน

เนื้อเรื่อง	วิธีสอน
ตัวอย่างที่ ๓ (บวก อย่างไม่ต้องทด) นายคิมมีสตางค์อยู่ ๒๔ สตางค์ พ่อให้อีก ๓๓ สตางค์ เคียงวัน นายคิมมีสตางค์ สตางค์ ?	๒๐ สตางค์ ใช้สิบสองอันตั้งซ้อน กันไว้ข้างซ้ายมือ & สตางค์ใช้สตางค์ แดง & อัน ตั้งซ้อนกันไว้ขวามือ ถาม เด็กว่า ๒ ตั้งรวมกันเป็นกี่สตางค์ ? (๒๔) ใครมี ๒๔ (นายคิม) อธิบายว่า สตางค์สองตั้งนั้นแหละ คือ สตางค์ที่ นายคิมอยู่ พ่อให้นายคิมอีกกี่สตางค์ (๓๓ สตางค์) ให้เด็กหยิบ ๓๓ สตางค์

วิธีทำ

ลีย แดง

$$\begin{array}{r} \text{นายคิมอยู่} \quad ๒ \quad ๔ \\ \text{พ่อให้อีก} \quad ๓ \quad ๓ \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \quad \quad ๓ \quad ๗ \\ \hline \text{ตอบ นายคิม} \quad ๓๗ \text{ สก.} \end{array}$$

(ลีย ๓ อัน แดง ๓ อัน) สดางค์ลีย

วางซ้อนของสดางค์ลีย เอาสดางค์แดง

วางซ้อนของสดางค์แดง แล้วให้เด็ก

นับว่า สดางค์ลียทั้งหมดเป็นเท่าไร

สดางค์แดงทั้งหมดเป็นเท่าไร รวม

ทั้งหมดเป็นเท่าไร (๓๗ สดางค์) เพราะ

ฉะนั้นเกี่ยวนายคิมก็สดางค์ (๓๗

สดางค์) แล้วครูอธิบายว่า จำนวน

สดางค์ลียนั้น ใช้แทนเลขข้างหน้า

สดางค์แดงใช้แทนตัวเลขข้างหลังแล้ว

ครูก็ทำเป็น วิธเลขให้ดูบนกระดานดำ

ทั้งในช่องเนื้อเรื่อง ถ้าเด็กยังอ่าน

หนังสือไม่ออกก็เขียนแต่ตัวเลขเท่านั้น

แต่ครูต้องพูดเป็น โจทย์ให้เด็กเห็นว่า

๒๔ สดางค์ คอ สดางค์ที่นายคิมอยู่ก่อน

การสอนเลขคณิต

๓๑

๑๓ สี่ทางค^๑ คือ ที่พอให้ ๓๗ สี่ทางค^๑
ค^๑ ที่นายค^๑อยู่เคยวน^๑ คร^๑ทำให้ทำ^๑
นองตัวอย่างนั้นสัก ๒ โจทย์ แต่ไม่ให้^๑
ผลบวกของเลขจำนวนหน่วยมากกว่า๘
แล้วให้ทำแบบฝึกหัดยากง่ายเท่าที่สอน
มา ให้พูดเป็นสี่ทางค^๑ทั้งสิ้น ให้เด็ก
ลงมือทำบนกระดานคะแนน ถ้าเด็กอ่าน
หนังสือไม่ออก ก็ให้เขียนแต่ตัวเลขลง
ไปเท่านั้น

ตัวอย่างที่ ๒ (บวก
อย่างทศสิบ)

ฉันมีสี่ทางค^๑อยู่
๒๖ สี่ทางค^๑ แม่ให้
อีก ๑๗ สี่ทางค^๑ เตย
ฉันมีสี่ทางค^๑ ?

ใช้สี่ทางค^๑ สิบ กับ สี่ทางค^๑ แดงของ
อย่างเดียวกันกับตัวอย่างที่ ๑ แต่ตัว
อย่างที่ ๒ นั้น เมื่อเขา ๗ สี่ทางค^๑ แดง
วางซ้อนเข้ากับ ๖ สี่ทางค^๑ แล้วหึ่งข้าง
ขวามือ จะมีถึง ๓๓ สี่ทางค^๑ แดง ให้
เด็กนับสี่ทางค^๑ แดงออกสิบ ๓๐ อัน

วิธีทำ		
	สิบ	แคง
ฉันมีอยู่	๒	๖
แม่ให้อีก	๑	๗
	๕	๓
ตอบฉันมี ๕๓ ส탕ค์		

แล้วเขาไปแลกส탕ค์ ๑๐ มา ๒ อัน
จึงให้เอาส탕ค์สิบ ๑ อันนั้น คงไว้กับ
ส탕ค์สิบซึ่งกองอยู่ข้างซ้ายมือ แล้ว
ให้เด็กนับดูก็จะเห็นว่า มีส탕ค์สิบอยู่ ๕
อัน ส탕ค์แคง ๓ อัน แล้วถามว่า
เป็นกี่ส탕ค์ ? (๕๓ ส탕ค์)

ในเวลาสอนครูชักใช้ไล่เลียงให้
มาก อธิบายน้อยๆ ใช้คำถามมากๆ
ให้เด็กได้คิดทุกคน) ครูทำให้เด็กทำ
นองตัวอย่างแล้ว ให้ทำแบบฝึกหัด

หมายเหตุ เมื่อเด็กเข้าใจตัวอย่าง
ทำนองนี้ และทำแบบฝึกหัดได้แล้วจึง
ค่อยทำโจทย์ให้ยากขึ้น จำนวนเลขก็
มากขึ้น จนเห็นว่าเด็กเข้าใจดี เมื่อ
ของจริงแล้ว ก็เลิกใช้ของจริงทำตาม
วิธีเลขคณิตต่อไป

การสอนเลขคณิต

๓๓

ข. วิธีสอนลบเบื้องต้น

เนื้อเรื่อง	วิธีสอน
ตัวอย่างที่ ๑ (ลบ อย่างไม่ต้องขอยืม) นายมีสตางค์ อยู่ ๑๖ สตางค์ เขา ซื้อขนม กินเสีย ๔ สตางค์ จะเหลืออยู่ อีกกี่สตางค์ ? วิธีทำ ลบ ๑๖ ๔ ----- ๑๒ ตอบ. เหลือ ๑๒ สต.	เอาสตางค์สิบและสตางค์แถมออก กองไว้ทำนองวิธีบวกอย่างตัวอย่างที่ แล้ว ๆ มา แล้วให้เด็กหยิบสตางค์ แถมออกเสีย ๔ สตางค์ ถามว่า เหลือ อยู่อีกกี่สตางค์ (๑๒ สตางค์) สิบสอง สตางค์นี้ เป็นของใคร (ของนายมา ที่เหลืออยู่) แล้วทำให้เด็กดูทำนอง ตัวอย่างนี้หลาย ๆ โทษะ จนเด็กเข้าใจ ดีแล้วให้ลงมือทำแบบฝึกหัดสักหลาย ๆ เวลา แต่ระวังอย่าให้มีอย่างล้นไม่พอ

ตัวอย่างที่ ๒

(ลงอย่างขอยืม)

นายแคงมีสตางค์

อยู่ ๒๒ สตางค์ เขา

ไปซื้อดินสอเสีย &

สตางค์ ถามว่า นาย

แคงเหลือสตางค์อีก

กี่สตางค์ ?

วิธีทำ

สิบ แคง

นายแคงมี ๒ ๒

ซื้อดินสอ — &

๑ ๘

ตอบ. เหลือ ๑๘ สต.

เอาสตางค์สิบและสตางค์แคงออก

กองอย่างที่แล้วๆ มา ขอกให้เด็กหยิบ

ออกเสีย & สตางค์ (คือเขาไปซื้อ

ดินสอ) เด็กหยิบออกไม่ได้ แล้ว

ครูให้เอาสตางค์สิบ ๑ อันไปแลกสตางค์

แคง แล้วให้เอาสตางค์แคงที่ แลกมา

นั้นกองเข้าทางกองสตางค์ แคงซึ่งอยู่

ทางขวามือให้เด็กหยิบออกเสีย &

สตางค์แล้วถามว่า เหลือกี่สตางค์

(๑๘ สตางค์) แต่ครูไม่ควรใช้ว่าขอ

ยืมมา ควรใช้ว่าเอาสตางค์สิบมา

แตกเป็นสตางค์แคง เมื่อเอาสตางค์

สิบมาจากกองซ้ายมือเสีย ๑ อันสตางค์

สิบเหลืออยู่ก็ยังมี ๑ ถามว่าสตางค์นาย

แคงเหลือออกเท่าใด (๑๘ สตางค์)

(ถามให้มากอธิบายแต่น้อย) แล้วให้

ทำแบบฝึกหัด

ตัวอย่างที่ ๓

(ลบอย่างขอยืม)

นายแก้วมีสตางค์
อยู่ ๔๖ สตางค์ ขอ
หนังสือเสีย ๒๗ สต.
ถามว่านายแก้วเหลือ
สตางค์กี่สตางค์ ?

วิธีทำ

สิบ แดง

นายแก้วมี	๔	๖
ขอหนังสือ	๒	๗
	๓	๙

ตอบ เหลือ ๓๙ สต.

ตัวอย่างที่ ๔ ขวก

(โจทย์เป็นจำนวน
ของ) มีหนังสือ

ตัวอย่างที่ ๓ ก็สอนทำนองเดียว
กันกับตัวอย่างที่ ๒ เมื่อเด็กเข้าใจแล้ว
ให้ทำแบบฝึกหัดทำนองตัวอย่างที่ ๓
ที่ ๒ จนเข้าใจดีเสียก่อน และในตอน
นี้ ต้องพูดเป็นสตางค์ไว้ก่อนเสมอไป
หมายเหตุ เมื่อเด็กทำเลขอย่าง
ตัวอย่างคัน ๆ ไปได้แล้ว ท่อไปครู
เปลี่ยนเป็นจำนวนข้อสิ่งของแทนสตางค์
แล้วจึงสอนตัวอย่างใหม่ท่อไปในทำนอง
นี้ โจทย์เป็นจำนวนสิ่งของทั้งตัวอย่าง
ท่อไป

เมื่อเด็กทำเลขอย่างตัวอย่างคัน ๆ
ได้คล่อง ทั้งบวกและลบแล้ว ครูควร
เปลี่ยนเป็นข้อสิ่งของแทนจำนวนสตางค์

อยู่ ๒ คั้ง คั้งหนึ่งมี
๒๕ เล่ม อีกคั้งหนึ่ง
มี ๑๘ เล่ม รวมทั้ง
สองคั้งมีกี่เล่ม ?

สิบ หน่วย

$$\begin{array}{r} 25 \\ + 18 \\ \hline 43 \end{array}$$

ตอบ ๔๓ เล่ม

คั้งตัวอย่างที่ ๔ ที่ ๕ แล้วชี้แจงให้เด็ก
เข้าใจว่าจำนวนเลขคั้งแต่ ๑-๙ นั้นเขา
เรียกว่า จำนวนหน่วย (“สิบหน่วย
เป็นหนึ่งสิบ” “หนึ่งสิบเรียกว่าสิบ”
“สองสิบเรียกว่า ๒๐ ฯลฯ) เหมือน
กับ ๑๐ สตารางค์แรกก็เป็นหนึ่งสตารางค์
สิบ ส่วนวิธีสอนนั้นควรจะใช้ของจริงออก
มากองไว้ให้เด็กยกย่งดี เมื่อเด็กเข้าใจ
ก็ให้ทำแบบฝึกหัด จนเห็นว่าเข้าใจ
ดีแล้ว จึงค่อยสอนให้ย้ายคั้ง และ
เปลี่ยนแปลงจำนวนโทษจนถึงวิธีบวก
ลบคั้งละกัน แต่บทเรียนแรกทุก ๆ
อย่าง พยายามสอนคั้งตัวอย่างที่กล่าว
แล้ว

ตัวอย่างที่ ๕ ลบ

(โจทย์จำนวนของ)

ฉันทมีส้มอยู่ ๔๗ ผล

ให้น้องเล็ก ๑๘ ผลฉันท

เหลือส้มอีกกี่ผล ?

ลบ หน่วย

๔ ๗

— ๑ ๘

๒ ๘

ตอบ ๒๘ ผล

ค. วิธีสอนคุณเบองตัน

การสอนคุณเบองตัน

ครูต้องดำเนินการสอนภายหลัง

เมื่อเรียนรู้จักบวกรู้จักลบแล้ว
ไปนี้

และดำเนินการสอนทั้งข้อ

๑. ใช้ข้อจริงให้เด็กนับรวมกัน ๒ จำนวนก่อน เช่นจะให้นักเรียนรู้สูตรคูณว่า ๒×๔ เป็น ๘ ก็ให้เขา $๒ + ๒ = ๔$, $๔ + ๒ = ๖$, $๖ + ๒ = ๘$, หรือ $๒ + ๒ + ๒ + ๒ = ๘$,

๒. อธิบายให้เด็กเข้าใจว่า วิธีคูณก็คือวิธีบวกนั่นเอง เช่น $๒ \times ๔ = ๘$ ก็มีค่าเหมือนกันกับ ๒ บวกกัน ๔ ครั้ง เช่นนี้เป็นต้น

๓. เมื่อเด็กเข้าใจว่า วิธีคูณคือวิธีบวกจำนวนเท่า ๆ กันหลาย ๆ ครั้งแล้วก็ให้ท่องสูตรคูณ ก่อนจะให้ท่องสูตรไหนต้องสอนให้เข้าใจเสียก่อน

๔. เมื่อเด็กจำสูตรคูณได้แล้วก็ทำแบบฝึกหัด คือทำได้สูตรไหนก็ให้ทำแบบฝึกหัดสูตรนั้น และดำเนินวิธีสอนดังตัวอย่างต่อไปนี้

เนื้อเรื่อง	วิธีสอน
ตัวอย่างที่ ๑	ครูถามนักเรียนว่า คนหนึ่งมี
คนๆหนึ่งมีขา ๒	กี่ขา ? ๒ คนมีกี่ขา ? ๘ คนมีกี่ขา ?
ถ้าคน ๘ คนจะมีขา	(๑๖) ถามเด็กว่า การที่เราจะทราบ

รวมกันกี่ขา ?

วิธีทำ ก.

$$๒+๒+๒+๒+๒+๒$$

$$+๒+๒=๑๒$$

ตอบ มีขา ๑๒ ขา

วิธีทำ ข.

คน ๘ คน

คนละ $\times ๒$ ขา

มี ๑๒ ขา

ตอบ มี ๑๒ ขา

ได้ว่า ๘ คนมีขานี้เราทำอย่างไร จึง

จะทราบได้ เดี๋ยวคงบอกว่าคุณครู หรือ

นักเรียนรวมกัน ครูถามว่าการนับรวมกัน

ที่เราเคยเรียนมาแล้วเรียกว่าวิธีอะไร ?

(บอก) ๒ ขาบวกกันก็ครั้งหนึ่งจะได้ ๑๒

ขา ? (๘ ครั้ง) การที่เขา ๒ ขาบวกกัน

๘ ครั้งเพื่อประสงค์อะไร ? ๒×๘ เป็น

เท่าใด ? (๑๒) ครูจึงอธิบายให้

นักเรียนทราบว่า เลขที่มีจำนวนเท่าๆ

กันบวกกันเองหลาย ๆ หนเรียกว่าวิธี

คูณ และอธิบายอีกว่า ๒ ขาบวกกัน ๘

ครั้งก็คือน $๒ \times ๘ = ๑๒$ เครื่องหมาย $\times$

เรียกว่า เครื่องหมายคูณ

และยกตัวอย่างอื่น ๆ ให้นักเรียน

เข้าใจอีก แล้วให้ท่องสูตรคูณแม่ ๒

ตัวอย่างที่ ๒	โรง	ต้องให้นักเรียนจำสูตรคูณได้ถึง
เรียนหนึ่งแปด ออก เป็น ๔ ชั้นๆ ละ ๑๖ คน รวมทั้งหมด มีนัก เรียนกี่คน ?		แม่ ๔ เลี้ยก่อน ครูถามนักเรียนว่า แปดออกเป็นกี่ชั้น (๔ ชั้น) ชั้นละ กี่คน ? (๑๖ คน) เราอยากทราบว่า ๔ ชั้นมีกี่คนจะทำอย่างไร ?
วิธีทำ ก.		(นับรวมกัน) ตามวิธีเลขคณิตนับ
ชั้นที่ ๑ มี ๑๖ คน		รวมกันเราเรียกว่าวิธีอะไร ? (บวก)
๒— ๒ ๑๖ ๒		แล้วครูตั้งวิธีทำ ก. ให้เด็กบวกกันก็
๒— ๓ ๑๖ ๒		จะได้ ๖๔ คน ครูอธิบายให้เด็กทราบว่า
๒— ๔ ๑๖ ๒		ว่า การบวกจำนวนเท่าๆ กัน หลายๆ
รวม ๔ ชั้นมี ๖๔ ๒		ครั้งเสียเวลามาก แล้วยกตัวอย่างมา
วิธีทำ ข.		ถามเด็กว่า ๒ บวกกัน ๔ ครั้งเป็น
มีชั้นละ ๑๖ คน		เท่าไร ? (๘) เราจะทำให้ลัดเข้าเรา
นักเรียนมี ๔ ชั้น		จะใช้วิธีอะไร (ทวีค่าหรือคูณ)
ทั้ง ๔ ชั้นมี ๖๔ คน		นักเรียน ๔ ชั้นๆ ละ ๑๖ คน เราจะ
ตอบ ๖๔ คน		ทำให้ลัดเข้าจะใช้วิธีอะไร ? (คูณ)

ครูตั้งตัวอย่างวิธีทำ ข. ให้คูณกระ
ดานคำ เอา 4×6 ก่อนเพราะ ๖ เป็น
หลักหน่วย $6 \times 4 = 24$; ๒๔ สี่เป็น
หน่วย สองเป็นหลักสิบ สี่เป็นหลัก
หน่วย จึงเขียนลง ตรงควดตั้งข้างขวามือ
ก่อน ส่วน ๒ ที่เป็นหลักสิบ หรือแลก
สตรงค์ ๓๐ มาได้ให้ เกือบไว้รวมกับ
หลัก ๓๐ แล้วเอา 4×๓ หลักสิบได้ ๑๒
หรือได้ ๕ ตรงหลักสิบแล้ว เอา ๒ ที่
ได้มาจากหลักหน่วยรวมเข้ากับ ๕ ก็จะได้
๖ ตรงหลักสิบหรือ ๖๐ เขียนเลข ๖
ลงข้างซ้ายเลข ๔ เป็น ๖๔

การสอนสูตรคูณอื่น ๆ ก็ทำเนน
โดยวิธีเดียวกัน แต่เมื่อมีตัวคูณ ๒ ตัว
ควรจะใช้ วิธีสอนเพิ่มชนอก ให้ทำแบบ
ฝึกหัดให้มาก

ง. วิธีสอนหา

การสอนหาเบื้องต้น ต้องสอนทีละสิ่ง ขวก ลบ คูณ และให้นักเรียนท่องจำสูตรคูณได้บ้างแล้ว ทำเนิการสอน ดังต่อไปนี้

๑. ใช้ของจริงให้เด็กแบ่งกันตั้งแต่จำนวนผู้แบ่ง ๒ คน

๒. ให้นักเรียนถือเบี้ยเป็นเลขคี่ในใจตามข้อ ๑ ตัวตั้งไม่เกินหลักสิบ ตัวหารไม่เกิน ๒ จะเศษบ้างก็ได้

๓. ทำโจทย์เกี่ยวแก่วิธีหา ตัวตั้งไม่เกินหลักสิบ และตัวหารไม่เกินหลักหน่วยให้นักเรียนคิดในใจ เมื่อคิดเขียนโจทย์ให้ทำเป็นวิธีเลข ทำเป็นวิธีเลขไม่ได้ครูจึงใช้วิธีสอนต่อไป

ข้อ เนื้อเรื่อง	วิธีสอน
ตัวอย่างที่ ๑ นายก มี สตางค์ อยู่ ๒๔ สตางค์ แบ่งให้น้อง ๒ คน จะได้คนละ	ใช้สตางค์สิบและสตางค์แคง เช่น เกี่ยวก้วยวิธีสอน ขวก ลบ ที่สอนมาแล้ว ครูถามนักเรียนว่า ๒๔ สตางค์ มีสตางค์สิบอยู่กี่อัน มีสตางค์แคงอยู่

ก็สตรงค์ ๒

สิบ แดง

๑ ๒

๒) ๒ ๔

๒

๔

๔

ตอบ ได้คนละ ๑๒ สตรงค์.

ก็อื่น แล้วถามเด็กว่า แบ่งให้คนกี่

คน ครูอธิบายให้นักเรียนทราบว่า การ

แบ่งของต่าง ๆ ต้องแบ่งไปจากหลักสิบ

ก่อนเช่นแบ่งสตรงค์ ๒๔ สตรงค์ ให้

แก่เด็ก ๒ คน ก็แบ่งมาจากสตรงค์

สิบก่อน ถามนักเรียนว่า สตรงค์สิบ

๒ อัน แบ่งให้เด็ก ๒ คนได้คนละเท่าไร

(๑ สตรงค์สิบ) หรือ ๑๐ สตรงค์

แล้วให้แบ่งหลักสตรงค์แดงที่เหลืออยู่

เด็กก็คงแบ่งได้อีกของละ ๒ สตรงค์

ครูจึงถามว่า ๒๔ สตรงค์แดงแบ่งให้คน

๒ คนได้คนละเท่าไร เด็กก็คงตอบ

ได้ว่า ๑ สตรงค์สิบกับ ๒ สตรงค์แดง

ครูถามว่า ๑ สตรงค์สิบกับ ๒ สตรงค์

แดงเป็นราคาเท่าไร (๑๒ สตรงค์)

ฉะนั้นเด็ก ๒ คนได้รับสตรงค์คนละ

ตัวอย่างที่ ๒ มีส้ม

อยู่ ๓๘ ผล แบ่งให้
เด็ก ๓ คน คนละ
เท่า ๆ กัน จะได้คน
ละกี่ผล ?

$$\begin{array}{r} ๖ \\ ๓ \overline{) ๓๘} \\ \underline{๑๘} \end{array}$$

ตอบ ๖ ผล

เท่าไร ? (๓๒ สตางค์) แล้วครูจึง
ทำเป็นวิธีเลขให้เด็กคบนกระดานคำ
เช่นตัวอย่างในช่องเนื้อเรื่อง

ตัวอย่างที่ ๒ ไม่ต้องใช้สตางค์และ

ไม่ต้องตั้งหลักสิบหลักหน่วย ให้เด็ก
เข้าใจว่าหลักสิบหลักหน่วย เด็กคง
เข้าใจเพราะได้เรียนมาจากวิธีบวกแล้ว
แต่ครูควรหาของจริงมาให้เด็กแบ่ง
เรียกเด็กมาแบ่งให้คหน้าชั้น เด็กจะ
แบ่งได้คนละ ๖ แล้วครูทำเป็นวิธีเลข
ให้คบนกระดานคำ ถามเด็กว่า แบ่ง
ให้คนกี่คน (๓ คน) ๓ คนแบ่งผลส้ม
กี่ผล (๓๘ ผล) ๓ ก็ครึ่งจึงจะได้ ๑๘
(๖ ครึ่ง) ส้มที่แบ่งมีกี่ผล (๑๘)
แบ่งให้คน ๓ คน ได้คนละกี่ผล
(๖ ผล)

แล้วครูจึงอธิบายให้เด็กทราบว่า
การแบ่งถ้าทำเป็นวิธีเลขคี่วิธีหาร วิธี
หารคือวิธีแบ่ง การแบ่งของต่าง ๆ
ต้องแบ่งมาจากจำนวนมาก่อน แล้ว
จึงค่อยแบ่งจำนวนน้อย ๆ ตามไปทีละ
ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจนเข้าใจ แต่
โจทย์แบบฝึกหัดตัวตั้งไม่เกินหลักสิบ

ตัวอย่างที่ ๓ โรง
เรียนหนึ่งมีนักเรียน
๓๓๗ คน ถ้าแบ่ง
ออกเป็น ๒ ชั้น ๆ
ละเท่า ๆ กันจะมีชั้น
ละกี่คน ?

ครูถามเด็กว่า นักเรียนทั้งหมดมี
เท่าไร ? (๓๓๗) แบ่งออกเป็นกี่ชั้น ?
(๒ ชั้น) ครูถามว่า เป็นวิธีอะไร ?
(หารหรือแบ่ง) อะไรเป็นตัวหาร อะไร
เป็นตัวตั้ง แล้วครูเขียนโจทย์ตัวอย่าง
บนกระดานคำแล้วหารให้เด็กดูโดยวิธี
ถามนำ หรือหารเสร็จครูจึงอธิบายให้

๒) ๑๓๘ (๕๘

๓๐

๑๘

๑๘

ตอบ มีชั้นละ ๕๘ คน

นักเรียนทราบว่า วิหารกคชวิคณ
กยวิคณ ทวิคณกับทวิคณเป็นทวิ
คณกัน ผลคณคือทวิที่จะเอาไปลบทวิ
คณ แล้วหารคณไปจนถึงหลักหน่วย
เมื่อดังหลักหน่วยแล้วยังมีเศษ ก็คือ
ทวิเศษที่แท้ จะหารคณไปอีกไม่ได้
แล้วทำทวิอย่างให้เต็กคณ หลายๆ ทวิ
อย่าง จึงให้ทำแบบผลคณ คณไปก็
เพิ่มทวิคณและทวิหารให้มากขึ้น ทำเนน
วิธีสอนเช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้ว

จ. วิธีสอนเลขมาตรา

ข้อสำคัญในการสอนเลขมาตรานี้ ครูต้องทำให้เด็ก
เข้าใจอย่างซ่มซาบว่า คคณหนึ่ง วาหนึ่ง หรือเมตรหนึ่ง
ยาวเท่าไร ให้หาไม้ว่า ไม้เมตรมาให้ดูจริง ๆ มาตรา
น้ำหนักก็ให้ชั่งให้ดู หรือให้ชั่งคณมคณก็ได้ ว่าหนักคณคณ

หนึ่ง หรือ ยอนคหนึ่งนั้นเท่าไรแน่ ไม่ใช่แต่ทำให้ท่อง
 มาตราไปด้วยปากเปล่าเท่านั้น ต้องสอนให้เข้าใจเสียก่อน
 แล้วจึงให้จำกฎภายหลังเช่นเดียวกันกับการสอนสูตรคูณเลข
 ทั้งต้นสอนเลขมาตรา ควรสอนด้วยมาตราเงินเสียก่อน
 เพราะเกี่ยวเนื่องมากับเลขของตน การสอนเลขมาตรา
 เงินควรหาของจริงมาให้เห็นๆ แล้วให้รู้จักค่าและการ
 กระจาย (คือการแลกเปลี่ยน) การสอนวิธีกระจาย ควร
 ให้เด็กคิดเลขในใจให้มากจนเห็นว่า เข้าใจดีแล้วจึงทั้งต้น
 สอนเลขมาตราต่อไป ทั้งตัวอย่างที่จะให้ไว้ต่อไปนี้ :

ตัวอย่างการสอนบวกลบมาตราเงินไทย

ก่อนที่ครูจะสอนตามตัวอย่างต่อไปนี้ เด็กต้องรู้จักวิธี
 กระจายเงินเข้าของที่เสียก่อน ครูควรมีเครื่องใช้ ให้เพียง
 พอเช่นเงิน ๕ บาท เหรียญสลึง ๖ เหรียญ เหรียญสตางค์
 แดง ๕๐ อัน ถ้าให้เด็กมีไว้คนละสำรับยิ่งดี

เนื้อเรื่อง	วิธีสอน												
ตัวอย่างที่ ๓ เกิมฉิน มีเงินอยู่ ๒ บาท ๑ สตางค์ ๑๕ สตางค์ ภายหลัง หามาได้อีก ๓ บาท ๒ สตางค์ ๗ สตางค์ เกีย ฉินมีเงินเท่าไร วิธีทำ <table border="1"> <tr> <th>บ.</th><th>สต.</th><th>สต.</th></tr> <tr> <td>๒</td><td>๑</td><td>๑๕</td></tr> <tr> <td>๓</td><td>๒</td><td>๗</td></tr> <tr> <td>๓</td><td>๓</td><td>๒๒</td></tr> </table> ตอบ ฉินมี ๓ บาท ๓ สตางค์ ๒๒ สต.	บ.	สต.	สต.	๒	๑	๑๕	๓	๒	๗	๓	๓	๒๒	ถามให้นักเรียนกระจายมาตรวจด้วยปากเปล่า โดยใช้เลขตั้งแต่น้อยเสียก่อน แล้วจึงถามเกี่ยวเข้ามาหาตัวอย่าง ภายหลังเขียนโจทย์ลงบนกระดานคำ แล้วถามว่า เกิมฉินมีเงินอยู่เท่าไรให้นักเรียนหยิบเงินออกมาตั้งไว้เป็นกอง ๆ จากบาทไปหาสตางค์ ถ้านักเรียนทำไม่ได้คร่ำทำให้ดู ถามต่อไปอีกว่า ฉินได้มาอีกเท่าไร ? ให้หยิบออกมาวางซ้อนกันไว้ตามหลัก บาท ๑ สตางค์ แล้วให้บวรวมกัน ถามต่อไปว่า เกียฉินมีเงินกี่บาท กี่สตางค์ นักเรียนก็จะอ่านว่า ๓ บาท ๓ สตางค์ ๒๒ สตางค์ ครูจึงอธิบายให้รู้ว่า การบวกเลขมาตรวจเหมือนฉบับ
บ.	สต.	สต.											
๒	๑	๑๕											
๓	๒	๗											
๓	๓	๒๒											

เลขสามัญ ต่างแต่ต้องเขียนเป็นช่อง ๆ
ตามหลักบาท สลึง สตางค์เท่านั้น แล้ว
ครูเขียนวิธีทำเป็นช่อง ๆ ให้คนกระทาน
คำ (เปรียบให้เห็นว่าคล้ายกระเป๋)
มี ๓ ช่อง สำหรับเงินบาทช่องหนึ่ง
เงินสลึงช่องหนึ่ง เงินสตางค์อีกช่อง
หนึ่ง ถ้าใช้กระเป๋จริงอธิบายด้วยยี่งคิ
เมื่อครูเขียนเป็นช่อง ๆ คนกระทานคำ
แล้ว อธิบายให้รู้จักใช้อักษรย่อแทน
เพื่อกันไม่ให้ลืมหลัก ให้นักเรียนทำ
ตาม แล้วครูถามว่า เติมฉันมีเงิน
เท่าไร ให้เขียนลงไปทุกช่องแล้วให้
อ่านค จิงถามว่าฉันได้มาอีกช่องบาท
ช่องสลึง ช่องสตางค์เท่าไร ? ก็เขียน
ลงไปข้างล่างที่มีอยู่แล้ว ทิศช่องจิง
ให้นักเรียนนับค รวมกันเป็นช่อง ๆ
ตั้ง ต้น จากช่องสตางค์ ไป ถึงช่องบาท

แล้วหาตัวอย่างอื่น ๆ มาให้เด็กคัด
ตามทำนองนี้ จึงให้ทำแบบฝึกหัด
อย่าเพื่อให้มีตัวทศ

ตัวอย่างที่ ๒ ฉินขาย
ผ้าไ้เงิน ๒ บาท ๓
สลึง ๒๐ สต. ขาย
เสื้อไ้ ๓ บาท ๑๕ สต.
รวมเป็นเงินทั้งหมด
เท่าไร ?

บ.	สล.	สต.
๒	๓	๒๐
๓	๐	๑๕
๕	๐	๓๐

ตอบ ๕ บาท ๓๐ สต.

วิธีสอนทำนองเดียวกันกับตัวอย่าง
ที่ ๑ คือให้นักเรียนเอาเงินออกมามอง
ตามหลักบาทสลึงสตางค์และให้นับรวม
กัน ถ้าช่องสตางค์พอจะแลกเปลี่ยน
สลึงไ้ ก็ให้นักเรียนเอาไปแลกเปลี่ยน
สลึง แล้วเอามาวางไว้ในช่องสลึง
ที่เหลือวางไว้ช่องสตางค์ ช่องอื่น ๆ
ก็ทำเช่นเดียวกัน แล้วจึงให้เขียนลง
และครูเขียนให้ดูบนกระดานดำ แต่ถ้า
ช่องใดไม่มีเงินให้ใส่ศูนย์ (๐) แทน
อธิบายให้รู้จักวิธีทศเลขเช่นเดียวกับเขา
สตางค์แดงไปแลกเปลี่ยนสลึงและ
แลกเปลี่ยนบาท ให้หาตัวอย่างทำนอง

นี้มาทำให้ทุกคนเข้าใจ แล้วจึงให้ทำแบบ
ฝึกหัด จะใช้เลขมากจนกว่านี้ก็ได้

ตัวอย่างที่ ๓ ฉินใช้
เงินไป ๓ ครั้ง ครั้ง
ที่หนึ่ง ๓ บาท ๓ สลึง
๑๘ สต. ครั้งที่สอง
๑ บาท ๒ สลึง ๗ สต.
ครั้งที่สาม ๓ สลึง ๑๘
สต. รวมทั้งสิ้นฉิน
ใช้เงินไปเท่าไร ?

บ.	สล.	สต.
หนึ่ง ๓	๓	๑๘
สอง ๑	๒	๗
สาม ๐	๓	๑๘
รวม ๖	๘	๓๓

ตอบ รวม ๖ บาท ๘
สลึง ๓๓ สตางค์

ให้ใช้วิธีสอนทั้งตัวอย่างที่แล้ว ๆ
มา คำนวณตัวอย่างที่ ๓ นี้ มีตัวเลข
๓ ชั้น จึงอธิบายให้รู้ ว่า ถึงแม้จะมี
กี่ชั้น ๆ ก็ตามให้ทำเช่นเดียวกัน ใน
เวลาทำต้องให้นักเรียนไว้วิธีแลกเงิน
กันจริง ๆ กับอธิบายให้รู้ ว่า ช่องข้างหน้า
(ช่องบาท) ถึงแม้จะไม่มีการใส่ศูนย์
ไว้ เพราะศูนย์อยู่ข้างหน้า อ่านไม่ได้
ความ เมื่อเข้าใจแล้ว ให้ทำแบบฝึกหัด
จนเห็นว่าชำนาญก็ จึงสอนตัวอย่างใหม่
ต่อไป

ตัวอย่างที่ ๔ (ลบ
มาตรา)

ในกระเป๋ามีเงิน
อยู่ ๔ บาท ๓ สลึง
๒ สตางค์ หักออก
ไปใช้เสีย ๑ บาท ๒
สลึง ๗ สตางค์ จะ
เหลืออยู่อีกเท่าไร ?

บ. | สล. | สต.

ในกระเป๋ามี	๔	๓	๒
มีหักไป	๑	๒	๗
เหลือ	๓	๐	๒๐

ตอบ เหลือ ๓ บาท

๒๐ สตางค์

ครูเขียนโจทย์และวิธีเงินลงบน
กระดานดำ ชี้ให้นักเรียนเห็นว่า เลข
เหล่านี้คือจำนวนเงินให้ทุกคนเห็นว่าคน
มีกระเป๋ามีเงินอย่างนั้นเป็น ๓ ชั้น อยู่
คนละกระเป๋าสั้นหนึ่งเก็บสตางค์แดง
๕ ชั้นหนึ่งเก็บเหรียญสลึง อีกชั้นหนึ่ง
เก็บเหรียญบาท จำนวนเลขบนกระดาน
คำให้ทราบว่า นั่นคือ เขียนแทนจำนวน
เงินที่มีอยู่ในกระเป๋าสั้นให้นักเรียนคิดบรรทัด
ในสมุดของตน ๓ ช่อง จึงให้นักเรียน
วาง ๒ สตางค์ ลงในช่องที่หนึ่ง ๓ สลึง
ในช่องที่สองและ ๔ บาทในช่องที่สาม
ถามให้นักเรียนตอบว่า ในกระเป๋ามี
เงินอยู่เท่าไร ? เงินจะต้องใช้มีเท่าไร
ชี้ให้เห็นเงินที่จะต้องใช้ จึงขึ้นต้นถาม
ว่า จะต้องใช้สตางค์ไปเท่าไรเดิม มี
อยู่เท่าไร สตางค์ไม่พอใช้จะทำอย่างไร

มีเหรียญสลึงอยู่หรือไม่ ให้หยิบขึ้นมา
๑ สลึง แล้วให้เขาไปแลกสตางค์จาก
ที่เก็บเงิน หรือจากครูก็ได้แล้วให้วาง
สตางค์ที่แลกมาลงในช่องสตางค์บน
สมุด ถามว่าเวลานี้มีกี่สตางค์ (๒๗)
ถ้าใช้เสีย ๑ สตางค์ยังเหลือเท่าไร ?
(ครควรทำเลขบนกระดานคำไปด้วย)
ถามว่าหยิบเงินจากช่องสลึงไปแล้วเท่า
ไร (๑ สลึง) และเหลืออยู่อีกเท่าไร
(๒ สลึง) ครูชี้ที่ ๓ ออกเขียน ๒ ลง
แทน ถามว่า เหรียญสลึงที่หยิบมา
แลกสตางค์ได้กี่สตางค์ (ครูเขียน
เลข ๒๕ ลงใต้เลข ๒ ขวักกันแล้วลบ
ด้วย ๑ ให้นักเรียนเห็น) ครั้นแล้วจึง
ใช้วิธีหักเงินสลึงและบาทต่อๆ ไปจน
หมดทุกช่อง แล้วในที่สุดจึงถามว่า
เงินเหลือเท่าไร ให้นักเรียนทำใน

ทำนองนี้หลาย ๆ หนจนเข้าใจได้ จึงให้
นักเรียนทำ โดยใช้วิธีเขียนเลขแทน
เมื่อเข้าใจได้แล้วจึงให้ทำแบบฝึกหัดจน
ชำนาญ (ก่อนจะสอนตัวอย่างที่ ๔ นี้
ถ้าครหาตัวอย่างที่ง่าย ๆ โดยไม่ต้อง
ลบบรรทัดก่อนก็เลยก่อนได้ยิ่งดี ถ้า
จะเข้าใจเป็นขั้น ๆ)

หมายเหตุ การสอนคุณหาสมาตรา
ก็ใช้วิธีนี้ ผิดกันแต่การสอนหา ต้อง
ตั้งต้นซึ่งบาทไปหาสทังค์เท่านั้น การ
สอนสมาทราอื่น ๆ นอกจากสมาตราเงิน
ก็ควรสอนวิธีเดียวกัน แต่ว่าเมื่อ
นักเรียนเข้าใจได้แล้ว ควรลงลัดข้อ
ต่าง ๆ ออกเสีย คงเหลือแต่อักษรย่อ
ข้างบนเท่านั้น การทำจะได้เร็วเข้า.

๒ การสอนเลขคณิตวิธีต่าง ๆ

เมื่อเด็กเข้าใจเลขคณิตเบื้องต้นดีแล้ว ก็ดำเนินวิธีสอนเลขคณิตวิธีต่าง ๆ ต่อไป ตอนที่สอนเลขคณิตวิธีต่าง ๆ ต่อไปนั้น จะง่ายกว่าเลขคณิตเบื้องต้นมาก เพราะเด็กที่จะเรียนก็เป็นเด็กขนาดกลาง และชั้นเรียนที่สูงขึ้น จะพูดอธิบายกันก็เข้าใจได้ง่าย ๆ แต่ครูต้องยึดหลักวิธีสอนวิธีอธิบายให้ดี และดำเนินการสอนคล้ายคลึงกับเลขคณิตเบื้องต้นที่เด็กได้ทำมาแล้วนั้น ถ้าหากครูสอนไม่ถูกทาง เด็กก็จะเข้าใจได้ยาก และวิชาคำนวณจะอ่อน คือ ถ้าหากไม่ดี เมื่อเรียนวิธีสูง ๆ ขึ้นไปก็จะไม่แน่นคือเข้าใจได้ยากอีกด้วย เลขคณิตวิธีต่าง ๆ นั้น มีหลายวิธีด้วยกันแต่วิธีที่สำคัญที่เป็นรากสำหรับนำขึ้นไปสู่วิธีสูง ๆ ต่อไปนั้นคือ

๑. ทศนิยมและเศษส่วน

๒. บัญญัติไตรยางค์ทั้งอย่างง่ายและอย่างยาก วิชาคำนวณหรือคณิตศาสตร์แทบทุกวิธี นอกจากใช้เลขคณิต

ของต้นเป็นประจำแล้ว เราจะเห็นวิธีที่ ๒ นี้เกือบจะหายไป
 ด้วยเสมอ วิธีสอนเลขคณิตวิธีที่สองนี้ควรจะต้องอย่าให้มาก
 ดำเนินตามหลักของการสอนเลขคณิตที่ ๑ และตามวิธีสอน
 เลขคณิตของต้นก็กล่าวมาแล้ว จึงไม่จำเป็นจะต้องกล่าว
 ซ้ำในท่อนอีก ได้กล่าวมาแล้วครั้งหนึ่งว่า วิธีสอนเลขคณิต
 ถ้าจะอธิบายให้ละเอียดแล้ว จะต้องยกมาเป็นตำราอีกเล่ม
 หนึ่งต่างหาก ต่อไปนี้จะได้อธิบายและชักตัวอย่างไว้เพียง
 เล็กน้อย บางวิธีเท่านั้น พอเป็นทางสำหรับสอนวิธีสูง ๆ
 ต่อไป

ก. การสอนทศนิยมรูบ (เศษสิบ)

ในปัจจุบันนี้เขามักจะสอนเลขเศษสิบก่อนเศษส่วน เพราะ
 ว่าเลขเศษนั้นเขียนอย่างเลขธรรมดา และเข้าใจได้ง่ายกว่า
 เศษส่วน การสอนเลขเศษสิบนี้ควรดำเนินดังนี้

(๑) สอนให้รู้จักตำแหน่งของเลขเสียก่อน เช่นตัวอย่าง
 ในวิธีสอนเลขตัวอย่างที่ ๔-๕ ในช่วงวิธีสอนนั้น การสอน
 ให้รู้จักตำแหน่งของเลขนี้ ดำเนินจากสตาราง คคือ สิบ แดง
 ถึงกล่าวแล้ว และควรสอนอย่างพิศดาร

(๒) ให้หัดแปลงเศษสิบของบาท ให้เป็นสตางค์ เช่น
 .๕ บาท = $\frac{5}{10}$ ของบาท = $\frac{2}{2}$ ของบาท = ๕๐ สตางค์ (ทั้งตัว
 อย่างที่ได้อธิบายมาแล้วในตอนที่ว่าด้วยการสอนเลขมาตรา)

(๓) หักแปลงบาทสตางค์ให้เป็นเศษสิบของบาท เช่น
 ๑๕ บาท ๒๕ สตางค์ = ๑๕.๒๕ บาท หรือ ๑๕ $\frac{2}{4}$ บาท ฯลฯ
 ทำตัวอย่างให้เด็กดูจนเข้าใจแล้ว ให้ทำแบบฝึกหัดจนพอเพียง

(๔) ใช้มาตราเมตริก วิธีนี้ใช้มาตราเมตริกจะทำให้
 เด็กเข้าใจได้ง่ายมาก และดำเนินการสอนอย่างวิธีแปลง
 มาตราเงิน เช่น ๑.๕ กิโลเมตร = ๑ กิโลเมตร ๕ เฮกโต
 เมตร หรือ ๑๕๐ เฮกโตเมตร = ๑.๕ กิโลเมตร หรือ ๑
 กิโลเมตรครึ่งเช่นนี้เป็นต้น

เลขเศษสิบที่เกี่ยวข้องกับเลขมาตราทั้งที่กล่าวมาแล้วข้อ ๑-๔
 นี้ ใช้สอนปนกับเลขคณิตของตน และควรสอนให้
 เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเสียก่อน ให้ทำแบบฝึกหัดจนชำนาญ
 ด้วย สอนได้ตั้งแต่เด็กชั้นประถม ๓-๔ เป็นต้นไป

(๕) ให้รู้จักแปลงเศษสิบของมาตราอื่น ๆ

(๖) เมื่อเด็กเข้าใจเปลี่ยนแปลงเศษสิบของเลขมาตรงต่าง ๆ และให้ทำแบบฝึกหัดจนชำนาญแล้ว ก็ไปก็ดำเนินการสอนให้เด็กรู้ว่า ทศนิยมคืออะไร? และบทเรียนนี้ควรสอนอย่างวิธีสอนบทเรียนทศนิยมของให้เด็กเข้าใจ และให้ทำแบบฝึกหัด

(๗) เมื่อเด็กเข้าใจว่า ทศนิยมคืออะไรและเข้าใจเปลี่ยนแปลงเศษสิบต่าง ๆ แล้ว ก็ดำเนินการสอนตามหัวข้อนี้ คือ :-

ก. คูณทศนิยมด้วย ๑๐ ด้วย ๑๐๐ ฯ ตามลำดับ

ข. หารทศนิยมด้วย ๑๐ ,, ๑๐๐ ฯ ,, ,,

ค. บวก ลบ—ทศนิยม

ง. คูณทศนิยมด้วยจำนวนเต็ม

จ. หารทศนิยมด้วยทศนิยม

ฉ. หารทศนิยมด้วยจำนวนเต็ม

ช. บวก, ลบ, คูณ, หาร ทศนิยมวิธีต่าง ๆ ละครัน

(๘) ทุก ๆ หัวข้อข้างบนนี้ ให้เด็กมีเวลาทำแบบฝึกหัดจนเพียงพอ แล้วก็สอนเศษส่วนต่อไป ส่วนทศนิยมไม่รู้รจนนั้นเด็กเข้าใจได้ยาก รอไว้สอนภายหลังเศษส่วน

ข. การสอนเศษส่วน

(๑) ก่อนที่จะให้เด็กเรียนเศษส่วน ควรให้เด็กรู้ตัว
ฉะเพาะ (ต. พ.) และตัวหารฉะเพาะ (ต. ห. พ.) ตลอดจนการ
หา ห. ร. ม. ค. ร. น. ให้เข้าใจดีเสียก่อน จึงตั้งสอนให้รู้ว่
เศษส่วนคืออะไร? การสอนเลขเศษส่วนควรจะสอนตาม
ลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ก. ให้รู้เศษส่วนคืออะไร เช่น $\frac{1}{2}$ ของส้ม ๑ ผล หรือ
 $\frac{2}{3}$ ของ ๒๔ บาท หมายความว่าอะไร $\frac{2}{3}$ ของเลขจำนวนใด
จึงจะเท่ากับ ๑๕ เด็กคนหนึ่งใช้สตางค์ไป ๖ สตางค์ ยัง
เหลืออยู่อีก $\frac{3}{5}$ ของสตางค์ที่มีอยู่ เขามีเท่าไร? เหล่านี้
ควรสอนให้เข้าใจโดยแจ่มแจ้งเสียก่อน

ข. ให้รู้จักทอนเศษส่วนให้เป็นอย่างต่ำ

ค. ให้รู้จักทำจำนวนหนึ่งเป็นเศษส่วนของอีกจำนวน
หนึ่ง แล้วให้ทอนเป็นอย่างต่ำ เช่น ๒๕ สตางค์เป็นเศษ
ส่วนอะไรของ ๒ บาท

ง. แปลงเศษส่วนให้มีเศษและส่วนมากขึ้น น้อยลง แต่ให้ค่าคงเดิม

จ. แปลงเศษส่วนให้มีส่วนเท่ากัน แต่ให้ค่าคงเดิม แล้วชี้ให้เห็นว่า จำนวนไหนมีค่ามากและน้อยกว่ากัน

ฉ. เศษคละเศษเกินคืออะไร? ให้รู้จักแปลงเศษคละเป็นเศษเกิน และเศษเกินเป็นเศษคละ

ช. ให้รู้จักขวดยเศษส่วน

ซ. ให้รู้จักคูณเศษส่วน

ฌ. ให้รู้จักหารเศษส่วน

ญ. ให้รู้จักแปลงเศษสิบเป็นเศษส่วน

ฎ. ให้รู้จักเศษย่อยและเศษซ้อน

ฏ. ให้รู้จักแกว่งเลียบเศษส่วนและเศษซ้อน

ฐ. ให้รู้จักทำโทษเศษส่วนต่าง ๆ ที่ยากขึ้น

(๒) สอนให้เด็กเข้าใจอย่างละเอียดกว้างขวางคือ ทุกๆ บทเรียนที่กล่าวแล้วนั้น พ่อชั้นต้นสอนบทไหนควรดำเนินการสอนอย่างพิศดาร หรือสอนอย่างบทเรียนด้วยของ

การสอนเลขคณิต

๖๑

(๓) เมื่อสอนให้เข้าใจถึงบทไหนให้ทำแบบฝึกหัดให้พอเพียงเสียก่อนจึงเริ่มสอนบทใหม่ต่อไป

วิธีสอนเลขคณิตวิธีอื่น ๆ ก็คล้ายคลึงเช่นเดียวกันและลำบากยากง่ายไปหายาก

ตัวอย่างบันทึกการสอนเลขคณิตอย่างพิสดาร

โรงเรียน.....

ชื่อผู้สอน.....

บทเรียน..... เลขคณิต..... เรื่อง..... เศษส่วนบทแรก

ชั้น..... มัธยมศึกษาปีที่ ๑..... อายุเด็กเฉลี่ย..... ๑๓ ปี

เวลา ๓๐ นาที

วันสอน..... วันที่..... เดือน..... พ. ศ.....

เครื่องใช้..... นักเรียนมีสมุดคณិតและไม้บรรทัดฟุ่ทุกคน

ภาระ..... ครูมีภาพผลสัมบนกระดานดำ

หมายเหตุ..... นักเรียนเคยเรียน ขวาก ลบ คูณ การ
หรมทามาแล้วและรู้สัครคณสัถกว่าแม่ ๘

ความมุ่งหมาย..... เพื่อให้นักเรียนรู้ว่าเศษส่วนคืออะไร ?

การสอนเลขคณิต

๖๓

๒ สอน

เศษ เป็นจำนวน

ที่ต้องการ

ส่วน คือตัวแบ่ง

$\frac{๖}{๕}$ ของ ๘ บาทเท่ากับ

๒ บาท

๖ นิ้ว = $\frac{๖}{๑๒}$ ของ ๓ ฟุต

๕๐ สตางค์ = $\frac{๕๐}{๑๐๐}$ ของ

๑ บาท

เขียน วงกลมลง บน

กระดานดำ สมมติว่า

เป็นส้มผลหนึ่งแล้วแบ่ง

วงกลมนั้นออกเป็นสอง

ส่วนเท่าๆ กัน ซีกหนึ่ง

ฉีกขาดเสีย และบอกแก่

เด็กว่าซีก ที่ฉีกขาด คือ

เด็กคนหนึ่งได้ แล้ว

เขียน หนึ่งสี่อ กำกับไว้

ก็สรุปนั้นว่า “ครึ่งหนึ่ง

ของส้ม ๑ ผล” เขียน

รูปส้มอีกผลหนึ่ง แบ่ง

ออกเป็นสี่ส่วน เขียน

หนึ่งสี่อกำกับไว้ “เลี้ยว

๑ ของผลส้ม ๑ ผล”

แล้ว บอก นัก เรียน ว่า

ครึ่งหนึ่งเขามีวิธีเขียน

อีก อย่างหนึ่งคืออย่างนี้
 “๓” เลี้ยว ทิ้ง เขียน
 อย่างนี้ “๕” แล้ว
 ถาม ต่อไปว่า ๒ หรือ
 ๔ ที่ อยู่ ไต่เส้น หมายถึง
 ความว่าอะไร (หมายถึง
 ความว่า เป็น ตัวแย่ง)
 ๓ ที่ อยู่ บน เส้น นั้น
 หมายความว่า อะไร ?
 (เป็น ตัว ที่ ค้าง การ)
 บอก น. ร. ว่าเลข ตัว ที่
 เขียน ไต่เส้น นั้น เรียก
 ว่า “ส่วน” เลข ที่ เขียน
 บนเส้นเรียก ว่า “เศษ”
 ครั้นถามต่อไปว่า “๕”
 ของเงิน ๔ บาท หมายถึง
 ความว่าอะไร ? (หมายถึง

ความว่า ๘ แบ่งออกเป็น
 ๔ ส่วนเท่าๆ กัน แล้ว
 ต้องการ ๓ ส่วน) ครู
 ถามว่า $\frac{3}{8}$ ของ ๘ บาท
 เท่า กี่ เท่า ไร ?
 (๒ บาท) $\frac{2}{8}$ ของ ๓ ฟุต
 เป็นเท่าไร ? (๖ นิ้ว)
 ให้ น. ร. คูที่ไม่ยันทัก
 ฟุต แล้ว ถามว่า ๖ นิ้ว
 เป็นอะไรของ ๓ ฟุต ?
 (เป็นครึ่งหนึ่ง) เพราะ
 ฉะนั้น ๖ นิ้ว เป็นเศษ
 ส่วนเท่าไรของ ๓ ฟุต ?
 ๕๐ สตางค์ เป็นเศษ
 ส่วนเท่าไรของ ๓ บาท ?
 ๒ บาท เป็น เศษ ส่วน
 เท่าไร ของ ๔ บาท ?

๓ ทวน	ถามทวนที่เรียน มา แล้ว	เศษ หมายถึง ความว่า อะไร ? ส่วน หมายถึง ความว่าอะไร ? และ หาประโยชน์ต่างๆ ถามให้ เด็ก คิด คอย ด้วย ปาก เปล่า เพื่อจะทำให้เด็ก เข้าใจ ที่ขึ้นว่า เศษ ส่วน คืออะไร
๔ ย่อ	เศษ เป็นจำนวนที่ ต้องการ ส่วน เป็นตัวแบ่ง	เมื่อได้สอนให้เด็ก รู้ว่า เศษส่วน คืออะไร ในชั้นสอนแล้ว ก็ย่อไป ด้วยที่เคียว เป็นแต่ เมื่องานขึ้น ก็ถามซ้ำ หรือกำชับให้เด็กจำไว้ ให้แม่นยำเท่านั้นเอง

๕ ไร่

(๑) $\frac{1}{10}$ ของ ๕ เป็น

เท่าไร ?

(๒) $\frac{1}{5}$ ของ ๑ ไร่

เป็นเท่าไร ?

(๓) $\frac{1}{2}$ ไร่ เป็นเศษ

ส่วน เท่าไร ของ

๑ ไร่ ?

(๔) $\frac{3}{5}$ ของ ส้ม ๓๐

ผลเป็น เท่าไร ?

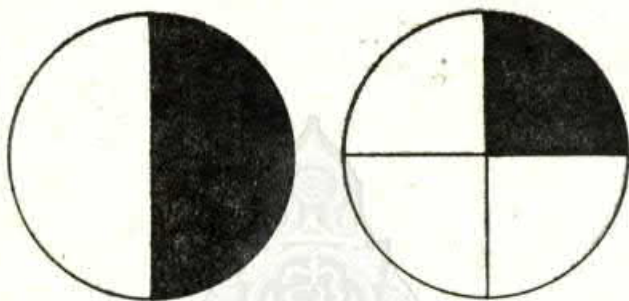
(๕) $\frac{1}{4}$ ศอกเป็นเศษ

ส่วน เท่าไร ของ

๑ ไร่ ?

ให้เด็กทำแบบฝึกหัด
ตามข้อของเนอเวริง ลง
ในสมุด

๖. รูปภาพบนกระดานดำ

ครึ่งหนึ่งของผลส้ม

๓ ผล หรือ $\frac{3}{2}$ ของ

ผลส้ม ๓ ผล

เสี้ยว ๓ ของผลส้ม

๓ ผล หรือ $\frac{3}{2}$ ของผล

ส้ม ๓ ผล

บทที่ ๒๐

ว่าด้วยการสอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง
ประโยชน์หรือความมุ่งหมายของการสอนอ่าน

การสอนอ่านมีความมุ่งหมายดังนี้

(๑) เพื่อให้เด็กอ่านหนังสือออก สามารถอ่านหนังสือ
ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

(๒) เพื่อฝึกความจำเช่นจำเรื่องของหนังสือ ที่อ่าน จำตัว
สะกดการันต์ ของคำยาก จำฉีกคำสำนวนที่ไพเราะจาก
หนังสืออ่าน เหล่านี้เป็นต้น

(๓) เพื่อฝึกให้รู้เรื่องจากหนังสือที่อ่าน สามารถ
อ่านเรื่องราว หรือความ คิด ความ เห็น ของ ผู้อื่น ที่เขียน เป็น
ลายลักษณ์อักษรได้เข้าใจ

(๔) เพื่อฝึกหัดความสังเกตพิจารณา เช่นชั้นต่ำ ๆ
สังเกตพิจารณาตัวสะกดการันต์ ชั้นสูง ๆ ก็ใช้ความคิด
พิจารณาเรื่องราวที่อ่านนั้น ว่าเป็นเรื่องอะไร เรื่องจริงหรือ
แต่งขึ้น เรื่อนนั้นมชอบความเป็นอย่างไร ผิดถูกอย่างไร ฯลฯ

(๕) เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนวิชาประเภทอื่น ๆ การอ่านออกเขียนได้เป็นพื้นฐานของวิชาต่าง ๆ ซึ่งบุคคลทุก ๆ คนควรจะมี เพื่อเป็นเครื่องมือหรือเป็นกุญแจ สำหรับเปิดประตูไปหาวิชาต่าง ๆ เพราะวิชาต่าง ๆ ที่เรียนย่อมอาศัย การอ่านการเขียนทั้งสิ้น

ชนิดของการสอนอ่านในโรงเรียน

การสอนอ่านในโรงเรียนแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คืออ่านออกเสียง และอ่านเอาเรื่อง ไม่ว่าสอนอ่านชั้นไหน และสอนภาษาอะไร ย่อมแบ่งการสอนอ่านออกเป็น ๒ ชนิดดังกล่าวแล้วนี้

ครูที่สอนหัดมักจะสอนอ่านให้แก่เด็กไม่ถูกทาง เด็กจึงอ่านหนังสือออกช้า และไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องที่อ่าน เพราะว่าครูสอนผิดวิธีนั้น เช่น

- ก. ให้เด็กเรียนอ่านจากหนังสือแบบเรียนเท่านั้น
- ข. ปล่อยให้เด็กบอกกันเองตามลำพังมากกว่าครูสอน
- ค. การสอนของครูผิดวิธี และช่วยเหลือเด็กไม่เพียงพอ
- ง. กว่าเด็กจะอ่านหนังสือออกก็กินเวลาช้ามาก

สอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง ๗๑

การสอนอ่านเมื่อจะอธิบายถึงวิธีสอน จึงจะได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือตอนแรกเรียนหรือตอนที่อ่านหนังสือยังไม่ออก และตอนที่อ่านออกแล้ว การที่ต้องแบ่งเช่นนั้นก็เพราะในเวลาทำการสอนย่อมมีวิธีต่างกัน และข้อที่ควรเข้าใจได้แก่ข้อนี้ที่ต่าง ๆ กันด้วย คือค่อย ๆ ให้ดีขึ้นตามลำดับจากง่ายไปหายาก ฯลฯ

วิธีสอนอ่านตอนที่อ่านหนังสือยังไม่ออก

พอเด็กแรกเข้าเรียนก็มุ่งจะให้ อ่านหนังสือได้ เป็นสำคัญ เพราะการอ่านออกเป็นทางสำหรับเรียนวิชาอื่น ๆ ต่อไป ในหลักสูตร และตารางสอนสำหรับชั้นเด็ก ๆ จึงมีเวลาเรียนอ่านมากชั่วโมงกว่าวิชาอื่น ๆ การสอนอ่านเด็กแรกเรียนมุ่งจะให้ อ่านออกเร็ว รักเรียนการอ่าน และเข้าใจเรื่องที่อ่านบ้างเล็กน้อย ครั้นจึงควรดำเนินการสอนดังต่อไปนี้

(๑) ให้เรียนพยัญชนะตามอักษรกลาง สูง, ต่ำ, ให้เรียนทีละน้อย ๆ ทั่ว ยกเว้นตัวที่ยังไม่จำเป็นก่อน เช่น ฎ ฏ ฌ ฎ ญ ฐ ฑ ฒ พ ฯลฯ และการเรียนครั้งแรกไม่ควรให้เรียนจากหนังสือแบบเรียน ต้องให้เรียนอ่านจาก

ตัวอักษรที่ครูเขียนบน กระดานดำ หรือตัว อักษรบนแผ่น
กระดานตัวโต ๆ ทางให้ดูหน้าชั้น และสอนพยัญชนะตัว
ไหน ควรเทียบเคียงกับสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กรู้จักอยู่แล้ว เพื่อให้เด็ก
สนใจ และจำตัว อักษรได้ง่าย เช่น ก. (ไก่) จ. (จาน)
ท. (เต็ก) ต. (เต่า) ฯลฯ

(๒) ให้เรียนสระ ๒๘ สระ สอนทีละน้อย ๆ และค่อย
สอนไปตามลำดับ จากที่จำเป็นไปหาที่ไม่จำเป็นจากที่เรียน
ง่าย เขียนง่าย จำง่ายไปหายาก

(๓) เมื่อสอนถึงพยัญชนะและสระตัวไหน ต้องฝึกหัด
ให้เด็กเขียนไปพร้อม (ทั้งในบทที่ว่าด้วยการคัดลายมือ)
เพื่อให้เด็กจำได้เขียนถูก

(๔) ะสมอักษรให้อ่าน ไม่ต้องรอให้เด็กเรียนสระและ
พยัญชนะครบทุกตัว เพราะเด็กจะไม่รู้ความหมายและจะเบื่อ
การเรียน พอเด็กจำพยัญชนะและสระได้บ้างแล้ว ก็ผสมคำ
ผสมประโยคที่ง่าย ๆ ให้อ่านเช่น ก. + า. (อา) ว่า กา.
(หมายถึงอิกา) ง. ู. งู, (หมายถึงงู) ฯลฯ เช่นนี้เป็นต้น
ให้เด็กได้ อ่านพยัญชนะและสระไปพร้อม เช่นพยัญชนะ

สอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง

๗๓

อะไร สระอะไร อ่านว่าอย่างไร เช่นนี้เสมอไป เด็กจะอ่าน
ออกเร็ว เกิดความสนุก ความพอใจ ชอบอ่านชอบเรียนยิ่งขึ้น

(๕) สอนพยัญชนะและสระที่ยังไม่ได้เรียน เพิ่มขึ้นให้
อ่านให้เรียนจนครบทุกตัว ให้อ่านออกจำได้เขียนได้ทุก ๆ
พยัญชนะและสระ

(๖) ให้เรียนแจกลูกตามแม่ ก กา ตามลำดับ

(๗) ผสมคำผสมประโยคให้อ่าน ตามลำดับ ๑ ๒ ๓
และถามให้เด็กผสมอักษรไปพร้อม เช่น พยัญชนะอะไร สระ
อะไร อ่านว่าอย่างไร ตามลำดับ หมายความว่าอะไร มือแปล
คืออย่างไร งูก คืออย่างไร ๑ ๒ ๓ ให้เด็กทราบ ความหมาย
ของคำของประโยคทั้งง่าย ๆ

(๘) ให้เรียนวรรณยุกต์จำวรรณยุกต์ได้ และเรียนผัน
มาตรา ก กา ตามอักษรกลางสูงต่ำ ให้จำได้แม่นยำ และ
เขียนได้ถูกต้อง มาถึงตอนนี้เป็นตอนสำคัญ ครต้งใช้วิธี
สอนให้เด็ก ไม่ใช่วิธีบอก เมื่ออยากให้เด็กอ่านคำไหน
ออกต้องใช้วิธีสอนให้เด็กเข้าใจ

(๙) ซ้อมความรู้เช่นฝึกหัดให้ทายตัวอักษร ทายสระ
ทายวรรณยุกต์ ทายคำ ทายประโยค คล้าย ๆ กับวิธีเขียน

ตามคำบอก เช่น เรือไฟ ปูนา ภูเขาไฟ ฯ ล ฯ เช่นนั้นเขียนต้น
จะเขียนทาบบนกระดานคำให้เด็กอ่าน หรือบอกให้เขียนลง
ในกระดานชื่อนวนแล้วครุตรวจให้ถี่ได้ ถ้าอ่านไม่ออก เขียน
ผิดก็แนะให้ใหม่จนเข้าใจ

(๓๐) ให้เรียน ห และ อ นำ และผันอักษรที่ ห และ
อ นำให้ถูกต้อง

(๓๑) ให้เรียนอักษรสงวนอักษรคำ เช่น ขำ เขมา ฯ ล ฯ

(๓๒) ให้เรียนแม่กง (หรือมาตราชัก) และผันให้
ถูกต้องให้อ่านให้ถูกต้อง และเขียนแจกลูกได้จากความจำ

(๓๓) ให้เรียนแม่ กน กม เกย เกอว กก กค
และกย ทำนองเดียวกับเรียนแม่กง ที่ตรงไหนเห็นว่าควร
ให้ท่องจำก็ให้ท่อง

(๓๔) ให้เรียนอ่านคำที่มีตัวสะกดการันต์ต่าง ๆ และ
ให้เขียนได้ถูกต้อง

เมื่อครูสอนตามลำดับและสอนถกวิธีมาถึงขั้นแล้ว เด็ก
ก็ควรจะอ่านออก และจะเสียเวลาเพียง ๔-๕ เดือนเท่านั้น
ถ้าเด็กอ่านไม่ออกก็คงเป็นเพราะครูสอนผิดวิธี หรือวิธีสอน
ของครูไม่ดีพอ

สอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง ๗๕

(๓๕) ให้อ่านหนังสือแบบเรียนอ่าน เมื่อสอนจบตาม
ข้อต่าง ๆ ที่กล่าวแล้ว ก็ให้เด็กอ่านในหนังสือแบบเรียนอ่าน
เล่มใดเล่มหนึ่ง ที่กระทรวงธรรมการบังคับ และอนุญาตให้
ใช้ในโรงเรียน ใ้แก่หนังสือที่เป็นเรื่องเป็นนิทาน เป็นคติ
และสอนให้เด็กอ่านออกเร็ว เช่นนิทานอีสป ธรรมปริชา ฯลฯ
อธิบายให้เด็กทราบเรื่องท่อนและให้จำเรื่องไว้

ตอนที่อ่านหนังสือออกแล้ว

เมื่อถึงตอนนั้นแล้วครูก็จะเข้าใจขึ้นมาก เพราะเด็กอ่าน
หนังสือออกแล้ว และที่สำคัญของการสอนอ่านในตอนนั้น คือ

ก. ให้อ่านหนังสือหรืออ่านฟังเสียงให้ถูกต้อง

ข. ให้รู้และเข้าใจเรื่องจากหนังสือที่อ่าน เมื่อเป็นไป
ตามข้อที่กล่าวไว้ จึงเรียกว่าอ่านหนังสือได้ดี ครูควรกำเนิน
การสอนตามหลัก ดังนี้

ก. สอนอ่านหนังสือหรืออ่านฟังเสียงให้ถูกต้อง
ทว่าอ่านหนังสือหรืออ่านฟังเสียงใดถูกต้องนั้นดังนี้ คือ

(๑) ให้อ่านให้ชัดอักขระ คืออ่านให้ชัด ร ล ถ้าเด็ก
อ่านไม่ชัด ครูก็อ่านเป็นแบบให้ และให้อ่านบ่อยๆ เช่น

เด็กอ่านคำว่า “รถไฟ” ไม่ถูก ครูต้องอ่านเป็นแบบให้ และ
ยกเอาคำต่าง ๆ ที่คล้ายกันมาให้เด็กอ่านบ่อย ๆ จนชำนาญ
และคล่องปาก เช่น เรือไฟ รถราง เรว ๆ ล ๆ

(๒) ให้อ่านให้ชัดถ้อยชัดคำ คือให้รู้จักเน้นถ้อย
เน้นคำ ในคำต่าง ๆ ที่ควรเน้น เพื่อให้เรื่องที่อ่านเด่นชัด
เช่น “ทั้งนี้” “ประเทศนี้” เป็นต้น ถ้าอ่านไม่เด่น ผู้ฟัง
อาจได้ยินเป็น “ทั้งนี้” หรือ “ประเทศน” ก็ได้

(๓) ให้อ่านให้ถูกจังหวะพอเหมาะ คืออ่านไม่ให้ช้าเกินไป
ไปหรือเร็วจนร่น เพราะจะเป็นเหตุให้อ่านไม่ชัดถ้อยชัดคำ และ
ไม่ควรให้อ่านซ้ำ ๆ ซาก ๆ ครูควรอ่านเป็นแบบให้ และไทย
มากการที่เด็กอ่านจังหวะไม่เหมาะนั้น คงเป็นเพราะอ่าน
หนังสือไม่คล่อง จึงควรให้ฝึกหัดอ่านให้มาก ๆ เพื่อจะได้
อ่านคล่อง และถูกจังหวะพอเหมาะ

(๔) ให้อ่านให้เหมือนเสียงพูด คืออ่านให้ชัดรู้ จักวัน
วรรควันตอน และรู้ จักแบ่งวรรคให้สั้นเข้า กับระวังไม่ให้
กักเสียงผิดปกติ ถ้าเด็กอ่านไม่ชัดถ้อยชัดคำ ก็ฝึกหัดให้
ว่า คำ ว่าประโยค ให้เหมือนเสียงพูดธรรมดาจนชินเสียก่อน
แล้วจึงให้อ่านต่อไป

สอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง ๗๗

(๔) ให้อ่านให้เหมือนเสียงพูด คืออ่านให้ชัด^ๆร^ๆจัก^ๆวัน^ๆ วรรณ^ๆวัน^ๆตอน^ๆ และรู้^ๆจัก^ๆแบ่ง^ๆวรรณ^ๆให้^ๆสั้น^ๆเข้า^ๆ กับ^ๆระวัง^ๆไม่^ๆให้^ๆ กัด^ๆเสียง^ๆผิด^ๆปกติ^ๆ ถ้า^ๆเ^ๆก^ๆอ่าน^ๆไม่^ๆชัด^ๆถ้อย^ๆชัด^ๆคำ^ๆ ก็^ๆฝึก^ๆหัด^ๆให้^ๆ ว่า^ๆคำ^ๆ ว่า^ๆประโยค^ๆ ให้^ๆเหมือน^ๆเสียง^ๆพูด^ๆธรรมดา^ๆจน^ๆชิน^ๆเสีย^ๆก่อน^ๆ แล้ว^ๆจึง^ๆให้อ่าน^ๆต่อไป^ๆ

๕. ให้อ่านให้ตกวรรณคดี ถ้าอ่านในข้อ ๔ ได้^ๆดี^ๆ ชื่น^ๆ ก็^ๆจะ^ๆสำ^ๆเร^ๆง^ๆไป^ๆกับ^ๆว^ๆ เพราะ^ๆเมื่อ^ๆอ่าน^ๆให้^ๆเหมือน^ๆเสียง^ๆพูด^ๆได้^ๆแล้ว^ๆ ก็^ๆคง^ๆจะ^ๆตก^ๆวรรณ^ๆคดี^ๆก^ๆต^ๆอน^ๆไป^ๆเอง^ๆ แต่^ๆระวัง^ๆอีก^ๆอย่าง^ๆหนึ่ง^ๆ อย่า^ๆ ให้^ๆเ^ๆก^ๆหัก^ๆหย^ๆก^ๆวรรณ^ๆเมื่อ^ๆมี^ๆความ^ๆเป็น^ๆ๒^ๆ นัย^ๆ เพราะ^ๆจะ^ๆทำ^ๆให้^ๆความ^ๆ เสีย^ๆไป^ๆ และ^ๆผู้^ๆฟัง^ๆอาจ^ๆจะ^ๆเข้าใจ^ๆเ^ๆว^ๆไป^ๆก็^ๆได้^ๆ เช่น^ๆ “คน^ๆเรา^ๆเมื่อ^ๆ เกิด^ๆมา^ๆแล้ว^ๆก็^ๆตาย^ๆ คน^ๆที่^ๆอยู่^ๆก็^ๆเ^ๆก^ๆกัน^ๆไป^ๆผ^ๆง^ๆเสีย^ๆย^ๆง^ๆฆ่า^ๆ” หรือ “จาก^ๆไป^ๆไหน^ๆเสีย^ๆนาน^ๆน^ๆม^ๆค^ๆไ^ๆต^ๆจน^ๆเป็น^ๆกอง^ๆ” เช่น^ๆนี้^ๆ ถ้า^ๆท^ๆอ^ๆค^ๆ วรรณ^ๆคดี^ๆตรง^ๆคำ^ๆว่า^ๆ คน^ๆที่^ๆอยู่^ๆ-ก็^ๆเ^ๆก^ๆกัน^ๆไป^ๆ, หรือ^ๆจาก^ๆไป^ๆไหน^ๆเสีย^ๆ นาน^ๆ แล้ว^ๆจึง^ๆอ่าน^ๆต่อ^ๆไป^ๆ เช่น^ๆนี้^ๆ ผู้^ๆฟัง^ๆอาจ^ๆจะ^ๆเข้าใจ^ๆเ^ๆว^ๆไป^ๆอย่าง^ๆ อื่น^ๆก็^ๆได้^ๆ

๖. ให้รู้จักอ่านเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น “๑” “๑๑” “!” และ^ๆเครื่องหมาย^ๆอื่น^ๆ ๆ ที่^ๆจำ^ๆเป็น^ๆ เช่น^ๆคำ^ๆว่า^ๆ “ทรง^ๆพระ

กรุณา” “สัตว์ & เท้าหลายอย่างเช่น ช้าง ม้า โค กระบือ ฯลฯ” ดังนี้ เป็นต้น

๗. ให้รู้จักอ่านคำที่ออกเสียงตัวสะกด การที่อ่านออกเสียงตัวสะกดนี้ เป็นการอ่านตามความนิยมโดยมากเพราะถ้าอ่านตามตัวแล้วจะไม่ไพเราะคล้องจอง เช่น “กระทรวงธรรมการ” “พิชัยสงคราม” อ่านเป็น “ท่ามะ, ไชยะ” เป็นต้น ครูควรสอนให้เด็กทราบและเข้าใจ

๘. ให้รู้จักอ่านออกเสียงให้พอเหมาะแก่จำนวนผู้ฟัง คือเปล่งเสียงให้พอเหมาะแก่จำนวนผู้ฟังไม่ให้เขาเกินไป และถึงเกินไป ต้องดูจำนวนผู้ฟังด้วย

เมื่อท่านได้ศึกษาข้อต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ เรียกว่าอ่านฟังเสียงได้ถูกต้อง

๙. ให้รู้และเข้าใจเรื่องจากหนังสือที่อ่าน
และให้รู้จักวินัยเรื่อง จักรวาลในเรื่องใด

นอกจากมุ่งให้อ่านถูก อ่านก็แล้ว ต้องมุ่งให้เด็กอ่านรู้เรื่องด้วย ความประสงค์ของการสอนอ่านชั้นต่ำมุ่งจะให้เด็กอ่านออกเร็วเป็นสำคัญ สำหรับชั้นสูง ๆ มุ่งจะให้อ่านถูก

สอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง ๗๕

อ่านก็ และเข้าใจเรื่อง ยี่เรื่องใดเป็นสำคัญ ฉะนั้นครูต้อง
ดำเนินการสอนให้ก็ ทั้งจะไต่ถามล่าวต่อไปในการสอนอ่าน
เอาเรื่อง

การสอนอ่านเอาเรื่อง ความประสงค์ของการสอนอ่านเอาเรื่อง

(๑) เพื่อให้เด็กอ่านออกเสียงชัดเจน เพราะการอ่านออก
เสียง ถ้าผู้อ่านไม่รู้วิธีก็อ่านอย่างช้าๆ แล้วจะอ่านให้ดีขึ้น
ค่อยได้

(๒) เพื่อให้เด็กจำเรื่องที่อ่านไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น
ให้เกิดความรู้และสติปัญญา ช่วยในการพูด การตอบปัญหา

(๓) เพื่อให้รู้จักวิจารณ์เรื่อง รู้จักพิจารณาและ คิด
ใคร่ครวญหาเหตุผลในเรื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ในการอ่าน
การเขียนคำรับคำวิจารณ์ ฯลฯ ต่อไป

หลักของการสอนอ่านเอาเรื่อง

การสอนอ่านเอาเรื่องควรดำเนินการและยึดหลักดังต่อไปนี้

(๑) สอนไปพร้อมกับอ่านออกเสียงที่เคลิบเคลิ้ม คือนำ
อ่านไปถึงไหน เรื่องอะไร ก็ให้เด็กเล่าให้ฟัง และครูอธิบาย
เพิ่มเติมให้เด็กเข้าใจเรื่องราวเสมอ

(๒) เรื่องที่อ่านถ้าหากไม่ติดต่อกันกับหนังสือที่อ่านคือ เป็นบางเรื่องบางตอนแล้ว ครูควรเล่าเรื่องมาตั้งแต่ต้น ๆ จนบรรจบกับเรื่องในหนังสือนั้นเสียก่อน เพื่อให้เด็กกระหาย และเข้าใจเรื่องคั่น เช่น เด็กอ่านหนังสือเรื่องสังข์ทอง ตอน เลี้ยงไก่ หาเนื้อ หาปลา ครูควรเล่าเรื่อง ตั้งแต่กำเนิด ของสังข์ทองจนมาบรรจบกับเรื่องเงาะในหนังสือเสียก่อน แต่ ระวังอย่าเล่าเรื่องในหนังสือที่กำลังอ่าน เพราะเด็กจะขาด ความพิจารณาในเรื่องที่อ่าน และจะไม่ตั้งใจไม่สนใจด้วย

(๓) กระตุ้นให้เด็กอ่านไปอ่านตามลำพังเป็นการบ้าน หรือ ให้อ่านเงียบ ๆ เพื่อให้จำเรื่องได้ แล้วสอบถามความรู้จัก เรื่องที่อ่าน เช่น ถามให้เด็กเล่าให้ฟังหรือถามปัญหาให้ตอบ เป็นการสอบข้อคิด เช่นนี้เป็นต้น เด็กจะเข้าใจได้จับเนื้อความ ที่อ่านคั่น

(๔) ให้เข้าใจคิดหาเหตุผลในเรื่องที่อ่าน (สำหรับชั้น สูง ๆ) โดยครูช่วยแนะช่วยถาม ช่วยชี้ให้ วิธีสอนที่จะทำให้เด็กเข้าใจและจำเรื่องได้ดี

ในเวลาให้เด็กอ่านเรื่องต่าง ๆ ควรสอนและทวนซ้ำในสิ่ง ที่ข้อนี้

สอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง ๘๑

ก. อธิบายความหมายของคำ หรือความที่เคลือบคลุม
ในเรื่องนั้นให้เด็กเข้าใจเสียก่อน เช่น แปลศัพท์ของคำยาก
หรืออธิบายความต่าง ๆ ที่เข้าใจได้ยาก ๆ เช่น ในหนังสือ
มหาชาติว่า “เสียก่าแล้วจะซ้ำกอบ” “ก็ปลาหน้าไซ”
“ซ้ำ ๆ ไค้พร้าวสองเล่มงาม” เหล่านี้หมายความว่าอะไร
ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ หนังสืออื่น ๆ ก็สอนทำนองเดียวกัน

ข. ถ้าพอจะรู้ตัวอย่างให้เห็น หรือให้ดูของจริงได้ก็ทำให้
เห็นหรือให้ดู เพื่อเด็กจะได้เข้าใจและรู้เรื่องมากขึ้น เช่น สอน
ถึงโบราณวัตถุ สถานที่ ที่พอให้ดูหรือแสดงด้วยรูปภาพได้ก็
ควรแสดงให้เด็กเห็น เช่นนี้เป็นต้น

ค. ช่วยเขียนใจความสำคัญให้ คือให้เด็กช่วยย่อใจ
ความสำคัญของเรื่องที่อ่านนั้น แล้วครูช่วยแนะ ช่วยเกลา
และเขียนข้อความให้ดูจนกระดานดำ

ฅ. ให้เล่าขยายใจความให้คิดต่อกัน เมื่อเขียนใจ
ความสำคัญลงแล้ว ครูก็ควรถามนำ ให้เด็กเล่าขยายเรื่อง
ขยายความให้คิดต่อกัน ให้เล่าคนละตอนครูช่วยแนะช่วย
แก้ไขข้อที่ผิดที่บกพร่องต่าง ๆ ให้ดี และให้ใจความเต็ม

ง. ให้แสดงแผนที่ตามความคิดคำนึง ถ้าชั้นสูงขึ้นไป
ก็ให้เขียนภาพหรือแผนที่อย่างหยาบ ๆ จากความคิดคำนึง
ของคนนั้น เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องดี และจำได้ก็ด้วย

จ. สมมุตินักเรียนเป็นตัวละครหรือวัตถุอย่างเด่นละคร
ถ้าสอนตามข้อต่าง ๆ อย่างที่กล่าวมาแล้วเสมอ ๆ ได้ก็อา
จะเบื่องควรเปลี่ยนวิธีสอนเสียบ้าง คือสมมุติให้เด็กเป็นตัวละคร
หรือวัตถุในเรื่องนั้น แล้วกำหนดใจความ กำหนด
หน้าที่ของคนไว้ พอถึงหน้าที่ของคนที่จะต้องแสดงต้องพูด
ก็ต้องพูดต้องแสดงเช่นนั้นเป็นต้น และเมื่อแสดงเสร็จควรรวม
เรื่องอีกครั้งหนึ่ง

สอนให้คิดใคร่ครวญหาเหตุผลในเรื่อง

ให้เด็กจำเรื่องได้เป็นอย่างดียังไม่พอ เมื่อชั้นสูง ๆ
ขึ้นไปควรให้รู้จักคิดใคร่ครวญหาเหตุผลในเรื่องด้วยเช่น

- ก. ความหรือวัตถุเป็นอย่างไร
- ข. เหตุการณ์ในเรื่องเป็นอย่างไร เป็นเรื่องจริงหรือ
ผูกขึ้น
- ค. ความหมายของผู้เรียบเรียงเป็นอย่างไร

สอนอ่านฟังเสียงและอ่านเอาเรื่อง ๘๓

ง. ขนบธรรมเนียมประเพณี ของบ้านเมืองนั้นเป็น
อย่างไร สังเกตได้อย่างไร เหล่านั้นเป็นต้น แล้วจึงเอามา
เปรียบเทียบกับความในหนังสืออื่น ๆ ครบถ้วนนำทาง ถาม
ให้เด็กคิด-เด็กออกความเห็นในเรื่องนั้น

บทที่ ๒๑

ว่าด้วยการสอนคัดลายมือ

ประโยชน์หรือความประสงค์ของการคัดลายมือ

การสอนลายมือในโรงเรียนนั้น เมื่อจะกล่าวอย่างทั่วไป
แล้วมีความประสงค์ ดังนี้

(๑) เพื่อฝึกหัดความสังเกตพิจารณาและให้รู้จักเขียน
อักษรได้ถูกต้อง เช่นสังเกตความคล้ายคลึงหรือความแตก
ต่างของพยัญชนะ, สระ และสังเกตตัวสะกดการันต์ของ
คำยากต่าง ๆ

(๒) เพื่อฝึกหัดความจำ เช่นตัวสะกดการันท์ของคำยาก เพื่อเอาไปใช้ประโยชน์ในการเขียนหนังสือให้ถูกต้องต่อไป

(๓) เพื่อฝึกหัดให้เด็กเป็นผู้มีลายมือดี เขียนหนังสือได้คล่อง อ่านออกและเข้าใจความได้โดยง่าย

(๔) เพื่อฝึกหัดความประณีต ความสะอาดเรียบร้อย เป็นผู้รักความสะอาด รักความงาม และความเป็นระเบียบ

หลักที่ควรยึดถือในการสอนคัดลายมือ

การที่จะหัดให้เด็กเขียนลายมือดี จำเป็นที่จะต้องกวาดขัน และเอาใจใส่ฝึกหัดให้ทำไปเสียตั้งแต่เมื่อเด็กกำลังเรียนอยู่ชั้นต่ำ ๆ เพราะถ้าปล่อยให้ลายมือไม่ดีแต่ชั้นต้นแล้ว เด็กจะเคยมือเมื่อเลื่อนขึ้นไปเรียนชั้นสูง ๆ จะฝึกหัดก็เปลี่ยนแปลงให้ลายมือดีขึ้นได้ โดยยากเพราะเด็กเคยชินเสียแล้ว ข้อที่ควรควรที่จะกวาดขันและยึดถือเป็นหลักการสอนคัดลายมือนั้นคือ

(๑) กวาดขันจับทึนสอ, ปากกา, ให้ถูกต้องและให้วางกระดานชนวนหรือกระดาษให้ตรงหน้า อย่าให้เอียงเอน

(๒) กวดขันทํานั่งของนักเรียนให้ถูกต้อง เช่นให้นั่งตัวตรง คอขนานชิดกับตัว ไม่ให้นั่งพับโต๊ะ หรือเอนหลัง เอียงคอ, เพื่อช่วยในการเขียนให้เขียนได้คล่องและสะดวก ทั้งจิตใจก็ปกติ จะเขียนลายมือได้ดีขึ้น

(๓) ทำแบบที่ดีให้แก่เด็ก การเขียนลายมือตั้งแต่ชั้นต้น ๆ ไม่ควรให้เด็กเขียนจากแบบเรียน หรือจากหนังสือตัวหวัด เพราะตัวอักษรในแบบเรียนและตัวอักษรหวัดนั้นรูปร่างและส่วนสัณฐานกับอักษรเขียนบรรจงควรจะทำแบบเขียนให้ ถ้าเป็นชั้นต่ำ ๆ ก็เขียนแบบให้ ในกระดานชนวนด้วยปลายไม้หรือเหล็กแหลม หรือเมื่อจะให้เด็กคัดคำไหนประโยคไหน ก็เขียนบรรจงให้ดูในกระดานคำก็ได้ ถ้าหากชั้นสูงขึ้นไปเขียนแบบในกระดานและแจกให้ทั่วทุกคน ให้เด็กเก็บรักษาไว้ให้เรียบร้อย ไม่ให้ฉีกขาดศูนย์หาย ครูเองก็ควรมีแบบประจำไว้สำหรับโรงเรียนบ้าง เช่นเขียนตัวอักษรบรรจงให้ครบทุกอักษร ทั้งสระพยัญชนะ และตัวเลข เขียนตัวใด ๆ ไว้ในกระดานคำอีกแผ่นหนึ่งต่างหาก ถึงเวลาสอนคัดก็นำกระดานแผ่นนั้นมาตั้งเป็นแบบไว้หน้าชั้น

(๔) การกวัดขັນและการช่วยเหลือเด็ก ขบเรียน
 คัดใช้ความสังเกตมาก ถ้าครูกาให้เด็กคัดตามแบบพิมพ์
 เสมอแล้ว ลายมือเด็กจะดีขึ้นได้ยาก ฉะนั้นเมื่อถึงเวลาสอน
 ลายมือ ครูควรเดินตรวจและช่วยเหลือเด็กด้วย เห็นเด็ก
 คัดตัวไหนไม่ดีไม่งามเหมือนแบบ, ต้องแนะให้สังเกต
 แบบใหม่ แล้วรีบให้แก้ไขทันที เวลาตรวจคัดลายมือเด็ก
 ก็ต้องตรวจตราให้ละเอียดทุกตัวอักษรตัวไหนที่ไม่ดี ให้คัด
 บ่อย ๆ จนเหมือนแบบให้ได้ เพื่อให้เคยมือ

(๕) การคัดลายมือถ้าคัดแต่ตัวอักษรและตัวเลขซึ่งเด็ก
 ไม่รู้ ความหมายบ่อย ๆ แล้วเด็กจะเบื่อ จึงควรให้คัดคำ
 คัดประโยคที่ง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจได้เสียก่อนไปด้วยถ้าหากเป็น
 ชั้นสูง ๆ ก็ให้คัดจาก โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนที่ไพเราะ
 หรือเป็นคติ ให้แก่วรรคตอนวงกลมเหล่านี้เป็นต้น และ
 อธิบายให้เด็กทราบความหมายให้จำตัวสะกดครันต์ไปพร้อม
 เพื่อเป็นประโยชน์ในการเขียนหนังสือและการเรียนศัพท์ต่อไป

(๖) สำหรับเด็กชั้นต่ำๆ ทุกวิชาที่ให้เด็กเขียนไม่ควร
 ขอมให้เขียนหวัด ให้เด็กเขียนตัวโตๆ อย่างคัด เมื่อลายมือ

เด็กก็แล้วจึงยอมให้เขียนหวัด แต่ให้เขียนหวัดอย่างที่เราเรียกว่า “หวัดแกมบรรจง”

(๘) ครูพยายามเขียนลายมือให้เด็ก ได้กลอกแขนจากครุ
ทุกอย่างทั้งที่เคยกล่าวมาแล้ว การเขียนหนังสือเด็กมัก
เขียนแบบครุ กัดแปลงลายมือให้เหมือนครุถ้าหากครูเขียนไม่
เด็กก็มักจะลายมือไม่ดีกว่า ครูจึงควรพยายามเขียนลายมือ
ให้เด็ก ให้อ่านได้ง่าย อย่าทำตัวอย่างไม่ดีให้แก่เด็ก

(๘) การตรวจ ความสำเร็จอีกข้อหนึ่งของการเขียนลาย
มืออยู่ที่การตรวจ แนะนำของ ครู ครูจึงควรตรวจให้ละเอียด
ถึงจะกล่าวต่อไป

วิธีดำเนินการสอนคัดลายมือ

การคัดลายมือเป็นของที่เรียนง่าย ผู้หัดง่าย ไม่ว่า
คนฉลาดหรือคน โง่สามารถเขียนลายมือให้ได้ดีด้วยกันทั้งนั้น
ถ้าครูกวาดขันตามหัวข้อต่าง ๆ ถึงที่กล่าวมาแล้วนั้นเด็กจะ
เขียนลายมือได้ ก็ขึ้น การเขียนลายมือขึ้นไม่ควรรอจนเด็กอ่าน
ออกควรสอนไปพร้อมกันกับเมื่อแรกเรียนอ่านทีเดียว คือเมื่อ
เด็กเรียนอ่านถึงอักษรตัวไหน ก็คัดตัวนั้นตามไปด้วยจะทำให้

เด็กเจนคำจำตัวอักษร จำคำได้ง่าย และอ่านหนังสือออกเร็ว
ด้วยวิธีดำเนินการสอน คัดลายมือทำให้ ใจต่อไปในกึ่งต้น
ตั้งแต่ชั้นต่ำถึงชั้นสูง และตามลำดับจากง่ายไปหายากดังนี้

ก. การสอนคัดลายมือเด็กแรกเรียนอ่าน

เด็กแรกเรียนหนังสือควรดำเนินการสอนคัดดังนี้

(๑) ครูคัดเส้นบรรทัดด้วยมีดหรือเหล็กแหลมในกระดาน
ระยะของนักเรียน ขนาดกว้างเช่นคีมเมตรครึ่งลงในกระดาน
ระยะของเด็กราว ๖-๘ บรรทัด

(๒) เมื่อสอนอ่านถึงพยัญชนะ หรือสระตัวนั้นในวันใดให้
สอนเขียนพยัญชนะหรือสระตัวไหนวันนั้นด้วยที่เดียว ครั้งแรก
เด็กคงเขียนไม่ได้ ครูควรเขียนอักษรนั้นด้วยเหล็กแหลม
เขาๆ ให้เต็มระหว่างบรรทัดพอดี แล้วหักให้เด็กลากรอยตาม
ที่ครูเขียนไว้ให้ ครูควรสอนและทำให้เด็กลากให้ถูกทาง
การจับดินสอในชั้นต้นๆ นั้นสำคัญมากต้องสอนให้จับให้ถนัด
จนทำนึ่งด้วยพอเด็กเคยมือเสียแล้ว (ในราวเดือนที่ ๒ ที่ ๓)
คงเขียนอักษรได้ โดยไม่ต้องลากรอยตามครู

(๓) ให้เขียนแจกลูก และผันตามที่เรียนจากหนังสือ
อ่านบ้าง และอธิบายคำที่ให้เขียนให้เด็กเข้าใจ

(๔) เมื่อเด็กเรียนพยัญชนะมากๆ แล้ว ควรหัดเขียน
ตัวพยัญชนะที่มีลักษณะคล้ายๆ กันเข้าพวกกันเสียข้างเช่น
ก ฅ ฌ ค ฎ และ ข ฃ ฆ ง จ ๑ เป็นต้น

(๕) ให้หัดเขียนเลขไทยและเลขฝรั่งไปด้วย

(๖) การวางรูปพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ต้องให้ถูกต้อง
ต้องไปเสียตั้งแต่ต้น จะให้คัดจากแบบของครูบนกระดานคำ
หรือบนกระดานชนวน แบบลายมืออื่น ๆ ก็ได้ แต่ยังไม่ควร
ให้คัดจากหนังสือแบบเรียน

(๗) บทเรียนอื่น ๆ ที่ไม่คัดก็ให้เด็กเขียนโตๆ ได้
ข้อบรรทัดขนาดเช่นคี่เมตรครึ่ง และให้เขียนบรรจงเขียน
ตัวงามๆ อย่างคัดเสมอไป การเขียนหนังสือของครูบนกระ
ดานคำของวิชาทุกอย่างในระหว่างนี้ ต้องเขียนบรรจง เพราะ
เด็กลอกแบบทั้งกล่าแล้ว

ข. การสอนคัดเด็กที่อ่านหนังสือออกแล้ว

เมื่อครูสอนชั้นแรกตามลำดับ ทักกล่าวมาแล้วนั้นและเด็ก
เขียนอักษรได้แล้ว มาถึงขั้นนี้ ก็คงฝึกหัดได้ง่าย ควร
ดำเนินการสอนดังนี้

(๑) ทำเนิการสอนชั้นต้น ๆ ที่กล่าวมาแล้วจาก
ข้อ ๔ ถึงข้อ ๗

(๒) ต้องมีแบบหรือตัวอย่างลายมือให้ประจำตัวนักเรียน

(๓) ตัวอักษรที่คัดให้เล็กลงมาเป็นขนาด ๑ เซ็นติเมตร
ถึงครึ่งเซ็นต์ตามลำดับ ผลหัดให้ คัดในกระ ตายที่ไม่
ใช่บรรทัดคู้ข้าง

(๔) ให้หัดเขียน ประสมอักษรที่มีพยัญชนะตัวเดียวและ
วางวรรณยุกต์ให้ถูกที่เช่น แม่ ม้า ฯลฯ

(๕) หัดให้เขียนอักษร ที่มีพยัญชนะสะ กตและวางวรรณ
ยุกต์ให้ถูกที่เช่น แม้น ก้อน ฯลฯ

(๖) หัดเขียนอักษรกล้ำ และวางวรรณยุกต์ให้ถูก
ที่เช่น ครั้น คล้อย ครู ฯลฯ

(๗) หัดให้เขียนคำยากต่าง ๆ และวางวรรณยุกต์ให้ถูกที่

(๘) หัดให้ รู้จักวรรคตอนให้ถูกต้อง ให้คัดจากโจทย์
เลขขนกระดานคำอย่าง และจากหนังสืออื่น ๆ ข้างและให้ ใ้
วรรคตอนให้ถูกถ้าขึ้นสูง ๆ ขึ้นไป การรู้ จักไว้วรรคตอนสอน
ในทางไวยากรณ์ เช่นให้ รู้จักประโยคเล็กประโยคใหญ่

การสอนคัดลายมือ

๕๑

ให้รู้จักไว้วรรคไว้ตอนให้ถูกต้อง ตามแบบเครื่องหมาย
วรรคตอน

(๘) ให้คัดโคลง ฉันท์กาพย์ กลอน ที่ไพเราะเป็นคติ
และให้ไว้วรรคตอนให้ถูก วางรูปให้เหมาะ

(๑๐) คัดจดหมาย แก้ววรรคตอนวงกาให้รู้จักเขียน
หวัดแกมบรรจง ฯลฯ

การตรวจคัดลายมือ

ครูต้องตรวจเองเสมอ และตรวจให้ละเอียดละเอียดด้วย
เห็นบกพร่องตรงไหนแนะนำให้แก้สังเกต ให้เข้าใจ และ
ให้แก้ไขให้ดีขึ้นเสมอไป ครูควรเอาใจใส่กวาดขันให้เป็น
ไปตามนี้

(๑) เขียนอักษรให้งาม ให้ถูกต้อง ไม่ให้หยาบ
โย้หน้า เล่นหาง หรือเขียนคัตกริตต่าง ๆ

(๒) ไว้ช่องไฟและไว้วรรคตอนให้ถูกต้อง

(๓) ไว้วรรณยุกต์ให้ถูกที่ ไม่คลาดเคลื่อน

(๔) คัดให้ได้ความเต็ม ไม่ตกหล่น ไม่คลาดเคลื่อน

(๕) คัดให้ถูกต้อง ไม่ผิดพลาดขาดเกิน และไม่มี
การขีดฆ่า

(๖) ความสะอาด เรียบร้อย เช่นวางรูปให้เหมาะสม
ไม่มีหมึกหยด ไม่เลอะ ไม่มีการขูดลบ เหล่านี้เป็นต้น

ควรอธิบายให้เด็กทราบว่า การยกพร่องเหล่านี้เป็นการ
ฝึกสำคัญ ให้ได้กระวังให้มาก และครูต้องคอยกวาดชั้นให้
ก็เสมอไป

บทที่ ๒๒

ว่าด้วยการสอนสะกดและเขียนตามคำบอก

ความประสงค์ของการสอนสะกด

และเขียนตามคำบอก

บทเรียนสะกดเป็นบทเรียนที่ทำให้รู้จักตัวสะกดการันต์ เพื่อให้เขียนหนังสือได้ถูกต้อง บทเรียนเขียนตามคำบอก เป็นแบบฝึกหัดหรือข้อใช้ของบทเรียนสะกดอีกทีหนึ่ง บทเรียนทั้งสองนี้ย่อมใช้เป็นคู่กันไปเสมอ จึงรวมความไว้ว่าเป็นวิชาอันเดียวกัน และมีความประสงค์ดังนี้

(๑) เพื่อให้รู้จักสะกดตัว และเขียนหนังสือได้ถูกต้อง

(๒) เพื่อฝึกหัดความจำ คือ จำตัวสะกดการันต์ต่าง ๆ ในเวลาอ่านเวลาเรียน เพื่อเอาไปใช้ในการเขียนหนังสือให้ถูกต้อง

(๓) เพื่อฝึกหัดให้รู้จักจำความได้มาก ๆ และเคย
ชินในการฟังผู้อื่นพูด รู้จักจับเอาคำพูดของผู้อื่น

(๔) เพื่อฝึกหัดให้อ่านและเขียนหนังสือได้เร็ว เขียน
ได้คล่อง เขียนได้ถูกต้อง และสะกดอ่านง่าย
วิธีสอนบทเรียนสะกด

บทเรียนสะกดเป็นขั้นสอน บทเรียนเขียนตามคำบอก
เป็นขั้นใช้ตั้งกล่าวนำมาแล้ว ครูโดยมากมักจะสอนหรือใช้
ขั้นใช้มากกว่าขั้นสอน คือให้เด็กเขียนตามคำบอกเท่านั้น
โดยไม่ได้อ่านให้นักเรียนเข้าใจเสียก่อน เมื่อเด็ก
เขียนผิดจึงค่อยแก้ไขเรื่อยไปไม่ได้กวัดจีนเสียแต่แรก การ
สอนโดยวิธีนี้เด็กจะเขียนหนังสือไม่ค่อยถูก เพราะเคยเขียน
ผิดบ่อย ๆ จนเคยชินเสียแล้ว จะแก้ไขให้ดีขึ้นหลังจึงเป็น
ของยาก ครูจึงควรกวัดจีนเสียตั้งแต่ต้นมือ เมื่อจะพูดถึง
วิธีสอนสะกดแล้วมีหนทางสอนได้หลายทางคือ

(๑) สอนในเวลาเรียนอ่าน คือเมื่อครูให้เด็กอ่าน
หนังสือ พอถึงคำไหนที่เป็นคำยาก ที่เห็นว่าเด็กจะเขียน
ไม่ถูก ก็เขียนคำนั้นให้ดูบนกระดานดำ พร้อมด้วยความ

การสอนสะกดและเขียนตามคำบอก ๕๕

หมาย หรือคำแปล แล้วแต่ชั้นของเด็ก ถ้าเป็นเด็กชั้นต่ำ ก็เขียนแต่ความหมายเท่านั้น เช่นเมื่อเด็กอ่านดังคำว่า “สตาลค์” ครูก็บอกแต่เพียงว่าเป็นชื่อของสตาลค์ที่เรา ใช้อยู่ เช่น สตาลค์แดง สตาลค์ห้า สตาลค์สิบ จะแยก ศัพท์ให้เด็กเขียนแปลเป็น สตาลค์ = สตะ + องค์ แปลว่า ส่วนร้อย เช่นนี้ไม่ได้ เพราะเป็นของยากสำหรับเด็ก ๆ แต่ถ้าเป็นชั้นสูงก็จำเป็นต้องสอน เพื่อให้เด็กได้รู้ผลรวม ของศัพท์ เมื่อครูได้เขียนให้ดูในกระดานคำแล้ว ก็ควร ให้เด็กลอกลงในสมุดอีกทีหนึ่ง ถ้าหากในหนังสืออ่านไม่มี คำยากอยู่ด้วย เช่นในแบบเรียนเร็วเล่มหนึ่ง เมื่ออ่านถึง คำยาว ๆ ก็ให้สะกดคำนั้นเสียทีหนึ่ง เพื่อยะได้เป็นเครื่อง เตือนให้สังเกตตัวสะกด และทำให้เคยปากเคยตาด้วย

(๒) กระหนังสือในแบบเรียนที่จะให้เขียนตามคำบอกนั้น ให้เด็กไปอ่านเป็นการบ้าน หรืออ่านนอกเวลา ไปดูคำยาก ต่าง ๆ และจดจำไว้ กันนี้ว่าให้เด็กเรียนสะกด

(๓) เมื่อทำอย่างข้อ ๑-๒ แล้ว ก็ให้เขียนตามคำบอก หรือทำแบบฝึกหัด โดยเอาคำยากนั้นมาต่อกันเข้าเป็นเรื่อง

เป็นประโยค ให้เด็กฝึกหัดเขียนบ่อย ๆ หรือจะให้เขียนในแบบเรียนที่เด็กอ่านไปแล้วนั้นก็ได้

(๔) สอนในเวลาเรียนบทเรียนอื่นๆ จะเป็นบทเรียนอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องแก่การเขียนการอ่าน เมื่อเห็นคำไหนเป็นคำยากในบทนั้น ในเรื่องนั้น และเห็นว่าเด็กจะไม่เข้าใจความหมาย เขียนไม่ถูก ครูก็ควรสะกดตัวให้ดูจนกระทั่งจำพร้อมด้วยความหมายหรือคำแปลอย่างชัด

(๕) ถ้าเป็นชั้นสูง ๆ ก็สอนในเวลาเรียนศัพท์เรียนอักษรวิธีได้อีกด้วย

(๖) ไม่ว่าการเขียนหนังสือหรือการคอบทเรียนอะไรก็ตาม ครูต้องกวาดขันตรวจการเขียนหนังสือของเด็ก ให้เขียนหนังสือให้ถูกต้องด้วย เพื่อเป็นการเรียนสะกด ถ้าปล่อยไว้เด็กจะเคยตัว ต่อไปจะเขียนหนังสือไม่ถูก

วิธีสอนเขียนตามคำบอก

เมื่อได้เห็นได้รู้ตัวสะกดการันต์ของหนังสือแล้วก็ยังไม่สามารถที่จะเขียนหนังสือให้ได้ดี และถูกต้องได้ ที่เกี่ยวข้องเพราะการเรียนสะกดตัวอาศัยเรียนด้วยตา และความเคยชิน

การสอนสะกดและเขียนตามคำบอก ๕๗

มาก เคยเขียนมาก จึงจำเป็นต้องให้^๕ ผักหักย่อย ๆ ให้เห็นย่อย ๆ และการให้^๕ การผักหัก^๕ ก็คือการเขียนตามคำบอกนั้นเอง

วิธีสอนเขียนตามคำบอกควรทำเนิ่นๆ

(๑) สอนสะกดตัว คือสอนแต่คำยากที่เด็กเขียนไม่ถูกต้องได้กล่าวมาแล้วในการสอนสะกด เช่นนำเอาคำยากต่าง ๆ มาให้^๕ เด็กผักหักเขียนสะกดตัวอีกครั้งหนึ่ง แต่ควรใช้ให้น้อย เพราะเด็กจะไม่มีเวลาเขียนตามคำบอกพอ ควรใช้เพียงเดือนละครั้ง สองครั้งเท่านั้น

(๒) ให้เด็กมีเวลาจดคำในบทที่จะเขียนนั้นเสียให้ชินใจก่อนเวลาเขียน หรือจะกะให้^๕ ไปดูเป็นการบ้านเตรียมมาจากบ้านก็ได้ แต่การกะให้^๕ ไปดูเป็นการบ้าน^๕ ควรกะไว้มาก ๆ เพื่อให้เด็กได้อ่านหนังสือ^๕ มาก จะเป็นประโยชน์ในทางจำเรื่องอีกด้วย

(๓) ตรวจจดเครื่องใช้ คือ กระดาษ หมึก หรือดินสอ ให้^๕ มีพร้อมบริบูรณ์

(๔) อ่านเรื่องที่^๕จะให้เขียนนั้น ให้^๕ฟังจนตลอดเสียครั้งหนึ่งก่อน เมื่อสงสัยคำไหนเป็นคำยากก็^๕สะกดให้^๕ดูในกระดานคำ แล้วลบเสีย จึงให้^๕เด็กลงมือเขียน

(๕) ลงมือบอกให้^๕เด็กเขียนตามคำบอก อ่านทีละประโยคสั้น ๆ เวลาบอก ให้นักเรียนเงยหน้าขึ้นฟังพร้อม ๆ กัน เมื่อบอกสองหนแล้วให้^๕ก้มหน้าลงเขียนจึงอ่านซ้ำอีกทอดกระยะให้ช้า ๆ หน่อย จะได้มีเวลาสำหรับเขียนได้^๕ก็ด้วย

(๖) คอยกว่าจะ^๕ให้^๕เด็กลอกกัน เมื่อบอกเสร็จแล้วให้^๕บอกสมุด จึงตรวจ

การตรวจ

วิธีตรวจบทเรียนเขียนตามคำบอกจะทำให้^๕ดังนี้

(๑) ให้^๕เด็กตรวจเอง โดยครูสะกดตัวให้^๕ในกระดานคำ วิธี^๕นี้ใช้สำหรับ^๕เด็กชั้นสูง สำหรับ^๕เด็ก ๆ ไม่ควรใช้ เพราะเด็กไม่สามารถจะตรวจของตัวเองได้ประการหนึ่ง และอาจ^๕จะเกิดความทุกข์วิตกประการหนึ่ง

การสอนสะกดและเขียนตามคำบอก ๕๕

(๒) สะกดตัวให้คุ้นกระดานคำแล้วให้เด็กเปลี่ยนกัน

ทรวว

(๓) เมื่อทำอย่างข้อ ๑ หรือข้อ ๒ แล้ว ครูเก็บมาทรวว
อ ก ท ห น ง หรือ

(๔) ครูทรววเสียเอง จะทรววในเวลาเรียนหรือนอก
เวลาเรียนก็ได้ แล้วเก็บเอาคำผิดหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ มา
สอนให้เด็กเข้าใจ และแก้ไขให้ดีขึ้น

(๕) ในเวลาทรววพยายามทรววให้ละเอียดทุกตัวอักษร
ทุกวรรคทุกตอน ทรววความสะอาด ทรววระเบียบการเขียน
ความผิดพลากขาดเกิน ตแก้หล่นเปื้อนระเือน พยายามให้
เด็กเขียนให้ชัด เมื่อเขียนตัวไหนผิด ให้เขียนตัวนั้นหลาย ๆ
ครั้ง เป็น ๓๐ ถึง ๕๐ ครั้ง เพื่อให้เจนตา จะได้จำตัว
นั้นได้

คำแนะนำในการสอนเขียนตามคำบอก

(๑) พยายามควบคุมอย่าให้เด็กมีโอกาสดูและคัดลอก
กัน หรือมีวงโกงได้ ครูต้องกวาดขันให้มาก เพราะจะเกิด
นิสัยทุจริต และนิสัยคอยอาศัยผู้อื่นประจำสำนักงาน

(๒) การตรวจต้องตรวจตราให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้ว
อย่าตรวจแต่เพียงผิวเผิน ๆ เมื่อเห็นบกพร่องต้องให้แก้ไขให้
ดีขึ้นให้ได้

(๓) การบอกพยายามขอให้เข้าใจและชัดเจน และค่อย ๆ
ฝึกให้เขียนเร็วขึ้นตามลำดับชั้น

บทที่ ๒๓

การสอนแต่งเรื่องหรือเรียงความ
และสอนจดหมาย

ความมุ่งหมายของการสอนแต่งเรื่องหรือเรียงความ

(๑) เพื่อฝึกหัดอาการของจิตใจ ให้เกิดความรู้และ
เกิดปัญญา เช่น เกี่ยวกับวิชาอื่น ๆ เพราะในเวลาแต่ง

การสอนเรียงความและจดหมาย ๑๐๑

ต้องใช้ความจำ ความคิด และความคิดใคร่ครวญหาเหตุผล
ในเรื่องที่แต่งเสมอ จึงนับว่าการแต่งเป็นการเพาะความรู้
ความคิดและสติปัญญา

(๒) เพื่อให้สามารถแสดงความคิดความเห็น ของคน
ที่มีอยู่ในจิตใจออกมาเป็นคำพูดหรือเป็นลายลักษณ์อักษร
ให้ผู้อื่นรู้และเข้าใจความหมายได้

(๓) เพื่อฝึกให้ ใช้ภาษาถูก พูดให้ผู้อื่นเข้าใจโดย
ง่าย ไม่ขัดหู และสามารถเรียงถ้อยคำให้ไพเราะคล่องจอง

(๔) เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่น ๆ วิชาแพทย์
ทุกอย่างย่อมอาศัย การแต่ง การเขียน หรือการเรียบ
เรียงเป็นพน ถ้าหากผู้เรียนสามารถพูด หรือเรียบเรียง
ได้ดี ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย ก็นับว่าผู้นั้นมีความรู้ความ
เข้าใจดี การแต่งก็ช่วยให้การพูดและตอบปัญหาให้ผู้อื่น
เข้าใจได้ดี ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนวิชาแพทย์
ทุกอย่าง

และสำหรับการแต่งจดหมาย ยังมุ่งหมายประโยชน์เพิ่ม
ขึ้นอีก คือ

(๕) เพื่อให้^{ผู้}รู้จักระเบียบของการเขียนจดหมาย^{รู้จัก} เขียนจดหมายให้^{ผู้}ได้พอเหมาะตามเหตุการณ์^{ผู้} และ^{ผู้}รู้จักใช้ คำสั่ง คำ หนักเบา ตามฐานะของบุคคลและตามลักษณะ ของเรื่อง

ชนิดของการแต่งหรือเรียงความ

ก่อนจะพูดถึงวิธีสอนแต่งหรือเรียงความ^{ผู้} จะขอพูดถึง^{ผู้} ชนิดของการแต่งพอเป็นสังเขปเสียก่อน^{ผู้} เพื่อเป็นเครื่อง ประกอบ^{ผู้} ว่าจะดำเนินการสอนยากง่ายอย่างไร การสอนแต่ง หรือการเรียบเรียงด้วยคำในภาษาไทยมีอยู่ ๒ ชนิด คือ

(๑) แต่งอย่างคำร้อยแก้ว

(๒) แต่งอย่างคำประพันธ์

การแต่งอย่างร้อยแก้ว การแต่งอย่างร้อยแก้วนั้นได้แก่ การแต่งเรื่องตามคำพูดของเรา เรา^{ผู้}นั้นจะพูดอย่างไรก็เขียน ลงไปอย่างนั้น^{ผู้} เพื่อหวังให้^{ผู้}ผู้อื่นเข้าใจความหมายของเรา การแต่งอย่างร้อยแก้วนี้ ในโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นอยู่ ๒ อย่าง คือ ก. แต่งจดหมายและรายงาน (ซึ่งจะกล่าวต่อไปใน ตอนที่ว่าด้วย การสอนจดหมายรายงาน)

การสอนเรียงความและจดหมาย ๑๐๓

ข. แต่งเรื่องหรือเรียงความ คือ การแต่งอย่างร้อยแก้วนั่นเอง ซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่า Composition กล่าวคือ เป็นการเรียบเรียงถ้อยคำให้ไ้ความตามความคิด ความนึก และความรู้สึกรักของตน ออกมาเป็นคำพูดหรือตัวหนังสือให้ไ้ความถูกต้องตามหลักของภาษา เป็นถ้อยคำที่เป็นระเบียบอ่านหรือฟังไ้ความถี่ จึงเรียกว่า “เรียงความ” หรือจะจำกัดความว่า “การเรียงความ คือ การจัดระเบียบ ถ้อยคำ พูดยให้เข้าใจความหมายไ้ที่นั่นเอง”

การแต่งเรื่องหรือเรียงความทั้งชนิดแต่งอย่างร้อยแก้ว และแต่งคำประพันธ์ ถ้าจะแบ่งตามภาษาที่แต่งในเนื้อเรื่องของการเรียงความแล้ว อาจจะแบ่งออกเป็นประเภทไ้
๑๐ ประเภท คือ

- (๑) แต่งอย่างสนทนา คือมีการถามและการไ้ตอบ
- (๒) แต่งอย่างพรรณนาคือเล่าเรื่องโดยไม่มีการซักถาม
- (๓) แต่งอย่างสาธก (ยกตัวอย่าง) แต่งอย่างสาธก เช่น พงศาวดาร ประวัติศาสตร์ นิทาน

(๕) แต่งอย่างประวัติก คือเล่าถึงประวัติเดิม ของคน
ไทยคะเพาะ

(๕) แต่งอย่างพิจารณา คียบกเรื่องหนึ่งเรื่องใดชน
วินิจัย หรือวิจารณ์โดยละเอียด

(๖) แต่งอย่างศึกษา กล่าวถึงเรื่องซึ่งเป็นคดีหรือ
กล่าวถึงสอน

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า การแต่งหรือการเรียงความ
 ยากง่ายต่าง ๆ กัน การสอนในโรงเรียนก็ต้องอนุโลมวิธี
 สอนให้ยากง่ายตามลำดับชั้นด้วย
 การสอนแต่งเริ่มสอนตั้งแต่เมื่อไร และชั้นไหน

ดำเนินการสอนอย่างไร

การสอนแต่ง สอนไต่ตั้งแต่เมื่อเด็กแรกเรียนเป็นต้นไป และคอยสอนให้ยากขึ้นตามลำดับ เรื่องที่จะให้แต่ง ประเภทของการแต่ง และโครงการของการแต่งก็ยากง่ายต่าง ๆ กัน จึงจะขอแบ่งการแต่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ :—

๑. การสอนแต่งแก้เด็กที่แรกเข้าเรียน

เมื่อเด็กเขาเรียนยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ การ
พูดจาและภาษาก็ยังกระพร่องกระแพร่งอยู่ ความมุ่งหมาย

การสอนเรียงความและจดหมาย ๑๐๕

ของการแข่งขันนี้เพื่อให้เด็กพูดออกมาเป็นภาษา ตาม
ความเข้าใจของคนที่มีอยู่แล้วในใจ จึงควรดำเนินการสอน
ดังนี้

(๑) ผู้ให้ข้อคิดให้พูดเป็นประโยค เป็นภาษา ไทยครูชัก
ถามให้เด็กตอบ

(๒) หักสนทนาโต้ตอบกับครู ตัวอย่างเช่น ครูถาม
ถึงชื่อบิดามารดา ป่ ย่า ตา ยายของเด็ก แล้วให้พูดตามให้
ไต่เรื่องราว หักให้พูดชักอ้อยชักคำ เราให้เด็กเป็นคนกล่าว
พูดกล่าวตอบ ครูคอยแก้ไขและส่งเสริมให้เด็กพูดให้ได้
ความดี และถูกต้องตามความนิยม

(๓) เล่านิทานและเหตุการณ์ง่าย ๆ ให้เด็กฟังแล้วให้
เด็กเล่าตาม ในเรื่องเดียวกันควรจะให้เด็กได้เล่าทั่วกัน
ทุกคน และในขณะที่เด็กเล่าอยู่นั้น ครูต้องคอยแก้ไข
อ้อยคำสำนวนของเด็กให้ถูกต้องตามความนิยม แต่ระวัง
อย่าตีเด็กมากเกินไป เด็กจะประหม่าจะเล่าไม่ได้ หรือครู
คอยแก้ไขในเมื่อเด็กเล่าจบก็ได้ แล้วจึงให้เล่าใหม่ตามที่
แก้ไขให้ดีขึ้น

(๔) เมื่อเด็กอ่านหนังสือออกบ้างแล้ว ก็ฝึกหัดให้รู้จักจำเรื่องและเล่าเรื่องจากหนังสือที่อ่าน หรือให้เด็กเล่าเรื่องอะไรก็ได้ ตามที่เด็กได้รู้ได้เห็นมา ในเวลาเด็กเล่าพยายามกำชับ ให้พูดเป็นประโยคเป็นภาษาให้ได้เรื่องราว ชัดเจน เมื่อเด็กเล่าจบแล้วควรจะช่วยจับเรื่องราวหลักเกณฑ์ให้ชัด แล้วเขียนให้เด็กบนกระดานคำเสมอด้วย

(๕) ต่อเมื่อเด็กเขียนหนังสือค่อนข้างคล่องบ้างแล้ว ก็เล่าเรื่องที่สั้น ๆ ให้ฟังสัก ๒-๓ เทียบ ให้เด็กเล่าด้วยปาก ควรช่วยแก้ไขบ้าง เมื่อเห็นว่าเด็กเล่าได้ความแล้ว ก็ให้เขียนลงเป็นข้อความสั้น ๆ แต่ระวังอย่าให้เรื่องยืดยาว ควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เรื่องที่จะให้แต่งไม่ควรยาวเกิน ๗ บรรทัด

๒. การสอนแต่งแก่เด็กที่อ่านออก

และเขียนหนังสือได้ดีแล้ว

เด็กที่อ่าน หมายความว่า ถึงเด็กตั้งแต่เด็กประถม ๒ ถึงประถม ๔ จึงควรดำเนินการสอนจากง่ายไปหายากดังต่อไปนี้ :-

การสอนเรียงความและจดหมาย ๑๐๗

(๑) ครูควรหาเรื่องสนทนาโต้ตอบมาอ่านให้เด็กฟังคิด
ต่อกันสัก ๒-๓ เทียบ แล้วสมมติเด็กให้แสดงเป็นตัว
ในเรื่องอย่างละคร ให้สนทนาโต้ตอบกันที่หน้าชั้นใช้
สำนวนโวหารของตนเอง ไม่ต้องใช้สำนวนโวหารในเรื่อง
ทุกคำไป ระวังอย่าให้เรื่องออกนอกทาง ถ้าผิดพลากก็ช่วย
แก้ไขให้บ้าง เมื่อจบแล้วให้เล่าคิดต่อกันเป็นเรื่องราว ครู
เขียนให้คั่นบนกระดานคำ หรือจะให้เล่าทีละคนพอสมควร
แล้วให้เขียนลงในกระดานชนวนหรือกระดานก็ได้

(๒) อ่านหรือเล่านิทานเรื่องง่าย ๆ ให้ฟัง ให้เด็ก
หัดเล่าเรื่องตามความเข้าใจด้วยปากเปล่า แล้วให้ลงมือ
เรียงเป็นตัวหนังสือ คุรคอยตรวจตรา ผิดหรือบกพร่อง
ตรงไหน ครูควรชี้ให้เห็น และอธิบายให้ฟังทั้งชั้น เรื่อง
เกี่ยวกับถ้าเห็นว่า เด็กทำบกพร่องมากจะให้เห็นต่างซ้ำเป็น
๒ ครั้งก็ได้

(๓) สอนจากของจริงหรือจากรูปภาพ ครูควรนำสัตว์
พืช หรือวัตถุ หรือรูปภาพ มาให้เด็กพิจารณาและเล่า

ให้ครูฟังโดยละเอียด แล้วให้แต่งลงเป็นคัตวหนังสือบ้างก็ได้
แต่อย่าให้เนื้อความยืดเยื้อนัก หรือจะใช้เรื่องที่เคยได้เรียน
มาแล้ว ในบทเรียนวิทยาย่างก็ได้

(๔) ภาษาที่เด็กใช้นั้น ควรเป็นถ้อยคำที่สั้น ๆ และ
เข้าใจง่าย ครูต้องคอยแก้และสอนให้ ใช้ถ้อยคำที่ง่าย ๆ
อยู่เสมอ ทั้งในเวลาที่ได้กล่าวปากเปล่า หรือเขียนเป็น
คัตวหนังสือก็ตาม

(๕) ครูดำเนินการสอนให้มากและยากขึ้นตามลำดับ
แต่ควรให้แต่งจากเรื่องนิทานที่ครูอ่านหรือเล่าให้ฟัง อย่าเพื่อ
ให้เด็กแต่งจากเรื่องที่ครูจะให้ และคอยตรวจถ้อยคำ
สำนวนให้ดีขึ้น

(๖) สอนแต่งจดหมาย จากง่ายไปหายากตามลำดับ

(๗) เรื่องที่แต่งค่อยยาวและยากขึ้นตามลำดับ ให้แต่ง
เรื่องนิทานบ้าง จากหนังสือที่อ่านบ้าง และจากความสังเกต
พิจารณา จากของจริงหรือรูปภาพอย่างสลับกันไป ตรวจ
ภาษาและระเบียบต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

๓. การสอนแต่งมัธยมถึงชั้นสูง

(๑) ผูกหัดแต่งจากเรื่องนิทาน ที่ครูอ่านหรือเล่าให้ฟัง ให้ใช้ภาษาให้ถูกต้อง

(๒) แต่งจากความสังเกต พิจารณาจากของจริงหรือรูปภาพ

(๓) แต่งจากนิทานและจดหมายที่ยาวและยากขึ้นตามลำดับ (จากข้อหนึ่งถึงข้อสามคือคำเน้นการสอนอย่างชั้นประถม แต่ให้เรื่องยาวและยากขึ้นตามลำดับ)

๔. สอนคำแนะนำในการแต่ง ให้รู้จักชนิดของการแต่ง และใช้สำนวนโวหาร ในการแต่งให้เข้าใจ ควรให้ตัวอย่างให้ครบ

(๕) ผูกหัดแต่งเรื่องให้ยากขึ้น

(๖) กะหัวข้อหรือโครงเรื่องให้แต่ง เช่น เรื่องมะพร้าว ก็กะหัวข้อให้ คือ ก. การเลือกที่ ข. การเตรียมดิน ค. การปลูก ง. การปฏิบัติรักษา จ. ศัตรูและการปราบศัตรู เช่นนี้เป็นต้น ควรสอนให้เด็กเข้าใจและให้ทำแบบฝึกหัดจนชำนาญ

(๘) ให้กระโครงเรื่องเขาเอง คือ บอกเรื่องให้แต่ง แต่ให้กระโครงเรื่องเขาเอง และให้แต่งให้ได้ใจความชัดเจน มีแบบฝึกหัดพอเพียง

(๙) ให้เข้าใจเหตุผลของการแต่ง ให้รู้จักใช้สำนวนโวหารถูกต้อง เช่น พรรณาโวหาร บรรยายโวหาร เทศนาโวหาร

(๑๐) ให้เรียนฝึกหัดแต่งอย่างเรียบร้อย ให้ครบตามประเภทของเรียงความทั้ง ๖ ประเภทดังที่กล่าวมาแล้ว

(๑๑) ให้รู้จักแต่งคำประพันธ์ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ยากง่ายตามลำดับ และมีแบบฝึกหัดให้พอเพียง

ว่าด้วยการสอนจดหมาย

จดหมายก็คือนิทเร็นแต่งประเภทหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์แก่เด็กในทางฝึกหัดภาษาเป็นอันมาก เป็นบทเรียนที่สอนไม่ค่อนยากนัก เพราะเป็นการสอนให้เด็กใช้ถ้อยคำสำนวนของตนเอง อธิบายความคิดความเห็นของตนไปยังอีกคนหนึ่ง เพื่อให้ทราบความหมายซึ่งกันและกัน ความประสงค์ของ

การสอนเรียงความและจดหมาย

๑๑๑

วิชาจดหมายก็เช่นเดียวกันกับการสอนแต่งอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้ว
เด็กที่จะทำจดหมายได้ก็จำเป็นต้องเรียนบทเรียนแต่งเข้าใจ
มาแล้ว เนื่องจากเหตุนี้ ในหลักสูตรจึงบังคับให้สอนจดหมาย
ชั้นประถม ๔ (ป. ๓ เดิม)

วิธีดำเนินการสอนจดหมาย

จดหมายแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือจดหมายส่วนตัว
และจดหมายราชการ แต่สำหรับสอนเด็ก ๆ ควรใช้สอน
แต่เฉพาะจดหมายส่วนตัว ประเภทต่าง ๆ เท่านั้น ถึง
จะกล่าวต่อไป ควรดำเนินการสอนดังนี้ —

(๑) สอนให้เด็กรู้จักเขียนเรื่องในจดหมายก่อนเขียนรูป
จดหมาย เพราะเรื่องเป็นสิ่งที่เขาเข้าใจยากกว่า โดยตั้ง
เรื่องราวลงบนกระดานคำ ให้เด็กรู้ว่าเขียนเรื่องอะไร แล้ว
และนำไปแต่งจากหัวข้อเหล่านั้น ให้ใช้ถ้อยคำสำนวนของ
ตนเอง

(๒) ผู้ฝึกทำให้เขียนจดหมายส่วนตัวเรื่องสั้น ๆ ลงใน
สมุด ให้ได้ใจความ เช่นเดียวกับแต่ง จนเห็นว่าเด็กเข้าใจ
บ้างแล้ว จึงดำเนินการสอนต่อไป

(๓) สอนถึงลักษณะและระเบียบของจดหมายให้เด็ก
ทราบว่า จดหมายจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะเหล่านี้คือ

ก. คำขลบทเขียนจดหมาย อธิบายให้เด็กทราบว่าประโยชน์
และให้ทราบว่า การเขียนจดหมายถ้าไม่ลงคำขลบทที่อยู่
จะให้โทษอย่างไร

ข. วัน, เดือน, ปี, อธิบายให้เด็กทราบว่าเช่นเดียวกัน
และเขียนวันไหน ต้องลงวันนั้น

ค. ถึงใคร สอนให้รู้จักใช้คำนำ ให้สุภาพและให้เหมาะ
แก่ฐานะของบุคคล ลำดับไปจากครู บิดา มารดา ญาติ ฯลฯ

ง. ข้อความ ให้รู้จักใช้ถ้อยคำให้สุภาพและเขียน
ข้อความให้ชัด และให้ความเต็ม ไม่พูดอ้อมค้อม และพูด
นอกเรื่อง (บางคนมักจะจำใจทำให้เด็กรู้ว่าจดหมายต้องมี
ใจความเหตุ ใจความผลเสมอ แต่ตามความจริง จดหมาย
ไม่จำเป็นจะต้องมีเหตุมีผลเสมอไป จึงพูดว่า ใจความหรือ
ข้อความเท่านั้นก็พอแล้ว)

จ. คำลงท้าย ให้เขียนคำลงท้ายให้สุภาพ และใช้
ให้เหมาะแก่ฐานะของบุคคลเช่นเดียวกับคำนำ

การสอนเรียงความและจดหมาย

๑๑๓

ฉ. ข้อเท็จจริงของจดหมาย ให้รู้ประโยชน์ในการลงข้อ
เท็จจริงของการไม่ลงข้อ ข้อในจดหมายต้องเขียนด้วยตนเอง
และแนะนำภพขันให้เขียนให้ชัด อ่านง่าย การเขียนข้อจน
อ่านไม่ออกไม่ผิดอะไรกับการไม่ลงข้อ และเป็นการเสีย
จรรยา, เสียการ, เสียงาน

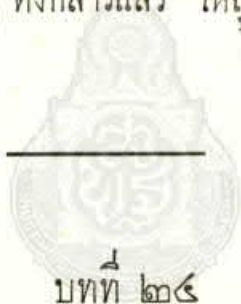
ซ. อธิบายถึงข้อสำคัญอื่น ๆ เช่น เขียนให้ชัด อ่านง่าย
ให้สะอาดไม่มีขีดฆ่าชดชด ไม่พดพด ไม่ยกยอเกินไป
ใช้คำพูดให้สุภาพ ให้รู้จักจำหน้าของให้ดูกระเบียบ ควรใช้
กระดาษสีขาว ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น เพื่อเป็นการเคารพ
ต่อผู้รับจดหมาย

(๔) ให้เด็กฝึกหัดเขียนจดหมายเป็นรูปเป็นร่าง และ
ให้ดูกระเบียบตามที่สอนมาแล้ว

(๕) สอนให้เด็กทราบชนิดของจดหมาย เช่น จดหมาย
เล่าเรื่อง จดหมายโต้ตอบ และให้ทราบประเภทของการ
เขียนจดหมาย เช่น จดหมายตนเอง คือเขียนด้วยตนเอง
เป็นคำพูดของตนเอง เช่น ข้อเอง จดหมายรับสั่งคือเขียน
ตามคำสั่งของผู้อื่น จดหมายเขียนให้ผู้อื่น ฯลฯ เหล่านี้
เป็นต้น

(๖) ผู้ฝึกหัดให้เขียนจดหมายตามข้อ ๕ ให้มีความ
ชำนาญ

(๗) ให้เขียนจดหมาย ระหว่างศิษย์กับครู ระหว่าง
ญาติ ระหว่างเพื่อน ระหว่างผู้ที่มีกิจธุระเกี่ยวข้องกับ สอน
ให้เข้าใจและให้ทำแบบฝึกหัดให้พอเพียง และกวักขันใจความ
และระเบียบต่างๆ ถึงกล่าวแล้ว ให้ถูกต้อง ให้พอเหมาะ
จงทุกอย่าง

บทที่ ๒๔

ว่าด้วยการสอน การรักษาศีลหรือศีลวิวัฒธรรม

และสุขวิทยา

การรักษาศีลเป็นวิชาที่บุคคลทุกๆ คนจำเป็นต้องรู้ เพื่อ
ให้รู้จักปฏิบัติและรักษาร่างกายให้ไว้ด้วยความสุข ปราศจาก
โรคภัยต่างๆ ไม่ให้เจ็บป่วยในเหตุที่ไม่จำเป็นและไม่สมควร

การรักษาสิริศาสตร์และสุขวิทยา ๑๑๕

จะเก็บขวย คือ ให้รู้จักรักษาร่างกาย เครื่องใช้สอยและสถานที่อยู่ให้ถูกต้องตามทางอนามย รู้จักรักษาตัวให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

คำว่า “การรักษาตัว” เป็นคำรวมทั้งสิริศาสตร์และสุขวิทยา สำหรับใช้สอนชั้นเด็ก ๆ เราสอนควบกันไปทั้งสองประเภท ไม่ได้แยกออกเป็นสิริศาสตร์และสุขวิทยา เพราะจะลำบากแก่การเรียนในชั้นต้น ๆ ความมุ่งหมายอันสำคัญก็เพื่อให้เด็กรู้จักปฏิบัติร่างกายให้ถูกต้องตามทางอนามย ไม่จำเป็นจะต้องสอนให้รู้จักเหตุผลอย่างละเอียดและลึกซึ้งเหมือนผู้ใหญ่ จึงให้เรียนในสิ่งง่าย ๆ ทั้งหน้าที่และการปฏิบัติรักษาเพื่อให้เด็กรู้และปฏิบัติได้ โดยเร็ว จึงรวมเรียกว่า “วิชาการรักษาตัว”

ส่วนชั้นสูง ๆ สอนให้รู้เหตุผล ให้ละเอียดและยากขึ้นเป็นลำดับ ให้รู้เหตุผลหรือต้นเหตุอย่างลึกซึ้ง คือเรียนจากง่ายไปหายาก จากที่ไม่มีเขตต์ไปถึงสิ่งที่มีเขตต์จำกัด สอนจากที่เป็นไปหาสมมุติฐาน ฯลฯ จึงแยกออกเป็นสิริศาสตร์และสุขวิทยา

ความประสงค์ของวิชา

เมื่อเรากล่าวอย่างทั่วไป มีความประสงค์หรือประโยชน์
ดังนี้

- (๑) เพื่อให้เด็กเป็นคนรักความสะอาด รู้จักปฏิบัติ
ร่างกาย เครื่องใช้สอยและที่อยู่ ให้ถูกต้องตามทางอนามัย
- (๒) เพื่อให้รู้จักเหตุผลของการเจ็บป่วยหรืออันตราย
ของโรค จะได้รู้จักจัดการป้องกัน และปฏิบัติรักษาโรค
เป็นขั้นบันได เพื่อมิให้กลายต่อไป
- (๓) เพื่อให้เข้าใจในวิชาแผนกนี้ เวลาเจ็บป่วยจักได้
เรียกแพทย์มาช่วยยา ไม่เชื่อผีสาปสาขาร้ายต่างๆ
- (๔) จึงรวมความไว้ว่าการสอนวิชาการรักษาตัว ก็เพื่อ
จะให้รู้จักบำรุงรักษาร่างกาย ให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ รู้จัก
บำรุงรักษาร่างกายให้เป็นปกติสุข ห่างภัยไกลทุกข์ ตลอดจน
ชีวิตอยู่ได้ยืนนาน

หลักของการสอนวิชาการรักษาตัว

วิชาการรักษาตัว เป็นวิชาที่มีทั้งเหตุและผล จึงจำเป็น
ที่จะสอนให้รู้และเข้าใจเหตุและผล กับให้ปฏิบัติได้ตาม

การรักษารหัสศาสตร์ และสุขวิทยา ๑๑๗

ที่สอนไปนั้นด้วย การสอนวิชาแผนกนี้จึงต้องอาศัยหลัก
ของการสอนที่ศึกษามาแล้ว ที่กล่าวมาแล้ว จะได้อธิบายพอ
เป็นทางดังนี้

๑. ตั้งความมุ่งหมายให้ดี ว่าจะให้เด็กทำอะไร

เป็นสำคัญ จากง่ายไปหายาก ตามหลักสูตร และเห็น
อะไรจำเป็นที่จะต้องสอนโดยเร็ว ก็รีบมุ่งหมายในสิ่งนั้นก่อน

๒. เตรียมเรื่องที่จะสอน เมื่อใดตั้งความมุ่งหมาย

ลงไปแล้ว ก็เตรียมเรื่องให้เหมาะแก่ชั้น, เวลา และหา
กลวิธีสอนตลอดจนวิธีที่จะอธิบาย หรือยกตัวอย่างให้เด็ก
เข้าใจตามประเภทและอายุของเด็ก

๓. การสอน ควรสอนให้เด็กเข้าใจและดำเนินจาก ง่ายไปหายากดังนี้

ก. สอนจากที่จำเป็นที่เด็กจะต้องรักก่อนให้เข้าใจเหตุผล
พอสมควร จึงค่อยชักชวนตามลำดับขั้น สิ่งไหนที่เด็ก
พอจะเข้าใจได้ง่าย ๆ ก็อ้างเหตุผลอ้างผลให้เข้าใจ

ข. ค่อยสอนเหตุผลให้ชักชวนตามลำดับขั้น สิ่งใดที่เรา
ไม่ได้สอนจากชั้นเด็ก ๆ ก็สอนให้รู้เหตุผลคืบหน้าตามลำดับ

ค. ใช้วิธีสอนให้เด็กเข้าใจ คือไม่บอกให้เด็กท่องจำเท่านั้น

ง. ชี้ให้เห็นจริง หรือใช้ของจริงประกอบการสอน สิ่งใดที่พอจะชี้ตัวอย่างให้เห็นจริงได้ก็ชี้ให้เห็น สิ่งใดที่แนะนำของจริงหรือรูปภาพมาแสดงได้ก็นำมาแสดงให้เข้าใจและให้เห็นจริง ก็ควรจะฝึกสังเกตและปฏิบัติให้ถูกต้องขึ้น

๔. การฝึกหัดและควบคุมให้ปฏิบัติตาม เพียง

แต่สอนให้รู้และเข้าใจเท่านั้นจะไม่ได้ประโยชน์อะไร เช่น เกี่ยวกับขบถเรียนจรรยา ครูจึงต้องควบคุมและเอาใจใส่ ให้เด็กประพฤติตามไปด้วยเช่น

(๑) เมื่อได้สอนไปแล้วต้องให้เด็กปฏิบัติตามทันที เช่น เมื่อสอนเรื่องการรักษารักขาเล็บ การตัดเล็บ ก็ต้องให้ตัดทันที พอรุ่งเข้ามาโรงเรียนครูก็ต้องตรวจ

(๒) ตรวจการอนามัยของเด็ก ก่อนจะเข้าห้องเรียน ต้องตรวจตราคร่าร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องใช้สอยให้เรียบร้อยเสมอ ถ้าเห็นสกปรกต้องซักเตือนว่ากล่าว หรือให้ทำเสียให้เรียบร้อยก่อน จึงให้เข้าห้องเรียน

การรักษาสรีรศาสตร์และสุขภาพ ๑๑๕

(๓) มีเครื่องล้อหรือให้รางวัล เมื่อตรวจเห็นเด็ก
คนใดรักษาตัวสะอาดก็ชมเชย หรือให้รางวัล (ตามโรงเรียน
ต่าง ๆ มีการให้คะแนนความสะอาดควบไปกับคำตอบด้วย
ครูจึงควรให้คะแนนเสมอในเมื่อเวลาตรวจร่างกายและอนามัย
เด็ก)

(๔) การรักษาตัวเกี่ยวข้องแก่การเล่นออกกำลังกายมาก
เช่นการกั๊กคน การกีฬากลางแจ้งอื่น ๆ ครูจึงควรให้เด็ก
มีเวลาเล่นให้เพียงพอ และให้ปฏิบัติร่างกายในเวลาเล่นให้
ให้ถูกต้องตามกฎของการออกกำลังกายที่ดี กับคอยดูแล
อย่าให้เกิดโทษถึงกล่าวแล้วในบทที่ว่าด้วยการสอนพลศึกษา

(๕) ครูต้องประพฤติตัวเป็นแบบ ทุกสิ่งทุกอย่างของ
โรงเรียนและของครูต้องรักษาให้สะอาดให้เป็นระเบียบเพื่อเป็น
ตัวอย่างแก่เด็ก

(๖) ทำโทษให้เช็ดหลาย ถ้าไม่เช็ดพุงหรือขี้ขุ่นบ่อย ๆ
ก็ทำโทษเสียบ้าง เช่นให้ชಾಯน้ำค่อหน้าครู หรือเอียน
หน้าชั้นให้เพื่อนฟัง เป็นต้น เด็กจะกลัวเกรงและ
ปฏิบัติให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

บทที่ ๒๕

ว่าด้วยการสอนจรรยา

ความประสงค์ของการสอนจรรยา

การสอนจรรยาในโรงเรียนมีความประสงค์ ดังนี้

(๑) เพื่ออบรมน้ำใจของเด็ก ให้เป็นผู้รักชาติรัก
ชอบรักสิ่งที่ควรและไม่ควรประพฤติ

(๒) เพื่อฝึกฝนอุปนิสัยใจคอ และความประพฤติของ
เด็กให้เด็กเป็นผู้มีนิสัยใจคอดี และประพฤติตนถูกต้อง
ตามทำนองคลองธรรม คือประพฤติคนในทางที่เรานิยมนับถือ
กันว่าดี ว่าชอบ

(๓) เพื่อหวังจะให้เด็กเป็นผู้มีความประพฤติและจรรยา
ดี เมื่อโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติ คือให้เป็นผู้
รักชาติชอบ ทำชอบ กล่าวชอบ รักใคร่ของคน ครอบงำชีพ
ในทางที่ควร

จรรยาเป็นองค์สำคัญของหนึ่งของการศึกษา ดังที่เคย
กล่าวมาแล้ว ผู้ที่มีความรู้ดี มีกำลังร่างกายแข็งแรง คือ

มีพิศศึกษาและพลศึกษา แต่ขาดจรรยา หรือจริยศึกษา
ก็จะเอาตัวรอดไม่ได้ จรรยาต้องอาศัยการฝึกหัดอบรมมาก
และการฝึกหัดอบรมที่จะให้เป็นผลสำเร็จจริงๆ นั้นต้องฝึกหัด
อบรมเสียตั้งแต่วัยเด็กเป็นต้นไป เด็กวัยเด็กที่อยู่ในความ
ควบคุมของครูเป็นวัยที่ฝึกหัดอบรมได้ดี เพราะจิตใจยังอ่อน
จะปลูกฝังนิสัยใจคอและดัดแปลงความประพฤติให้ทำได้
ง่าย ๆ ท่านจึงว่า “เด็กเปรียบเหมือนผ้าขาวอาจะย้อมให้เป็น
สีใด ๆ ก็ได้” ครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่สั่งสอนและฝึกหัด
อบรมเด็ก เพื่อให้เป็นพลเมืองดีต่อไป จึงควรเอาเป็นธุระ
ในเรื่องความประพฤติของเด็กอย่างจริงจังด้วย ถ้าหากปล่อย
ตามประดากรรมแล้ว ก็เท่ากับทำโทษเด็ก เด็กอาจจะเกก
มะเหรกเสียคนก็ได้

จรรยาควรสอนเมื่อไรบ้าง

การสอนจรรยา ถ้าครูมุ่งสอนแต่ในเวลาสอนบทเรียน
จรรยา และสอนตามหลักสูตร ตามตารางสอนเท่านั้น นับว่า
ไม่เพียงพอเลย เพราะจรรยาเป็นวิชาที่กว้างมาก อะไรที่

ที่ควรสั่งนั้นแหละ คือจรรยาดี และจรรยาดีต้องใช้ยู่ทุก
สถานที่ ทุกวัน ทุกเวลา ครูจึงควรสอนและอบรมทุกเมื่อไป
เห็นว่าสิ่งไหนจำเป็นหรือเห็นเด็กประพฤติผิดในสิ่งไหน เมื่อ
ไรก็ควรตักเตือนสั่งสอนเมื่อนั้น โดยแข็งแรงเหตุผล คุณและ
โทษให้เด็กทราบแล้วให้ประพฤติ ให้กระทำในสิ่งที่ดีทันที
จะปล่อยตามอำเภอใจของเด็กเสมอไปนั้นไม่ได้ เวลาเล่น
ออกกำลังกายเป็นเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุด สำหรับ
ฝึกหัดความประพฤติและสอนจรรยา ครูจึงต้องควบคุมการ
เล่นเสมอ

การสอนจรรยาหลักที่จะยึดดังนี้:—

๑. ตั้งความมุ่งหมายให้ดี
 ๒. เตรียมเรื่องที่จะสอนให้เหมาะแก่ชั้นแก่วัย
 ๓. กำหนดการสอนให้ถูกวิธี
 ๔. การฝึกหัด ควบคุมให้ประพฤติตามที่สอนไปแล้ว
- หลักทั้ง ๔ นี้ เป็นหลักที่จะต้องยึดถือในการสอนบทเรียน
ทุกอย่าง ยิ่งเป็นบทเรียนจรรยาก็ยิ่งสำคัญมาก
เพราะก่อนที่จะประพฤติตัวให้ดีได้นั้น ผู้ประพฤติย่อมอาศัย

หลักจรรยาเป็นเครื่องยึด และมีความเข้าใจข้อความของหลัก
จรรมนั้นเป็นอย่างดี คือรู้เหตุ วัสดุ เห็นดี เห็นชอบในทางใจ
เสียก่อน กับได้เคยฝึกหัดหรือได้เคยประพฤติมาแล้วจนเกิด
เป็นความเคยชิน และเกิดเป็นนิสัยประจำตัวขึ้น จึงประพฤติ
ในทางที่ดีนั้นได้เสมอ ๆ ครั้นทำเป็นที่จะต้องสอนให้เด็กเข้าใจ
เหตุผลและฝึกฝนให้เด็กประพฤติในทางที่ดีขึ้นอีกด้วย
เด็กจึงจะเป็นผู้มีนิสัยดี, มีความประพฤติและจรรยาคือต่อไป

๑. ตั้งความมุ่งหมาย

ครูจะต้องตั้งความมุ่งหมายเสียก่อนว่าจะให้เด็กทำอะไร
เป็นสำคัญ ก่อนจะตั้งความมุ่งหมายต้องทบทวนหลักสัตรหรือ
ประมวลการสอนเสียก่อนว่า ชื่นไหนให้เรียนง่ายอย่างไรหรือ
เห็นเด็กประพฤติผิดในสิ่งไหนมาก ที่จำเป็นจะต้องสอนให้รู้
และประพฤติให้ถูกต้องโดยเร็วเพื่อการสอนของครูจะได้ทัน
ทั่วทั้ง และทันความต้องการ

๒. เตรียมเรื่องที่จะสอน

เมื่อตั้งความมุ่งหมายลงไปแล้ว ก็เตรียมเรื่องที่จะสอน
ให้ดี ให้พอเหมาะแก่ชั้นแก่เวลา และเหมาะแก่ชนิด

ของเด็ก กับเตรียมหาวิธีที่จะสอนจะอธิบายให้เด็ก^{รู้}และเข้าใจ
เหตุผลให้^{ง่าย}ๆไว้เสียก่อนว่าจะสอนโดยวิธีไหน ยาก
ง่ายอย่างไร และชักตัวอย่างอะไรมาเปรียบเทียบกับ^{ง่าย}ๆ
เด็กจึงจะเข้าใจได้ ชื่นชอบ และมีจิต^{ใจ}โน้มไปในทางที่ดีได้

๓. วิธีสอน

วิธี^{การ}ดำเนินการสอนมีหลายอย่างดังนี้

ก. สอนด้วยการอธิบาย คือ อธิบายหัวข้อ^{วิชา}บรรยาย
ให้^{รู้}เหตุผลว่าดี ว่าชอบ หรือผิด^{อย่าง}ไรบ้างควร
หรือไม่ควรประพฤติ เพื่อเป็น^{เครื่อง}อบรม^{น้ำ}ใจให้^{โน้ม}ไปใน
ทางที่ดีที่ชอบ เกิด^{ผล}ใน^{สิ่ง}ที่^{ควร}ทำ^{ผิด} วิธีสอนโดยการอธิบาย
นี้จำแนกออกได้ดังนี้

(๑) สอนด้วยเรื่อง^{ที่}สนใจ หรือเล่า^{นิทาน}คือเมื่อ
อยากให้^{รู้}ว่าอะไรดีอะไรเลวอย่างไรก็เล่า^{นิทาน}เกี่ยว^{กับ}
เรื่องนั้น ให้^{เด็ก}ฟังเพื่อเป็น^{คติ} เช่นอยากให้^{เด็ก}เป็นคนมี
ความซื่อสัตย์ และรู้ว่าความซื่อสัตย์เป็น^{สิ่ง}ที่มีประโยชน์
ก็เล่า^{นิทาน}เช่นเรื่อง “เทพารักษ์กับคนตัดไม้” หรือเรื่อง

อื่น ๆ ที่เป็นคติไปในทำนองนี้ ให้เด็กเข้าใจ ถ้าเป็นเด็กชั้น
สูงก็เล่าเรื่องตลกขบขันไปอีก จะเป็นเรื่องนิทานหรือเรื่องจริง
ก็ได้ เช่นเรื่องของคนที่สำคัญๆ เป็นต้นและอธิบายให้เด็กเข้าใจ

(๒) สอนจากเรื่องจริงหรือจากของจริง และสนทนา
โต้ตอบให้เด็กใช้ความคิดและเข้าใจเหตุผล ถ้าข้อไหนพอ
จะหาของจริงมาแสดงได้ ก็หามาแสดงให้ดูเช่นหาแขนงไม้
มาให้หักทิ่มในเวลาสอนเรื่องความสามัคคีเพื่อให้เด็กเห็นว่า
แขนงไม้ที่รวมกันหักได้ยากเช่นนั้นเป็นต้นหรือจะสอนด้วยเรื่อง
จริงอื่นๆ เช่นเรื่องท้าวเวทีก เรื่องการลักขโมยของคนอื่น
ไม่ใช่อะไร ฯลฯ ครูก็ควรใช้คำถามชักชวนให้เด็ก
เห็นเหตุผล เห็นคุณและโทษของความประพฤติเช่นนั้น โดย
แท้จริง ว่าดีเลวอย่างไร ควรแนะนำให้เด็กยกเอาใจของ
ตนเองขึ้นเทียบกับใจของผู้อื่น ในเวลาสอนเรื่องต่างๆ ด้วย
เพื่อให้เด็กเห็นจริงและเกลียดความชั่ว เมื่อได้สอนเช่นนั้นแล้ว
ควรให้อ่านหนังสือที่เป็นคติในทางจรรยาประกอบด้วย

ข. สอนด้วยรูปภาพ การสอนด้วยรูปภาพนั้น
เป็นเครื่องอบรมทางใจ และต้องอาศัยการสนทนาโต้ตอบ

ให้เด็กรู้เหตุผลเช่นเดียวกับวิธีที่กล่าวมาแล้ว เช่นจะสอนเรื่อง “การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ดี” ก็เขียนเป็นภาพนักเรียนช่วยเหลือเด็กตกน้ำ ทำให้เด็กพบ รูปผู้ปกครองของเด็กแสดงความยินดี รูปนักเรียนได้เหรียญหรือรูปอื่นๆ ในทำนองนี้ เวล่านำภาพมาให้เด็กดูต้องให้เด็กได้คิดและเข้าใจเหตุผล เช่นถามว่า “ภาพนี้ใครบ้าง ใครทำอะไร ใครเป็นอะไร ผลที่ตกเป็นอย่างไร การทำเช่นนั้นดีหรือเลวอย่างไรบ้าง?” เช่นนี้เป็นต้น การสอนทำนองนี้เหมาะสำหรับชั้นเด็ก ๆ

ก. สอนด้วยการเล่นละคร การสอนโดยวิธีนี้

ถ้าเป็นชั้นเด็ก ๆ ก็มักจะฝึกหัดกิจกรรมต่างๆ และทำทางเป็นส่วนมากเช่นการพูดจากับผู้อื่น ใหญ่การเคารพ การต้อนรับแขกเหล่านี้นัก ถ้าหากจะอธิบายให้เด็กเข้าใจเท่านั้น เวลาทำจริงๆ ก็อาจจะทำไม่ได้ จึงควรสมมติเป็นเรื่องขึ้นคล้าย ๆ กับการเล่นละคร เพื่อให้เด็กเข้าใจและทำได้ เมื่อถึงเวลาทำจริงๆ จะทำได้คล่องและทำได้โดยไม่เก้อไม่เขิน

สำหรับผู้ใหญ่หรือนักเรียนชั้นสูง การเล่นเกมเป็นคติ
ในทางใจ เมื่อเห็นเด็กประพฤติบกพร่องในทางใดมาก ก็
ควรผูกเรื่องเช่นนั้นขึ้นแล้ว ให้แสดงละครเพื่อเป็นคติ แต่
เรื่องละครนั้นต้องให้เข้าใจและเป็นคติได้จริงๆ ด้วย

ทั้งสามวิธีนี้จะใช้สอนเมื่อใด และจะใช้ข้อไหนบ้างนั้น
ก็แล้วแต่เรื่องหรือเหตุการณ์ เหตุการณ์บางอย่างอาจจะใช้
วิธีเกี่ยวกับพอ แต่บางอย่างอาจจะใช้ทั้งสองวิธีหรือทั้งสามวิธี
เลยก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร

๔. การฝึกหัด

ข้อสำคัญในการสอนจรรยาอยู่ที่การฝึกหัดให้ประพฤติได้
ทำได้ การสอนให้เข้าใจเหตุผลเป็นแต่เพียงเครื่องมื่อ
อันหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กประพฤติที่เท่านั้นละนั้นเมื่อครูได้สอน
ให้เข้าใจแล้ว ต้องฝึกหัดให้ประพฤติตามได้อีกด้วย สิ่ง
ที่เกี่ยวแก่การฝึกหัดความประพฤตินั้นคือ

๑. ครูต้องทำตัวเป็นแบบ ครูต้องทำแบบอย่าง
ที่ดีให้แก่เด็ก คือประพฤติตนให้ดีพร้อมด้วยกายวาจาใจ
สิ่งใดที่ครูได้ห้ามว่าไม่ควร และไม่ให้เกิดการทำเด็กประพฤติ

ครูต้องห้ามตัวครูเองด้วย เพราะเด็กลอกแบบจากครู จึงได้เคยกล่าวมาแล้ว ครูอาจนำเด็กได้หลายอย่างเช่น กิริยา วาจา ความเป็นระเบียบความสุภาพ ฯลฯ

๒. ครูต้องควบคุมให้ทั่วถึง เช่นเวลาหยุดพัก เวลาเล่นการออกกำลังกาย หรือการกีฬาคอยดูอย่าให้เด็กเล่นในสิ่งที่ไม่ดี หรือแสดงความชั่วต่างๆ ได้ ต้องคอยให้เด็กประพฤติคนให้ดี ถึงที่ครูได้ฝึกหัดให้สอนมาแล้วคือ “ฝึกความประพฤติในเวลาเล่น”

๓. ตั้งหัวหน้าช่วยดูแล ถ้าครูดูแลไม่ทั่วถึงการก็ควรให้มีหัวหน้า ถึงที่เคยกล่าวมาแล้ว ในบทที่ว่าด้วยการปกครอง

๔. มีการตอบแทนและทำโทษ เมื่อเด็กคนใดประพฤติในทางที่ดีสมควรเป็นเยี่ยงอย่างแก่คนอื่นได้ ก็ยกย่อง ชมเชย หรือให้รางวัล ใครประพฤติชั่วก็ทำโทษให้เข็ดหลาบ ครูต้องสอดส่องฝึกหัดทุกเมื่อไปที่เด็กอยู่ในสายตาของครู

๕. ติดต่อกับผู้ปกครองของเด็ก การฝึกหัด

อบรมความประพฤติ ถ้ากวคั้นแต่ทางโรงเรียนเท่านั้น
ย่อมไม่พอ ต้องอาศัยบิดามารดาหรือผู้ปกครองทางบ้าน
อีกด้วย ครูจึงควรติดต่อกับผู้ปกครองของเด็กเสมอเพื่อให้
รู้ความประพฤติทางบ้าน และเพื่อให้ผู้ปกครองทราบความ
ประสงค์ของครูจะได้ช่วยเหลือทางบ้านอีกด้วย ถ้าหาก
ผู้ใหญ่รู้เท่าทันแล้ว เด็กก็มักจะมีวิวัฒนาการขึ้น

บทที่ ๒๖

ว่าด้วยการสอนพลศึกษา

และการออกกำลังกาย

ความประสงค์ของการสอน พลศึกษาในโรงเรียน

๑. เพื่อให้เด็กเกิดความสุขเพลิดเพลิน ใจคอเบิกบาน
มีกำลังใจที่กระตือรือร้นวิชาความรู้ต่าง ๆ

๒. เพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกาย และมีกำลังวังชา
แข็งแรง ไม่เป็นคนออดๆ แอดๆ

๓. เพื่ออบรมจรรยา อบรมน้ำใจของเด็กให้เป็นผู้เคร่ง
ครัดวินัย ค่อบริเวณของการเล่น เพราะนิสัยให้เป็นคน
มีใจเป็นนักกีฬา หรือเล่นอย่างมีใจนักเลง ซึ่งเป็นการ
สอนจรรยาไปด้วย และการสอนจรรยา สอนในสนามเมื่อ
เวลาเล่นได้ผลดีกว่าสอนในห้องเรียน

๔. เพราะนิสัยให้เป็นคนออกทน มีความกล้าหาญ
แข็งแรงไม่อ่อนแอและแข็งแกร่ง

๕. เพื่อให้เด็กรักโรงเรียน คิดโรงเรียนและรักการ
เล่าเรียน

ผลศึกษาสำคัญอย่างไร

ผลศึกษาเป็นองค์สำคัญของคั้งของการศึกษาถ้าขาดผล
ศึกษาเสียแล้ว ก็นับว่าวัยการศึกษายังไม่ครบองค์ เพราะ
คนเราถึงแม้จะมีความรู้ดี มีความประพฤติดี แต่กำลัง
ร่างกายไม่แข็งแรง เป็นคนขี้โรคออดๆ แอดๆ ก็ไม่
สามารถที่จะนำเอาความรู้และจรรยาที่นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

การสอนพลศึกษา

๑๓๑

ไว้และเมื่อจะว่าตามความจริงแล้ว กำลังของจิตใจต้องอาศัยกำลังของร่างกายเป็นเครื่องประกอบอีกด้วย เพราะจิตใจสิงอยู่ในร่างกาย บ่มต้องอาศัยร่างกาย ถ้าร่างกายอ่อนแอหรือไม่สมบูรณ์ เที่ย้ออก ๆ แอด ๆ แล้ว จิตใจก็จะพลอยอ่อนแอไปด้วย จะคิดอ่านหรือเล่าเรียนอะไรก็ไม่ได้สะดวก เพราะจิตใจไม่มีกำลังพอเพียง จึงเห็นได้ว่าพลศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ และจะต้องศึกษาคู่กันไปกับวิชาอื่น ๆ ด้วย

ครูบางคนหรือโรงเรียนบางแห่ง อาจจะเข้าใจผิดว่าพลศึกษาเป็นหน้าที่ของครูพละ ถ้าหากครูพละแล้วก็ไม่จำเป็นต้องสอน เพราะไม่ใช่หน้าที่ของตนอ้างว่าตนไม่มีความรู้ หรือบางแห่งก็อ้างว่า เด็กได้ทำงานออกกำลังกายเห็นเหนื่อยพอแล้วไม่จำเป็นต้องเรียนการเล่นออกกำลังกายอีก จะทำให้เด็กไม่สบายและเสียการเรียนงาน การเข้าใจเช่นนั้นนับว่าเข้าใจผิดและทำผิด

พลศึกษาก็คืออะไร

พลศึกษา คือการเล่นออกกำลังกายต่าง ๆ นั้นเอง แต่

การเล่นให้ เป็นไปในทางศึกษา คือ มีผู้ควบคุมมีผู้สอน และผู้ชัก คอยอบรมน้ำใจและความประพฤติให้ เล่นในสิ่งที่ดีและเล่นให้ โดยเรียบร้อย จึงเรียกว่า “พลศึกษา” การเล่นมีหลายอย่าง จะเลือกสอนอะไรก็ได้ตามสภาพและฐานะของโรงเรียน และตามความสามารถของครู ไม่ใช่มีความมุ่งหมายจะให้ให้นักเรียนเป็นนักมวยเอก หรือนักกีฬาตัวเยี่ยม ๆ เสมอไป ความประสงค์อันสำคัญที่สุด ก็เพื่อประโยชน์ทั้งกล่าวแล้วข้างบนนี้ต่างหาก ครูทุกคนจึงต้องมีหน้าที่สอนพลศึกษาให้แก่เด็กและสอนทุก ๆ โรงเรียน

ชนิดของพลศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียน

วิธีหัดพลศึกษาที่ท่านจักให้มีแล้ว มีหมวดใหญ่อยู่ ๓ หมวด คือ

๑. กิจร่างกายหรือกติกตน
๒. ยิมแนสติกส์ (คือการเล่นห้อยโหนโยนตัวต่าง ๆ)
๓. การเล่นแข่งขันต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า “การกีฬา” เช่น ฟุตบอลล์, ตะกร้อ, วังเบว, การเล่นของลูกเสือต่าง ๆ ฯลฯ

การสอนพลศึกษา

๑๓๓

หมวดที่ ๑-๒ อาศัย^๑ครุฑ^๒มีความรู้^๓อย่าง^๔ เพราะอาจจะ
เป็นอันตรายแก่เด็ก ส่วนหมวดที่ ๓ เป็นการเล่นอย่าง
ธรรมดา ครุฑทุกคนย่อมสามารถสอนได้ทั้งนั้นจึงไม่จำเป็นต้อง
ต้อง^๑เก็บ^๒ว^๓ง^๔ครุฑ^๕พลศึกษา^๖นัก

การสอนพลศึกษา

๑. การคัด^๑ร่าง^๒กาย^๓ สอนในเวลาเรียนหรือนอกเวลา
เรียนก็ได้ สอนตามคำ^๑ว^๒า^๓ก^๔าย^๕ก^๖ร^๗ร^๘ม จากง่ายไปหายาก
หรือตามความรู้^๑ความสามารถ^๒ของ^๓ครุฑ^๔ ให้นักเรียนยืนเป็น
แถวทำพร้อมๆ กันตามคำ^๑สั่ง^๒ของ^๓ครุฑ^๔

การฝึก^๑หัด^๒คัด^๓ร่าง^๔กาย^๕นั้นนอกจากเป็นประโยชน์ในทางพล
ศึกษา ยังเป็นประโยชน์ที่จะทำให้นักเรียนทำการเป็น
ระเบียบเรียบร้อย และทำพร้อมกันเป็นการกระทำตามคำ^๑
สั่ง^๒ของ^๓ครุฑ^๔โดย^๕ฉับ^๖ไว^๗ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยนี้จะติดไป
จนตลอดในการเรียนวิชาทุกๆ อย่างด้วย

๒. บิ^๑ม^๒แน^๓ส^๔ถ^๕ก^๖ล^๗ ต้องมี^๑ห้อง^๒สำหรับ^๓หัด^๔และมี^๕เครื่อง^๖ม^๗ือ
ต่าง^๑ๆ สำหรับ^๒หัด^๓ด้วย วิชาประเภทนี้ต้องอาศัย^๑ครุฑ^๒ที่^๓ม^๔ี^๕ความรู้^๖

และสามารถในวิชาแผนกนั้นพอสมควร มิฉะนั้นจะเป็นอันตรายแก่เด็ก ถ้าโรงเรียนเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่มีทุนรอนพอจะสร้างห้องขอความอุดหนุนจากเจ้าหน้าที่จัดการศึกษาข้างที่อาจะได้รับความกรุณาอุดหนุนตามสมควร

๓. การเล่นแข่งขันหรือการกีฬา เล่นเมื่อเลิกเรียนแล้วหรือบางอย่างที่เห็นว่าไม่เป็นของหนักหนาไม่เหน็ดเหนื่อยและไม่เป็นภัยในเวลาเรียน ก็สอนก่อนเข้าเรียน คือในเวลาเข้าได้ เด็กชอบเล่นชอบสนุกทุกเวลา แต่ครูต้องคอยควบคุมดูแลอยู่เสมอ

สิ่งที่จะต้องเอาใจใส่ในเวลาเล่น

๑. การเล่นบางอย่างต้องอาศัยครู ผู้มีความชำนาญ เช่น ยิมแนสติกส์ เป็นต้น มิฉะนั้นอาจจะเกิดอันตรายได้

๒. ในเวลาเล่นครูต้องเป็นผู้ตัดสิน และกำกับอยู่ด้วย เพื่อให้ความยุติธรรม และคอยดูแลเพื่อไม่ให้เด็กมีโทษและพยายามทำร้ายซึ่งกันและกัน และการเล่นทั้งหลายต้องเป็นไปตามกฎข้อบังคับบังคับต่อไป

(๑) การเล่นทั้งหลายต้องไม่เป็นการพนัน

(๒) การเล่นต้องแบ่งออกเป็น ๒ พวก เล่นต่อสู้กัน
จึงจะเป็นการดี แต่อย่าให้เล่นเป็นการเอาชนะส่วนตัว
นักเรียนจะไม่รู้จักความสามัคคีระหว่างพวก

(๓) การเล่นต้องมีหัวหน้าข้างละคน เพื่อฝึกหัดให้เด็ก
เป็นผู้เคารพต่อการเล่น และเคารพต่อผู้ควบคุม

(๔) การเล่นต้องมีผู้ตัดสินเป็นประธาน ถ้าได้ครูเป็น
ผู้ตัดสินได้ยิ่งดี เพราะเด็กเกรงครูมากกว่าคนอื่น ๆ

(๕) การเล่นทั้งหลายย่อมไม่ลบล้ออำนาจผู้ตัดสินและเซ่อ
ฟังหัวหน้า, เล่นตามกติกาของการเล่นอย่างเคร่งครัด

(๖) ในเวลาเล่นผู้ควบคุมดูแลให้ทั่วถึง เห็นผิดกฎผิดข้อ
ห้ามต้องว่ากล่าวหรือทำโทษทันที มิฉะนั้นจะเกิดนิสัยที่ไม่ดี
ขึ้นในจิตใจของเด็ก และการเล่นย่อม เล่นอย่างใจนักเลง
เช่น

(ก) ไม่เคารพเขาเปรียบเพื่อน ไม่โกงในการเล่น

(ข) เมื่อแพ้ยอมไม่จองเวรหรือพยายามขบถร้าย

(ค) เมื่อชนะต้องให้ผู้แพ้แก้ตัว

(ง) ต้องใจเย็นหนักแน่น มีอารมณ์ ๗๑

(๗) เวลาปล่อยให้เด็กเล่นออกกำลังกายตามลำพัง
ครูก็ต้องคอยสอดส่องดูแลให้ทั่วถึง ให้การเล่นของเด็ก
ดำเนินไปตามข้อที่กล่าวมาแล้วเสมอ

งานกับการเล่น

งานกับการเล่นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือต้องออก
กำลังกายเช่นเดียวกัน และต้องเหนื่อยเหมือนกันต่างกันก็
เพราะ งาน เป็นเครื่องบังคับใจให้ทำ และเด็กมักไม่ค่อย
มองเห็นผล เห็นประโยชน์ เหตุนี้จึงไม่ค่อยเกิดความ
พอใจ ไม่ค่อยสนุก เด็กจึงไม่ค่อยชอบงาน
การเล่น เด็กชอบเล่นเพราะเกิดความพอใจขึ้นก่อนและ
สนุกเพลิดเพลิน, ไม่เหนื่อยง่าย, ไม่เบื่อ, จิตใจเบิกบาน
เด็กจึงชอบ

ฉะนั้นงานสำหรับเด็ก จึงควรให้เป็นการเล่น คือปลูก
ความพอใจเกิดขึ้นเสียก่อน ให้งานเป็นของสนุกสนาน
โรงเรียนทุกแห่งจึงควรมีการเล่นคู่ไปด้วย เพื่อประโยชน์ดัง
กล่าวแล้ว

บทที่ ๒๗

ว่าด้วยการสอนวาดเขียน

ความประสงค์ของการสอนวาดเขียนในโรงเรียน

การสอนวาดเขียนในโรงเรียนนั้นมีความประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อฝึกหัดความสังเกตพิจารณา วิชาวาดเขียนเป็นวิชาที่ต้องใช้ความสังเกตพิจารณาด้วยประสาทตามาก เช่น สัณเฑาะว์ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ส่วนของรูปที่จะเขียนเป็นต้น

๒. เพื่อฝึกหัดความจำ วาดเขียนไม่ใช่สอนให้เขียนแต่เฉพาะสิ่งที่เห็นด้วยตา หรือสิ่งที่มือของจริงอยู่เฉพาะในเวลาเขียนเท่านั้น ย่อมให้ฝึกหัดเขียนจากความจำในสิ่งที่เคยรู้เคยเห็นมาแล้ว จากท่อนอกด้วยตามลำดับชั้นของเด็ก จึงนับว่าเป็นวิชาที่ฝึกหัดความจำ

๓. เพื่อฝึกหัดความนึกคำนึง หรือความคิดเห็นในการเขียนรูปอย่าง ย่อมเขียนขึ้นจากความนึกความนึก โดยไม่เคยรู้เคยเห็นในสิ่งนั้นมาเลย เช่นรูปเทวดา รูปยักษ์ ฯลฯ เช่นนี้เป็นต้น ผู้เขียนย่อมไม่ทวาท ไม่เห็นเลยว่า เทวดา

และยาก^๑ เป็นรูปอย่างใด^๒จริงหรือไม่? แต่^๓ก็เขียนรูปได้^๔
ตามความ^๕นึก^๖ หรือความคิด^๗เห็น^๘ของตน^๙ว่า^{๑๐}คง^{๑๑}เป็น^{๑๒}รูป^{๑๓}เช่น^{๑๔}
นั้น^{๑๕}เช่น^{๑๖}นั้น^{๑๗}

๔. เพื่อเป็นประโยชน์^๑ในการเรียนวิชา^๒อื่น ๆ เช่นเขียน^๓
รูป^๔เพื่อ^๕ช่วย^๖ความ^๗จำ^๘ เขียน^๙เพื่อ^{๑๐}แสดง^{๑๑}ความ^{๑๒}รู้^{๑๓} ความ^{๑๔}คิด^{๑๕}
ความ^{๑๖}เห็น^{๑๗}ของ^{๑๘}ตน^{๑๙} ออก^{๒๐}มา^{๒๑}ให้^{๒๒}ผู้^{๒๓}อื่น^{๒๔}รู้^{๒๕}และ^{๒๖}เข้าใจ^{๒๗}ได้^{๒๘} วิชา^{๒๙}
โดย^{๓๐}มาก^{๓๑}ย่อม^{๓๒}อาศัย^{๓๓}การ^{๓๔}เขียน^{๓๕}ภาพ^{๓๖}ประกอบ^{๓๗}เพื่อ^{๓๘}ประโยชน์^{๓๙}ใน^{๔๐}ข้อ^{๔๑}
นี้^{๔๒} บท^{๔๓}เรียน^{๔๔}บาง^{๔๕}อย่าง^{๔๖}จำ^{๔๗}เป็น^{๔๘}มาก^{๔๙} ถ้า^{๕๐}ล้า^{๕๑}พัง^{๕๒}แต่^{๕๓}การ^{๕๔}พูด^{๕๕}การ^{๕๖}
อธิบาย^{๕๗}เท่านั้น^{๕๘} ผู้^{๕๙}เรียน^{๖๐}ผู้^{๖๑}ฟัง^{๖๒} อาจ^{๖๓}จะ^{๖๔}ไม่^{๖๕}รู้^{๖๖} ไม่^{๖๗}เข้าใจ^{๖๘}และ^{๖๙}จำ^{๗๐}
ไม่^{๗๑}ได้^{๗๒} จึง^{๗๓}จำ^{๗๔}เป็น^{๗๕}จะ^{๗๖}ต้อง^{๗๗}หา^{๗๘}ของ^{๗๙}จริง^{๘๐}มา^{๘๑}ให้^{๘๒}เห็น^{๘๓} หรือ^{๘๔}มี^{๘๕}คณ^{๘๖}นั้น^{๘๗}ก็^{๘๘}
ต้อง^{๘๙}เขียน^{๙๐}ภาพ^{๙๑}ชน^{๙๒}เพื่อ^{๙๓}ให้^{๙๔}เข้าใจ^{๙๕} ช่วย^{๙๖}ความ^{๙๗}รู้^{๙๘} ความ^{๙๙}จำ^{๑๐๐}

๕. เพื่อ^๑ฝึก^๒หัด^๓ความ^๔สะอาด^๕ความ^๖ประณีต^๗ ความ^๘เป็น^๙
ระเบียบ^{๑๐}เรียบร้อย^{๑๑} ความ^{๑๒}เป็น^{๑๓}ผู้^{๑๔}มี^{๑๕}จิต^{๑๖}ดี^{๑๗}ใจ^{๑๘}และ^{๑๙}อารมณ์^{๒๐}เยือก^{๒๑}เย็น^{๒๒}
สิ่ง^{๒๓}ที่^{๒๔}จะ^{๒๕}ต้อง^{๒๖}เอา^{๒๗}ใจ^{๒๘}ใส่^{๒๙}และ^{๓๐}กวาด^{๓๑}χν^{๓๒}ในการ^{๓๓}สอน^{๓๔}

วาดเขียน

๑. สอน^๑ให้^๒รู้^๓ระเบียบ^๔ของการ^๕เขียน^๖ เช่น^๗ท่าน^๘นั่ง^๙ที่^{๑๐}ถูก^{๑๑}
การ^{๑๒}จับ^{๑๓}ดิน^{๑๔}สอ^{๑๕} การ^{๑๖}วาง^{๑๗}กระ^{๑๘}ดาษ^{๑๙}และ^{๒๐}เครื่อ^{๒๑}ง^{๒๒}ใช้^{๒๓}ในการ^{๒๔}เขียน^{๒๕}

ให้ลูกต้อง ให้รู้จักไว้สักรส่วนของรูปที่จะเขียนไว้ลากเส้น การใช้สีเกล ฯลฯ ครูจะต้องสอนให้เข้าใจฝึกหัดในสิ่งเหล่านี้เสียก่อน ตามลำดับจากง่ายไปหายาก แล้วจึงให้ลงมือฝึกหัดเขียน

๒. ใช้ของจริงเป็นแบบ เด็กเริ่มฝึกหัดต้องมีของจริงมาให้ และให้มีแบบเขียนให้ดูบนกระดานคำอีกด้วย เพราะถ้าหากให้เขียนจากของจริงที่เดียว เด็กจะไม่รู้ว่าจะเขียนรูปอย่างไร การสอนก็ลำดับจากง่ายไปหายาก

๓. การช่วยเหลือ วิชาวาดเขียน เป็นวิชาที่ต้องใช้ความสังเกตพิจารณา และอาศัยความประณีตมาก ครูจึงต้องช่วยเหลือเด็กให้มาก เมื่อสอนให้เข้าใจแล้วเวลาเด็กลงมือเขียนครูต้องคอยควบคุมและช่วยเหลือตลอดเวลา เช่น ทำให้เป็นตัวอย่าง เห็นทำผิดวิธีผิดรูปผิดขนาด ฯลฯ ก็รีบแนะให้ทำให้ถูกต้อง วาดไม่เหมือนก็ชี้ให้เห็น ให้สังเกตใหม่และให้แก้ไขให้คำให้เหมาะสม

๔. ครูผู้สอน ควรหาความรู้และฝึกหัดให้มีความชำนาญในวิชานี้บ้าง หรือมีนิสัยรักการเขียนบ้างเล็กน้อย

เพื่อจะสอนและฝึกเด็กโตก็ มีคนนั้นเด็กจะเขียนพอใช้ได้ โดยยาก นอกจากเด็กที่มีนิสัยในทางนี้ เพียง ๒-๓ คน เท่านั้น

๕. การฝึกหัด การฝึกหัดมากเป็นของสำคัญและจำเป็นเมื่อจะให้เด็กวาดรูปอะไร ต้องให้เด็กได้สังเกตพิจารณา รูปนั้นโดยละเอียด และนานพอสมควร หรือจะให้สังเกตล่วงหน้ามาก่อนก็ได้ แล้วให้ฝึกหัดทำบ่อยๆ เพื่อให้เจนตา และเคยมือ

๖. การตรวจตรา ต้องตรวจตราให้ละเอียดควรตรวจเพียงว่า พอใช้ ยังใช้ไม่ได้ เกือบดี หรือให้คะแนนเท่านั้น เด็กจะไม่รู้ว่าตนทำบกพร่องที่ตรงไหนจะแก้ไขอย่างไร? ควรท้อไปจะทำให้เด็กโตยาก ครูจึงควรตรวจตราให้ละเอียด และชี้แจงให้เด็กเห็นด้วยว่าผิดตรงไหน ไม่ก็เพราะอะไร สักส่วนผิดตรงไหน จะแก้ไขอย่างไร ฯลฯ

วิธีดำเนินการสอน

วิธีสอนวาดเขียนก็สำคัญหลักเช่นเดียวกับวิธีสอนบทเรียนอื่น ๆ การดำเนินการสอนก็ดำเนินจากง่ายไปสู่ยากตาม

ลำดับ ต้องให้เด็กวาดในสิ่งที้ง่ายๆ ได้สำเร็จก่อน จึง
ค่อยสอนบทใหม่ต่อไป และทำเนิ่นๆ ไปสู่ยากเช่น

๑. ให้วาดรูปสิ่งของที้ง่ายๆ เช่น กระดานชนวน หนังสือ
รูปวงกลม รูป Δ เหลี่ยม ฯลฯ

๒. รูปต้นไม้ ใบ ดอก และผล

๓. เขียนลวดลายต่างๆ

๔. เขียนรูปสัตว์

๕. เขียนรูปคน

วิธีเขียน

วิธีเขียนก็ค่อยยากขึ้นตามลำดับ เช่น

๑. ให้เขียนแต่เส้นและลวดลายพอเป็นสังเขปพอให้ดู

ส่วนลูกสเกล

๒. เขียนรูปทึบด้วยดินสอพอง ดินสอดำ

๓. หักระบายสีแต่สีเดียว

๔. หักระบายสีสลับกัน

๕. หักแรเงา

การฝึกหัด

๑. หัดเขียนตามรูปที่จำได้ คือรูปที่เคยเขียนมาแล้ว
 ๒. เขียนตามรูปที่คิดขึ้น เช่น ผูกสาย ซ่อไปไม้และ
ลวดลายต่างๆ
- เด็กชั้นต่ำๆ ไม่ควรหัดให้ระบายสี และเขียนรูปสัตว์
รูปคนและลวดลายต่างๆ เพราะเด็กจะทำสับสนกับ
ความสังเกต ควรให้เขียนรูปง่ายๆ เช่น รูปใบไม้ รูปวัตถุ
ที่เขียนง่ายๆ ต่อเมื่อเรียนถึงชั้นสูงจึงค่อยสอนให้ยากขึ้น
ตามลำดับ

บทที่ ๒๘

ว่าด้วยความมุ่งหมายและการสอนวิชาบางอย่าง

๑. วิชาขับร้องและดนตรี ความประสงค์ของวิชา
นี้คือ

(๑) เพื่อให้เด็กใจคอเบิกบาน และเป็นการพักผ่อน
สมองหรือสติอารมณ์ ในเมื่อได้เรียนวิชาหรือทำการงาน
ต่างๆ เห็นเหนื่อยมาแล้ว

การสอนวิชาบางอย่าง

๑๔๓

(๒) ให้รู้จักระงับทุกข์ รู้จักปลุกปลอบใจตนเองให้มีความสุข ในเมื่อขามเห็นขอยขามยาก

(๓) ขยรมเด็กให้มีความรักความไพเราะความประณีต ความพร้อมเพรียง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผักหัดทำทาง

(๔) เพื่อฝึกหัดความจำและความคิดคำนึง เช่น จำบทกลอนหรือเนื้อเรื่องของเพลง จำทำนอง และคิดคำนึงหรือคิด
ย่นภาพของเรื่องที่กำลังร้องนั้นขึ้น

เนื้อเพลง ควรเป็นดังนี้

๑. เป็นบทกลอนที่ไพเราะ คล้องจองเป็นคติจริย
๒. เป็นเรื่องที่สอนใจ หรือปลุกใจให้เป็นคนประพฤติ
ดี รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์
๓. ถ้อยคำหรือบทกลอนนั้น ต้องไม่แสดงบรรยายเกิน
ไป และไม่เป็นที่แก้จืดจางใจหรือความประพฤติ

การสอน

๑. อธิบายความหมายของเนื้อเพลงให้เด็กทราบเสียก่อน
เพื่อให้จำเนื้อเพลงได้ง่ายและช่วยในการคิดคำนึงในเวลาร้อง

๒. ผูกหัดจากง่ายไปหายาก ให้ผูกหัดจากเพลงที่ไม่ซับซ้อนไปหาเพลงที่ซับซ้อน (มีอยู่ในหลักสูตรหรือประมวลการสอนของชั้นต่างๆ แล้ว ว่าจะให้สอนเพลงอะไรบ้าง)

๓. ผูกหัดให้รู้จักคลอเสียงตามผู้ร้องได้ และให้ผูกหัดจังหวะ

๔. ผูกหัดให้ร้องรวม ร้องเดี่ยว เป็นลูกคู่เป็นต้นบท
๕. กวดขันให้ร้องชัดถ้อยชัดคำ ร้องให้ถูกต้องจังหวะพอเหมาะ และค่อยสอนเพลงที่ยากขึ้น ตามลำดับ ในทำนองเดียวกัน ส่วนการสอนร้องเพลงเป็นอาชีพนั้นเป็นอีกชนิดต่างหาก

๒ งานลูกเสือ

งานลูกเสือเป็นงานสำคัญของโรงเรียน เหมือนกับการสอนและการทำงานประเภทอื่นๆ โรงเรียนทุกแห่งต้องเกี่ยวข้องกับงานลูกเสือไม่มากนักย่อย งานที่เกี่ยวแก่ลูกเสือแบ่งออกเป็น ๒ แผนกคือ

๑. แผนกธุรการ เกี่ยวแก่การทะเบียนบัญชีต่างๆ ทะเบียนบัญชีเกี่ยวแก่งานลูกเสือมีหลายอย่างหลายเล่ม ผู้

เป็นครูควรศึกษาให้เข้าใจ และทำให้ถูกต้องตามระเบียบ
ตามข้อบังคับ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องกล่าวในที่นี้ ขอคุณ
อย่างและฝึกหัดทำ ก็ทำได้ในเวลาเล็กน้อย

๒. แผนกวิชาการ วิชาลูกเสือที่จะต้องสอนต้อง
เรียนมีหลายวิชา ตามชั้น ตามประเภทของลูกเสือ เช่น
ลูกเสือสำรอง ลูกเสือโท ลูกเสือเอก นายหมู่ ฯลฯ และ
วิชาที่ต้องเรียนมีมากน้อยต่างกัน และค่อยยากขึ้นตาม
ลำดับ ความมุ่งหมายและวิชาสอนก็ต่าง ๆ กันด้วยแต่เมื่อ
จะกล่าวรวมทั้งหมดแล้ว วิชาลูกเสือมีความมุ่งหมายถึง
ต่อไปนี้

ความมุ่งหมาย

๑. เพื่อฝึกหัดศรัทธาให้เป็นคนแข็งแรง อุตุนต่อ
ความยากความลำบากต่าง ๆ

๒. ขบรมให้เป็นผู้มีความประพฤติและจริยาที่เด่นให้ตั้ง
อยู่ในระเบียบและวินัยอันดี เป็นคนสุภาพอ่อนโยน มีใจ
หนักแน่น ฯลฯ

๓. เพื่อฝึกให้รู้จักหน้าที่ของพลเมืองที่ ^{รู้จักหน้าที่}
 หนึ่งของตน และทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นช่วยเหลือผู้
 อื่นในคราวจำเป็น โดยไม่เห็นแก่เหนื่อยแก่ยาก

๔. เพื่อให้เกิดความรู้และสติปัญญาที่เป็นความรู้สามัญๆ
 ซึ่งบุคคลทุกคนควรรู้ สำหรับจะรักษาตัวให้รอดพ้นจาก
 อันตราย และความยากลำบากต่างๆ

วิชาลูกเสือมีการสอนและการฝึกหัดครบตามองค์ ๓ แห่ง
 การศึกษา คือ พหุศึกษา วิชาชีพศึกษา และพลศึกษา

ข้อสำคัญในการสอนวิชาลูกเสือ

๑. สอนให้ครบและฝึกหัดให้ ^{ได้} ทั่วไ้ตามหลักสูตรกำหนด
 ให้ทุก ๆ วิชา

๒. ต้องสอนให้เกิดความรู้และเข้าใจจริง ๆ ทำเนิการ
 สอนตามวิธีสอนที่ดีเช่นเกี่ยวกับการสอนวิชาอื่น ๆ

๓. เมื่อสอนให้เข้าใจแล้วต้องฝึกให้ทำได้ ให้มีความ
 รู้ความชำนาญในวิชาที่เรียนจริง ๆ คือให้ ^{รู้จักทั้งวิทยาและ}
 ศิลปะ

๔. ข้อสำคัญของงานลูกเสืออยู่ที่การขอรมน้ำใจต้องขอรมน้ำใจให้เป็นลูกเสือ ให้เป็นผู้กล้าหาญ มีความอดทน หนักเอาเบาเสีย มีไหวพริบ มีความเมตตาจิตต์ ทั้งอยู่ในระเบียบและวินัยอันดีจริงๆ คือต้องเป็นลูกเสือแท้ ไม่ใช่เป็นลูกเสือแค่เครื่องแบบ ต้องประชุมสั่งสอนบ่อยๆ และครูหรือผู้บังคับบัญชาต้องทำตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกเสือ

๕. สิ่งที่จะช่วยในการปลูกพลอยหรือการขอรมน้ำใจให้ประพฤติดีทำชอบ ก็คือ รางวัลและทำโทษ เมื่อใครทำดีก็ยกย่องชมเชย ประกาศชื่อให้เป็นตัวอย่างแก่คนอื่น เช่น ลงแผ่นทอง หรือขอเหรียญชอตราให้ตามประเภทของความดีความชอบ ใครประพฤติชั่วก็ทำโทษ เช่น ประจานชื่อในหนังสือ หรือขออนุญาตขับออกจากลูกเสือ เช่นนี้เป็นต้น

๖. ลูกเสือที่จะเจริญหรือเลวดี อยู่ที่ผู้ควบคุมบังคับบัญชา ถ้าหากผู้บังคับบัญชารับจริง ทำจริง เอาใจใส่ในหน้าที่ทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว งานลูกเสือมักจะก้าวหน้า และมีชื่อเสียง ถ้าตรงกันข้ามก็พอทรงอยู่หรืออาจจะถอยหลังก็ได้

๓. งานอนุสสาภาภาษา

แบ่งออกเป็น ๒ แผนก คือฝ่ายธุรการและวิชาการเช่น
 เกี่ยวกับการลูกเสือ ความมุ่งหมายและหลักสำคัญในการ
 สอนก็คล้ายคลึงกันมาก ผู้ที่กันข้างแต่วิชาที่ต้องเรียนต้อง
 ผู้ที่กันมีต่างๆ กัน เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน
 เป็นพิเศษทั้งแผนกลูกเสือและอนุสสาภาภาษา แต่ให้ถือว่า
 เป็นหน้าที่สำคัญของครูเช่นเดียวกันทั้ง ๒ อย่าง

๔. วิชาอาชีพหรือการฝีมือ

ความประสงค์

๑. เพื่อฝึกหัดนิสัยบุญญาเช่นเกี่ยวกับการเรียนวิชาอื่นๆ
 เช่นให้เกิดความคิด ความสังเกต ความพิจารณา ความ
 จำ เป็นต้น

๒. เพื่อให้นักเรียนนำเอาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในเมื่อ
 ออกจากโรงเรียนไปแล้ว คือเขาไปประกอบอาชีพได้
 ตามชั้นตามประเภทของวิชาที่เรียนตามสมควรแก่ อัตรภาพ

๓. เป็นพื้นสำหรับนำไปค้นคว้าวิชาอาชีพแผนกต่างๆ
ตามที่คนรุ่นนั้นเรียนมา ให้สูงขึ้นตามลำดับ
ประเภทของวิชาอาชีพ

วิชาอาชีพที่สอนอยู่ในโรงเรียน เมื่อจะรวมเป็นประเภท
ใหญ่ๆ แล้ว มีอยู่ ๓ ประเภทคือ

๑. การกสิกรรม คือการหาทรัพย์ในกินหาสินในน้ำ
เป็นอาชีพขั้นต้นของมนุษย์ และเป็นข้อเกิดแห่งการอาชีพ
แผนกอื่นๆ เช่น หัตถกรรม และพาณิชยกรรม การกสิกรรม
นี้แบ่งออกเป็นสองสาขาคือ พืช และ สัตว์

๒. หัตถกรรม คือการเปลี่ยนแปลงรูปของวัตถุที่ได้
จากการกสิกรรม ให้เป็นรูปร่างที่เหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์
แก่การกินการใช้อย่างอื่น เช่น การช่างต่างๆ การฝ่อ การปรุงยา
ปรุงอาหาร ฯลฯ

๓. พาณิชยกรรม คือการค้าขายแลกเปลี่ยน ผลที่
ได้จากการกสิกรรม และหัตถกรรม ให้แก่ผู้ต้องการกิน
ต้องการใช้

วิชา อาชีพทั้ง ๓ ประเภทนี้รัฐบาลกำลังต้องการบำรุงให้
แพร่หลาย จึงตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประเภทต่างๆ และชั้น
ต่างๆ ขึ้น เช่น ครูกลีกรรม ครูหัตถกรรมและครูพาณิชยการ
เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในวิชาแผนกนั้นจริงๆ และ
ให้วิชาครู เพื่อจะได้้นำความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ต่อไป
กับทั้งโรงเรียนวิชาอาชีพต่างๆ ขึ้นมีหลายชนิดด้วยกัน วิชา
ทั้ง ๓ ประเภทนี้จะเลือกสอนประเภทใด และชนิดไหนก็แล้ว
แต่ความต้องการของท้องถิ่น และทำเลของภูมิประเทศบ้าน
เมือง กับความต้องการของประชาชนในย่านนั้น ข้อสำคัญ
ควรเลือกให้เหมาะแก่ความต้องการ เหมาะแก่กาลเทศะ
ข้อสำคัญของวิชาอาชีพ

วิชาอาชีพมีหลายประเภทหลายชนิด วิธีสอนวิธีเรียน
ก็ต่างๆ กันและยากง่ายตามประเภทตามชนิดของวิชา และ
ชั้นที่เรียน แต่ข้อสำคัญของการสอนวิชาอาชีพนั้นคือ

๑. สอนตามประมวล หรือหลักสูตรที่กำหนดให้เรียน,
ตามความต้องการ ตามชั้นตามประเภท ให้มีความรู้เต็ม
ตามหลักสูตรทุกอย่าง

๒. คำเน้นวิธีสอนตามหลักของการสอนที่ดี เช่น เกี่ยวกับวิชาอื่น ๆ ต้องอาศัยครูที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาแผนกนั้นจริง ๆ และวิชาครูสำหรับจะถ่ายทอดวิชาต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนได้ก็ด้วย ถ้าหากเอาครูที่ไม่รู้จริงทำจริง หรือไม่มีนิสัยสำหรับสั่งสอนอบรมแล้วก็ไม่มีความประโยชน์อะไรเท่ากับเขาเสียชั้น ซึ่งจะลำบากไม่ได้

๓. งานแผนกนี้ เกี่ยวกับการรู้จริงทำจริง นอกจากรู้วิทยาคือแล้ว ต้องมีศิลปะ คือทำให้เป็นอย่างที่ด้วย การรู้ก็ แต่ทำไปไม่ได้ จะไม่มีประโยชน์อะไรเลยสำหรับวิชาแผนกนี้ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องเข้มงวดกวดขันทั้งการเรียนและการทำงาน อบรมให้ทำได้ ให้เป็นผู้ชกทน อดทนอดทน มีนิสัย และมีความชำนาญจริง ๆ จึงจะเกิดประโยชน์

๔. ควรหาเวลาทลของความสามารถ คือให้มีเวลาฝึกหัดเสียก่อนจึงปล่อยตามลำพังจะได้ประโยชน์มากขึ้น

๕ การบัญญัติ

ความมุ่งหมาย

(๑) เพื่อฝึกหัดความคิดหาเหตุผล เช่นเกี่ยวกับเลขคณิต

(๒) เพื่อฝึกหัดความสะอาดความประณีต ความเป็นระเบียบ

(๓) เพื่อเขาไปใช้ประโยชน์ในเวลาออกไปประกอบอาชีพ คือให้รู้จักรายการซื้อขาย หรือใช้จ่ายจะได้รู้ต้นทุน รู้กำไร

(๔) เป็นหนทางที่จะสอนให้รู้จักประหยัดทรัพย์ และเป็นคนกระเทียมกระแหม่ม เพราะมีบัญชีเป็นเครื่องแสดงให้เห็นรายจ่าย ถ้าจ่ายแผนกไหนมาก ก็จะได้รู้หนทางรวบรัด และพยายามประหยัดในสิ่งนั้นเสีย

ชนิดของบัญชีที่สอนอยู่ในโรงเรียน

บัญชีที่สอนอยู่ในโรงเรียนมี๒ชนิดคือ

๑. บัญชีรับจ่าย

๒. บัญชีคู่หรือบัญชีแบบลงสองหน(Double entry)

บัญชีชนิดที่๑ ใช้สอนอยู่ตามโรงเรียนสามัญต่าง ๆ และเริ่มสอนตั้งแต่ชั้นประถม ๔ (ประถม ๓ เก่า) เป็นต้นไป เพื่อให้รู้จักทำบัญชีอย่างง่าย ๆ รู้จักคิดหาขาดทุนได้กำไรอย่างง่าย ๆ และหยาบ ๆ

บัญชีชนิดที่ ๒ โดยมากใช้สอนตามโรงเรียนวิสามนัญ
ที่หวังเรียนออกไปประกอบอาชีพ เช่น โรงเรียนกสิกรรมชั้น
สูง โรงเรียนพาณิชย์การ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น บัญชี
ชนิดนี้ เป็นประโยชน์ดีมาก เพราะศึกษาจากทุนได้กำไร
อย่างละเอียดและแน่นอน เหมาะแก่ผู้ที่ทำการค้าขาย
หรือประกอบการอาชีพแผนกต่าง ๆ แต่เป็นบัญชีที่ออกจะ
เรียนยาก เข้าใจได้ยาก จะไม่กล่าววิธีสอนไว้ในที่นี้
เพราะจะเป็นการยืดเวลา

วิธีสอนบัญชี (รายรับรายจ่าย)

๑. อธิบายความหมายและประโยชน์ของบัญชี ให้เด็ก
ทราบและเข้าใจเสียก่อน

๒. สอนถึงรูปของบัญชี ทำตัวอย่างบัญชีให้เด็กเห็น
และอธิบายให้เข้าใจ ควรจะมีตัวอย่างที่ดีในที่ที่จะเห็นได้โดย
ง่าย และให้ฝึกหัดคัดเส้นของบัญชีให้เรียบร้อย

๓. สอนให้รู้จักลงรายการที่สั้น ๆ และง่าย ๆ คราวละ
บัญชี คือรายรับและรายจ่าย

๔. สอนให้รู้จักระเบียบของบัญชี เช่น ทำมุมการขีดฆ่า
ชด, ดย สกปรก รู้จักย่อรายการลงให้เหมาะ เขียนตัว
หนังสือและเลขให้ชัด ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

๕. สอนและอธิบายวิธีบัญชี คราวละบานคือรายรับ,
รายจ่าย และควรมีตัวอย่างบัญชีที่ถูกต้องให้แก่เด็กครบ
ทุกคน

๖. ให้ลงมือทำแบบฝึกหัด คราวละบานคือรายรับ
และรายจ่าย ให้ทำให้สะอาด ถูกต้อง บัญชีถูกต้อง

๗. สอนบัญชีรายรับรายจ่ายคู่กันไปตลอดวิชาลงรายการ
และวิธีบัญชี และควรให้ตัวอย่างแก่เด็กให้ครบทุกคน

๘. ให้ทำแบบฝึกหัด บัญชีรายรับรายจ่าย ให้รู้จักลง
รายการ บัญชี

๙. ให้รู้จักตรวจบัญชีได้ถูกต้อง

๑๐. สอนบิล หรือใบเสร็จเก็บเงินอย่างง่าย ๆ

ข้อที่ควรยึดถือในการสอนบัญชี

๑. ต้องให้เด็กได้ทำแบบฝึกหัดให้มาก เพื่อให้เด็ก
ความรู้และความชำนาญ

๒. ควรจะกวาดขันระเบียบให้มาก เช่นการที่เส้นบัญชี การเขียนรายการ และตัวเลขตลอดกระเบียบ และข้อห้ามต่าง ๆ ในการทำบัญชี ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจเหตุผล และกวาดขันให้ทำให้ได้จริง ๆ ครูต้องมีตัวอย่างที่ถูกต้องไว้ให้เด็กคัดลอกแล้ว

๓. เพื่อจะให้การเรียนรู้บัญชีมีประโยชน์แก่นักเรียนจริง ๆ ควรจะให้บัญชีส่วนตัวไว้ทุกคน เด็กจะได้ทราบว่ามีการรับรายจ่ายอะไรบ้าง ซึ่งเป็นหนทางที่จะให้เด็กเป็นคนมีระเบียบ มีความกระหมัดกระหม่อมเสียกายทรัพย์ ไม่ใช่จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นอย่างฟุ่มเฟือย

๔. รายการของโทษให้ใกล้เคียงความจริง และราคาส่งของต่าง ๆ ก็ให้ใกล้เคียงราคาซื้อขายกันในท้องตลาด

๖ วิชาการเรื่อน

ความมุ่งหมาย

๑. เพื่ออบรมเด็กหญิงให้รู้จักหน้าที่แม่บ้านตลอดการปฏิบัติ และการเลี้ยงเด็ก

๒. ให้รู้จักการจัดแต่งเครื่องใช้และบ้านช่อง ให้งดงาม
ให้ถูกขนานมี และรู้จักรักษาพืชต่าง ๆ ให้ถาวร

๓. เพื่อเตรียมตัวเด็กหญิงให้เป็นแม่บ้านที่ดีในอนาคต
วิชาแม่บ้านการเรือนมีหลายอย่าง นับไปตั้งแต่ การ
หุงต้ม การปักกวาด การเย็บปักถักร้อย การเลี้ยงเด็ก ฯลฯ
เหล่านี้เป็นต้น และค่อยยากขึ้นตามลำดับชั้น วิชาแผนกนี้
บังคับให้สอนแต่ชั้นประถมปีที่ ๔ (ประถมปีที่ ๓ หรือประถม
บริบูรณ์อย่างเก่า) เป็นต้นไป แต่บางโรงเรียนที่มีครูครบ
ทุกชั้น และมีครูผู้หญิงประจำสอน ควรจะอบรมไปตั้งแต่
ชั้นต่ำๆ เพื่อจะได้เข้าใจและถนัดในวิชาแผนกนี้จนได้ต่อไป

หลักของการสอนวิชาแม่บ้านการเรือน

วิชาแม่บ้านการเรือนเป็นวิชาอาชีพชนิดหนึ่ง การสอน
วิชาอาชีพประเภทนี้ จึงถือหลักเช่นเดียวกันกับการสอนวิชา
อาชีพประเภทอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้ว

บทที่ ๒๙

ว่าด้วยความมุ่งหมายและการสอนวิชา (ต่อ)

๗. วิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ที่สอนอยู่ตามโรงเรียนมีหลายอย่าง เช่น วิชา ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ฯลฯ ประโยชน์หรือความประสงค์และวิธีสอนก็ต่าง ๆ กัน แต่เมื่อจะกล่าวรวมแล้ว วิชาจำพวกวิทยาศาสตร์ มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้:-

ความมุ่งหมาย

๑. เพื่อฝึกหัดอาการทั้ง ๕ ให้เจริญ
๒. เพื่อฝึกหัดความสังเกตพิจารณา คือรู้จักสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นอยู่ และแปรไปโดยธรรมดาให้เห็นว่าสิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับเราอย่างไร
๓. เพื่อฝึกหัดอาการของจิตทำให้เกิดสติปัญญา เช่น ความไต่สวนเปรียบเทียบ ความคิดหาเหตุผล หรือตรรก

ครองในสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งนั้น
ไ้ละเอียก ความรู้ก็จะแน่นนอน ไม่มีความเชื่ออย่างมง่าย
ซึ่งจะให้โทษ

๔. เพื่อเอาไปใช้เป็นประโยชน์ วิทยาศาสตร์บางอย่าง
เมื่อเรียนรู้แล้วก็เอาไปใช้ประโยชน์ได้ในเวลาออกไปประกอบ
การงาน และให้รู้จักใช้ให้ถูกทางเพราะถ้าหิยถูกทำถูก
ย่อมเกิดประโยชน์ ถ้ารู้ไม่ถึงอาจหิยมาใช้ผิด ๆ ถูก ๆ
อาจจะเกิดอันตรายได้

๕. เพื่อเพาะสติปัญญาให้มีความรู้กว้างขวาง ไ้เห็น
มาก ไ้รู้มาก และเป็นเหตุที่จะทำให้เกิดสังเกตพิจารณา
สิ่งต่าง ๆ อันเป็นธรรมชาติ รักธรรมชาติและรู้จักต้นเหตุ
ความเป็นอยู่ของสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติอาจจะคิดแก้ไขข้อที่
แปลงธรรมชาติให้เป็นเครื่องใช้ หรือเป็นประโยชน์ขึ้นได้
ต่อไป

หลักที่ควรยึดถือในการสอนวิทยาศาสตร์

๑. สอนให้ครบและให้ทันตามหลักสูตรที่กำหนดและล้า
กับจากง่ายไปหายาก

๒. ใช้วิธีสอนตามกฎอุปมานให้เด็กสังเกตตรวจตราใน
สิ่งต่าง ๆ อันเป็นต้นเหตุให้เข้าอย่างละเอียดลึกก่อนแล้วจึง
รวมตงขึ้นเป็นกฎ หรือหลักแห่งความจริงภายหลังคำเนน
การสอนตามกฎอุปมาน ๘ ข้อ ทั้งเคยกล่าวมาแล้ว เด็ก
จึงมีความรู้แน่นนอน และเข้าใจเหตุผลของสิ่งต่าง ๆ ได้ดี

๓. ดำเนินการสอนตามลำดับขั้นทั้ง ๕ หรือสอนอย่าง
ยथเรยนด้วยของ เพื่อให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งคือ มี
การทดลอง มีเครื่องมือของจริงประกอบ เพื่อให้เด็กได้
ใช้ความสังเกตพิจารณา และศึกษาเหตุผลการสอนให้เด็ก
ท่องจำโดยไม่มีความรู้ จึงไม่มีประโยชน์อะไร เด็กจะเป็น
คนโง่ และเชื่ออย่างมงาย

๔. ท้องหาของจริงหรือเครื่องมือให้ครบ และใช้ของ
จริงให้ถูกต้อง ทั้งได้กล่าวแล้วในบทที่ว่าด้วยเครื่องมือ
ประกอบประกอบการสอน

๕. เมื่อเรยนเข้าใจแล้วควรมิแบบฝึกหัดให้เด็กคิดนพอ
เพียงเพื่อให้เกิดสติปัญญาขึ้น

๘ ย่อความความมุ่งหมาย.

๑. เพื่อฝึกหัดให้รู้จักรวบรัดหรือจับใจความสำคัญจาก
เรื่องยาวที่อ่านหรือฟังผู้อื่นพูดได้

๒. เพื่อฝึกหัดจำข้อความหรือจำเรื่องต่าง ๆ ที่ได้อ่าน
ได้ขึ้น, ได้

๓. เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่น ๆ เพราะใน
การเรียนวิชาทั้งหลายไม่ใช่จะให้ทำได้ทั้งตอน ๆ ทั้งคืน ๆ
แต่ตรงกันข้ามคือจำใจความหรือจับใจความสำคัญให้ได้เท่า
นั้น ถ้าผู้เรียนรู้จักว่าอะไรเป็นใจความสำคัญ และย่อหรือ
จับใจความสำคัญนั้นได้แล้วก็ถือว่าเข้าใจ และเขาไปใช้
ประโยชน์ในการพูด การตอบปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการสอนย่อความ

๑. ฝึกหัดให้รู้จักจับใจความจากเรื่องที่อ่าน ในเวลาเรียน
อ่านหรืออ่านลำพัง เช่น เรื่องนิทาน เรื่องความรู้อื่น ๆ ที่เป็น
เรื่องสั้น ๆ

๒. ผลักในเวลายเรียงความ คือ เมื่อระสอนเรียงความ
ด้วยเรื่องอะไรก็ตาม สำหรับชั้นต่ำ ๆ เมื่อครูได้บอกเรื่องทั้ง
หมดให้เด็กเข้าใจแล้วควรจะให้เด็กช่วยกันฝึกหัดจับใจความ
ของเรื่องนั้นให้ใกล้เคียงไป จึงให้ลงมือเรียงความ

๓. ในเวลาประชุมสั่งสอน เมื่อครูอธิบายด้วยเรื่องอะไร
ก็ตาม ควรพยายามฝึกหัดให้เด็กรู้จักจับและย่อใจความ
สำคัญในเรื่องนั้นตามที่ใด ชื่นใดฟัง แล้วควรตรวจตราและ
อธิบายให้เด็กฟังจนเข้าใจจับใจความจากเรื่อง ที่มีผู้พูดให้ฟัง
ให้ได้

๔. ค่อยย่อจากเรื่องที่ยาวและยากขึ้นตามลำดับมีบุคคล
ในเรื่องมากขึ้น เช่นย่อเรื่องที่มีการสนทนาโต้ตอบ, เหล่า
นี้เป็นต้น

๕. ย่อจากหมายหรือรายงานที่มีใจความไม่ซับซ้อนและ
ยุ่งเหยิง

๖. ย่อข้อความที่ยาว ๆ เช่นพระราชดำรัส หรือ
จดหมายรายงานที่มีข้อความยืดยาว และมีหลายเรื่องในข้อ
ความอันเดียวกัน ค่อยกวัดขันในการใช้ภาษาให้มากขึ้น
(ทั้งในสำเนาและตัวอย่างย่อความ)

๗. ค่อยฝึกหัดเรื่องที่ย่อไ้มากขึ้นตามลำดับ
๘. ควรพยายามให้ มีเวลาฝึกหัดย่อความ ให้ พอเพียง วิชาทุก ๆ อย่างที่ได้อสอนให้เรียนไปแล้วฝึกหัดให้เด็กรู้จัก ย่อ รู้จักจับใจความให้ได้ เพื่อช่วยในการคิดและให้เกิด ความรู้ ช่วยในการตอบปัญหาเหล่านี้เป็นต้น

๕ ศัพท์

ความมุ่งหมาย

๑. เพื่อฝึกหัดความคิด ความจำ ทำให้เกิดความรู้
๒. ให้รู้จักแปลศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในหนังสือเพื่อช่วย ในการสะกดตัวในเวลาเขียน และเป็นประโยชน์ในเวลาอ่าน จะทำให้รู้เรื่องและอ่านได้เข้าใจ การอ่านถ้าแปลศัพท์ไม่ได้ก็ อ่านไม่เข้าใจ ไม่มีประโยชน์
๓. ให้รู้จักคำแปลของศัพท์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้รู้หลัก หรือรากเง้าของคำ ว่ามาจากภาษาไหน คำเดิมของเขา หมายเพียงไหน เราเอามาใช้ว่าอะไร และเป็นประโยชน์ ในการแต่งบทกลอนหรือคำประพันธ์ จะช่วยให้การใช้คำถูก พกเพราะสละสลวย ชวนอ่าน

การสอนศัพท์

การสอนจะสอนได้ ในเวลาทั้งนี้

๑. สอนในเวลาอ่าน พอลงข้อความตอนไหนที่เป็นศัพท์ ก็บอกความแปลหรือความหมายของคำให้เด็กเข้าใจ ถ้าชั้นต่ำก็แปลเพียงความหมาย ถ้าชั้นสูงต้องแปลให้ละเอียด ให้รู้หลักหรือรากศัพท์ ถ้าเป็นศัพท์สนธิ ก็แยกให้เห็นแก่น ๆ

๒. สอนในเวลาเขียนตามคำบอก หรือเวลาเรียนสะกดตัว คำยากที่เด็กไม่เข้าใจ หรือจะเขียนไม่ถูกต้องเขียนให้ดู และแปลให้ฟังจนเข้าใจ

๓. สอนในเวลาเรียนวิชาอื่น ๆ ทำเนิการสอนเช่น เกี่ยวกับการสอนในเวลาอ่านเวลาเขียน

๔. ถ้าหากชั้นสูง ๆ ก็สอนในเวลาเขียนไวยากรณ์หรือเวลาเรียนภาษาไทย และอธิบายมูลรากให้เด็กเข้าใจ

๕. การเรียนศัพท์เรียนด้วยคำ คล้ายกับการเรียนตัวสะกด ฉะนั้นครูจึงจำเป็นต้องเขียนให้คณกระดานคำเสมอไปในเวลาสอน จะอธิบายให้ฟังเท่านั้นเด็กจะไม่เข้าใจ

และจำไม่ได้ เช่นคำว่า กาล การ กาญจน์ ภาพ ฯลฯ เหล่านี้ อ่านออกเสียงเหมือนกันแต่เขียนผิดกัน คำแปลก็ต่างกันด้วย เวลาเขียนหนังสืออะไรต่าง ๆ ก็ควรชวนให้เด็กเขียนให้ถูกและเข้าใจความหมาย คำแปลของคำเสมอไปด้วย

๑๐ การสอนไวยากรณ์

ความมุ่งหมาย

๑. เพื่อฝึกหัดความคิดหาเหตุผล เช่นคิดหาระเบียบของภาษา ของคำพูด ฯลฯ
๒. เพื่อฝึกหัดความจำ ไวยากรณ์ใช้ฝึกหัดความคิดและความจำ เพราะไวยากรณ์นอกจากใช้ความคิดแล้ว ต้องใช้ความจำมาก
๓. ฝึกหัดให้รู้ระเบียบของภาษา และหลักฐานที่มาตลอดวิธีใช้
๔. เพื่อช่วยในการพูด และการเรียบเรียงถ้อยคำคือช่วยในการใช้สำนวนโวหารให้เรียบร้อยและสละสลวยยิ่งขึ้น ผู้ที่มีประโยคประธาน เข้าใจง่าย (แต่ให้เข้าใจว่าวิชาเรียงความไม่อาศัยไวยากรณ์อย่างมากมาย เพราะผู้ไม่รู้

ไวยากรณ์ก็อาพทไคละฉาน และเขียนเรียงความไค้กั
ไวยากรณ์ เป็นเพียงเครื่องช่วยบังเด็กนัยตั้งกล่าวแล้วเท่า
นั้น)

หลักที่ควรยึดถือและดำเนินการสอนไวยากรณ์

ไวยากรณ์แต่ก่อนเคยใช้สอนชั้นประถม แต่เดี๋ยวนี้เด็ก
บังคับ การที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะไวยากรณ์เป็นวิชาที่เรียนยาก
ต้องใช้ความคึกความจำอย่างมากมาย เด็กไม่ค่อยเข้าใจ
เหตุผล ไม่เหมาะแก่จิตใจของเด็ก เด็กเข้าใจไค้ยาก
จึงเอาไปสอนในชั้นมัธยม ซึ่งมีความคึกความอ่านและ
เข้าใจคำสอนคำอธิบายไค้แล้วครูสอนไม่ก็ สอนไม่เป็นแล้ว
ไวยากรณ์ จะเป็นของยุ่งแลเรียนยากที่สุดเด็กเบื่อ ขำพเจ้า
เคยไค้ ยินเด็กนักเรียนพูดเสมอว่า การเรียนไวยากรณ์
เป็นของที่เบื่อหรือเท่ากับยาหม้อใหญ่ๆ ถ้าครูสอนก็ทำ
ให้เด็กเข้าใจและเกิดความสุขสนุกสนาน แล้วจะชอบเรียนเช่น
เกี่ยวกับวิชาอื่น ๆ ในเวลาสอนบทเรียนไวยากรณ์ครูก็ควร
ยึดหลักของการสอนที่ไค้เช่นเกี่ยวกับการสอนวิชาอื่น ๆ เช่น

๑. ศึกษามุ่งหมายให้เด็ก ^๑ดำเนินการสอนจากง่ายไปหายากตามลำดับในหลักสูตร และสอนให้เต็มหลักสูตร
๒. ^๑เตรียมเรื่องทีสอนให้ ^๑เด็กทำทเรียนให้ ^๑เป็นของง่าย ของสนุกชวนเรียน อธิบายประโยชน์ของวิชาให้เด็กทราบ
๓. ใช้วิธีสอนให้เด็กเข้าใจ ใช้วิธีถามนำและดำเนินการสอนให้ละเอียด ชวนเขาประโยคหรือข้อความที่เด็กเคยพบ เคยเรียนอยู่แล้วมาเขียนให้ ^๑ด้นบนกระดานคำเสียก่อน แล้วจึงแยกให้เห็นเป็นคำ ๆ ก็กว่าจะให้เด็ก ^๑รู้ทีละคำ ท่องจำทีละคำ แล้วจึงเรียนประโยคเช่น คนกินข้าว ฯลฯ ถามเด็กว่าคนคือใคร ใครคนทำอะไร ? ข้าวถูกใครกิน คนเป็นคำเรียกแทนชื่ออะไร ? คำที่เรียกแทนชื่อคนและสิ่งของเรียกว่าคำอะไร ? ในประโยคนี้ใครเป็นผู้กระทำ กระทำอะไร ? ใครเป็นผู้ถูกและถูกอะไรทำ คำว่า กิน, เป็นกริยาของใคร ? ข้าวเป็นคำที่เรียกชื่อ—เช่นเดียวกับคน, เรียกว่าคำอะไร ? และข้าวเป็นผู้ถูกใครทำ คือทำอะไร ? และเป็นอะไรเช่นนั้นเป็นต้น จะสอนคำอื่น ๆ ก็เพิ่มประโยคที่ยาว ๆ ขึ้นจนครบทุกคำ แล้วดำเนินการสอนในทำนองเดียวกันก่อน จึงแยกอธิบายเป็นคำ ๆ เช่น

ค่านามสรรพนาม กริยา กริยาวิเศษณ์ ฯลฯ เป็นต้นแล้วจึง
 ค่อยสอนให้ยากขึ้นตามลำดับ แต่ต้องให้เด็กรู้เหตุผลเช่น
 กล่าวแล้ว

๔. อย่าให้เด็กท่องในสิ่งที่ไม่เข้าใจและไม่รู้จักครุมากฝึก
 ในข้อนี้ เด็กจึงเห็นว่าไวยากรณ์เป็นของยากคือไม่สอนให้เด็ก
 เข้าใจ เป็นแต่กำหนดให้ท่องจำและจำทีละมาก ๆ ด้วย เด็ก
 จึงเบื่อ ครุควรละเว้น ต้องสอนให้เข้าใจเสียก่อนจึงให้จำ
 ลงจะจำก็จำได้ง่ายทั้งเคยกล่าวมาแล้ว ในบทว่าด้วยความรู้

๕. ให้มีเวลาทำแบบฝึกหัดให้เพียงพอ และให้เด็กมีเวลา
 ได้สังเกตคำพูดในหนังสือให้พอเพียง

๖. การเรียงความที่ดี การเขียนหนังสือที่ดีการพูด
 และการโต้ตอบปัญหาเกี่ยวกับครุที่ดี ควรทวนซ้ำให้เด็กพูดให้เป็น
 ภาษา และชี้ให้เด็กเห็นด้วยว่าตรงไหนเขาใช้ผิด เขาฝึก
 ไวยากรณ์ ฝึกอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร เพื่อให้เด็กใช้
 ได้ถูกต้อง และรู้ค่าของไวยากรณ์บ้าง จะได้รักวิชาแผนกนี้

๑๑ การสอนภาษาต่างประเทศความมุ่งหมาย

๑. เพื่อฝึกหัดสติปัญญาให้มีความรู้กว้างขวาง
๒. เพื่อให้อ่านหนังสือต่างประเทศได้ เข้าใจสามารถพูด, เขียน, แต่ง, ภาษาต่างประเทศพอใช้ประโยชน์ในกิจการต่าง ๆ ได้

๓. เพื่อเป็นทุนสำหรับจะค้นคว้าวิชาความรู้ที่สูง ๆ ขึ้นไป
ได้ เพราะวิชาสูง ๆ แทบทุกอย่างมักจะเป็นภาษาต่างประเทศ
แทบทั้งนั้น ถ้าผู้รู้ภาษาต่างประเทศก็ได้ก็มีโอกาสที่จะไปศึกษ
ษาต่างประเทศ และอาจค้นคว้าคำรับคำว่าเป็นภาษาต่าง
ประเทศให้เกิดความรู้ความฉลาด

(๔) นอกจากนั้นก็เพื่อให้สามารถแปลความรู้จากคำ
ที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นคำภาษาไทย ให้เกิดประ
โยชน์ต่อไป

การสอน

ภาษาต่างประเทศที่สอนอยู่ในโรงเรียนมีหลายภาษาแล้ว
แต่จะเลือกเรียน ให้เหมาะสมขึ้นตามประเภทของนักเรียน

และให้เหมาะแก่ความต้องการ เหมาะแก่กาละเทศะ ที่เห็น
ว่าจะได้ประโยชน์จากภาษาที่เรียนนั้น และภาษาหนึ่งๆ ก็แยก
ออกเป็นหลายบทเรียน เช่นอ่านแปล เขียน คัด แต่ง ฯลฯ
เหล่านี้เป็นต้น การสอนก็สอนตามความสามารถของครู
และยากง่ายตามชั้นเรียนและอายุของเด็ก ตามความต้อง
การของโรงเรียน หลักของการสอนก็ดำเนินตามหลักที่^๑ได้
เกี่ยวกับภาษาไทย เช่นสอนจากง่ายไปหายาก สอนให้เข้าใจ
อย่างชัดเจน ใช้วิธีสอนที่^๒มีเวลาฝึกหัดให้เพียงพอ เอา
ใจใส่ตรวจชั้นในสิ่งที่ควรตรวจชั้น ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

ภาค ๔ ว่าด้วยจิตตวิทยา

บทที่ ๓๐

ว่าด้วยการสังเกตจิตต์ใจ

และอาการของจิตต์ใจบางอย่าง

การรู้จักจิตต์ใจเด็กเป็นประโยชน์ช่วยในการสอนและการปกครองทั้งกล่าวมาแล้ว ครั้นที่จะสอนและปกครองให้ได้ดีนั้น ต้องรู้จักจิตต์ใจของเด็กเสียก่อน เพื่อจะได้ให้วิชาและปลูกฝังชักเกลานิสัยใจคอและความประพฤติให้ถูกต้องตามอาการของจิตต์ใจ ตามขั้นตามความเจริญของเด็ก การสอนและการปกครองของครูจึงจะเป็นผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

ผู้ที่สังเกตจิตต์ใจของเด็กได้ดี

ผู้ที่สังเกตจิตต์ใจของเด็กได้ดี ต้องมีลักษณะดังนี้

๓. จำความหลังตั้งแต่ครั้งเมื่อตนเป็นเด็กได้แม่นยำ ว่าจิตต์ใจของคนในวัยนั้นๆ เป็นอย่างไร มีลักษณะอาการเป็นอย่างไร เพื่อเอามาวินิจฉัยเทียบเคียงกับเด็กรุ่นต่าง ๆ

๒. ชอบสมาคมกับเด็ก ลดตัวลงมาเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว
กับเด็ก รู้จักสุข รู้จักทุกข์ รู้จักยาก รู้จักง่าย รู้จักเขิน
รู้จักสนุกด้วยกับเด็ก คุ้นการเล่นของเด็กเสมอๆ

ตามธรรมชาติเด็กย่อมมีนิสัย และจิตใจตลอดความประ
พจน์ไม่แน่นอนชอบกลิ้งกลอก หรือเปลี่ยนแปลงไปตามความ
ประสงค์ของผู้ใหญ่ที่ใกล้ ชิดได้ง่ายๆ ถ้าหากผู้ใหญ่อยู่อะไร
ซึ่งอยู่เสมอแล้วจะไม่รู้จักจิตใจอันแท้จริงของเด็กเพราะเด็ก
จะกลัว จะละอายไม่กล้าแสดงจิตใจอันแท้จริงออกมา มัก
แสดงไปตามความประสงค์ของผู้ใหญ่เสีย จึงจับได้ยาก แต่
ถ้าหากลดตัวลงมาเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับเด็ก ชอบสมาคม
กับเด็กแล้ว เด็กก็จะกล้าแสดงออกทำให้สังเกตเห็นได้

๓. ต้องเป็นผู้ใจดี มีอารมณ์เยือกเย็น ทำให้เด็กรักและ
เคารพนับถือ ย้ำเกรง เมื่อเด็กรักยำเกรงและไว้วางใจแล้ว
ก็มักจะแสดงความในใจออกมาให้เห็นได้ง่าย ๆ (ข้อ๒จะ
สำเร็จได้ก็ ย่อมอาศัยข้อนี้เป็นเครื่องช่วย)

๔. ต้องเคยเรียนจิตวิทยาบ้าง เพื่อจะได้ใช้หลัก
ต่าง ๆ ที่อยู่ในวิชานั้นมาเป็นเครื่องตัดสิน กิริยาอาการ
ต่าง ๆ ที่คนสังเกตเห็นนั้นได้

เวลาที่เหมาะสำหรับสังเกตจิตใจเด็ก

เวลาที่เด็กอยู่ในความควบคุมของครู เช่นเวลาสอนเวลาเรียนจะสังเกตนิสัยและจิตใจอื่นแท้จริงของเด็กไม่ค่อยได้ ก็ เพราะเด็กกลัวไม่กล้าแสดงออกมาได้ง่ายๆ ดังกล่าวมา เวลาที่เหมาะนั้นคือ เวลาเพลอสติ ซึ่งได้แก่

(ก) เวลาเล่น เมื่อเวลาเด็กเล่น เด็กมีความสนุกสนานจึงมักจะปล่อยนิสัยและจิตใจอื่นแท้จริงออกมาให้เห็นได้ง่ายๆ

(ข) เวลาที่เด็กอยู่ลำพังกับพวกเด็กๆ ด้วยกันเวลาที่เด็กอยู่ตามลำพังกับพวกเด็กๆ นั้น เด็กจะไม่กลัวเกรงใคร จะแสดงนิสัยและจิตใจออกมาได้ โดยง่าย

(ค) เวลาอยู่ที่บ้าน เด็กมักจะกลัวครูมากกว่าผู้ปกครอง เวลาที่อยู่บ้านเด็กจึงแสดงนิสัยและจิตใจอื่นแท้จริงออกมาได้ตามปกติ

ฉะนั้นครูจึงต้องควบคุมดูแลเด็กให้ทั่วถึง ทั้งในเวลาเล่น เวลาอยู่ตามลำพัง และติดต่อกับผู้ปกครองของเด็กทางบ้าน เพื่อจะได้ทราบนิสัยและจิตใจอื่นแท้จริงของเด็ก จะได้เป็นเครื่องนำทางในการอบรมสั่งสอน การกล่อมเกลาดินนิสัยใจคอ และความประพฤติของเด็กได้ถูกต้อง

วิธีตรวจจิตใจของผู้อื่น

๑. ตรวจพฤติกรรมใจของผู้อื่น ด้วยการสังเกตกิริยาอาการภายนอกตามธรรมดา เมื่อจิตใจเป็นอย่างไรก็มักจะแสดงออกมาทางอวัยวะในร่างกาย เป็นกิริยาอาการ ตามความบังคับบัญชาของจิตใจ

๒. ศึกษารงานที่เขากระทำ กิจกรรมงานที่กระทำก็เป็นเครื่องสังเกตจิตใจได้มาก เช่นเดียวกับสังเกตกิริยาอาการภายนอก เช่นละเอียบ, ประณีต ฯลฯ

๓. เขาผลแห่งความสังเกตนั้นมาตรวจดูกับจิตใจของตนเองอีกครั้งหนึ่ง แล้วแปลผลแห่งความสังเกตนั้น โดยเอาจิตใจของตนเองเป็นเครื่องเทียบเคียง, เป็นเครื่องวัดในการแปล

ด้วยวิธี ๓ ประการนี้ เราสามารถกะเนใจของผู้อื่นได้อย่างใกล้เคียงที่สุด แต่มีข้อควรระวังว่าเมื่อต่างคนต่างใจอยู่แล้วเราจะแปลจิตใจของผู้อื่น โดยเอาใจของเราเป็นเครื่องเปรียบเทียบได้อย่างไร? ข้อนี้ก็เป็นปัญหาสำคัญ แต่ว่าบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันอยู่ในแถบถิ่นเดียวกัน อากาคนคล้าย

คลึงกัน ชาติเดียวกัน ภาษาเดียวกัน ย่อมจะมีความคิดคล้ายคลึงกันและจิตที่ใจก็ย่อมจะไม่ผิดแปลกกันมากนัก จิตที่วิทยาก็อาศัยความคล้ายคลึงเป็นเกณฑ์ สำหรับวินิจฉัย แต่จะให้ถูกต้องทั้งหมดนั้นย่อมไม่ได้ด้วยเอง

อาการของจิตที่ใจบางอย่าง

ในเล่มก่อนได้กล่าวถึงอาการของจิตที่ใจที่ใช้ในการศึกษาเล่าเรียน แต่มีอาการบางอาการที่เกิดยากและมีประโยชน์ในการศึกษามากเช่นเดียวกัน จะได้นำกล่าวเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

ความคิด คำนึง (Imogination)

ความคิดคำนึงเป็นอาการของจิตที่ใจชนิดหนึ่งที่มีประโยชน์มากในการศึกษา เป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องเข้าใจ เพื่อจะได้ปลงฝังและฝึกหัดให้ชิน

ความคิดคำนึงคืออะไร ความคิดคำนึงคือการที่จิตที่ใจนึกให้เห็นเป็นรูปขึ้นด้วยใจ โดยระลึกถึงสิ่งที่ได้ประสบความจริงมาแล้วแต่ก่อน ๆ แล้วหาสิ่งต่าง ๆ นั้นมาจัดระเบียบคุมกันขึ้นเป็นเรื่องใหม่ด้วยใจ การที่นึกเห็นเป็นรูปขึ้นด้วยใจนี้เรียกว่าความคิดคำนึง

ชนิดของความนึกคำนึง

ความนึกคำนึงแบ่งออกอย่างกว้าง ๆ ได้ ๒ ชนิดคือ

๑. นึกคำนึงถึงสิ่งที่เคยเห็น เคยสังเกต เคยรู้และเคยเข้าใจมาแล้ว หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งว่า นึกคำนึงถึงความรู้เก่า หรือนึกคำนึงถึงสิ่งที่เคยผ่านมาแล้ว

ความนึกคำนึงชนิดนี้ เป็นการนึกคำนึงถึงความหลังหรือสิ่งที่เคยผ่านมาแล้ว เช่น เราต้องการนึกถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตาม หรือเราลืมสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตาม ที่เรารู้เก่า ถ้าเราต้องการนึกถึงสิ่งนั้น หรือมีเหตุการณ์ มาสะกิดเข้ามาถามเข้า เรานักลยหลังไปถึงสิ่งนั้น ขณภาพ หรือคุณสมบัติให้เป็นรูปเป็นร่างเป็นหมวดเป็นหมู่ขึ้น ให้เหมือนกับที่เราเคยรู้เคยเห็นมาแล้ว เช่นนี้เป็นต้น

ความนึกคำนึงชนิดนี้ เป็นประโยชน์ ช่วยความจำช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เคยผ่านมาแล้วนั้น ก็คือ ถ้าเรานึกคำนึงไม่ได้นึกไม่ออก ก็แสดงว่าเราลืมสิ่งนั้นสนิทและสิ่งนั้นได้หลุดล่องพ้นออกไปนอกอนุสติจนหายไปเสียแล้ว จึงขณภาพ หรือคุณสมบัติให้เป็นรูปเป็นร่าง เป็นเรื่องราวขึ้นไม่ได้

๒. ความคิดคำนึงที่บนภาพหรือคนเป็นเรื่องขึ้นใหม่ ความคิดคำนึงชนิดนี้ เป็นความคิด ความนึก ถึงสิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็น แต่เราใช้สติและดวงความคิดต่าง ๆ สืบสวนและคุมเป็นรูปเป็นร่าง เป็นเรื่องราวขึ้นใหม่ ตามความคิดเห็นของเราว่าสิ่งนั้นคงจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ มีรูปร่างลักษณะเป็นอย่างนั้นอย่างนั้นเช่นนี้เป็นต้น แต่ต้องอาศัยความรู้เก่าเป็นเครื่องช่วยสนับสนุนช่วยสืบสวนด้วย

สิ่งที่เป็นการกำลังช่วยในการคิดคำนึง

๑. ความรู้เก่า ความรู้เก่าเป็นเครื่องเตือนและนำทางให้เราบนภาพขึ้นใหม่ ในสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับความรู้เก่า เช่นเราเคยเห็นคน แต่เราไม่เคยเห็นยักษ์ เราได้เคยทราบเรื่องราวว่ายักษ์มีอวัยวะต่าง ๆ เหมือนคน และทราบว่ายักษ์ดุร้ายมาก กินคนได้คงเป็นรูปเป็นร่างอย่างนั้นอย่างนั้น เช่นปากใหญ่ ฟันยาว หนวดยาว ฯลฯ แล้วเขียนรูปยักษ์ได้จากความคิดคำนึง เช่นนี้เป็นต้น

๒. ต้องมีเหตุการณ์มาเตือนหรือถาม คือมีผู้พูดถึงมีผู้เตือน ผู้ซักถาม จิตต์ใจของเราถึงคิดคำนึงไปถึงสิ่งนั้น ๆ ได้

การสังเกตจิตใจ

๑๗๗

เช่นเราลืมหมวก เราเดินไปเห็น คนสวมหมวก หรือมีผู้พก
ถึงเรื่องหมวก เราคิดถึงรูปหมวกของเราและนึกได้ว่าเราลืม
หมวก ต่อไปก็สืบสวนว่า เราสวมหมวกเมื่อไร ไปที่ไหน
บ้าง ถอดหมวกที่ไหน คงลืมไว้ที่นั่นทันที ฯลฯ

๓. ความจำเริญและความต้องการ หรือความพอใจ
เช่นนายช่างจะสร้างเครื่องจักรเครื่องยนตร์ ต้องนึกถึงภาพ
หรือคิดคำนึงขึ้นก่อน ว่าสิ่งนั้นควรเป็นรูปเป็นร่างอย่างนั้น
อย่างนั้นทุกแห่งที่นั้นทันที ผลที่สุดก็ลงมือทำความคิดเห็นและ
อาศัยความรู้ความชำนาญที่มีอยู่ก่อนเป็นเครื่องช่วยเหลือถึง
นั้นก็สำเร็จตามความนึก

สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นในเวลาคิดคำนึง

ไม่ว่าจะคิดคำนึงถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะต้องเกิดขึ้นขึ้นดังนี้

๑. เกิดเป็นรูปมัว ๆ ขึ้น ในขั้นแรกทีลงมือคิดคำ
นั้นถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด จิตที่ ใจนึกถึงสิ่งนั้นเป็นรูปมัว ๆ ขึ้นก่อน
คือคิดเหมือนว่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น แต่ยังไม่แจ่มชัดเจนนึก
คือสิ่งนั้นลอยขึ้นในสัพพัตถเป็นเงา ๆ ยังจับเอาแน่ไม่ได้ จึงเป็น
เหตุให้เกิดความคิดต่อไปอีกเป็นทอด ๆ ๒

๒. ดวงความคิดต่าง ๆ ปรากฏขึ้นในสติ เมื่อ

จิตที่ใจเพิ่งถึงข้อไปอีกก็จะค้นหาดวงความคิดที่ยังขาดตกอยู่
ในสติ และในเวลาเดียวกันนั้นดวงความคิดและรูปร่างก็จะ
ปรากฏแทรกแซงกันขึ้นมาหลายอย่าง ถ้าหากพบดวงไหนรูป
ไหนที่ตองการก็ยึดเอาไว้ ถ้าดวงไหนรูปไหนที่ไม่ต้องการก็
ปล่อยให้หลุดลอยออกไปนอกสติเสียตามเดิม

๓. การตัดทอนและปรับปรุงขึ้นใหม่ เมื่อตรวจพบ

รูปที่ตองการแล้ว บางทีก็เอาทั้งดวง บางทีก็ตัดทอนเอาแต่
ส่วนของดวงไปปะเข้ารูปมั่ว ๆ ซึ่งคิดเห็นในชั้นแรก หรือ
บางทีก็เอาไปเชื่อมกันเข้าเอง เพื่อจะปรุงส่วนและดวงความ
คิด เหล่านั้นให้มีลักษณะพร้อมเพรียงและปรากฏชัดเจนขึ้น
เป็นรูปที่ตองประสงค์จะคิดคำนึงนั้นว่าถึงขั้นสำเร็จ

๔. เกิดความพอใจ เมื่อคิดคำนึงไ้สำเร็จแล้วก็จะ

เกิดความพอใจ ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ดวงความคิดใหม่นั้นให้
แจ่มใสขึ้นเต็มที่

ลำดับความเจริญของการคิดคำนึง

๑. สามารถจับถือได้ (ซึ่งภายหลังกลายเป็นการ
ผละไป) ก่อนที่เด็กจะสามารถจับถือได้ เด็กย่อมมีการนึก
เห็นก่อนแล้วว่าจะทำเช่นนั้นได้ ครั้นแล้วก็จับต้องของเล่น
หลาย ๆ หนผลที่สุดก็เกิดความตกลงใจว่าความนึกของตนไม่
พลาก จึงทำในสิ่งนั้น เมื่อความสามารถแก่กล้าขึ้นใน
การทำอย่างหนึ่ง ๆ เลยชวนให้มั่นใจหรือกล้าที่จะกระทำ
สิ่งอื่น ๆ ต่อไปนี้เป็นการเจริญขั้นแรกของการนึกเห็นหรือ
ความคิดคำนึง

๒. การก่อสร้างหรือการจัดพวก ตัวอย่างเช่นเด็ก
แยกย้ายสิ่งของออกเป็นส่วน ๆ แล้วจัดระเบียบใหม่ รวม
กันเข้าเป็นหมู่เป็นพวก ตามส่วนที่เหมือนกันและไม่เหมือน
กัน ตามอาการที่นึกเห็น หักไปทีละอย่างจนสามารถเต็มที
แต่ก่อนที่เด็กจะรวมของเป็นหมู่เป็นพวกได้ เด็กย่อมนึก
เห็นและวางโครงการไว้ในใจล่วงหน้าแล้ว

๓. เชื่อเอาว่าเป็นจริง ตามธรรมดาเด็กเล่นอะไร
ทำอะไร มักจะเชื่อเอาว่าสิ่งนั้นเป็นจริงตามความคิดความ

นักของตนเสมอ เช่นเด็กเล่นตุ๊กตากลัสมมติเอาว่าตุ๊กตาเป็นน้อง เมื่อมีคนมาล้อมาตักตลกเด็กก็พาลร้องไห้เอว้างๆ เพราะคิดว่าจะเจ็บ ส่วนที่เป็นองค์ของการศึกษาในชั้นก็คือ การกระทำของเด็กเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หรือสมมติในเรื่อง เรื่องที่สมมุตินั้นจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม แต่เด็กได้กระทำตามความสมมุติ

๔. ประกอบเรื่องหรือเล่าเรื่องได้ ต่างกับเรื่อง

นิทาน เพราะเรื่องที่เกี่ยวแก่ความคิดคำนึงนั้นเด็กคิดได้เอง กล่าวคือ เด็กพบถึงบุคคลผู้อื่น หรือวัตถุต่างๆ และนำเอาบุคคลหรือวัตถุต่างๆ ที่เขาได้ประสบมานั้นมาประคิดประต่อกันเข้าเป็นเรื่องราวขึ้นใหม่ เหมือนกับตัวละครในเรื่อง แล้วเล่าไปตามความคิดความนึกของตน

องค์ของการศึกษาในชั้นนี้ก็คือ เด็กรู้จักบนความคิดขึ้นใหม่จากสิ่งละอันพันละน้อยที่ได้ประสบมา

ข้อ ๓ และข้อ ๔ เป็นสะพานให้เด็กสามารถต่อไปทำกิจการใหญ่ได้ ในเวลาต่อไปข้างหน้า

ค่าของความคิดคำนึงในการศึกษา

ความคิดคำนึงเป็นของจำเป็นมาก ในการศึกษาเพราะ
ช่วยทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ไม่สามารถจะเห็น
ของจริงหรือหาของจริงมาให้ดูไม่ได้ ขยทเรียนทุกอย่างย่อม
อาศัยความคิดคำนึงแทบทั้งสิน

นอกจากขยทเรียนหรือวิชาแล้ว ความคิดคำนึงยังเป็น
ประโยชน์มากไม่ว่าจะประกอบกิจการใด ๆ ของใช้ต่าง ๆ ที่
ประภิชญ์ขึ้นใช้ตามความเจริญของโลก ย่อมเกิดแต่ผลของ
ความคิดคำนึงหรือความนึกแทบทั้งสิน

โทษของความคิดคำนึง

๑. เป็นการส่งเสริมให้เด็กพึ่งชำนไปบางควว
๒. บางทีเด็กอาจจะคิดคำนึง ถึงสิ่งที่น่ากลัวน่าหวาด
เสียวสยทสยของ จะทำให้ใจคอหทที่ไม่นับว่าเป็นการออกแรง
ของสมองเลย และอาจจะเป็นอันตรายแก่จิตใจของเด็ก

หลักของการฝึกความคิดคำนึง

เมื่อมีคุณและโทษเช่นนั้น ครจำต้องใช้วิธีฝึกฝนให้ถูก
ทางถูกหลักจึงจะเกิดประโยชน์ เช่น

๑. ในเวลาสอนบทเรียนควรสอนด้วยของจริง ให้เด็กได้สังเกตพิจารณาโดยละเอียด เพื่อฝึกความคิดคำนึงบ่อยๆ และฝึกหัดให้คิดคำนึงในทางที่ถูกต้อง

๒. ต้องเตรียมจิตใจของเด็ก สอนบทเรียนให้ติดต่อกับความรู้เก่า ให้เด็กได้ใช้ความคิดคำนึง สืบสวน ต่อกันเป็นทอดๆ

๓. เรื่องนิทานที่เป็นเรื่องเทพนิยายทั้งหลาย ควรแก้ไขหรืออนุโลมให้เหมือนเรื่องจริงมากขึ้น

๔. ควรให้เด็กได้มีโอกาส แสดงความคิดคำนึงของตนเองออกมาให้ผู้อื่นเห็นบ่อยๆ เช่นถามให้เล่าให้เขียนภาพจากความคิดคำนึง ให้แสดงอย่างเล่นละครในเวลาอ่านเอาเรื่องจากหนังสือต่างๆ เช่นนี้เป็นต้น และเมื่อเด็กจะคิดฟุ้งซ่านไป ก็คอยแนะให้เข้าทางที่ควรการเสมอ

การคิดหาเหตุผล (Reasoning)

การคิดหาเหตุผล เป็นอาการของจิตใจที่สำคัญมากในการศึกษา คนเราจะมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดมากน้อย

ต่างกันนั้นอยู่ที่การพิจารณาเหตุผลเป็นสำคัญ คือผู้พิจารณา
เหตุผลในสิ่งต่าง ๆ ได้ดีก็ย่อมมีความฉลาดสุขุมมากขึ้น

การพิจารณาเหตุผล คือการพิจารณาความจริงที่ยังไม่
ทราบ จากความจริงที่ทราบแล้ว โดยเอาความรู้ ความจริง
ไปเทียบเคียงกับสิ่งอื่น ๆ ให้เกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ
ลึกซึ้งออกไป

การพิจารณาเหตุผลต่างกับการคิดคำนึงอย่างไร.

ความคิดคำนึงคือความระลึกถึงสิ่งที่ได้ประสบความจริง
มาแล้วในเวลาต่าง ๆ กัน แล้วมาจัดกลุ่มกันเข้าเป็นเรื่องใหม่
ต่างกับการหาเหตุผลที่ตรงนี้ คือการหาเหตุผลนั้นไม่ได้
ขึ้นขึ้นใหม่เลย แต่เมื่อพบอะไรเข้าก็สืบสวนลงไปถึงมูลราก
จนทราบได้ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น หรือพอง่าย ๆ ก็คือ การ
คิดคำนึงเป็นเครื่องส่งเสริมขึ้นรอบหลักเดิม การหาเหตุผล
ไม่ได้ส่งเสริมหลักเดิม แต่สืบสวนว่าหลักเดิมเป็นมาอย่างไร
ผลของการนึกเห็นได้แก่การประจักษ์ของต่าง ๆ ที่เราใช้กัน
อยู่ในความเจริญของโลก ผลของการพิจารณาเหตุผลคือ ความ
เฉลียวฉลาด ความรอบคอบในกิจการงาน

บทที่ ๓๑

ว่าด้วยสันดานและความประพฤติ

ความประสงค์อันสำคัญที่สุดของการปกครองบังคับบัญชา
ในโรงเรียนนั้น ก็เพื่อจะปลูกฝังและกล่อมเกลานิสสัยสันดาน
และความประพฤติของเด็กให้ดีขึ้น ไม่ใช่จะหวังให้นักเรียน
เรียบร้อยเพื่อสะดวกแก่ครูเท่านั้น การปกครองที่หวังความ
สะดวกแก่ครู คือให้นักเรียนเรียบร้อยเฉพาะแต่ต่อหน้าครู
เท่านั้น เป็นการปกครองที่ผิด

ความประพฤติของคนเราจะเป็นไปอย่างไรนั้น ย่อมเป็น
ด้วยอำนาจของจิตต์ใจที่มีอยู่ภายในเป็นเครื่องบงการ เป็น
เครื่องบังคับ ให้คิดเช่นนั้น ให้ทำเช่นนั้น อำนาจจิตต์ใจ
ที่ยังคับ หรือของการให้คนเราประพฤติไปต่าง ๆ นั้น เรียก
ตามทางจิตวิทยาว่า “นิสสัยและสันดาน” ผู้มีนิสสัย
ดีสันดานดี ย่อมประพฤติดีทำชอบ ผู้มีนิสสัยชั่วสันดานชั่ว
ย่อมประพฤติชั่วทำผิด

กรรมหน้าที่ให้ความรู้ความเฉลียวฉลาด และปลูกฝังนิสัย, ความประพฤติก่อให้เกิด เพื่อให้เกิดเป็นพลเมืองดีของชาติ จึงจำเป็นที่จะต้องรู้มูลเหตุ และวิธีปลูกฝังกล่อมเกลานิสัยสันดาน และความประพฤติของเด็ก เพื่อจะได้เป็นเครื่องมือ และเป็นทางสำหรับปลูกฝังกล่อมเกลาคำเด็กเป็นผู้มีความประพฤติและจรรยาที่ต่อไป

กำเนิดของจิตต์ใจและสันดาน

สันดานหรือสันชาตญาณเป็นอาการของจิตต์ใจ หรือเป็นองค์คุณสมบัติอันหนึ่งที่ฝังประจำอยู่ในจิตต์ใจ ของบุคคลสามารถบังคับให้คนประพฤติไปต่าง ๆ ตามความต้องการของสันดานหรือตามอำนาจของจิตต์ใจได้

สันดานของคนมีทางเกิดและเจริญได้ ๒ ทางคือ

(๑) ติดมาแต่กำเนิดตามธรรมชาติ

(๒) เกิดขึ้นจากการสมาคมหรือการอบรมภายหลัง

๑. ติดมาแต่กำเนิดตามธรรมชาติ

สันดานที่ติดมาแต่กำเนิดตามธรรมชาติ นั้น มีต้นเหตุ และทางติดมาได้ ๒ ประการคือ

ก. ปฐมนิสัย หมายความว่า คุณสมบัติหรือกำลัง
ชนิดหนึ่งที่เกิดมาพร้อมกับบุคคลเป็นคน ๆ ไป ซึ่งเ็นเง
ติตามมาพร้อมกับจิตใจของคนทุก ๆ คน ทุก ๆ ชาติทุก ๆ
ภาษาไม่มีผู้สร้างให้, แต่เ็นไปตามธรรมชาติ หรือ “ธรรม
ชาติสร้าง”

ข. สันดาน ซึ่งสืบ เ็นมา จาก พงศ์พันธุ์ บิดา
มารดา บิดามารดาสามารถถ่ายทอดลักษณะ หรือคุณสมบัติ
ที่ดีหรือเลว ตกทอดเ็นมรดก ติดยะจำสันดานของบุตร
ได้โดยทางสืบเชื้อ หรือทางสายโลหิตมาตั้งแต่กำเนิด บิดา
มารดาเ็นอย่างไรบุตรมักจะเ็นอย่างนั้น ดังกฎของการ
ผสมพันธุ์ที่ว่า “ลูกย่อมเ็นเหมือนพ่อเหมือนแม่” แต่ไม่เ็น
ของแน่นอนนัก บิดามารดาที่เลวอาจจะถ่ายทอดลักษณะหรือคุณ
สมบัติให้บุตรก็ได้ และในทำนองเดียวกันบิดามารดาที่ดี
อาจจะถ่ายทอดลักษณะหรือคุณสมบัติที่เลวให้บุตรก็ได้ ดังกฎของ
การผสมพันธุ์ที่ว่า “ลูกย่อมไม่เหมือนพ่อเหมือนแม่” ท่าน
จึงได้แบ่งบุตรออกเ็น ๓ จำพวก คือ ๑. ดีกว่าพ่อแม่ ๑. เ็น

พ่อแม่ ๓ และเลวกว่าพ่อแม่ ๓ ถ้าหากบิดามารดาอย่าลักษณะ หรือคุณสมบัติให้บุตรก็ดี ถ้าอย่าลักษณะเลวให้บุตรก็เลว สันดานของเด็กที่ติดมาจากการกำเนิดตามธรรมชาติ

สันดาน ของเด็ก ที่ ติดมา จาก กำเนิดตามธรรมชาติด้วย เหตุ ๒ ประการนั้นมีหลายอย่างด้วยกัน และมีทั้งดีและชั่ว สิ่งชั่วครกก็ดัดแปลงแก้ไข หักห้ามให้บรรเทาลง สิ่งไหนที่ เห็นว่าดี ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียน และการฝึก ความประพฤติ ก็บำรุงส่งเสริมให้เป็นประโยชน์ต่อไป

สันดานที่ติดมาแต่กำเนิดนั้นมักเจริญขึ้น ตามวัย ตามอายุ คือบางอย่างก็แสดงหรือเจริญในวัยเด็ก บางอย่างก็แสดง ในวัยผู้ใหญ่

สันดานชั่วที่ติดมาแต่กำเนิด

สันดานชั่วที่ติดตัวมาแต่กำเนิดนั้น เช่น ความโง่ความ ทุบ ความเกียจคร้าน ใจร้าย ทารุณ ความขลาด ความ ไม่สนใจ ความค้อท้าน ผูกยาก สอนยาก ฯลฯ เหล่านี้ เป็นต้น สันดานเหล่านี้ล้วนเป็นสันดานที่ชั่วและติดมาจากการ กำเนิดได้ อาจะติดมาทางปฐมนิสสัยหรือทางพงศ์พันธุ์

ก็ได้ เราไม่พึงประสงค์จะให้เด็กเป็นคนมีนิสัยและสันดาน
ไม่ดี จึงจำเป็นต้องหาวิธีแก้ไข และปลูกฝังให้ใหม่ใน
เวลาที่เป็นนักเรียน แต่ขอให้เข้าใจว่า สันดานเป็นของแปลก
จะห้ามหรือกำจัดมันไม่ได้ จะทำได้บ้างก็แค่เพียงชักเกลาให้
เป็นไปในทางที่ดีเท่านั้น ข้อสำคัญอยู่ที่การปลูกฝัง

๒. สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง

ก. เป็น เพราะ ความ คุ้นเคย กับ สิ่ง ของ หรือ
สถานที่ คือการฝึกหัดอบรมต่อชีวิตต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ข้าง
เช่น การได้ รู้ มาก ได้เห็นมาก ได้สัมผัสมาก และได้
เคยสนองสัมผัสต่อชีวิตนั้นอย่างไร จนชิน ก็มักมีนิสัย
สันดาน เป็นอย่างนั้น เช่นเด็ก ที่ชอบขบากรู ชอบสังเกต
ชอบพิจารณา หรือชอบทำลาย ชอบทรมานสัตว์ ชอบกรณ
สัตว์ แสดงกิริยาดี กิริยาหยาบ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น นับ
ว่าเป็นสันดานที่เจริญขึ้นด้วยการอบรม หรือการสมาคมกับ
สิ่งของ

ข. เป็น เพราะการ อบรม หรือ การ สมาคม กับ
มนุษย์ ชื่อนี้เป็นข้อสำคัญมาก เมื่อเด็กได้รับการฝึกหัด

ชอบอย่างไร ก็มีมันิสสัยและสันดานเป็นอย่างนั้น ความ
ประพฤติและสติปัญญาของเด็กระดหรือเลว ก็เนื่องมาจากข้อ
เป็นสำคัญ

เด็ก ๆ ย่อม โอนอ่อนไปกับสิ่งต่างๆ ใ้ได้ง่ายไม่ว่าการเรียน
หรือความประพฤติ ถ้าหากได้^๑อยู่ในสำนักที่ดี ได้รับการ
ศึกษา^๒ การฝึกหัด^๓ชอบ^๔ดี เด็กก็จะเป็นผู้ฉลาด มันิสสัย
สันดานและความประพฤติก็ ถ้าตรงกันข้ามเด็กก็จะเป็นคน
โง่ มันิสสัยสันดานและความประพฤติไม่ดีด้วย สุภาษิตที่ว่า
“ไม้อ่อนคักง่าย ไม้แก่คักยาก” ก็คงหมายความว่า^๕การ
ฝึกหัด^๖ก็^๗ก่^๘แปลง^๙ความประพฤติ^{๑๐}ของเด็ก^{๑๑}นั้นเอง เพราะเด็กที่
เยาว์วัย นั้นจะ ปลูกฝัง และแก้ ไขให้^{๑๒}ได้ ใ้^{๑๓}ง่าย กว่าวัยที่เป็น
ผู้ใหญ่

ต้นเหตุ^{๑๔}ที่จะเกิดนิสสัยสันดานและความประพฤติ

นิสสัยสันดานของคน ตามทางจิตวิทยาเกิดขึ้นได้
๒ ทาง^{๑๕}คือ เกิดมาจากกำเนิดทางหนึ่ง และเกิดด้วยการ
ฝึกหัด^{๑๖}ชอบ^{๑๗}อีกทางหนึ่ง ดังกล่าวมาแล้ว ที่ว่าเกิดขึ้นด้วย
การฝึกหัด^{๑๘}ชอบ^{๑๙}ภายหลัง นั้นมีต้นเหตุ^{๒๐}ดังนี้

๑. เกิดจากเอาอย่างหรือการลอกแบบ คือเห็นตัวอย่างจากการสมาคม หรือการชักนำจากการสมาคมอย่างไร และเราพอใจชอบใจในสิ่งไหน ก็ตกลงใจที่จะกระทำตามในสิ่งนั้น แล้วก็ตั้งใจทำ ตั้งใจประพฤติในสิ่งนั้น ผลที่สุดก็ทำได้ ประพฤติได้ เมื่อประพฤติก็น้อยๆ เข้าก็เกิดเป็น ความชิน (Habit)

๒. เกิดจากการนึกเห็น หรือความคิดคำนึง เช่น เราคิดเห็นว่า จะประพฤติหรือแสดงตนอย่างไรจึงจะดี จะชอบ เมื่อคิดเห็นว่าควรทำอย่างนั้นอย่างนี้ และพอใจ ตกลงใจแล้วก็ตั้งใจ และประพฤติสิ่งนั้น ทำบ่อยๆ แสดงบ่อยๆ ผลที่สุดก็ประพฤติได้ทำได้ จนชิน

๓. เมื่อทำบ่อยๆ จนความชินนั้นฝังอยู่ในจิตสำนึก และทำได้ประพฤติได้ แสดงได้ โดยไม่ต้องนึกถึงสิ่งนั้น ไม่ต้องเกะกะต้องเขินเรียกว่า “นิสัย” Character จึงพูดว่า “นิสัยที่เกิดจากการกระทำซ้ำๆ ซากๆ”

๔. นิสัยที่เกิดนานๆ เข้า โดยไม่ได้ซึมหรือหัก

ห้ามอย่างไร ก็เข้าไปฝังหรือทิ่มดมอยู่ในจิตใจเป็นลักษณะ หรือเป็นองค์คุณสมบัติที่ฝังอยู่ในจิตใจของบุคคล ทำให้คนนั้นต้องประพฤติในสิ่งนั้นจนห้ามไม่ได้ แก่ไม่ตก ตลอดชีวิต เรียกว่า “สันดาน” (Instincts)

จึงรวมความได้ว่า นิสสัยสันดานไม่ดี เกิดขึ้นได้เพราะแบบไม่ดี—ความเห็นผิด—พอใจในสิ่งที่ชั่ว—ตกลงใจผิด—ทั้งใจผิด—กระทำชั่ว—นิสสัยชั่ว—สันดานชั่ว, เช่นนี้ เป็นต้น

ส่วนนิสสัยดี สันดานดี และความประพฤติดี ก็ตรงกันข้ามกับตัวอย่างนี้

ไต่กล่าวมาแล้วว่า เด็กไม่รู้เคยษา—เหมือนผู้ใหญ่ จิตใจยังอ่อน หมุนไปตามสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ข้างได้ง่าย ความคิดความอ่านยังไม่เจริญ ชอบเล่นชอบลอกแบบเลียนแบบ ไม่ทราบว่าอะไรผิด อะไรชอบ ไม่มีอำนาจที่จะหักห้ามใจตนเองได้ หรือไม่มีความขังคึก จึงตกลงใจและพอใจได้ง่าย ๆ ตามธรรมชาติของเด็ก ถ้าแบบไม่ดีเด็กก็พลอยไม่ดีด้วย ครั้นจึงต้องหนักใจในการปลูกฝัง และชักแปลงความประพฤติของเด็ก

หลักของการปลูกฝังความประพฤติเด็ก

จากตัวอย่างข้างบนนี้ ก็พอจะเป็นทางให้เห็นได้ว่า ความประพฤติที่เกิดขึ้นนิสัยหรือสันดานขึ้นแล้ว เป็นของแก้ยาก จะแก้ให้หายที่เคี้ยวไม่ได้ เด็กที่มาเข้าโรงเรียน ย่อมมีนิสัยและสันดานต่าง ๆ กัน มีทั้งดีและชั่ว ครูเป็นผู้มีหน้าที่ ปลูกฝัง และ กล่อม เกลา นิสัย ของ เด็ก ให้ เป็น ผู้ มีความประพฤติและจรรยาดี จึงต้องลงมือปลูกลงมือฝึกเสียตั้งแต่ยังเล็ก เพราะวัยเด็กปลูกฝังหรือกล่อมเกลาคัดแปลงได้ง่ายดังกล่าวแล้ว หนทางที่จะปลูกและกล่อมเกลานั้น ก็ดำเนินตามหลักความจริงดังนี้

๑. สั่งสอนให้รู้จักว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรและไม่ควรอย่างไร เพราะเหตุไรเมื่อประพฤติในสิ่งนั้นจะให้สุขหรือให้โทษอย่างไร เพื่อยุติมน้ำใจของเด็กให้คิดคำนึงถึงสิ่งที่ดี พอใจในสิ่งที่ดี เกลียดสิ่งที่ชั่ว (ซึ่งได้แก่การสอนจรรยา)

๒. ฝึกหัดให้ประพฤติในสิ่งที่ดีจนชิน เพื่อปลูกนิสัย และสันดานที่ดีให้แก่เด็ก

๓. ให้แบบอย่างที่ดี โดยครูประพฤติก่อนเป็นแบบ ตลอดจน
กิริยา, วาจา, แลใจ, ทั้งได้กล่าวมาแล้วในการสอน การ
ปกครอง เพื่อให้แบบอย่างที่ดีแก่เด็กและให้เด็กในโรงเรียน
ทุก ๆ คนทำดีประพฤติก็นั่น

๔. มีเครื่องข่มน้ำใจในเมื่อประพฤติก็น่าชอช เพื่อเป็น
เครื่องล่อให้เด็กมีมานะ และพยายามแข่งขันกันประพฤติก็น่า
ทำดี ซึ่งได้แก่การบำเพ็ญหรือรางวัล

๕. ควบคุมดูแลเด็กให้ทั่วถึง ในเวลาเล่นเวลาเรียนให้
รู้จักทักขีรู้จักสขของเด็ก และหักห้ามไม่ให้เด็กแสดงใน
ทางที่ผิด ซึ่งอาจจะเกิดเป็นนิสัยสันดานและความประพฤติก็น่า
ชั่วขึ้นได้

๖. ติดต่อกับผู้ปกครองของเด็กที่บ้าน เพื่อจะได้ช่วย
ถวถขันในเรื่องความประพฤติก็น่าของเด็ก ครูจะเห็นคนเกี่ยวข้องแต่
ทางโรงเรียนย่อมไม่ไหว เพราะที่บ้านก็เป็นหนทางที่จะ
ชักนำได้มากเช่นเดียวกับทางโรงเรียน

๗. เมื่อผู้ใดประพฤติก็น่าทำผิด หรือแสดงสันดานที่ไม่ดี

ออกมาต้องแก้ไขทัศนคติได้แก่การตำหนิหรือทำโทษ
เพื่อเป็นการชมและหักห้าม

การปกครองของครูจะได้ผลดี ต้องดำเนินตามหลักจิตต
วิทยา และค่อยเคร่งขรึ้นตามชั้นตามอายุ ดังได้กล่าวมาแล้ว
ในบทที่ว่าด้วยการปกครองเด็กชั้นต่าง ๆ

สันดานและความประพฤติที่ดีที่เราต้องการ
จะปลูกฝังให้มีในตัวเด็กทุกคน

สันดานที่เราต้องการนั้น เช่น ความเพียรความหมั่น
ความรู้จักรักษาระเบียบ ความรู้จักอดกลั้นหรือหักห้ามใจ
ความสามัคคี ความสุภาพเรียบร้อย ความรู้จักประมาณ
ความรู้จักผิดและชอบ ควรและไม่ควร ความเมตตา
กรุณา ความเชื่อฟัง ความซื่อสัตย์ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น
ถ้าเด็กมีนิสัยสันดานและความประพฤติเช่นนั้น ก็นับว่าเด็ก
ดี ครูทุกคนก็มุ่งหมายจะให้เด็กของตนมีนิสัยสันดานและ
ความประพฤติเช่นนั้น จึงจำเป็นจะต้องขัดต้นเหตุ และปลูก

๔ ชักเถลา การปลุกฝังก็ดำเนินตามคันเหตุ และอาศัย
หลักที่กล่าวแล้วนั้น

บทที่ ๓๒

ว่าด้วยการกล่อมเกลาคความประพฤติ

เด็กที่มาเข้า โรงเรียนย่อมมีนิสัยสันดานและความ
ประพฤติต่างๆ กันเช่น เรียบร้อย ใส โกร่ง่าย ช้อตรง
ซลาด เกียจคร้าน ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น เราต้องการปลุก
ฝังนิสัยสันดานและความประพฤติที่ดีให้แก่เด็กทุกคน ถ้า
คนไหนมีนิสัยสันดาน และความประพฤติชั่วก็จำเป็นจะต้อง
แก้ไขเปลี่ยนแปลง การแก้ไขเปลี่ยนแปลงนิสัยสันดานและ
ความประพฤตินี้ เรียกว่า “การกล่อมเกลาคความประพฤติ”
หรือ “การกคินิสสัยสันดานและความประพฤติ” ของเด็กไม่ใช่
ของง่าย ต้องแก้ตามหลักจิตวิทยา คือ ต้องไต่สวนให้
รู้มูลเหตุเสียก่อน และเมื่อหามูลเหตุได้แล้วจึงแก้ไขให้
เหมาะกัยเหตุ นั้นๆ การไต่สวนหามูลเหตุของนิสัยสันดาน

และความประพฤติ และจัดการแก้ ตามมูลเหตุนี้ ต้องอาศัยและเกี่ยวข้องกับจิตวิทยามาก จึงได้จัดไว้ในหมวดจิตวิทยา ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงมูลเหตุและวิธีแก้ นิสัยสันดาน และความประพฤติอย่างสังเขปพอสมควร ถึงจะกล่าวต่อไปนี้

๑. เกียจคร้าน

มูลเหตุ เกิดได้ ๒ ทางคือ

ก. เกียจคร้านที่เกิดขึ้นด้วยร่างกาย เช่น

(๑) มีโรคภัยเบียดเบียน ทำให้เห็นว่ายทเรียนของครูยากเกินไป

(๒) ครูบังคับเกินไป เก่งไม่ได้ ใช้ความว่องไวพอกับความต้องการ ไม่ได้รับความสุข

(๓) ขรรคมตาเด็กข่มมีใจลำเอียง มักจะละเลยมงานที่ครูมอบหมายให้ทำ ไปทำงานอื่นที่ตนชอบ

(๔) บทเรียนของครูยากเกินไป ใช้วิธีสอนไม่ดี เก่งไม่เข้าใจจึงเกิดความรู้าคัญ เบื่อหน่ายและเกียจคร้าน

วิธีแก้ ก็แก้ตามต้นเหตุ เช่น

(๑) โรคภัยเบียดเบียน ก็ต้องแก้ด้วยความกรุณา
ผ่อนปรนให้ทำงานแต่คราวละน้อยๆ พอสมควรแก่กำลัง
ร่างกายของเด็กที่จะทำได้

(๒) ให้เด็กได้ใช้ ความว่างไว้อยู่เสมอ ให้ดูตาม
ธรรมชาติของเด็ก ไม่บังคับให้เด็กนั่งมากเกินไป (แต่ไม่
ให้ชน) จัดให้เด็กมีเวลาเล่น เวลาพัก เวลารับเรื่องย่อยๆ
ตามขั้นตามวัย

(๓) ถ้าเกียจคร้านเพราะใจล่าเอียง ก็ให้เด็กทำงาน
อยู่เสมออย่าให้ว่างมือได้ และควรจะให้เด็กทำงานที่เด็ก
ชอบนั้นเสียจนเคย ในที่สุดก็จะเกิดเป็นความหมั่น และ
อาจจะชอบงานอื่นๆ ที่ครูมอบหมายให้

(๔) ครูกะยทเรียนให้ทำให้พอเหมาะแก่ขั้นแก่วัยของ
เด็กทำยทเรียนให้ถูกใจเด็ก ให้เด็กเกิดความสุข ใช้
วิธีสอนให้เด็กพอใจ เข้าใจ ดำเนินการสอนตามหลัก
ของการสอนที่ดี

ข. เกียจคร้านเกิดด้วยความประพฤติก็นิสัย
 เกียจคร้านเสมอๆ จนเคยชิน และเกิดเป็นนิสัยสันดาน
 ประจำตัวขึ้น
วิธีแก้

(๑) ขี้แรงคุณของความหมั่น และโทษของความ
 เกียจคร้านให้เด็กเข้าใจ และเล่าโลมให้ ใจคอของเด็ก
 ชุ่มชื้น ให้ขยันขันแข็งต่อการทำงาน

(๒) การงานที่ครูมอบหมายให้ ทำอย่าให้เด็กผลัดวัน
 ประกันพรุ่ง ต้องให้ทำให้ทันเวลาเสมอ มิฉะนั้นเด็กจะ
 เคยตัวและเป็นคนเกียจคร้านได้ และควรหาการงานให้ทำ
 อย่าให้ว่างมือได้

(๓) ถ้ายังไม่ดีขึ้นก็ทำให้อาย เช่น สั่งสอนในที่ประชุม
 แสดงให้ เด็กรู้ว่า ครูและนักเรียนไม่นิยมยินดีคนที่
 เกียจคร้าน

(๔) ถ้ายังไม่ดีขึ้นก็ทำโทษ เช่น ปรึษาให้ทำงานใน
 เวลาหยุดพัก จะเป็นการเรียนหรือการงานอื่นๆ บ้างก็ได้
 ถ้าเด็ก ขี้เกียจสันหลังยาวจริง ๆ ก็ควรทำโทษให้เจ็บกาย

๒. เปื่อหยิ่งทะนงตัว

มูลเหตุ

(๑) เกิดจากครูไม่เท่าทันเด็ก ทำแบบที่ไม่ทำให้แก่เด็ก ควบคุมเด็กไม่ทั่วถึง หรือเล่นกับเด็กจนกลายเป็นฉันเพื่อน

(๒) เกิดจากความอวดดีของเด็กเอง
วิธีแก้

(๑) ครูต้องทำแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก เช่น ไม่เยอหยิ่ง ไม่อวดดี ทำตนเป็น น้าหนึ่งใจเดียวกับเด็ก แต่อย่าทำให้เด็กถูกลง

(๒) ควบคุมดูแลเด็กให้ทั่วถึง ทั้งในห้องเรียนและเวลาเล่น อย่าให้เด็กแสดงนิสัยอวดดีออกมาได้ พยายามจับนิสัยอวดดีของเด็กให้ได้

(๓) ถ้าเด็กทำอะไรเกี่ยวกับความอวดดี ครูไม่ยินดี ไม่เชื่อน้ำ และแสดงความไม่พอใจในกิริยามารยาทของเขา ให้เขารู้สำนึกจะได้ละนิสัยชะนินนั้นเสีย

(๔) ทำให้ชาย เช่นใช้คำถามให้คิด ให้เด็กเกิดความจำนนและเมื่อแสดงความอวดดีพลากพลึงไปก็ทำให้เกิดเกิดความละอาย

๓. สกปรก

มูลเหตุ

- (๑) ความมั่งง่ายและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็ก
 - (๒) ผู้ปกครองทางบ้านไม่เอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของเด็ก
- วิธีแก้

(๑) สอนสุขวิทยาให้เด็กเข้าใจคุณค่าของความสะอาดและโทษของความสกปรก สอนให้รู้จักปฏิบัติรักษาร่างกาย ตลอดจนเครื่องใช้ สอนว่าอะไรควรปฏิบัติรักษาอย่างไรจึงจะถูกต้อง

(๒) ตรวจร่างกายและเครื่องใช้ สอนของเด็กเตือนให้รักษาให้สะอาด ให้เป็นไปตามคำสอนคำแนะนำของครู และมีคะแนนให้ทุกครั้งในเวลาที่คุณครูตรวจและยกย่องชมเชยผู้ที่รักษาความสะอาดดี

(๓) ก่อนเข้าห้องเรียนควรตรวจร่างกายและอนามัยของ
เด็กทุกวัน เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กบกพร่องอะไรบ้าง และ
ควรแก้ไขอย่างไร

(๔) ทำโทษผู้ที่สกปรกให้เช็ดหลาย เช่น หักคะแนน
การอนามัย ว่ากล่าวต่อหน้าประชุมให้สละอายหรือมีฉนั้น
ก็ให้ทำความสะอาดต่อหน้าครูต่อหน้าเพื่อนเช่นให้อายน้ำ ให้
ซักผ้า ฯลฯ เช่นนี้เป็นต้น

(๕) ดิกล่อลวงผู้ปกครอง ให้แจ้งให้รู้แลความเป็น
อยู่และสุขภาพของเด็กที่บ้าน

(๖) ครูทำแบบที่กให้ ครูต้องเป็นผู้เคร่งต่อระเบียบ
เครื่องใช้สอยของโรงเรียน ของนักเรียนและของครูต้อง
ให้สะอาดทุกอย่างให้เป็นตัวอย่างอันดีแก่เด็ก

๔. เงืองหงอย

มูลเหตุ

(๑) เป็นด้วยความอ่อนแอในส่วนกำลังร่างกายและ
จิตใจของเด็ก

(๒) เป็นเพราะสันดานของตัวเอง เช่น เป็นคนเจ้า
ทุกข์ไม่ชอบวินัย ไม่ชอบสมาคม ฯลฯ
วิธีแก้

ก. ถ้าเป็นเพราะความอ่อนแอของตัวเองดังนี้

(๑) ช่วยเหลือเด็กให้มากให้มีเวลาพักผ่อนพอสมควร

(๒) จัดสถานที่เรียนและห้องเรียนให้ถูกแบบถูกอนามัย
ให้มีที่เล่นที่สนุกสนาน

(๓) ให้เด็กได้เล่นได้ออกกำลังกายพอสมควรแก่เวลา
ให้รู้จักปฏิบัติตัวให้ถูกอนามัย ต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือเป็น
พิเศษ

(๔) จัดบทเรียนให้ดี ให้เด็กเกิดความสนุกเพลิดเพลิน
ใช้คำถามให้เด็กได้คิดได้ตอบอยู่เสมอให้แสดงความ
ว่องไวต่อการทำงานทั้งปวง

ข. ถ้าเป็นเพราะนิสัยหรือสันดานที่แก้ยากดังนี้

(๑) ทำบทเรียนให้เด็กพอใจ สนุกเพลิดเพลินทำเนิ
การสอนให้ดี ใช้คำถามให้เด็กได้ตอบอยู่เสมอ

๑๑. การกระทำที่ถูกต้องตามหลักธรรมและหลักวิชา

(๑) ให้ทำการงานอยู่เสมออย่าให้ว่างมือไว้ และให้แสดงความรักว่องไวในการงานที่ทำงานนั้น

(๒) ควบคุมให้เด็กออกกำลังกาย และสมาคมกับเพื่อนฝูงให้มาก ให้เกิดความสนุกสนานรื่นเริงให้แสดงความรักว่องไวในการงานการเล่น

(๓) ถ้ายังไม่หายก็ทำโทษให้ช้าย เช่นว่ากล่าวตักเตือนชี้แจงคุณและโทษให้เด็กเห็น สอนให้เป็นผู้แข็งแรง ว่องไว สอนการทักว้างกาย วิชาลูกเสือ ฯลฯ

๕. ไม่ตรงเวลามาโรงเรียนสาย

มูลเหตุ มีหลายอย่างเช่น

(๑) (พลากิจัย) เฮกซิเทนส์ เช่นเดินมาตามทาง แล้วมีเหตุขัดข้องขึ้น คือ ฝนตก น้ำท่วม ทกล้ม ฯลฯ

(๒) เป็นเพราะนิสัยและสันดานของเด็ก เช่นเกียจคร้าน เดี๋ยวช้า ไม่ตรงเวลาเสมอ ฯลฯ

(๓) ความขี้เกียจหรือความไม่เอาใจใส่ จะทันก็ช่าง ไม่ทันก็ช่าง

(๔) เครื่องยั่วยวนตามกลางทาง เช่นมีมหรศพและ
เครื่องยั่วยวนอื่นๆ ชักจูงใจเด็กที่กลางทางจึงเป็นเหตุให้ ไม่
ตรงเวลา

วิธีแก้ แก้ตามมูลเหตุ เช่น

(๑) ถ้าเป็นเพราะข้อ ๑ ครูไม่ควรทำโทษเพราะเป็น
เหตุเหลือวิสัย

(๒) ข้อ ๒ ครูควรชี้แจงคุณและโทษของการไม่
ตรงเวลาให้เด็กเห็น เช่นทำให้เสียการเสียนาน ทำให้คน
อื่นพลอยเสียเกียรติยศ ถ้ายังไม่หายก็ทำโทษ เช่นให้เลิก
เรียนหลังเพื่อน ห้ามไม่ให้เล่นในเวลาหยุดพักทำโทษให้
ชาย ถ้ายังหนักไปอีกก็ทำให้เจ็บกายเสียบ้าง มิฉะนั้นจะ
เคยตัว

(๓) ถ้าเป็นเพราะความคึกคักหรือความไม่เอาใจใส่ ข้อ
นี้มักเป็นเพราะสันดานเช่นเดียวกัน วิธีแก้ก็ดำเนินการตาม
ข้อ ๒ ที่กล่าวแล้ว

(๔) ถ้าเป็นเพราะเครื่องยั่วยวน ครูก็ไม่ควรทำโทษ
ควรชี้แจงคุณและโทษให้เด็กทราบ ให้เด็กเข้าใจว่าผิดและ

กล่อมเกลาคความ ประพฤติ ๒๐๕

ชอบด้วยตนเอง ถ้าหากบ่อยครั้งเกินไปก็ควรทำโทษเสีย
บ้าง ถ้าขึ้นปล่อยไว้อะไรจะเกิดเป็นนิสัยสันดานขึ้นได้

(๕) นอกจากที่กล่าวแล้ว ครูควรสอนให้เด็กทราบ
คุณและโทษโดยละเอียด กวดขันให้เด็กเป็นคนตรงเวลา
เสมอ ครูก็ต้องเคร่งต่อเวลา กิจกรรมงานอย่าให้คลาด
เคลื่อนเวลา ให้เป็นตัวอย่างอันดีแก่เด็ก

๖. พูดปดหรือความไม่สัตย์จริง

มูลเหตุ

(๑) เกิดจากความกลัว เด็กกลัวจะไ้รับโทษจึงไม่
กล้าแสดงความจริง

(๒) เกิดจากความละอาย เมื่อเด็กมีความละอาย
หรือกลัวขายหน้าก็ไม่กล้าแสดงความจริง

(๓) เกิดจากความโลภหรือความมักได้ เช่นอยาก
ได้ของ อยากได้หน้า อยากชนะคนอื่น จึงไม่กล้า
แสดงความจริง

(๔) เป็นเพราะความอ่อนแอของร่างกายจิต ใจและ
ความประพฤติ ก็เป็นเหตุที่ทำให้เด็กไม่สัตย์จริง

(๕) เป็นเพราะความโอ้อวด ความหยิ่งของเท็ก ถ้าหากบอกความจริงแล้วจะขายหน้า กลัวคนอื่นดูหมิ่น
 กุแกล้ง

(๖) เกิดจากความขามาคมาคร้ายผู้อื่น อยากจะ
 ทำร้ายหรือแก้แค้นคนอื่นด้วยการผูกพยาบาท ก็เป็นเหตุ
 ทำให้เกิดความไม่สัตย์จริง
วิธีแก้

(๑) ชี้แจงโทษของความไม่สัตย์จริงให้เด็กทราบว่า
 ได้รับโทษอย่างไร

(๒) ให้อ่านหนังสือที่มีคติในเรื่อง ความซื่อสัตย์
 และสั่งสอนในทางจรรยาให้เข้าใจ

(๓) ครูต้องไต่สวนให้ทราบต้นเหตุ และให้ทราบความ
 จริงเมื่อจับได้ว่าโกหกครูต้องแสดงความเสียใจ ไม่ไว้วางใจ
 ไม่เชื่อถือนั่นจะกลับตัวดีขึ้น

(๔) ทำโทษให้อาย เช่นว่ากล่าวสั่งสอนในที่ประชุม
 ไม่ให้เด็กอื่นเขาเย้ยอย่าง เด็กจะได้ทั้งนิสัยชะนิคน
 เสียบ้าง

(๕) สอนให้รักคณะให้นักเรียนมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้วิธีสอนให้เด็กเข้าใจในทางจรรยา

(๖) สอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ ชี้ตัวอย่างให้เด็กเห็นว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความอิจฉาพยายาม เป็นสิ่งที่ให้โทษและนำมาซึ่งความทุกข์ ย่อมไม่เกิดความสุขความเจริญ

(๗) ให้รางวัลหรือชมเชยผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เช่น ยกโทษให้ ผ่อนโทษให้ ในเมื่อพูดความจริงหรือให้รางวัลผู้ที่มีความซื่อสัตย์ประจำสัปดาห์ และทำโทษผู้ที่กล่าวเท็จเสมอๆ เพื่อให้เข็ดหลาบ จะเป็นโทษดอมใจหรือเจ็บกายประเภทใด ประเภทหนึ่ง ก็แล้วแต่เหตุสมควรที่จะ ต้องทำเช่นนั้น

๗. โกรธง่าย

มูลเหตุ

ความโกรธมักจะเกิดขึ้นด้วยมีเหตุการณ์ภายนอกมาชักชวนกับวิถีของจิตใต้ ทำให้เกิดความขัดใจหรือไม่พอใจขึ้น

จึงมีความโกรธความเกลียด เหตุการณ์ที่จะทำให้จิตใจ หรือ
 ทำให้โกรธนั้นก็มีต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่า ความไม่เสมอ
 หน้า ไม่เที่ยงตรง ผู้บังคับบัญชาทำไม่ถูกต้อง ความ
 อิจฉาพยาบาท ความอิจฉาตมาตร้าย หรือมีผู้คิดร้าย
 ทำให้ได้รับความเจ็บปวด ความละอาย ความขัดใจ
 ความขี้ใจ ฯลฯ จึงทำให้ โกรธ
วิธีแก้

- (๑) ปล่อยโยนโดยที่ก่อนพอให้สรวล โกรธ
- (๒) ให้ ผู้กระทำให้ โกรธมาขอขมา
- (๓) ชี้แจงให้ผู้ โกรธเห็นผลอันชั่วร้ายของความโกรธ
- (๔) ถ้าเห็นสมควรจะให้ ชวรมงคล โทษบ้างก็ได้
 เพราะความโกรธมักจะพาเอาโทษมาด้วยทุกคราว
- (๕) สอนให้นักเรียนรู้จักหักห้ามใจตนเอง รู้จักอก
 กลั้น สอนให้รักความสามัคคี และการสมาคม
- (๖) เมื่อหายโกรธแล้ว ควรแนะนำให้เด็กคิดถึง
 การที่เป็นไปแล้วในเวลาที่ตนโกรธ ว่าจะเสียหายอย่างไร
 บ้าง ถ้าหากยังใจไม่ได้ หรือกระทำลงไปในเวลาโกรธ
 ชื่อนักจะเป็นเครื่องเตือนใจเด็กได้

กล่อมเกลาคความประพฤติ ๒๐๕

(๗) พยายามให้เด็กได้สมาคมกับคนมากๆ เมื่อรัก
การสมาคมแล้ว ก็ารู้จักออกเขาออกเรา รู้จักบังคับใจตน
เองไม่ให้ โกรธได้ง่ายๆ .

๘ ทะลึ่งตึงตัง

มูลเหตุ

มักจะได้ขึ้นด้วยความอวดดี ความหยิ่ง ความจองหอง
ของเด็ก อยากจะให้คนอื่นเห็นว่าตัวเก่งหรือดีกว่าเพื่อน
อยากจะทำคนอื่น เหล่านี้เป็นต้น

วิธีแก้

(๑) สอนให้เป็นผู้มีสัมมาคารวะ มีระเบียบ มีวินัย
รู้จักกาลเทศะ และฝึกหัดให้เด็กประพฤติตามเสมอจนชิน
เพื่อจะได้เกิดนิสัยสละสลวยขึ้น

(๒) ชี้โทษให้เด็กเห็นว่า ความทะลึ่งตึงตังเป็นสิ่งที่ให้
โทษอย่างไร? เช่นทำให้คนอื่นโกรธ เกือบตก ฯลฯ

(๓) เมื่อเด็กแสดงความทะลึ่งตึงตัง หรือไม่มีสัมมา
คารวะเมื่อไรต้องว่ากล่าวทันที อย่าปล่อยให้เด็กเลิลงตัว

เช่นครูแสดงความไม่พอใจ ถ่มมูขี้ตา ไม่ยินดีในความหยิ่ง
ความอวดดีของเด็ก

(๔) ครูอย่าเล่นกับเด็กจนกลายเป็นฉันเพื่อนเล่นต้องให้
เด็กรักเด็กยำเกรง มิฉะนั้นจะพลอยทะเล่งครุควบ เมื่อนทะเล่ง
ครุได้แล้วก็จะเป็นเหตุให้ลูกลามไปถึงคนอื่น ๆ ครูจะบังคับ
บัญชาได้โดยความลำบาก

(๕) ถ้าแสดงบ่อย ๆ ก็ทำโทษให้อาย ให้เข็ดหลาบ
ไม่ให้เด็กอื่นเขาอย่าง

(๖) ให้เด็กสมาคมกับผู้ที่ให้มาก เพื่อให้รู้ระเบียบ
วิสัยมาการวะ และฝึกให้เด็กแสดงวิสัยมาการวะกับ
เพื่อนฝูงและบุคคลทั่วไป ถ้าใครมีวิสัยมาการวะก็ยกย่อง
ชมเชย ให้เป็นหัวหน้า ให้เป็นผู้ช่วยดูแลเด็กแล้วแต่
ควร เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เด็กอื่น ๆ

๔. หน้าที่โรงเรียนหรือขาดเรียนบ่อยๆ

มูลเหตุ

(๑) เป็นเพราะความอยู่ในบังคับ คือถูกบังคับกักข
จนเกินไป

ଭୁବନେଶ୍ୱର

(๓) เป็นเพราะครู เช่นครูร้าย หยาดคายหงุดหงิด
ชยุดติธรรม ไม่รู้จักสุขจักทุกข์ของเด็ก ประจบเรียนไม่
ดี สอนบทเรียนไม่ดี

(๔) เป็นเพราะโรงเรียน เช่น โรงเรียนไม่คึกคักโรงเรียน
ไม่ถูกแบบถูกอนามัย อากาศเสีย ฝนร่ำ ขยข้าวไม่มีเครื่อง
ใช้และเครื่องเล่นพอเพียง เด็กไม่ได้รับความสุข ความ
รื่นเริง จึงไม่ติดโรงเรียน ไม่รักโรงเรียน

(๕) เป็นเพราะผู้ปกครองของเด็ก เช่นผู้ปกครองตามใจเกินไป ไม่กวดขันเด็กที่บ้าน ปล่อยให้เล่นจนเลอะซึก ผู้ปกครองอยู่ไม่ติดดิน ไม่ไ้ดูความเป็นไปของเด็ก หรือไม่เอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก จะเรียนก็ช่างจะชาก็ช่าง ข้างที่ปล่อยให้เด็กดบตาไ้ เช่นเด็กเตรียมตัวมาโรงเรียน แต่ไปทางอื่น พอตกลงนอนเ็นกักลับยาน เช่นนั้นเป็นต้น

วิธีแก้

(๑) ขยายบังคับกดขี่เด็กมากเกินไปจนเกินขีด ผ่านข้อบังคับลงบ้างอย่าให้หยาบหยาบเกินไปนัก

(๒) ฐา^๕แรงโทษของการหนีโรงเรียน และการขาดเรียน ให้เด็กฟัง ทำโทษผู้^๕ที่ชักชวน คอยดูแลไม่ให้เด็กซุ่มเหิงวังแกกันไ^๕ไ

(๓) ครูต้องทำตัวให้ดี ให้สามารถบาทของครูพร้อมด้วยกาย วาจา ใจ ปกครองเด็กอย่างมีก^๕ากับบุตร ปกครองด้วยความเมตตากรุณา และความยุติธรรมการสอนของครูก็ดำเนินตามหลักของการสอนที่ดี ทำบทเรียนให้เด็กเกิดความสนใจ และเรียนได้เข้าใจ

(๔) จัดการโรงเรียนให้ดี ให้โรงเรียนถูกอนามัย ให้เด็กได้รับความสุขความสบาย มีเครื่องใช้เครื่องเล่นพอสมควรแก่สภาพ ให้เด็กได้สนุก ได้รื่นเริง ะรักโรงเรียน คิดโรงเรียน

(๕) ศึกษากับผู้ปกครองเด็ก ให้เป็นธุระดูแลเด็ก เอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก ช่วยขัดข้อ^๕เด็กให้มาโรงเรียน

๑๐. ชุกชน

มูลเหตุ

ตามธรรมชาติเด็กย่อมมีความว่องไว (activity) เสมอ ความว่องไวของเด็กนี้มีประโยชน์ช่วยในการศึกษา และการหักความประพฤติมาก แต่ถ้าวางว่องไวมากเกินไปไม่มีเวลา ไม่รู้จักกาลเทศะ หรือกระทำในสิ่งที่ไม่ดีไม่ควร ซึ่งอาจจะให้โทษ หรือเกิดเป็นความประพฤติไม่ดีขึ้นเรียกว่าชุกชน

ความชุกชนมักจะมีในเด็กทุกคน ครูจึงควรแก้ไขดัดแปลงบ้างดังนี้

(๑) ให้เด็กใช้ความว่องไวให้เป็นประโยชน์ เช่น ให้เรียนให้ทำอะไรอยู่เสมอ อย่าให้ว่างมือได้ หยุดจากเรียนก็ให้เล่น ให้เล่นเป็นเวลาเรียนเป็นเวลา การเล่นให้เป็นการศึกษา

(๒) จัดตารางสอนให้ดี ให้เหมาะแก่วัยของเด็ก ให้เรียนเวลาน้อย ๆ แต่บ่อยครั้ง มีเวลาพักย่อย ๆ ให้เด็กใช้ความว่องไวในทางที่ดี ให้เล่นในสิ่งที่เกิดประโยชน์

(๓) ทำบทเรียนให้สนุกชวนเรียน ทำบทเรียนให้สั้น ๆ ให้ดูใจเด็ก ให้เด็กมีความสนุกสนานรื่นเริง

(๔) ฝึกหัดความประพฤติกของเด็กให้ดี ชี้ให้เด็กเห็นว่าอะไรควรอะไรไม่ควร เมื่อสอนแล้วก็ให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

(๕) ควบคุมให้ทั่วถึง อย่าปล่อยให้เด็กเล่นตามลำพังมากนัก เพราะเด็กยังไม่รู้เขยงยา ไม่รู้ว่าอะไรผิดอะไรชอบ

(๖) ตั้งหัวหน้าช่วยดูแล ช่วยควบคุมการเล่นในเวลาพักเวลาเล่น ช่วยห้ามช่วยตักเตือนในสิ่งที่ไม่สมควร และอาจจะให้โทษ ให้เด็กเชื่อฟังและยำเกรงหัวหน้า

(๗) ครูต้องให้แบบอย่างที่ดี เป็นผู้คัดค้านก็ รู้จักเล่นกับเด็ก รู้จักว่ากล่าวตักเตือน ประพฤติตัวเป็นแบบ เพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก

๑๑. เกกมะเหรกเสเพล

มูลเหตุ

(๑) เกิดจากเพื่อนชักนำ เด็กไม่มีอำนาจห้ามได้

(๒) เกิดจากผู้ปกครองตามใจเกินไป

(๓) เกิดจากการเอาอย่างจากสำนักหรือสมาคมไม่ดี
วิธีแก้

(๑) คุความประพฤดิของเก็กให้ทั่วถึง ให้ทราบนิส
สัยใจคอของเก็กตลอดความประพฤดิ ถ้าใครเกกมะเหรกก็
ช้โทษให้เห็นและห้ามในสิ่งนั้น

(๒) อธิบายให้เก็กทราบว่า เกกมะเหรกเสเพลคือ
ประพฤดิอย่างไรบ้าง และจะให้โทษแก่ผู้ประพฤดิอย่างไร
จนเก็กเข้าใจและช้ตัวอย่างให้เห็นจริง เช่นไม่มีใครคบ
ไม่มีใครเชื่อถือไว้วางใจ จะไม่รู้จักครองตนครองชีพในทาง
ที่เก็กถูก จะเสียคน ผิดศีลผิดธรรม อาจจะได้รับโทษตาม
กฎหมายบ้านเมือง ฯลฯ

(๓) ทำโทษผู้ที่เกกมะเหรกเสเพลเป็นนิสสัย ให้เช็ด
ทลาย

(๔) ให้บำเหน็จชมเชยผู้ประพฤดิดี เพื่อเป็นตัวอย่าง
แก่เก็กอื่น ๆ

(๕) ครุก็ช้งทำตัวเป็นแบบ ตั้งหัวหน้าช่วยคุแลควบคุม

(๖) ติดต่อกับผู้ปกครอง บอกให้ทราบว่าเด็กประพฤตินิสัยอย่างไร ควรจะช่วยเหลือและกวดขันอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้ช่วยเหลือครู

๑๒. นิสัยชอบคัดลอกผู้อื่น

มูลเหตุ

(๑) เป็นเพราะมีความรู้ไม่พอ เช่น ขวบนาน ชาติเรี่ยนนาน ขัญญาทึบ เป็นต้น

(๒) ขบถเรี่ยนนั้นยากเกินไปไม่เหมาะแก่ชั้นแก้วยของ เด็ก ครูสอนผิดวิธี กาวช่วยเหลือของครูไม่เพียงพอ ทำให้เด็กไม่รู้ไม่เข้าใจในขบถเรี่ยนนั้นค

(๓) เป็นเพราะกลัวครูจะทำโทษในเมื่อคนทำผิด

(๔) เป็นเพราะความเกียจคร้าน ความมกง่าย ความกุกายของเด็ก จึงคัดลอกคนอื่นเพื่อเป็นการแก้หน้า

(๕) ความละอาย คือละอายในเมื่อทำผิด กลัวเสียเกียรติยศ เป็นต้น

วิธีแก้

(๑) ใช้วิธีสอนให้เด็ก ช่วยเหลือเด็กให้เพียงพอ ให้เด็กเข้าใจในบทเรียนนั้นเป็นอย่างดี

(๒) กระยทเรียนหรือแบบฝึกหัดให้พอเหมาะแก่ชั้นแก้วัยของเด็ก ให้เด็กทำในสิ่งที่พอจะทำได้ด้วยตนเอง

(๓) จักการเกินสสัยสันดานเกียรคว่านของเด็กให้หายไป ตามวิธีที่กล่าวมาแล้ว

(๔) กระยทเรียนให้เหมาะ และไม่ควรเอาโทษในเมื่อทำผิดโดยไม่รู้ไม่เข้าใจ ต้องหาวิธีสอนให้เด็กรู้และเข้าใจเสียก่อน

(๕) สอนให้รู้จักนับถือตนเอง เชื่อตนเอง ให้รู้จักฝึกชอชชั่วที่ ขี้แงโทษของการคัดลอก การพมกของคนที่อื่นหายไป

(๖) ควบคุมให้ทั่วถึง จักขันให้ที อย่าให้เด็กคัดลอกกันได้ เมื่อจับได้ควรทำโทษคนที่ให้คัดลอกมากกว่าคนที่คัดลอก เพราะคนที่ให้คัดลอกเท่ากับว่าเป็นคนสอนให้ผู้อื่นไป ผู้สอนทุจริต

๑๓. สร้อยสุร่ายมูลเหตุ

(๑) เกิดจากบิดามารดาคำถามใจ บดบดให้พุ่มเพ็ญในการใช้จ่าย

(๒) เป็นเพราะมีเครื่องชั่งน้ำหนัก และเพื่อนชักชวน

(๓) เป็นเพราะความห่อ ความไม่รู้เท่าถึงการณ์ของเด็ก

วิธีแก้

(๑) สอนให้รู้จักโทษของการใช้พุ่มเพ็ญให้เด็กมองเห็นออกผู้ปกครองที่อุปการะ ชี้ให้เห็นโทษ เช่นฉิบหายล้มจม ไม่รู้จักครองตัว ฯลฯ เป็นต้น

(๒) สอนให้รู้จักประหยัด ให้รู้จักเก็บหอมรอมริบให้ใช้จ่ายในที่ควรและจำเป็น ชี้ให้เห็นรู้จักฝากคลังออมสินหรือควรจะช่วยกิจการให้ก็ได้

(๓) ให้อ่านเรื่องที่เป็นคติ และสอนจรรยาให้เข้าใจ

(๔) เครื่องใช้เครื่องเขียนของเด็ก ครูต้องแนะนำ

และกวักขันให้เด็กรู้จักเก็บ รู้จักถนอม รู้จักกระหมั้นกระ
หมั้น จะเป็นหนทางปลูกนิสัยสยปรหายักกระหมั้นกระ
หมั้นให้แก่เด็ก

(๕) เครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่งที่มีราคา ต้อง
ห้ามขาด ไม่ให้เด็กนำมาโรงเรียน เพราะจะเป็นเครื่อง
ปลูกฝังนิสัยฟุ่มเฟือยให้แก่เด็ก

(๖) ประชุมสั่งสอนให้เด็กทราบว่าครูไม่พอใจ ไม่ชอบ
ในการที่เด็กเป็นผู้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สรุ่ยสรวายและดูความ
เป็นอยู่ของเด็ก

(๗) ควรติดต่อกับผู้ปกครองของเด็ก เตือนไม่ให้
ตามใจเด็กในการใช้จ่าย ให้ใช้จ่ายพอควร และเตือนไม่
ให้สืบทอดแก่เด็กมาโรงเรียนมากเกินไป ให้ให้จำกัด

ส่วนนิสัยสันดานอื่น ๆ ก็พยายามยับยั้งเหตุให้ไว้แล้ว
แก้ตามต้นเหตุเช่นเกี่ยวกับตัวอย่างทีกล่าวนำมาแล้ว

ภาคที่ ๕ ว่าด้วยฝ่ายธุรการ และการจัดการโรงเรียน

บทที่ ๓๓

ว่าด้วยการปลูกสร้างโรงเรียนและการจัดสถานที่

โรงเรียนคือสถานที่อยู่อาศัยในการเล่าเรียนของเด็ก ถ้าหากปลูกสร้างไม่เหมาะ และจัดสถานที่ไม่เหมาะไม่ถูกต้องแล้วก็จะเป็นภัยแก่เด็กทั้งส่วนการเล่าเรียนและการอนามัยด้วย ผู้จัดการในการปลูกสร้างโดยมากมักเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ เช่นกรรมการมณฑล กรรมการจังหวัด นายอำเภอ หรือกรรมการอำเภอ แต่ก็เป็นสิ่งที่จะต้องรู้เมื่อมีหน้าที่จะได้ทำให้ถูกต้องเพื่อเป็นประโยชน์แก่การอนามัยของเด็กและการเล่าเรียนของเด็ก และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ครู คือการสอนการปกครองของครูก็จะสะดวกเรียบร้อย และได้ผลดียิ่งขึ้นด้วย สิ่งที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับการปลูก

สร้างและจัดโรงเรียนที่ควรจัดให้ลูก เพื่อหวังประโยชน์ถึง
กล่าวแล้วนั้นคือ

(๑) การเลือกที่ ให้รู้จักเลือกสถานที่ให้เหมาะแก่
การปลูกสร้างโรงเรียน

(๒) ขนาดของโรงเรียนที่เหมาะสม รู้จักแปลนของโรง
เรียนที่ดี ว่าควรจะมีขนาด มีห้องมีแบบมีแปลนอย่าง
ไรบ้าง

(๓) รู้จักขนาดของโรงเรียนที่เหมาะสม ว่าควรจะมีพื้นที่
กว้างยาวเท่าไร ห้องไหนควรอยู่ที่ใด และรู้จักจัดชั้นจัด
ห้องเรียนให้ถูกต้องด้วย

(๔) รู้จักจัดห้องเรียน ให้เหมาะแก่การเดินของอากาศ
ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อให้อากาศในห้องเรียนดี

(๕) รู้จักจัดห้องเรียนให้เหมาะแก่แสงสว่าง ให้
แสงสว่างเข้าถึงทางและพอเพียง

(๖) รู้จักสถานที่ที่จำเป็นจะต้องมีพร้อม หรือมีคู่กัน
ไปกับโรงเรียนและรู้จักจัดให้ถูกต้องด้วย

สิ่งที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความดีความชอบ
ของเด็กทั้งส่วนร่างกายและจิตใจ เป็นเครื่องช่วยเหลือ
ในการสอนการปกครองของครูด้วย ครูจำเป็นต้องต้อง
เรียนรู้และจิตใจให้ถูก

๑. การเลือกที่

ที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกสร้างโรงเรียน ที่ควรระเหใจใส่
ในการเลือกที่นั้นคือ

(๑) สถานที่ต้องสะอาดไม่เป็นที่รวมโรค ควรเป็น
ที่ที่สูงมีทางระบายน้ำ หรือทางถ่ายเทสิ่งโสโครกต่าง ๆ
ได้สะดวกและจัดการรักษาความสะอาดได้ง่าย

(๒) ที่ต้องกว้างขวาง พอจะจัดการปลูกสร้างสถานที่
ที่ต่าง ๆ ได้พอเพียง เช่น พอสร้างสนามให้ไค้ขนาดพอ
เหมาะแก่จำนวนนักเรียน สร้างที่พักเรียน ฯลฯ เป็นต้น

(๓) ที่ต้องมีอากาศดี อากาศปลอดโปร่ง ไม่อยู่ใกล้
โรงงานที่ทำให้อากาศเสีย เช่น โรงไฟฟ้า โรงเครื่องจักร
เครื่องยนต์ ฯลฯ และที่ไม่ชื้นแฉะและมีกลิ่นเหม็น

(๔) ที่ต้องสงบเงียบ ปราศจากเสียงเข็ดของต่าง ๆ

(๕) ที่ต้องปราศจากภัยและอันตรายต่าง ๆ เช่นไม่มีแม่น้ำลำคลองที่ลึกและที่ไหลเชี่ยวอยู่ใกล้เกินไป ไม่มีหมู่ชนพาละและสัตว์ร้าย

(๖) ที่ต้องไกลจากสถานที่ที่ระบอบ หรือชักนำให้เกิดประพบัติไปในทางที่ชั่ว เช่นโรงสุรา โรงยาฝิ่น โรงบ่อน ฯลฯ

(๗) ถ้าเป็นไปได้ โรงเรียนควรปลูกสร้างในย่านกลางหมู่บ้าน ชุมชนชน อยู่ใกล้ที่ทำงานของรัฐบาลพอสมควร เพื่อสะดวกแก่การไปมาของเด็ก และเพื่อสะดวกแก่การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในทางราชการ

๒. ขนาดของโรงเรียนที่เหมาะสม

ขนาดของโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่กำหนดลงไปยากต้องแล้วแต่ชนิดของโรงเรียนประการหนึ่ง และความต้องการที่จะรับนักเรียนมากน้อยเท่าไร อีกประการหนึ่ง จึงพูดได้ว่าขนาดของโรงเรียนที่เหมาะสมนั้นคือ

(๑) ใหญ่พอที่จะบรรจุนักเรียนในย่านนั้น และต้องนักถึงทุนที่จะสร้างที่จะบำรุงโรงเรียนอีกด้วย

(๒) ต้องมีห้องเรียนได้ขนาด และมีห้องมีชั้นครบตามความต้องการ

เพื่อเป็นการสะดวกและเพื่อให้ได้ขนาดของโรงเรียนถูกต้องตามแบบแผนที่ดี จึงควรสร้างตามแบบแปลนหรือแผนผังของกระทรวงธรรมการที่วางไว้ ซึ่งจะขอได้จากข้าหลวงตรวจการศึกษาประจำภาค ขบวนการจังหวัด หรือถ้าหากมีความประสงค์จะสร้างแบบอื่น ๆ นอกเหนือไปจากแปลนนั้น เช่นจะสร้างเป็นตึก หรือแบบอื่น ๆ และมีทุนพอที่จะสร้างจะบำรุงแล้ว ขอความจำเป็นไปยังกระทรวงธรรมการ ขอร้องให้ช่วยเหลือในการออกแบบออกแปลนให้ก็ได้ กระทรวงสามารถจะออกแบบออกแปลนที่ถูกต้องให้ทั้งสิ้น

แปลนของโรงเรียน แปลนของโรงเรียนที่กระทรวงธรรมการได้วางเป็นแบบไว้แล้ว มีหลายแบบด้วยกัน เช่น แปลนโรงเรียนประจำมณฑล โรงเรียนประจำจังหวัด โรงเรียนประจำอำเภอ และโรงเรียนประจำตำบล แปลนของโรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ มีหลายรูปหลายแบบด้วยกัน มีทั้งชนิดชั้นเดียวและสองชั้น จะสร้างตามรูปไหน แบบไหนและชนิด

ใหม่นี้แล้วแต่ความต้องการและทุนรอนที่จะสร้างที่จะบำรุง
รักษาโรงเรียน

๓. จัดขนาดของห้องเรียนให้พอเหมาะและถูกแบบ

ห้องเรียนที่ถูกแบบนั้น คือ ขนาดของห้องกว้างขวางพอ
เหมาะแก่จำนวนนักเรียน และมีประตูหน้าต่างเพียงพอให้
อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างพอเพียงและเข้าถูกทาง
เด็กจะไม่ร้อนไม่อบอ้าวและ อึดอัดใจ การบรรจุนักเรียนก็
จำเป็น จะต้องนั่งลง ห้องเรียนด้วย ถ้าห้องเรียน เล็กแต่
บรรจุนักเรียนมากเกินไป อากาศในห้องจะเสีย จะเป็นภัย
แก่เด็ก และเด็กจะวิ่งเหิงหาชวนอนไม่ตั้งใจสนใจในบทเรียนที่
ครูสอน การสอนของครูก็จะได้ประโยชน์น้อย

ขนาดของห้องเรียน ตามปกติห้องเรียนมี ๒ ขนาด
คือขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ขนาดใหญ่กว้าง ๘ เมตรยาว ๘
เมตร ขนาดเล็กกว้าง ๖ เมตรยาว ๘ เมตร ห้องใหญ่
นักเรียนประมาณ ๓๕ คน ห้องเล็กนักเรียนประมาณ ๒๕ คน
คิดเฉลี่ยจำนวนนักเรียนตามปกติห้องละ ๓๐ คน

การคิดหาจำนวนนักเรียน ว่าเหมาะแก่ห้องเรียนหรือไม่
 นั้นให้ถือหลักเกณฑ์ต่อไปนี้เป็นเครื่องคิดเทียบคือเด็กเล็ก ๆ
 คนหนึ่ง เนื้อที่ในห้องเรียนประมาณ ๓.๐๐ ตารางเมตร เด็ก
 ขนาดของเนื้อที่ประมาณ ๓.๕๐ ตารางเมตร เด็กชั้นกลาง
 ขนาดมัธยมตอนต้นคนหนึ่งมีเนื้อที่ในห้องเรียนประมาณ ๒.๐๐
 ตารางเมตร เด็กขนาดใหญ่เช่นมัธยมตอนปลายหรือชั้น
 อุดมมีเนื้อที่ประมาณ ๒.๕๐ ตารางเมตร เหลือแล้วคนหนึ่ง
 ประมาณ ๑.๗๕ ตารางเมตร และตามธรรมดาเกี่ยวกับของ
 โรงเรียนมักจะสูงตั้งแต่ ๔ ถึง ๕.๕๐ เมตร นักเรียนคนหนึ่ง
 จึงมีเนื้อที่ประมาณ ๗ เหลี่ยมลูกบาศก์เมตร เกี่ยวกับ ๔ เมตร
 รุนักเรียน ๓๖ คน

$(๗ \times ๔ \times ๔ = ๓๖)$ ดังนั้นเป็นต้น

๗

๔. สร้างและจัดห้องเรียนให้เหมาะแก่การเดิน ของอากาศ

(๑) โรงเรียนควรจะมีเกี่ยวกับ ไม่แคบไม่ทึบเกินไป
 เกี่ยวกับของห้องไม่ควรให้เกินกว่า ๔ เมตร

(๒) ประตูและหน้าต่างต้องให้มีเพียงพอ อย่างน้อย
ในกรณีที่ประตูและหน้าต่างไม่ควรให้ต่ำกว่า ๓ ใน ๕ ของเนื้อที่ฝา

(๓) ประตูและหน้าต่างควรให้ตรงกัน เพื่อสะดวกแก่
การถ่ายเทอากาศ และขอบล่างของหน้าต่างไม่ควรให้ต่ำ
กว่า ๔ ฟุต ขอบบนเกือบจรดเพดาน

(๔) ห้องเรียนต้องมีสายไปร่งระหว่างฝากับเพดานเพื่อ
เป็นทางถ่ายอากาศเสียออก อากาศเสียคืออากาศที่นักเรียน
หายใจออก (C_{O_2}) อากาศเสียนี้มีน้ำหนักมากกว่าอากาศ
บริสุทธิ์ แต่เวลาหายใจย่อมมีความร้อนออกมาด้วย ความ
ร้อนนี้จะช่วยขับให้อากาศเสียลอยขึ้นข้างบน ถ้าหากห้อง
เรียนไม่มีสายไปร่งก็จะไม่มีทางออก และจะทำให้อากาศ
ในห้องเสียไป

๕. จัดห้องเรียนให้เหมาะให้แสงสว่าง

เข้าถูกทาง

แสงสว่างก็เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าแสงสว่างไม่พอเพียงและ
เข้าไม่ถูกทางแล้ว เด็กจะทำงานลำบาก และใจคอไม่ผ่อง
ใสไม่เบิกบาน ก่อนจะจัดชั้นจัดห้องควรจะต้องนึกถึงแสงสว่าง
และจัดให้ถูกต้องทั้งนี้

(๑) แสงสว่าง ควรให้เข้าทางซ้ายมือ เวลาเขียนหนังสือ จะได้ ไม่บังเงามือไม่ควรให้แสงสว่างเข้าทางขวามือของนักเรียน

(๒) แสงสว่างจะให้เข้าทางหลังเห็นอย่างก็ ได้ จะไม่บังเงามือเช่นเคยวณกับ ที่เข้าทางซ้ายมือ

(๓) แสงสว่างควรให้พอเพียงและทั่วชั้น ไม่ให้ลึกลับ เช่นด้านหนึ่งมืด ด้านหนึ่งสว่าง และไม่ให้มีแดดเข้ามาด้วย

(๔) แสงสว่างที่ไ้จากทางทิศเหนือ เป็นแสงสว่างที่ดี เพราะมีลมเย็นปนมาด้วย ถ้าห้องเรียนหันให้ ไ้แสงสว่าง ที่มาจากทางทิศเหนือและเข้าถูกทางด้วยแล้วยิ่งจะเหมาะมาก

(๕) ถ้าเป็นโรงเรียนกลางคืน ควรใช้ ไฟฟ้าเพราะ ไฟฟ้าไม่ทำให้อากาศเสีย หรือถ้าไม่มีไฟฟ้าจะใช้ตะเกียง ก็ได้ ตะเกียงหรือไฟฟ้าต้องแขวนไว้เหนือศีรษะเพื่อให้แสง กระจายทั่วห้อง และจะไม่บังเงามือ

(๖) ถ้าหากห้องเรียนเป็นตึก หรือฝาห้องเรียนจำเป็น จะต้องทาสี ควรทากวีสีอ่อน ๆ เช่นสีไข่ไก่หรือสีขาวนวล ๆ เพื่อช่วยให้แสงสว่างดีขึ้น ไม่ควรใช้ สีดำ หรือสีฉูดฉาด เพราะสีดำจะทำให้ห้องมืด และร้อนมาก ถ้าสีฉูดฉาด แสงสว่างจะกล้าเกินไป ทำให้เสียสายตาของนักเรียน

(๗) ไม่ควรให้แสงสว่างเข้าข้างหน้าจะทำให้เสียสายตาของนักเรียน

(๘) เพดานของห้องเรียน ถ้าทำให้เป็นรูปโค้งจะช่วยให้แสงสว่างดีขึ้นกว่าเพดานแบน

๖. จัดชั้นและจัดห้องเรียนให้ถูกต้อง

โรงเรียนควรมีห้องมีชั้นต่างๆ ครบ และจัดให้ถูกต้อง คือ

(๑) ห้องเด็กเล็กหรือแผนกประถม เด็กเล็กๆ ต้องปล่อยให้วิ่งเล่น ให้สนุกในการเรียน เพื่อให้เด็กชอบการเรียน และให้เหมาะแก่ธรรมชาติของเด็ก ทั้งโตเคยกล่าวมาแล้ว เด็กชั้นนี้จะต้องมีเสียงเฮคเสียงดังเสียงเฮฮาอย่าง ซึ่งอาจจะเป็นเครื่องทำลายความสนใจของเด็กชั้นสูงที่ชอบสงบและมุ่งหน้าต่อการเล่าเรียนจึงควรจัดให้ห่างจากเพื่อน เช่นห้องสุดท้ายท้ายคานหนึ่งคานโตก็ได้ถ้ามีสถานที่พอจะแยกไปไว้หลังอื่นก็ได้

(๒) ห้องเครื่องมือ ห้องช่างไม้ หรือห้องอื่นๆ ที่มีเสียงเฮคดัง ควรจะจัดไปไว้หลังอื่นต่างหาก หรือมีฉนวนกันเสียงให้ไกลจากห้องเรียน

(๓) ห้องเด็กชั้นสูงหรือชั้นอื่น ๆ นอกจากเด็กเล็กจะเอาไว้ในที่ไหนก็ได้ และข้อสำคัญอีกอันหนึ่งอย่าหันหน้าชั้นเข้าหากัน เพราะจะเกิดมีการอธิบาย ๒ ครูชั้น เด็กไม่ทราบว่าอะไรเสียงไหนบ้าง การสอนจะได้ประโยชน์น้อย

(๔) ห้องสมุดควรเอาไว้ตรงกลางโรงเรียน

(๕) ห้องประชุมควรเอาไว้กลางโรงเรียน ห้องประชุมนี้ต้องการเนื้อที่มาก จะต้องกะที่ไว้ให้พอแก่จำนวนนักเรียนทุก ๆ ชั้นในโรงเรียนนั้นด้วย โรงเรียนบางแห่งใช้วิธีทำฝาประจันห้องชั้นใดก็เปิดได้ เวลาต้องการประชุมก็เปิดฝาขึ้นไว้เป็นห้องประชุมทีเดียว ถ้าทำแบบนี้ได้ ก็จะเป็นประโยชน์คือทันสถานที่มากชั้น

(๖) ห้องพักครู ห้องพักครูถ้ามีที่พอควรจะแบ่งเป็นห้องครูใหญ่ และห้องครูน้อย และควรเอาไว้ตรงกลางโรงเรียนหรือที่ใกล้ ๆ กับทางเข้าออกของนักเรียนเพื่อจะได้ความสะดวกเป็นไปของเด็กเวลาเข้าชั้นออกชั้น

(๗) ห้องพิพิธภัณฑสถานและห้องอื่น ๆ จะเอาไว้ที่ไหนก็ได้
แต่ให้เสียเวลาในการเข้าออกน้อย หยิบง่ายฉวยง่าย เวลา
ต้องการให้ใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาเดินไกล

บทที่ ๓๔

ว่าด้วยการจัดสถานที่ของโรงเรียน

สถานที่ที่จำเป็นควรปลูกสร้างคู่กันไปกับโรงเรียนนั้นคือ

๑. สนามเล่น
๒. ที่พักผ่อน
๓. ส้วม
๔. ที่ถ่ายยัสสสาวะ
๕. ที่เก็บนาครุฑและน้ำใช้
๖. ที่สำหรับรับประทานอาหาร

๑. สนามเล่น สนามเล่นเป็นสิ่งจำเป็นมาก โรงเรียน
ทุก ๆ แห่งจึงควรมีสสนาม และควรจัดให้มีชนพร้อม

กับโรงเรียน เพื่อให้เด็กมีที่เล่นที่ออกกำลังกาย เพราะ
 ธรรมชาติของเด็กชอบเล่นเป็นธรรมชาติ ถ้าหากมีที่วิ่งที่เล่น
 อยู่เสมอแล้ว เด็กจะมีความสุข ความร่าเริง ใจคอ
 เบิกบาน คิดการเรียน รักโรงเรียน และสนามเล่นนั้น
 ยังจะต้องใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หักการกีฬา หรือ
 หักการเล่นออกกำลังกายกลางแจ้งประเภทต่าง ๆ อีกด้วย
 เพื่อความเจริญของเด็ก เพื่อให้การศึกษาครบองค์แห่งการ
 ศึกษา จึงนับว่าเป็นที่จำเป็นอย่างยิ่ง การสร้างสนาม
 นมขอกที่จะต้องเอาใจใส่ดังนี้

(ก) ที่สำหรับทำสนาม ที่สำหรับทำสนามเล่นควร
 เป็นที่ใกล้ ๆ กับโรงเรียน ถ้าได้ที่ดินโรงเรียนแล้วยิ่งเหมาะ
 มากที่สุด เพราะไม่ต้องเสียเวลาเดินไกล และจะทำให้
 บริเวณโรงเรียนสะอาดสะอ้าน สถานที่จะได้โล่งเตียน อากาศ
 จะปลอดโปร่ง และแสงสว่างก็จะดีขึ้นด้วย ก่อนจะสร้าง
 โรงเรียนจึงควรเขียนแปลนสถานที่ ที่จะตั้งตัวโรงเรียน ที่สำ
 หรับทำสนาม ที่จะคิดถนนหนทาง และที่ทางอื่น ๆ ไว้
 ให้พร้อมเพรียงเสียก่อน เวลาปลูกสร้างจึงจะได้เข้าหมวด

เข้าหมู่ และถูกแบบถูกแปลนเรียบร้อยของตงาม

(ข) ขนาดของสนาม สนามเล่นต้องให้กว้างขวางพอแก่จำนวนเด็ก สำหรับเด็กคนหนึ่งควรมีที่เล่นประมาณ ๓๐ ตารางฟุต ถ้าคณะว่าโรงเรียนนั้นจะรับนักเรียนมาน้อยเท่าใด ก็ควรทำที่เล่นไว้ให้พอ หรือเมื่อกะที่ไว้เพียงพอแล้ว จะทำเท่าที่ค้องการ เท่าที่พอจะทำได้ก่อน เมื่อมีเด็กมากจนถึงค้องขยายขยายทำต่อไปอีกตามส่วนจนพอเพียงก็ได้

(ค) เมื่อปรายที่เรียบร้อยแล้ว ควรจะปลูกหญ้าหญ้าที่เหมาะสมสำหรับปลูกในสนามนั้น เช่น หญ้าแพรกหญ้าแห้วหมู หญ้าเจ้าชู้ เหล่านี้เป็นต้น

(ง) สนามค้องรักษาให้สะอาดเรียบร้อย เคียงแ้ว เคียงกระเบื้องและสิ่งอื่น ๆ อย่าให้มีในสนามใดและค้องคอยตักแ่งหญ้าให้เรียบอยู่เสมอ อย่าให้วักรงรังเป็นต้น่าเกลียดได้ ควรให้นักเรียนทราบว่าเขามั่นหน้าทรักษาและรับผิดชอบด้วยกันทุกคน

(๑) ที่สนามต้องปราชให้ร้าย ไม่ให้มีย้อมมีหลุมมี
หลักรมีตอ เพราะจะเป็นภัยเป็นอันตรายแก่เด็กในเวลาเล่น
ในสนามไม่ควรให้มีย้อมมี ขึ้นเกาะเกาะ ควรให้อยู่รอบนอกสนาม

๒. ที่พักผ่อน เมื่อมีที่สำหรับเล่นแล้ว ก็จำเป็นจะต้อง
มีที่พักผ่อน ที่พักผ่อนนี้ควรจัดให้มีขึ้น จะเป็นร่มต้นไม้
หรือเรือนโรง หรือปะรำก็ได้ จนชั้นที่สุดจะใช้ได้ถูก
โรงเรียนก็ได้ ถ้าจำเป็นต้องสร้างควรสร้างไว้ใกล้ ๆ สนาม
เพื่อสะดวกแก่เด็ก ร่มต้นไม้มักจะสลายดีกว่าร่มที่เป็น
เรือนโรง การที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเวลากลางวัน ต้น
ไม้คายน้ำออกและในเวลากลางวันต้นไม้ปรุงอาหาร ใน
ขณะที่ปรุงอาหารนี้จะปล่อยอากาศออกคือซิเจนออกมาด้วยจึงทำ
ให้เย็นสบายและได้รักษาอากาศที่ดีด้วย ต้นไม้ที่ปลูกควรเป็น
ต้นไม้ที่ขึ้นเร็ว มีประโยชน์ และคอยตัดแต่งกิ่งก้านให้เรียบ
เรียบร้อย

๓. ส่วน ส่วนก็เป็นสิ่งที่จำเป็น มีข้อที่จะต้องเอาใจใส่ดังนี้

(ก) สร้างให้ถูกที่ ถูกทิศ ที่สำหรับสร้างส่วนควรเป็นที่ลียบ และไม่เป็นที่แผ่เชื้อโรค เช่น ไม้ไผ่แม่ น้ำลำคลอง ฯลฯ ควรอยู่ใกล้ม. ห่างจากโรงเรียนประมาณ ๓๐ วา และไม่ไกลเกินกว่า ๕๐ วา ถ้าไกลเกินไป ยางที่เก็บจะไปไม่ทัน ถ้าใกล้เกินไปก็จะส่งกลิ่น และเป็นที่น่ารังเกียจ

(ข) สร้างให้พอเพียง สำหรับเก็บกักมูลควรมีสวน ๓ ส่วนต่อจำนวนนักเรียน ๓๕ ถึง ๕๕ คน เด็กชาย ๓ ส่วนต่อ ๕๕ ถึง ๕๐ คน ถ้าเป็นโรงเรียนกินอยู่หลับนอน เพิ่มจำนวนส่วนขึ้นอีกตามสมควร

(ค) ส่วนควรแยกออกเป็นของเก็บกักเด็กชายไม่ควรใช้ปะปนกัน เพราะจะลำบากแก่การดูแลควบคุมของครู

(ง) สร้างให้ถูกแบบตามแปลนของกรมสาธารณสุขส่วนตามแบบของกรมสาธารณสุข มีหลายแบบหลายชนิด จะสร้างแบบไหนก็ได้แล้วแต่ฐานะของโรงเรียน ข้อสำคัญ

ก็คือไม่ให้แมลงวันเข้าไ้ ไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็น ไม่ให้เป็น
ที่แผ่และรวมโรคก็ใช้ได้

(๑) ส้วมต้องรักษาให้สะอาด อย่าให้ส่งกลิ่นเหม็น
ควรราดด้วยน้ำมันดิบกลั้น ปูนขาว มูลเต่า ฯลฯ และ
เพื่อไม่ให้เป็นที่น่ารังเกียจ ควรปลูกไม้พุ่มบังพอสลับแล

๔. ที่ถ่ายปัสสาวะ ควรถือหลักอย่างเดียวกันกับการ
สร้างส้วม ไม่ควรปล่อยให้เด็กถ่ายเรี่ยราดทั่วไป และ
ควรแยกเป็นของเด็กหญิงเด็กชายไว้ด้วย

๕. ที่เก็บคูนน้ำดื่มมาใช้ น้ำคูนน้ำใช้ควรให้มิดไว้พร้อม

และควรเป็นน้ำที่สะอาด ถ้าไม่มีภาวโรงก็แบ่งเวรนักเรียน
ให้ช่วยกันหามาให้เพียงพอ ที่ไว้คูนน้ำควรอยู่ใกล้ ๆ
โรงเรียน และอยู่ใกล้ ๆ สายตาของครู เพื่อจะได้ดูแล
ให้ทั่วถึง ควรยกเป็นร้านชนพอดีกเด็กเอื้อมถึง มีของคูนน้ำ
ไว้ให้พร้อม ควรใช้กระชวย เพื่อกันความสกปรก
ได้ง่าย น้ำคูนนี้เป็นที่รวมและแผ่โรคได้ง่าย ครั้นต้อง
กวาดขันให้เด็กรักษาความสะอาดให้มากที่สุด เมื่อเห็นว่า

จะมีโรคติดต่อเกิดขึ้น ต้องรีบจัดการป้องกันทันที โรงเรียน
ที่มทุนพอควรจะขอถึงสังกะสี สำหรับเก็บน้ำฝนไว้ดื่ม
ให้ตลอดปี

๖. ที่สำหรับรับประทานอาหาร ถ้าโรงเรียนใหญ่โต

และมีฐานะดีควรจะปลูกสร้างเป็นโรงให้เรียบร้อย เพื่อ
สะดวกแก่การตรวจอาหาร และดูแลการกินอยู่ของเด็ก
ผู้ที่ขายอาหารจะไ้รวมอยู่แห่งเดียวกัน และอาหารทุก ๆ
อย่างที่น่ามาขาย ครูจะต้องตรวจเสียก่อน สิ่งไหนที่ไม่
สมควรรับประทาน และควรเก็บค่าสถานที่บ้างเล็กน้อย
เพื่อบำรุงซ่อมแซมสถานที่ หรือไว้ใช้จ่ายในกิจการที่จำเป็น
อื่น ๆ และคอยดูแลให้สะอาดสะอาดอยู่เสมอ

สถานที่ที่กล่าวมาแล้วนี้ เพื่อความสะอาดและความ
ปลอดภัยต่าง ๆ จึงควรทำให้มีครูควบคุมดูแลทุกสิ่งทุก
อย่างไป หรือจะตั้งหัวหน้าให้เป็นผู้ดูแลรักษาก็ได้ ขอ
สำคัญครุไม่ควรเพิกเฉยหรือละเลยเป็นอันขาด

บทที่ ๓๕

ว่าด้วยห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์

การสอน การให้ความรู้ ในห้องเรียน เป็นแต่เพียง
สอนวิชาต่าง ๆ ให้รู้หลักไว้อ่านเป็นทาง หรือเพาะสติปัญญา
ให้เป็นของตน เพื่อเป็นเครื่องมือเท่านั้น ส่วนความรู้
ความเฉลียวฉลาดหรือความเชี่ยวชาญต่าง ๆ ย่อมอาศัย
ผู้เรียนเป็นคนพหุสูตรไปค้นคว้าเอาเองภายหลัง ในเมื่อ
ออกจากโรงเรียนไปแล้วต่างหาก เราต้องการเพาะนิสัย
ให้เด็กทุก ๆ คนเป็นคนพหุสูตร เพื่อให้เกิดสติปัญญากว้าง
ขวางต่อไปภายหน้า และหนทางที่จะเพาะนิสัยเช่นนี้
ให้แก่เด็กเรียน ก็ไม่มีวิธีไหนที่จะดีไปกว่าการเร้าให้เด็ก
ชอบอ่านหนังสือ หรือค้นคว้าตำรับตำราต่าง ๆ ให้มากใน
ระหว่างที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ ฉะนั้นโรงเรียนต่าง ๆ จึง
ควรมีห้องสมุดสำหรับรวบรวมหนังสือไว้ ให้เด็กได้อ่านได้ค้น
คว้า ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ประโยชน์ของห้องสมุด

๑. เพื่อรวบรวมหนังสือต่าง ๆ ของโรงเรียนไว้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ให้กระจัดกระจายหรือฉีกขาดสูญหายได้ง่าย ๆ

๒. เพื่อเป็นการสะดวกในการค้นคว้าหนังสืออ่านหนังสือเรียน หรือหนังสือสำหรับค้นได้ง่าย ๆ ในเมื่อเวลาต้องการจะไม่ต้องเสียเวลา

๓. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ในวิชาที่เรียนกว้างขวาง เพราะการเรียนวิชาต่าง ๆ ในห้องเรียนเป็นแต่เพียงให้หลัก หรือคำสมมุติเท่านั้น เมื่อต้องการรายละเอียดกว้างขวางต้องค้นคว้าจากตำรับตำราต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดเพิ่มเติม

(๔) เพื่อเปิดหูเปิดตาให้เด็กมีความรู้รอบตัวกว้างขวาง เพราะในห้องสมุดไม่ได้รวบรวมแต่เฉพาะหนังสือที่เป็นตำราสำหรับเรียนในชั้นอย่างเดียวนั้น หนังสืออื่น ๆ ที่จะมีประโยชน์ก็รวบรวมไว้ไว้ทั้งสิ้น เมื่ออยากรู้อะไรก็หาอ่านค้นคว้าหาได้จากห้องสมุด

(๕) เพื่อเพาะนิสัยให้เด็กเป็นผู้รักการอ่าน รักการเขียน ชอบค้นคว้าตำราต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่ปล่อยให้เวลาเสียไปโดยไร้ประโยชน์

(๖) เป็นทางที่จะชักจูงให้เด็กรู้จักสะสมหนังสือต่าง ๆ ไว้สำหรับตัว หรือห้องสมุดสำหรับตนเองขึ้นที่บ้านซึ่งเป็นสิ่งที่เราประสงค์ที่สุด

หนทางที่จะชักจูงให้เด็กรักการอ่าน

(๑) เขียนชื่อหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดประกาศไว้ให้เด็กเห็นโดยเปิดเผย เมื่อใดเห็นชื่อแปลก ๆ เด็กคงชอบอยากอ่าน

(๒) อธิบายประโยชน์ของการอ่านหนังสือมาก ๆ ให้เด็กฟัง เช่น ใ้ความรู้เกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน ฯลฯ และอธิบายให้ทราบว่า หนังสือต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดนั้น เป็นที่สะสมความรู้ความสนุก ฯลฯ ไว้พร้อมแล้ว

(๓) เล่านิทานหรือเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือห้องสมุดให้เด็กฟัง พอถึงตอนสนุกหยุดเล่าเสียแล้วชักชวนหนังสือให้เด็กไปค้นคว้าหาอ่านเอาเองในห้องสมุด

(๔) สอยความเรียบร้อยตัวและให้คะแนน คือจะให้ไปท
หนังสือในห้องสมุด แล้วออกคำถามสอบข้อ ในเรื่องทีครู
กะให้ทำนั้น

(๕) เมื่อได้หนังสือแปลก ๆ หรือได้หนังสือมาใหม่ต้อง
ประกาศให้เด็กทราบทั่วคราวไป

ถ้าครูทำตามที่ว่ามานี้ เด็กคงชอบอ่านหนังสือเป็นแน่
วิธีหาหนังสือเข้าห้องสมุด

เป็นหน้าที่ของครูใหญ่และครูทุกคน จะต้องช่วยกันหา
หรือรวบรวมหนังสือต่าง ๆ มาไว้ในห้องสมุดให้มากที่สุดที่จะ
หาได้ หนทางที่จะได้หนังสือนั้นคือ

(๑) ได้จากครูใหญ่ และครูรองขอให้ แจกให้

(๒) เวรวายจากบรรดาครู และนักเรียนที่มีใจสมัคร
แล้วรวบรวมเงินซื้อ และควรซื้อหนังสือทำเป็นก่อนอย่างอื่น
ทันที แสดงราคาและจำนวนเงินไว้ให้เห็นทั่วกัน

(๓) ได้จากนักเรียนที่มีใจศรัทธาขอให้ ถ้ามีใครให้
หนังสืออะไรแก่โรงเรียนต้องประกาศให้เด็กทราบเสมอ เพื่อ
เป็นสิริหน้าใจและปลุกใจนักเรียนอื่น ๆ ต่อไป

(๔) ขอร้องหรือชักชวน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เคย
มีใจศรัทธา และผู้ที่มีรักรู้จักคุ้นเคย โดยความสุภาพ
โดยไม่ตรีจัตทำให้ช่วยหาช่วยบำรุงเชื่อว่าคงได้

(๕) ทหารายได้พิเศษ สำหรับซื้อ สำหรับบำรุง
เช่น แสลงละครเก็บเงิน และเก็บเงินจากผู้มาขายอาหาร
หรือประหยักรายจ่ายจากการงานแผนกอื่น ๆ ที่สมควรและ
พอจะทำได้ เพื่อบรรวบรวมเงินไว้ซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด

(๖) เมื่อมีหนังสือแจกในการกศล หรือมีหนังสือ
ทิวอย่างใดใน ครูใหญ่ร้องขอคงไม่ขัดข้อง
หนังสือที่ควรและไม่ควรเก็บในห้องสมุด

หนังสือที่ควร

(๑) หนังสือสำหรับค้น หนังสือสำหรับเรียน คือตำรับ
ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่การสอนการเรียน หนังสือ
ประเภทนี้ควรจัดซื้อหาให้ครบทุกอย่าง

(๒) หนังสือต่าง ๆ ที่มีประโยชน์เกี่ยวแก่การเรียน
ความรู้รอบตัวและเกี่ยวแก่การอบรมน้ำใจ เช่น ประวัติศาสตร์

พงศาวดาร ศาสนา วรรณคดี ข่าวดสารต่าง ๆ วิทยาศาสตร์
การบ้านเรือน การทหาร เริงรมย์ ฯลฯ
หนังสือที่ไม่ควร

(๑) หนังสือที่จะปลุกใจให้เกิดให้กระตือรือร้นต่อชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์

(๒) หนังสือที่จะชักจูงจิตใจ หรือเลื่อมสอนให้เด็ก
ประพฤติกไปในทางที่ชั่ว ผิดศีล ผิดธรรม ผิดระเบียบ
ผิดวินัย

(๓) หนังสือที่มีภาพลามกอนาจาร หรือมีข้อความ
ที่ชั่วให้เกิดโรคหรือแสดงแก่จรรยาสำหรับนักเรียน ที่จะ
ปลุกให้เกิดความประพฤติกและนิสัยไม่ดีขึ้น

การเก็บหนังสือ

(๑) หนังสือต่าง ๆ ต้องเก็บไว้ในตู้ เป็นประเภท
เป็นระเบียบอันดี เพื่อกันฉีกขาดสูญหาย

(๒) แบ่งหนังสือออกเป็นหมวดเป็นหมู่ เก็บเป็นหมวด
เป็นหมู่ ไม่ให้ปะปนกันเพื่อสะดวกแก่การค้นหา เช่น —

- ก. ตำราเรียนสำหรับชั้น
ข. ภูมิศาสตร์ พงศาวดาร
ค. วิทยาศาสตร์
ง. บรรณกิจ
จ. วรรณคดี

๑๓๑

๑๓๑

(๓) เมื่อแบ่งหนังสือออกเป็นหมวดเป็นหมู่ แล้วจึง
มีนำเบอร์หรือเลขเครื่องหมาย กำกับไว้พร้อม ตัดกระดาษ
เล็ก ๆ เขียนเครื่องหมายหมวดและนำเบอร์หนังสือติดไว้ที่ปก
เช่น ก. ๓. ก. ๒. ก. ๓. ก. ๔. ๑๓๑

ข. ๓. ข. ๒. ข. ๓. ข. ๔. ๑๓๑

(๔) มีบัญชีหนังสือห้องสมุดไว้เป็นหลักฐาน และ
บัญชีขึ้นควรแบ่งออกเป็นหมวด ๆ เพื่อสะดวกแก่การค้น เช่น
เกี่ยวกับการศึกษานำเบอร์ เช่น

หมวด ก. (ประเภทหนังสือ)

ฝ่ายธุรการ

๒๔๕

รายการรับ					รายการจำหน่าย	
เลขที่	ชื่อหนังสือ	ราคา		วันรับ	รายการรับ	วันจำหน่าย
		บาท	สต.			
๓	เลขหมายแถม	๓	๕๐	๓/๑/๗๒	ครุฑมุนี	

การศึกษา

- (๑) ให้ครูคนใดคนหนึ่งเป็นบรรณารักษ์ กำกับการ
ห้องสมุด
(๒) ตั้งนักเรียนใหญ่ ๆ หรือตั้งหัวหน้าเป็นผู้ช่วย
ดูแลรักษาสัก ๒ - ๓ คน แล้วแต่ต้องการ

การรับจ่ายหนังสือ

เมื่อมีผู้ให้หนังสือ หรือได้มาด้วยประการใด ๆ ก็ตาม
ให้ ตึกนำเบอร์หมวดและเลขที่หนังสือ และจดไว้ในบัญชี
รักษาหนังสือเป็นหมวด ๆ ดังกล่าวแล้ว และการจ่าย
หนังสือควรปฏิบัติดังนี้

(๑) วันธรรมดาควรเปิดให้อ่านในโรงเรียนนอกเวลา
เปิดไว้ ให้เป็นกำหนด เป็นระเบียบ

(๒) ถ้าเป็นนักเรียนชั้นสูงพอรู้จักรักษาหนังสือได้แล้ว
ก็อนุญาตให้ยืมไปอ่านที่บ้านได้ แต่ต้องมีลายเซ็นวันยืม
วันส่ง และหมายเหตุไว้เป็นหลักฐาน และปฏิบัติตามข้อ
บังคับของห้องสมุด เวล่านักเรียนส่งก็ต้องตรวจดูให้เรียบร้อย

ข้อบังคับห้องสมุด

บรรณารักษ์มีหน้าที่ดูแล และออกประกาศข้อบังคับ
ไว้ให้เห็นโดยชัดเจนเช่น

(๑) วันธรรมดาเปิดให้อ่านเวลาเท่าไร ? ผู้เอาหนังสือ
ไปอ่านต้องปฏิบัติอย่างไร ?

(๒) หนังสืออะไรบ้างที่ห้ามยืมได้ กำหนดให้ยืมได้
กี่วัน และต้องปฏิบัติอย่างไร ? มีข้อห้ามข้อที่จะต้อง
ปฏิบัติอย่างไรบ้าง ?

(๓) การยืมต้องยืมจากใคร มีข้อห้ามหรือมีกติกา
อย่างไร

(๔) กำหนดโทษผู้ไม่ปฏิบัติตาม เช่นปรับ คัดค่า
เสียหายให้ชดเชย ฯลฯ แล้วแต่เห็นสมควร

ห้องสมุดสำหรับตนเอง

ควรควรหาวิธี หรือชักชวนให้เด็กรักการอ่าน และแนะ
ให้ตั้งห้องสมุดสำหรับตนเอง ขึ้นทุกคน ให้ค่อยสะสม
ทีละเล็กละน้อย นาน ๆ เข้าคงมีหนังสืออ่านหนังสือเรียน
มากขึ้น ถ้าหากเด็กมีนิสัยรักการอ่านและชอบสะสม

หนังสือแล้ว คงจะจัดทำให้มากขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นสิ่ง
ที่ครูต้องการ และจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กในอนาคต
พิพิธภัณฑ์ (Museum)

นอกจากห้องสมุด โรงเรียนควรมีพิพิธภัณฑ์สำหรับ
สะสมสิ่งต่าง ๆ ไว้ด้วย เครื่องที่ควรสะสมหรือควรหาไว้
เป็นพิพิธภัณฑ์นั้นมีหลายอย่าง แต่เมื่อจะรวมเป็นหมวด
ใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

(๑) เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับประกอบการสอน
บทเรียน

(๒) สิ่งทนกลเรียนทำขึ้น เช่นรูปภาพ แผนที่ เครื่อง
กลกรรม หัตถกรรม ฯลฯ

(๓) จำพวกแร่ต่าง ๆ เช่นแร่หิน แร่ทองแดง ฯลฯ

(๔) จำพวกพืช และส่วนต่าง ๆ ของพืช

(๕) จำพวกสัตว์ต่าง ๆ และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์

(๖) เครื่องภาชนะใช้สอยต่าง ๆ ที่เห็นว่าสมควร

(๗) ตัวอย่างสินค้า ขาเข้าขาออก

(๘) ตัวอย่างของที่มีผู้คิดขึ้นใหม่ ๆ

วิธีเก็บ เก็บไว้เป็นพวก ๆ มีเลขที่ มีบัญชีเช่นเดียวกับ

หนังสือห้องสมุด

การศึกษา มอบให้ครูคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดูแลรักษาและ

รับผิดชอบ มีหัวหน้าช่วยสัก ๒ — ๓ คน ครูผู้มีหน้าที่
ควรชักชวนให้นักเรียนช่วยกันสะสมของต่าง ๆ มาสะสมไว้
เพื่อความเจริญของพิพิธภัณฑ์ แต่ไม่ควรซื้อหาด้วยราคา
มากมาย

ประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์

กล่าวอย่างทั่วไปแล้วพิพิธภัณฑ์มีประโยชน์ดังนี้

(๑) เพื่อดูแลเกี่ยวกับการหาเครื่องใช้ ประกอบการ
สอนบทเรียนจะไม่ต้องเสียเวลา เวลาต้องการจะหยิบได้
โดยเร็วทันต้องการ

(๒) เพื่อให้เด็กเป็นคนชอบสังเกตพิจารณา และรัก
ธรรมชาติ เป็นคนชอบสะสมสิ่งที่มีประโยชน์

(๓) ทำให้เด็กมีความรักกว้างขวาง เพราะได้เห็น
สิ่งต่าง ๆ มาก ได้สังเกตพิจารณารู้จักชื่อและลักษณะ
ของสิ่งของต่าง ๆ มากขึ้น

(๔) เพื่อให้เด็กเกิดความคิดคำนึง และฝึกหัดความคิดคำนึงของเด็ก

(๕) เพื่อเป็นหนทางที่จะชักจูงให้เด็ก ประดิษฐ์ของต่าง ๆ ขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์

บทที่ ๓๖

ว่าด้วยเครื่องใช้และเครื่องประดับ

ตกแต่งของโรงเรียน

โรงเรียนต่าง ๆ ควรจะมีเครื่องใช้เครื่องประกอบให้พอเพียงและจัดให้ถูกต้องด้วย เพื่อเป็นเครื่องอุปการะในการสอนและการปกครอง เครื่องใช้เครื่องประกอบโรงเรียนนี้ถ้าจะแบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ แล้วแบ่งได้เป็น ๒ หมวดคือ

(๑) เครื่องประดับตกแต่งโรงเรียน

(๒) เครื่องใช้ที่จำเป็นในโรงเรียน

เครื่องประดับตกแต่งโรงเรียน

เครื่องประดับตกแต่งโรงเรียนได้แก่สิ่งต่อไปนี้

(๑) รูปภาพต่าง ๆ ได้แก่รูปที่ดูเล่นนงาม ๆ เช่นรูป
ภูมิประเทศบางแห่ง รูปสถานทิววิว รูปที่เกี่ยวข้องกับพระ
ราชพงศาวดาร รูปพระบาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในพระพุทธ
ศาสนา รูปแม่น้ำลำคลอง รูปนักเรียนรุ่นต่าง ๆ ฯลฯ

(๒) รูปภาพที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับบทเรียนเช่นรูป ก.
ไก่. ข. ไข่. รูปเครื่องจักรเครื่องยนตร์ ที่แยกให้เห็น
เป็นส่วน ๆ รูปที่เป็นประโยชน์ในการสอนภูมิศาสตร์
ประวัติศาสตร์ เป็นประโยชน์ในทางกลกรรม หัตถกรรม
เป็นประโยชน์ในการสอนจรรยา บทเรียนด้วยของและเรียง
ความ เหล่านี้เป็นต้น

(๓) แผนที่ต่าง ๆ เช่นแผนที่โลก แผนที่ประเทศ
แผนที่ของจังหวัด มณฑล ฯลฯ ควรเลือกเอาที่มีสีสัน
ไม่หม่นหมอง ถ้าหากเอาที่หม่นหมองประดับไว้แล้วจะทำให้
จิตใจของเด็กเศร้าหมองไปด้วย

(๔) กระดานจารกชอ สำหรับไว้จดข้อผู้ทำความดี ความชอบ เช่นประพฤติดีเยี่ยม ทั้งโรงเรียน และทำความดีต่าง ๆ เพื่อเป็นเกียรติยศ และให้เด็กอื่น ๆ มีมานะที่จะแข่งขันกันทำความดี เช่นเดียวกับแผ่นทองของลูกเสือ สำหรับจดข้อผู้ทำความดี กระดานจารกชอนควรเอาไว้ในที่เปิดเผย

(๕) ทับชา เช่นพระพุทธรูป พระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลต่าง ๆ และรูปของบุคคลที่สำคัญ ๆ ควรจะหามาไว้เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชา และเป็นสง่าแก่โรงเรียน เด็กจะได้รู้จักเคารพยำเกรง รู้จักพระคุณของผู้ที่มีคุณด้วย

(๖) ไล่ให้ผู้มีชัยหรือ ข่ายจารกชอผู้มีชัย เมื่อสิ้นยหนึ่ง ๆ โรงเรียนควรเล่นการกีฬาหรือการแข่งขันต่าง ๆ และเมื่อใครชนะเยี่ยมก็ควรจดชื่อไว้ในกระดานจารกชอน เพื่อกำหนดให้เด็กมีมานะที่จะเล่นออกแรงมากขึ้น และเป็นประโยชน์ในทางพลศึกษา ข่ายจารกชอผู้มีชัยนี้ควรจะทำเป็นรูปไล่ให้ และเก็บไว้ในที่เปิดเผย

เครื่องประทับตบแต่งของโรงเรียนนี้ต้องรักษาให้สะอาด มีหัวหน้าเป็นผู้คอยดูแล และเก็บไว้ให้ถูกที่ด้วย ไม่ควร ประทับตบแต่งไว้ตามห้องเรียน เพราะจะเป็นเครื่องทำลาย ความสนใจเด็ก ในเวลาสอนเวลาเรียน ถ้าหากจำเป็น ต้องใช้ประกอบการสอน เช่นรูปภาพและแผนที่ เมื่อถึง เวลาสอนก็ควรนำมาประกอบการสอน และเมื่อใช้แล้วต้อง เก็บให้เข้าที่เสียให้เรียบร้อยทุกคราว

เครื่องใช้ของโรงเรียน

เครื่องใช้ของโรงเรียนนี้มีหลายอย่างดังต่อไปนี้

๑. กระดานดำ กระดานดำเป็นสิ่งที่มิประโยชน์มาก ในการสอนบทเรียน ดังได้กล่าวในบทที่ว่าด้วยเครื่องใช้แล้ว จึงควรหาไว้พร้อม และทำให้ได้ขนาด ขนาดที่เหมาะสมคือ กว้าง ๑ เมตร ยาว ๑.๓๕ เมตร ควรใช้ไม้สักหรือไม้ที่ ไม้ลื่น และทาสีให้ดำ เช่นใช้เขม่าผสมกับน้ำมัน แอลกอฮอล์หรือน้ำมันยาง หรือเขม่ากับน้ำชาวก่ได้ และ คอยขัดให้สะอาด เวลาใช้แล้วยกลงไว้ข้างล่าง เพื่อกันไม่ให้ลมพัดตกแตก

๒. โต๊ะและม้านั่งของนักเรียน โต๊ะและม้า

เป็นของสำคัญและจำเป็นมาก โรงเรียนบางแห่งให้เด็กนั่งและก้มเขียนหนังสือกับพื้น โดยไม่มีม้ารองเขียนเลยเป็นการผิดมาก อย่างหาไม่ได้ก็ควรจะมีม้าสำหรับรองเขียนบ้างก็จะพอประมาณ และไม่เป็นอันตรายแก่อวัยวะของเด็ก เรื่องโต๊ะและม้านั่งเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

หลักที่ควรระวังและเอาใจใส่ในการสร้างโต๊ะและม้านั่ง สิ่งที่จะต้องระวังและเอาใจใส่ในการสร้างโต๊ะและม้านั่งนั้นดังนี้

(๑) โต๊ะไม่ควรให้ลาดเสมอกัน แต่ควรให้ลาดลงมาหาเด็กเล็กน้อย เพื่อสะดวกแก่การเขียน และไม่ทำให้เด็กเสียสายตาด้วย

(๒) มุมโต๊ะและม้านั่ง ต้องให้อยู่ตรงกัน เพื่อจะให้เด็กนั่งตัวตรงอยู่ได้ และไม่เป็นภัยแก่กระดูกสันหลัง และไม่เป็นภัยแก่สายตาของเด็ก

(๓) ม้านั่งไม่ควรให้สูงเกินไป สร้างพอให้เด็ก
หย่อนเท้าพอถึงพื้น ถ้าโต๊ะจะให้ม้านั่งรองเหยียบแล้วก็ไม่ควร
สร้างม้านั่งรองเหยียบนั้นให้สูงเกินไป จนเด็กนั่งเข้าชั้น

(๔) ม้านั่งไม่ควรให้มีพนักพิงสูงเกินไป หรือต่ำ
เกินไปจนพนักพิงไม่สะดวก จะทำให้เด็กนั่งตัวห่อ

(๕) พนักพิงของเด็กหญิง ให้สูงกว่าของเด็กชาย
ประมาณ ๒ นิ้ว การที่ท่าเช่นนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กหญิง
พิงทอกตัว ซึ่งเป็นการนำเกลียดประการหนึ่ง และกระดูก
สันหลังของเด็กหญิงมักจะอ่อนกว่าของเด็กชาย อาจระคาย
ไถ้ง่าย จึงต้องมีพนักพิงให้สูงกว่าของเด็กชาย (เด็กชาย
ที่แขนขาทั้งสี่ใช้อย่างของเด็กหญิง)

เมื่อครูมีหน้าที่ทำ จะทำให้เด็ก หรือเมื่อว่าจ้างให้
ช่างทำ ก็จะได้ข้อแนะนำเปลี่ยนให้ถูกต้อง เพื่อความสุข
ของเด็ก และเพื่อเป็นการสะดวก ควรทำตามแบบของ
กระทรวงธรรมการที่เคียว กระทรวงธรรมการได้ ออกแบบ
ไว้พอเหมาะดังนี้

ขนาดใหญ่นั่งคนเดียว ไ้ระสูง ๗๘ เซ็นติเมตร
 ฝ่าไ้ระกว้าง ๓๘ เซ็นติเมตร ฝ่าไ้ระลาดลง ๒ เซ็นติเมตร
 มีช่องวางเครื่องเขียนกว้าง ๓๐ เซ็นติเมตร

ม้านั่งจากพนักงั่งแผ่นกระดานรองนั่งสูง ๔๗ เซ็นติเมตร
 จากพนักกระดานรองนั่งถึงปลายเสาพนักพิงสูง ๓๒ เซ็นติเมตร
 แผ่นกระดานรองนั่งกว้าง ๓๕.๕ เซ็นติเมตร

ถ้าหากสำหรับนั่งคู่ แยกเดี่ยวกับไ้ระเดี่ยว แต่เพิ่ม
 ส่วนยาวของไ้ระและม้านั่งอีกอย่างละ ๕๐ เซ็นติเมตร

ไ้ระและม้านั่งที่กล่าวแล้วนี้ เป็นขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก
 ก็ลดลงตามส่วนดังนี้

ขนาดที่ ๒ ลดส่วนสูงของไ้ระและม้านั่งลงจากขนาด
 ใหญ่อีก ๒ เซ็นติเมตร

ขนาดที่ ๓ ลดส่วนสูงของไ้ระและม้านั่งลดจากขนาด
 ที่ ๒ อีก ๒ เซ็นติเมตร

ขนาดที่ ๔ ลดส่วนสูงของไ้ระลง ๗ เซ็นติเมตร ม้านั่ง
 ๖ เซ็นติเมตร (ลดจากขนาดใหญ่)

ขนาดที่ ๕ ลดส่วนสูงของไ้ระลง ๓๐ เซ็นติเมตร ม้านั่ง
 ๘ เซ็นติเมตร (ลดจากขนาดใหญ่)

ในชั้นหนึ่งควรมีไว้หลาย ๆ ขนาด เพื่อให้เหมาะแก่ขนาดร่างกายของนักเรียน เพราะนักเรียนชั้นต่าง ๆ ย่อมมีขนาดผิด ๆ กัน

๓. โต๊ะครู ควรทำให้ขนาดพอเหมาะ ไม่เล็กนัก ไม่โตจนเกินไป ควรให้มีลิ้นชักสำหรับเก็บสิ่งของต่าง ๆ ไว้ด้วย ซอเล็กก็เป็นของสำคัญที่ครูจะเก็บไว้ให้เรียบร้อย ถ้าปล่อยให้ซอเล็กตกถึงมือเด็กแล้ว เด็กจะนำไปเขียนตามสถานที่ต่าง ๆ เศษซอเล็กครูต้องเก็บให้หมด

๔. ตารางสอน ควรใส่กรอบให้เรียบร้อย ตารางสอนรวมทุกชั้นเก็บไว้ห้องครูใหญ่ ตารางสอนสำหรับชั้นต่าง ๆ เก็บไว้หน้าชั้น วิธีทำตารางสอนจะได้กล่าวในต่อไป

๕. ป้ายสำหรับปิดประกาศและคำสั่ง แขนงไว้ที่หน้าห้องประชุม หรือที่ซึ่งนักเรียนเห็นได้ง่าย ๆ แต่ไม่ควรให้เย็บแขวนเกินไป

๖. นาฬิกา เป็นของจำเป็น นาฬิกาใหญ่สำหรับโรงเรียนควรเอาไว้ห้องครูใหญ่ ครูใหญ่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบให้นาฬิกาของโรงเรียนเที่ยงตรงอยู่เสมอ

๗. ระฆังสำหรับบอกเวลา ควรมีระฆังไว้หน้า
โรงเรียนสำหรับคัสติญาณเข้าเรียน เลิกเรียน และระฆัง
เล็กสำหรับเปลี่ยนเวลาไว้ที่ห้องครูใหญ่

๘. กระดานบอกจำนวนนักเรียน ประจำวัน
ต่าง ๆ ควรตั้งเป็นช่องเป็นชั้นให้เรียบร้อย เมื่อเรียกชื่อ
เสร็จก็ลงจำนวนนักเรียนที่มา ขวัญ, ขาด, ลา. ของชั้น
ต่าง ๆ ไว้ให้เรียบร้อยทุก ๆ วัน

๙. ห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

๑๐. เครื่องใช้ประกอบการสอนการเรียน เช่น
รูปภาพ แผนที่ ฯลฯ

๑๑. เครื่องเวชภัณฑ์และเครื่องยา โรงเรียน
ควรมีเครื่องยาต่าง ๆ ไว้บ้าง เมื่อถึงคราวที่เด็กเจ็บป่วย
หรือเวลาที่จำเป็นจะต้องใช้ จะได้ใช้ทันทั่วถึง เพื่อความ
ปลอดภัยและความสุขของเด็ก เด็กจะได้เห็นว่าโรงเรียน
เหมือนบ้าน หรือโรงเรียนให้ความสุขความปลอดภัยทุกอย่าง
จะทำให้เด็กรักโรงเรียน และคิดถึงโรงเรียนมากขึ้น

บทที่ ๓๗

ว่าด้วยหน้าที่ครูใหญ่และหน้าที่ครูรอง

ครูใหญ่และครูรองต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันและกันในหน้าที่การงานทุกอย่าง ไม่เกี่ยงงอน ไม่แข่งดี ไม่อิฉาพยายาม ไม่แตกก๊กแตกพวก ถ้าหากโรงเรียนใดครูไม่มีความสามัคคีกัน ไม่กลมเกลียวกัน คอยอิฉาพยายามและแข่งดีกันอยู่เสมอแล้ว การงานของโรงเรียนนั้นย่อมไม่เจริญขึ้น อย่างนี้ก็พอทรงอยู่ มิฉะนั้นก็ดอยหลัง

ที่กล่าวแบกว่าด้วยหน้าที่ของครูใหญ่และครูรองในที่นี้ ก็มุ่งหมายจะให้ทราบว่าหน้าที่ ที่จะต้องรับผิดชอบเท่านั้น แต่การงานในหน้าที่ย่อมอาศัยกันและกันดังกล่าแล้ว

หน้าที่ของครูใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบ

ครูใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบทั่วไปทั้งโรงเรียน แต่ถ้าจะแบ่งออกเป็นหมวด ๆ แล้วแบ่งออกได้ดังนี้

๑. การจัดการเกี่ยวแก่การสอน
๒. การจัดการเกี่ยวแก่การปกครองโรงเรียน

๓. การจัดการสหวิทยาของโรงเรียน

๔. การบัญชีต่าง ๆ ของโรงเรียน

๕. การร

๑. การจัดการโรงเรียนเกี่ยวกับการสอน เช่น

(ก) เลือกและบรรจุครูให้เหมาะแก่ชั้น และคอย
ตรวจตราอยู่เสมอว่าเหมาะหรือไม่ หรือสมควรจะเปลี่ยน
แปลงอย่างไรต่อไป

(ข) แบ่งประมวลการสอนชั้นต่าง ๆ ออกเป็นรายเทอม
รายภาค หรือรายปี แล้วให้ครูรองคัดลงในสมุดครูของ
ชั้นของตน เพื่อการสอนจะได้ทัน และเต็มตามหลักสูตร

(ค) ทำตารางสอนสำหรับโรงเรียน สำหรับชั้น และ
คอยเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะอยู่เสมอ

(ง) ตรวจบันทึกการสอนของครูประจำชั้นและนักเรียน
สอน ดูผลการสอนของครู จัดการสอบข้อสอบประจำเทอม
ประจำปี คอยแนะนำตักเตือนครูในสิ่งที่ยกพร่อง

(จ) สอนและตักเตือนครู หรือนักเรียนสอนในวิชาการ
และในเชิงสอน

(ฉ) จักหาเครื่องใช้ เครื่องประกอบการสอนสำหรับโรงเรียน เช่นรูปภาพ แผนที่ ฯลฯ

(ช) จักตั้งห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ของโรงเรียน

๒. จัดการโรงเรียนเกี่ยวกับการปกครอง เช่น

(ก) วางระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนให้เหมาะแก่รูปการณ และดูแลให้เป็นไปตามข้อบังคับ

(ข) สอดส่องดูแลความประพฤติ และความสุขทุกข์ของเด็ก

(ค) ตรวจตรากิจการภายนอกโรงเรียน เช่นสนาม สโมสร เหล่านี้เป็นต้น

(ง) คอยแทนและทำโทษตามกฎหมาย ตามข้อบังคับของโรงเรียน

(จ) การปิดและการเปิดโรงเรียน

(ฉ) การติดต่อกับคนอื่น ๆ ที่ช่วยในการปกครอง เช่นพระสงฆ์ ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการอำเภอ สारวศรคึกษา เหล่านี้เป็นต้น

(ช) คุณแลความประพฤติและความเป็นอยู่ของครู เช่น การสอน การปกครอง ความประพฤติ ความดีความชอบของครู ความสามัคคีกลมเกลียวระหว่างครูรอง คอยเผื่อแผ่เมตตาจิตแก่ครู คอยชักชวนสั่งสอนในสิ่งที่ควรทำเป็นต้น

๓. การจัดการสุขภาพิบาลทั่วไปในโรงเรียน เช่น

(ก) คุณแลทัศนคติ เช่น น้ำกิน น้ำใช้ ส้วมที่ถ่ายขี้ส้วม ฯลฯ ให้เรียบร้อย สะอาดสะอาด และถูกต้องตามอนามัย

(ข) คุณแลการเจ็บป่วยของนักเรียน ตรวจสุขภาพและอนามัยของนักเรียน

(ค) คุณความสะอาดของโรงเรียนทั่วไป เช่น ความห้องเรียน ความบริเวณโรงเรียน สนาม และสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียน และให้รักษาให้สะอาดสะอาดเสมอ

๔. การทะเบียนบัญชีของโรงเรียน

ทะเบียนบัญชีของโรงเรียน มีหลายเล่ม หลายอย่างก็จะกล่าวต่อไป และอยู่ในความรับผิดชอบของครูใหญ่

แทบทั้งสิ้น แต่บางสิ่งบางอย่าง ครูใหญ่ต้องทำเอง มอบหมายให้ครูรองทำแทนไม่ได้ บางอย่างก็มอบหมายให้ครูรองช่วยทำได้ สิ่งที่เป็นหน้าที่ของครูใหญ่โดยตรงนั้นคือ

(๑) สมุทหหมายเหตุรายวัน ครูใหญ่ทำเองและเก็บอย่างมีกษิต ถ้าครูใหญ่ไม่อยู่ให้ครูรองผู้รักษารการแทนทำแทนได้

(๒) ทะเบียนนักเรียน ครูใหญ่ทำเอง

(๓) บัญชีเงิน เช่น บัญชีจ่ายเงินเดือนครู ใบเสร็จเก็บเงินค่าเล่าเรียน บัญชีเงินสก บัญชีแยกประเภท บัญชีรักษาควเงิน เหล่านี้ ครูใหญ่ทำเอง ให้ครูรองทำไม่ได้ เมื่อเกิดการเสียหายครูใหญ่ต้องรับผิดชอบ

(๔) บัญชีพัสดุเคลื่อนที่ได้ และเคลื่อนที่ไม่ได้ ครูใหญ่ทำและรักษาให้ถูกต้องกับจำนวนจริงเสมอ

(๕) เวลาทำการของครู ครูใหญ่ดูแลให้ครูรองลงให้ตรงเวลาเสมอ

(๖) บัญชีเรียกชื่อนักเรียน มอบหมายให้ครูประจำชั้นทำ แต่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูใหญ่ ตลอดจนรายงานประจำเดือน รายงานการเรียน การเจ็บป่วย

(๗) บัญชีอื่น ๆ เช่นงานลูกเสือ งานอนุสสาวาท
บัญชีห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ แบบ ป, ต่าง ฯลฯ มอชหมาย
ให้ครูรองช่วยทำไ้ตามโอกาส แต่ระวังอย่ามอชงานให้ท
ถมครูองนัก จนไม่มีเวลาเตรียมการสอน ไม่มีเวลาคุแ
และทำกิจการเกี่ยวแก่ชั้น เห็นสิ่งไหนชกพอจะช่วยเหลือ
กันทำให้เสร็จโดยเร็วไ้ก็ช่วยกันทำ สิ่งไหนที่ครูใหญ่พอ
ทำเองไ้ก็ควรทำเสียเองบ้าง

๕. การจร เช่น

(ก) การค้นคว้าหาความรู้ และผู้ปกครองของนักเรียน ใน
เมื่อมาเยี่ยมชมเขื่อนโรงเรียน

(ข) การสมาคมกับบุคคลทั่วไป และการติดต่อกับ
เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา

(ค) การพานักเรียนไปแข่งขัน ไปเล่นการกีฬา งาน
อื่นเรื่อง

(ง) พานักเรียนไปชมพิพิธภัณฑ์ ไปชมสถานที่เกี่ยว
แก่การเรียนภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ไปดูการกลั่นกรอง
หัตถกรรม พาไปดูแพปลา ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น

หน้า๓๔
หน้า๓๕
หน้า๓๖
หน้า๓๗
หน้า๓๘
หน้า๓๙
หน้า๔๐
หน้า๔๑
หน้า๔๒
หน้า๔๓
หน้า๔๔
หน้า๔๕
หน้า๔๖
หน้า๔๗
หน้า๔๘
หน้า๔๙
หน้า๕๐
หน้า๕๑
หน้า๕๒
หน้า๕๓
หน้า๕๔
หน้า๕๕
หน้า๕๖
หน้า๕๗
หน้า๕๘
หน้า๕๙
หน้า๖๐
หน้า๖๑
หน้า๖๒
หน้า๖๓
หน้า๖๔
หน้า๖๕
หน้า๖๖
หน้า๖๗
หน้า๖๘
หน้า๖๙
หน้า๗๐
หน้า๗๑
หน้า๗๒
หน้า๗๓
หน้า๗๔
หน้า๗๕
หน้า๗๖
หน้า๗๗
หน้า๗๘
หน้า๗๙
หน้า๘๐
หน้า๘๑
หน้า๘๒
หน้า๘๓
หน้า๘๔
หน้า๘๕
หน้า๘๖
หน้า๘๗
หน้า๘๘
หน้า๘๙
หน้า๙๐
หน้า๙๑
หน้า๙๒
หน้า๙๓
หน้า๙๔
หน้า๙๕
หน้า๙๖
หน้า๙๗
หน้า๙๘
หน้า๙๙
หน้า๑๐๐

๑. อยู่ในบังคับบัญชาของครูใหญ่ เชื้อพงศ์ครูใหญ่
ปฏิบัติตามคำสั่งของครูใหญ่ในกิจการงานในหน้าที่ราชการ

๒. รับผิดชอบในการสอนทุก ๆ วิชาในชั้นของตนหา
วิธีสอนให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ สอนให้ทันและให้เต็ม
ตามหลักสูตร ที่ครูใหญ่ได้แบ่งได้กะไว้ให้ทุก ๆ วิชา

๓. รับผิดชอบในการปกครองชั้นของตน ให้เด็กอยู่ใน
โอวาทและประพฤติตามระเบียบและวินัยที่ดี ดูแลความ
เป็นอยู่ของเด็กทั้งในชั้นและนอกห้องเรียน คอยตักเตือน
แก้ไขความประพฤติและสันดานของเด็กให้ดีขึ้น ในสิ่งที่
เหลือวิสัยก็มอบหมายให้ครูใหญ่ทำโทษ เช่น โทษเขียน
คำเป็นต้น

๔. รับผิดชอบในการจัดการงานทางฝ่ายธุรการที่เกี่ยวข้อง
แก่ชั้นของตนให้เรียบร้อยที่สุด เช่นบัญชีเรียกชื่อ สมุด
คู่มือการสอบข้อสอบ สมุดรายงานนักเรียน ฯลฯ

๕. ช่วยเหลือกิจการงานของครูใหญ่ที่มอบหมายให้ทำให้
ช่วยเหลือ เพื่อให้กิจการงานของโรงเรียนดำเนินไปโดย

เรียบร้อย เช่นห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์แสดงงานที่ ฯลฯ

๖. การสมาคมทั่วไป เช่นการติดต่อกับผู้ปกครองเด็ก การติดต่อกับบุคคลทั่วไป ที่เกี่ยวข้องแก่กิจการและความเจริญของโรงเรียน

๗. สอดส่องความรู้ของนักเรียนในชั้นของตน และพยายามศึกษาเล่าเรียนหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ประพฤติตนให้ถูกต้องตามลักษณะของครูที่ดี ให้เป็นแบบอย่างอันดีแก่เด็ก

การรับนักเรียนเข้าใหม่

นักเรียนเข้าใหม่โดยมากมักจะมีผู้ปกครองมาฝากฝังด้วยตนเอง หรือมีเวลานั้นก็มักจะฝากฝังด้วยจดหมาย ถ้าหากผู้ปกครองเด็กมาฝากฝังด้วยตนเองแล้วยังเป็นหนทางที่ดีที่สุด ครูใหญ่ควรรับรองเป็นอย่างดี เพื่อเป็นโอกาสติดต่อกับผู้ปกครองเด็กต่อไป การติดต่อกับผู้ปกครองเด็กได้ประโยชน์และจำเป็นอย่างไร จะได้กล่าวต่อไปในภาคแยกเล่มถัดไป ครูใหญ่ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ทันรับตามฐานะและอัตรภาพ และต้องรับรองด้วย
กิริยาอันสุภาพตลอดเวลา ถ้าหากโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับวัด
อยู่ในความอุปการะของพระสงฆ์ ควรจะพาผู้ปกครองของเท็ก
ไปเคารพพระสงฆ์ผู้อุปการะโรงเรียนด้วย

๒. สอดดูความรู้ของนักเรียนผู้ที่เข้าเรียนนั้น ถ้า
หากเข้าใหม่ยังไม่เคยเรียนมาจากแห่งใด หรือเคยเรียนแล้ว
และมีใบสุทธิ ใบประกาศนียบัตรมาแสดงก็ไม่จำเป็นต้องสอบ

๓. เมื่อสมควรจะให้เข้าเรียนในชั้นใดก็บอกให้ผู้ปกครอง
ของนักเรียนทราบ และต้องอธิบายให้เข้าใจว่าเหตุใดจึงต้อง
ให้นักเรียนอยู่ในชั้นนั้น

๔. ชี้แจงหลักสูตร ข้อยบังคับ ข้อห้าม และระเบียบ
ของโรงเรียนให้ผู้ปกครองของนักเรียนเข้าใจโดยตลอด

๕. เชื้อเชิญให้ไปชมสถานที่ การสอนการเรียนและ
สิ่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าควรดูควรชม แต่ไม่ใช่เป็นการบังคับ
ต้องแล้วแต่ความพอใจ

๖. เมื่อผู้ปกครอง หรือนำมาฝาก ใต้ตกลงและยอม
จะปฏิบัติตามระเบียบ ตามข้อยบังคับของโรงเรียนทุกอย่าง

แล้ว ก็จกข้อเท็จจริงลงในทะเบียนของโรงเรียนโดยตลอด
 รัยไว้เป็นนักเรียนต่อไป แล้วมอบแก้ให้ครูของชนที่เก่านั้น
 จะเข้าเรียนจัดการต่อไป

หน้าที่ครูรองในการรับนักเรียน

๗. จกข้อ เลขประจำตัว อายุ ลงในบัญชีเรียกชื่อใน
 สมุดคู่มือ ชั้นของคน

๘. แล้วชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งต่อไปนี้

(ก) ให้จำเลขทะเบียนของคน (เลขประจำตัว) ไว้

(ข) เครื่องแต่งตัว และเวลาไปมาชนบธรรมเนียม
 ความประพฤติ และแนะนำให้รู้จักที่ทางต่าง ๆ

(ค) อธิบายให้ทราบข้อบังคับ ข้อห้าม ข้อที่จะต้อง
 ปฏิบัติต่าง ๆ ให้เกิดทราบ

(ง) กำหนดเครื่องเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่
 ชั้นและการเรียนให้นักเรียนซื่อหามาให้ครบ

(จ) การสมาคมกับเพื่อนฝูง และการเล่นออกกำลังกายต่าง ๆ แนะนำให้เกิดทราบ

๘. ต้องเอาใจใส่ตรวจตราความรู้ของเด็กที่เข้าใหม่
ให้รู้ว่าสิ่งไหนบกพร่อง ยิ่งหย่อนอย่างไร จะได้เพิ่มเติม
เร่งรัดสอนให้ทันเพื่อน ให้ได้ระเบียบ

ถ้าหากฝากด้วยจดหมายก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ผลักกัน
ในบางข้อเท่านั้น.

บทที่ ๓๘
ว่าด้วยสมุดบัญชีต่าง ๆ

สมุดบัญชีต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นงานแผนกธุรการที่
สำคัญอันหนึ่งของครู จึงเป็นสิ่งที่ครูจะต้องเรียนรู้ถึง
ความประสงค์ของสมุดบัญชีต่าง ๆ ตลอดจนถึงวิธีทำให้ถูก
ต้องด้วย สมุดบัญชีที่จำเป็นสำหรับใช้ในโรงเรียนนั้น
มีมากเล่มด้วยกัน และจะใช้มากน้อยเท่าใดนั้นก็แล้วแต่
ฐานะและสภาพของโรงเรียน สมุดบัญชีต่าง ๆ จะได้กล่าว
ต่อไปนี้

๑. สมุทธหมายเหตุรายวัน สมุท^๕เล่มนั้นมีความ
ประสงค^๕ก่งน

(ก) เพื่อ เป็น ประ วัติ การ และ เป็น หลัก ฐาน
ของโรงเรียน เพราะกิจการแทบทุกอย่างที่เ็นไปประจำวัน
ตลอดจนแนวความคิด ความเห็นของครูใหญ่ ของผู้
ตรวจการ ของผู้มีอำนาจเหนือ และเหตุการณ์ต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนแทบทุกอย่าง จดลงในสมุทธหมายเหตุ
ไ้ทั้งสิ้น

(ข) เพื่อเป็นเครื่องช่วยใน การคิดการจัดให้
ฐานะและสภาพของโรงเรียนดีขึ้นในเวลาต่อ ๆ ไป
เนื่องจากสมุทธหมายเหตุลงเหตุการณ์ได้แทบทุกอย่างตลอด
การปฏิบัติงาน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แนวความคิด
ความเห็น การติการชม ฯลฯ ไว้พร้อมแล้ว ผู้มีอำนาจ
เหนือจะได้ทราบว่าอะไรผิดอะไรถูก และสิ่งไหนควรจะทำเนน
อย่างไรต่อไป และควรจักการแก้ไขอย่างไรบ้าง จะได้
จักการแก้ไขให้ฐานะและสภาพของโรงเรียนเ็นไป ในทางที่
ดีกว่า ๆ ไป

วิธีทำ เหตุการณ์แทบทุกอย่างจดลงในสมุดนี้ได้แทบทั้งสิ้น และทำตามข้อบังคับของกระทรวงธรรมการ ที่มีอยู่ในหน้าปกของสมุดหมายเหตุนั้นแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องกล่าวในที่นอก

๒. ทะเบียนนักเรียน เป็นหลักฐานของโรงเรียน ซึ่งแสดงประวัติและรายการบางอย่างที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่นหลักฐาน การเรียน ความประพฤติ เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนั้นจะได้ทราบว่านักเรียนมาเข้าเล่าเรียน ในโรงเรียนนั้นเท่าใด จำหน่ายเท่าใด คงเรียนอยู่ในเวลานี้เป็นจำนวนเท่าใด

วิธีทำ ทำตามข้อบังคับของกระทรวงธรรมการที่มีอยู่ในหน้าปก และมีบางอย่างที่จะกล่าวแนะนำย่อให้เห็นเด่น ๆ ในที่นอกคือ

- (๑) การเขียนต้องให้สะอาดชัดเจนอ่านง่าย
- (๒) ลงให้ถูกต้องกับความเป็นจริง เช่นชื่อตัวชื่อบิดาและอายุ ฯลฯ ย่อให้คล่องแคล่วได้เป็นอันขาด

(๓) การแก้ทะเบียนนางอย่างเช่น ชื่อนักเรียน นามสกุล วันเดือนปีเกิด นามบิดา ต้องขออนุญาตตามลำดับ

(๔) การแก้ทะเบียนต้องทำให้สะอาดเรียบร้อยและเขียนชื่อผู้แก้ และวันเดือนปีย่อๆ กำกับไว้ และลงบอกไว้ในสมุดหมายเหตุด้วยว่าแก้ไขที่ไหน? เพราะเหตุใด?

(๕) ทะเบียนเป็นหน้าที่ของครูใหญ่รับผิดชอบเวลาผิดพลาดจะโยนความผิดให้ครูน้อยไม่ได้ จึงต้องระมัดระวังในการลงและการเก็บรักษาให้ดียิ่งขึ้น

๓. บัญชีเรียกชื่อ ความประสงค์ของบัญชีเรียกชื่อเมื่อจะกล่าวอย่างทั่วๆ ไปแล้วมีดังนี้

(๑) เพื่อจะได้ทราบว่า ชั้นหนึ่งๆ มีนักเรียนมากน้อยเท่าใด วันใดมาเรียนเท่าใด บวญ ลา ขาดเท่าใด ครูจะได้เอาใจใส่ดูแลเด็กให้ทั่วถึงทุกคน

(๒) เพื่อให้เด็กเป็นห่วงการเรียน และเป็นคนตรงต่อเวลาด้วย เมื่อครูเรียกชื่ออยู่เสมอและเอาใจใส่เด็กทุกคน

หน้าที่ครูใหญ่และครูรอง

๒๗๓

คนแล้ว เด็กก็จะเป็นทั้งการเรียนและทั้งเวลาพยายาม
มาเรียนและมาให้ทันเวลาด้วย เพราะกลัวครูจะตำหนิ
จะทำโทษ

(๓) เพื่อเป็นหลักฐานเกี่ยวแก่ความดีความชอบของ
นักเรียนบางอย่าง เช่นทราบว่า คนไหนหมั่นเรียนมา
ตรงต่อเวลาเสมอ สมควรจะได้รับรางวัลหรือความยกย่อง
ชมเชยอย่างไร และสมควรจะตักเตือนหรือทำโทษอย่าง
ไรบ้าง นอกจากกล่าวแล้ว เวลาเรียนของเด็กเป็นเครื่อง
วินิจฉัยในการสอบไล่ด้วย เช่นเด็กคนใดขาดเรียนมากเกินไป
ควรแล้ว ตามระเบียบการไม่อนุญาตให้เข้าสอบไล่ ผู้ที่จะ
เข้าสอบไล่ได้ต้องมีเวลาเรียนร้อยละ ๖๐ เวลา และสำหรับ
ชั้นเด็ก ๆ ถ้าหมั่นเรียนและสอบตกเพียงเล็กน้อย ๆ ก็
สามารถจะโอนโลมหรือผ่อนผันให้สอบไล่ได้ ให้เลื่อนชั้นได้
ความประสงค์ของนครควรบอกให้ เด็กทราบด้วย

สมศ ๓ ได้มีกติกาล่วงแล้วนี้ ยังขอให้ใช้ทุกโรงเรียน
บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ครูโรงเรียนใดไม่
ใช้สมศ ๓ ได้มีนี้ หรือใช้ผิดจะต้องถูกตำหนิและทำโทษ

๔. เวลาทำการของครู เพื่^๕จะให้ทราบเวลาทำการของครู ว่าใครช่วย ลา ขาด มาสายเท่าใดทำให้ครูเป็นห่วงเวลา และเพื่^๕จะชั่งกันความท^๕ุจ^๕ร^๕ิตในเร^๕ืองเวลาทำการของครู ช่วยวินิจฉัยความค^๕ิ^๕ความชอบของครูด้วย กระทรวงธรรมการมีแบบให้แล้วและใช้ตามแบบตามข้อบังคับที่มีอยู่ในหน้าปก

๕. บัญชีเงิน โรงเรียนแทบทุกแห่งมักเกี่ยวแก่การเงินเสมอ ไม่มากนักอ^๕ย เช่น เงินสมาชิก เงินค่าเล่าเรียน เงินก่อสร้าง เงินบำรุง เงินเดือนครู ฯลฯ จึงควรมีบัญชีไว้เป็นหลักฐานเพื่^๕ชั่งกันความท^๕ุจ^๕ร^๕ิต บัญชีเงินนี้ควรจะทำบัญชีรายวันเงินสด และบัญชีแยกประเภทพร้อมไปด้วยจึงจะเป็นหลักฐานอันแน่นอนได้ บัญชีเงินนี้ครูใหญ่เป็นผู้ทำและรับผิดชอบ

๖. บัญชีพัสดุของโรงเรียน ก็ต้องมีบัญชีไว้สำหรับจดพัสดุต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ เครื่องใช้ ฯลฯ (พัสดุเคลื่อนที่ได้) เพื่^๕เป็นหลักฐานกระทรวงธรรมการมี

หน้าที่ครูใหญ่และครูรอง

๒๗๕

แยกไว้แล้ว ควรลงให้ชัดเจนเช่น เลขที่ ชื่อของ จำนวน
รายการที่ได้มา ว่าใครให้หรือขอ ราคาเท่าใด จำหน่ายเมื่อ
ใดเพราะเหตุใด เหล่านี้เป็นต้น

๗. บัญชีหนังสือห้องสมุด ต้องมีบัญชีไว้เป็น
หลักฐาน แบ่งหมวดหมู่ แยกออกเป็นประเภท ๆ
ทั้งตัวอย่างที่กล่าวไว้ ในบทที่ว่าด้วยหนังสือห้องสมุด

๘. บัญชีพัสดุของพิพิธภัณฑ์ ควรทำไว้เช่นเดียวกับ
บัญชีห้องสมุด

๙. บัญชีอื่น ๆ แล้วแต่ฐานะของโรงเรียนเช่น สมุด
บัญชีเครื่องยา ทะเบียนบัญชีเกี่ยวกับงานลูกเสือ และงาน
อนุสสาวาท ฯลฯ

๑๐. สมุดคู่มือครูประจำชั้น ครูประจำชั้นควรมี
สมุดคู่มือของตัวเล่มหนึ่ง สมุดเล่มนี้ให้ถือว่าเป็นของ
สำคัญคล้าย ๆ กับสมุดหมายเหตุรายวันของครูใหญ่ เพื่อ
เป็นทางและสะดวกแก่การดำเนินงานในชั้นของตัว ให้การ
งานต่าง ๆ เป็นหลักฐาน และจะได้คิดแก้ไขจัดการให้

ได้ผลดีและเรียบร้อยขึ้นตามควร ผิดกับสมุดหมายเหตุ
รายวันอยู่บ้างก็แต่สมุดคู่มือขึ้นเป็นของครูรอง และเป็นของ
ส่วน ตัว หรืออะไรวะเท่านั้น ไม่เป็นสมบัติของโรงเรียน
สิ่งที่ควรจดลงในสมุดคู่มือของครู

ควรใช้สมุดขนาดหน้าเบอร์ ๒ และแบ่งหน้าออกไว้สำหรับ
บรรยายการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อบังคับของโรงเรียน ของชั้น ตลอดจนระเบียบ
ของชั้นด้วย

๒. พัลลัคน์และเครื่องใช้ประจำชั้น

๓. ตารางสอนสำหรับชั้นของตน

๔. ประมวลผลการสอนทุก ๆ วิชา สำหรับชั้น ที่ครูใหญ่
ได้แบ่งไว้กระบอกเป็นรายภาค รายเดือน

๕. ข้อสอบข้อสอบวิชาต่าง ๆ ควรกลงไปทุกครั้งที่มีการ
การสอบในชั้นของตน

๖. บัญชีหรือตารางสำหรับลงผลของการสอบข้อสอบประจำ
เดือน ประจำภาค

๗. บัญชีความดีความชอบ และบัญชีหมั่นเรียนของ
นักเรียนในชั้นของตน

๘. บัญชีงานต่างๆ ที่เกี่ยวแก่การลูกเสือ การอนุสสาวาท
ชาคสำหรับชั้นของคน

๘. หมายเหตุนายวัน คล้ายคลึงกับสมุดหมายเหตุนายวันของโรงเรียน และบันทึกสิ่งต่าง ๆ เท่าที่ต้งการบันทึก เช่นวันไหนทำอะไร ไล่ส่งเสียอะไรนักเรียนไปบ้าง ครูใหญ่ได้กระงานอะไรให้ ให้ทำเมื่อไร หรือพานักเรียนไปแรมคืน ไปชมโบราณวัตถุ ไปพิพิธภัณฑ์ มีใครมาตรวจและติชมอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร

สมุดบัญชีเป็นของที่เรียนให้เข้าใจได้ง่าย ผู้ที่ไม่เคยรู้เคยเห็น ควรขอทักอย่าง และขอคำแนะนำจากผู้ที่เคยทำ หรือผู้ที่ทำหน้าที่ทำ เมื่อได้เห็นตัวอย่างและได้ฝึกหัดทำเพียงครั้ง ๒ ครั้ง ก็สามารถเข้าใจและทำได้โดยง่าย ข้อสำคัญต้องทำให้เรียบร้อย และอย่าให้ค้างเวลา อย่าผัดวันประกันพรุ่ง

บทที่ ๓๙

ว่าด้วยตารางสอน

ตารางสอนเป็นของสำคัญและจำเป็นมาก เพราะเป็นเครื่องบอกกำหนดเวลาและวิชาที่จะสอนที่จะเรียนว่าเวลาไหนสอนหรือเรียนวิชาอะไร ครูจะได้เตรียมการสอนได้ถูกต้อง นักเรียนก็ได้เตรียมตัวเตรียมเครื่องเล่าเรียนให้ตรงกับวิชาที่ครูจะสอน จะไม่เป็นการลำบากและเกิดความเสียหายในการสอนการปกครองของครูด้วย.

หลักของการทำตารางสอน

การที่จะทำตารางสอนอย่างไรมันต้องรู้หลักดังต่อไปนี้

๓. จะต้องรู้ว่าวิชาที่ต้องสอนมีกี่อย่าง ทั้งบทเรียนบังคับและบทเรียนพิเศษ และต้องรู้ด้วยว่าวิชาไหนมีเวลามากน้อยเท่าใด เพื่อจะได้บรรจุวิชาต่างๆ ให้มีเวลาเรียนครบตามหลักสูตร

๒. ต้องรู้ว่า วันหนึ่งๆ มีเวลาสอนกี่ชั่วโมงเวลาพักกี่ชั่วโมง หักเวลาพักออกวันหนึ่งจะต้องให้มีเวลาสอน

ก็ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมดทุก ๆ วันในรอบสัปดาห์ก็ชั่วโมง
จึงจะมีเวลาพอสำหรับวิชาต่าง ๆ ที่ยังค้ำไว้ในหลักสูตร

๓. แบ่งเวลาสอนในรอบสัปดาห์หนึ่ง ตามกำหนดใน
หลักสูตรออกเป็นช่อง ๆ ตามตารางสำหรับวันหนึ่ง ๆ แต่เมื่อ
รวมเวลาเรียนในตารางทั้งสัปดาห์ ต้องให้มีเวลาเท่ากับจำนวน
เวลาที่หลักสูตรกำหนดให้

๔. เมื่อได้ตารางไว้เรียบร้อยแล้ว จึงเลือกสรรวิชา
ต่าง ๆ ที่จะสอนลงไปตามช่องในตารางนั้น สำหรับวิชาหนึ่ง ๆ
จะมีเวลาสอนกี่ครั้งก็ได้ แต่เมื่อรวมทุกครั้งแล้วต้องให้มี
เวลาสอนเท่าที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

๕. ก่อนที่จะตรอกวิชาลงไปในช่วงตารางเหล่านี้จะต้อง
ถือหลักดังนี้

(๑) ต้องให้มีเวลาพอเท่าที่หลักสูตรกำหนดให้ทุก ๆ
วิชา

(๒) วิชาที่ต้องใช้หัวใจมาก เช่น คณิตศาสตร์
บัญชี ฯลฯ ควรเอาไว้ในเวลาเช้า เพราะเวลาเช้าจิตใจ
ยังว่าง ยังไม่เหนื่อยไม่เพลีย เหมาะแก่การเรียนวิชาที่
ต้องใช้หัวใจมาก ๆ

(๓) ควรสละวิชาให้เด็ก คือเมื่อเด็กได้ใช้หัวคิดเห็นชอบแล้วก็ให้เรียนอ่านเรียนเขียน หรือเรียนวาดรูปเขียนขึ้นเป็นต้น เพื่อให้เด็กได้ฝึกฝนไปในตัว

(๔) บทเรียนที่ต้องใช้ ความประณีต เช่นวาดเขียน เขียนแผนที่ คัดลายมือ เป็นต้น ควรเอาไว้ก่อนเวลาหยุดพัก เพราะถ้าเอาไว้หลังเวลาหยุดพักเด็กจะทำไม่ได้ก็ เนื่องจากเล่นเหนื่อย มือสั่น

(๕) บทเรียนสำหรับเด็ก ๆ ให้มีเวลาน้อย ๆ อย่างมาก ไม่ให้เกิน ๑ ชั่วโมง เวลาที่เหมาะสมคือ ๔๕ หรือ ๓๐ นาที

(๖) ชั้นที่อยู่ใกล้ ๆ กันอย่าให้มีเวลาเรียนวิชาที่ต้องอธิบายตรงกัน จะทำให้มีเสียงเอื้อ

(๗) ถ้าครูคนเดียวสอน ๒ ชั้น (ถ้ามี) บรรรวิชาไม่ให้ตรงกัน เช่นชั้นหนึ่งอธิบาย ชั้นหนึ่งทำแบบฝึกหัด และวิชาที่พอจะสอนรวมกันได้ ก็สอนรวมกัน เช่น จรรยา วิชาลูกเสือ ประชุมสังสสอน ฯลฯ

เพื่อประกอบคำอธิบายและเพื่อเป็นหลักสะดวกแก่ครูในการศึกษาการทำตารางสอนจึงได้คําคัดรวาเวลาเรียนและการาง

หน้าที่ครูใหญ่และครูรอง

๒๘๑

สอนของบางชั้นมาประกอบไว้ในที่นี้ด้วย แต่ขอให้เข้าใจว่า
อัตราเวลาเรียนและการางสอนอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาล
สมัย ตามความต้องการของโรงเรียน จะให้ตรงกันเสมอ
ไปและให้เป็นหลักตายตัวที่เก็บไว้ได้ การเปลี่ยนการาง
สอนเช่นเพิ่มเวลา ลดเวลา หรือเพิ่มวิชา ลดวิชา ต้องขอ
อนุญาตจากเจ้าพนักงาน ได้รับอนุญาตก่อนจึงเพิ่มหรือลดได้

หมายเหตุ

๓. การประชุมสวคมนตรีให้พระและประชุม
สั่งสอน การขับร้อง คนตรี การเล่น
การซ้อมวิชาลูกเสือ เช่นไปพักแรมใน
ที่ต่าง ๆ การฝึกหัดกายบริหารกับวิชา
ที่ไม่บังคับใช้นอกอัตรา
๒. ป. ๓ แยกใหม่ยังไม่ทราบอัตราเวลาเรียน
แต่คงคำนึงตามประณม ๒ วิชาที่เรียน
และเวลาเรียนคงอย่างเดียวกัน
- (คักจากประมวลศึกษภาค ๒ กับ
หลักสูตรมัธยมของกระทรวงธรรมการ)

อัตราเวลาเรียนคิดเป็นชั่วโมง
กำหนดไว้พอเป็นทางสำหรับให้ผ่อนส่งผ่อนยาวได้
ด้วยได้รับอนุญาตของเจ้าพนักงาน

วิชา	ประถมศึกษา				มัธยมศึกษา			
	๔/๔ บท ๑	๔/๔ บท ๒	๔/๔ บท ๓	๔/๔ บท ๔	๔/๔ บท ๑	๔/๔ บท ๒	๔/๔ บท ๓	ตอนต้นหญิง
จริยยา		๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒
ภาษาไทย		๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒	๑ ๑๒
ภาษาต่างประเทศ		—	—	—	—	—	—	—
คณิตศาสตร์		๕	๕	๕	๕	๕	๕	๕

[illegible]

ตัวอย่างการนำเสนอประเภทที่ ๓-๖

สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพ

[illegible]

หมายเหตุ

๑. การประชุมสวคมนตรีให้พระและประชุม
สั่งสอน การขับร้อง กนทรี การเล่น
การฝึกหัดกายบริหารกับวิชาที่ไม่บังคับ
ใช้นอกอัตรา
๒. ป. ๓ แบบใหม่ยังไม่ทราบอัตราเวลาเรียน
แต่คงดำเนินการตามประถม ๒ วิชาที่เรียน
และเวลาเรียนคงอย่างเดียวกัน
(คัดจากประมวลศึกษาระดับ ๒ บัณฑิต
หลักสูตรมัธยมของกระทรวงธรรมการ)

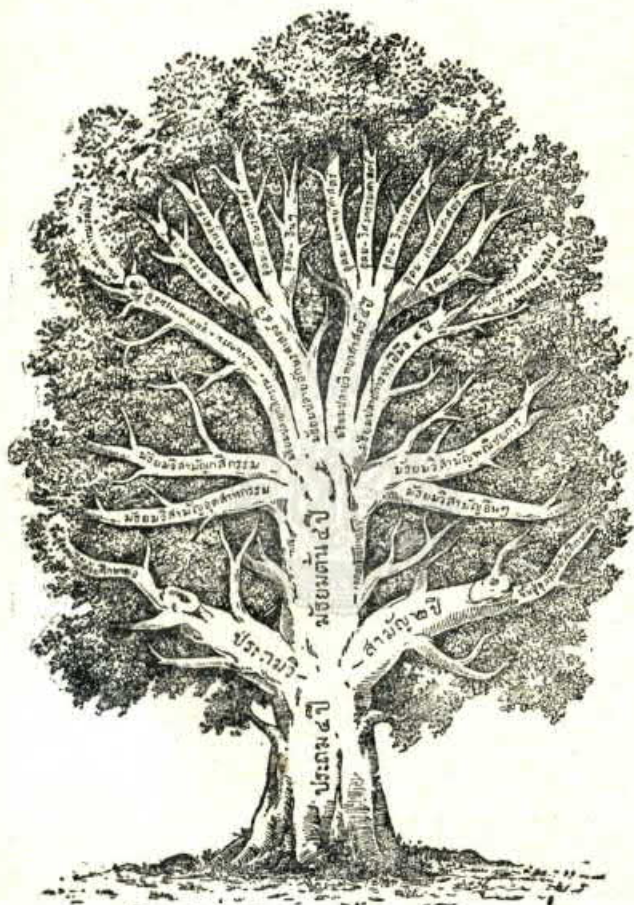
ภาคที่ ๖ ว่าด้วยหัวข้อเบ็ดเตล็ด

บทที่ ๔๐

ว่าด้วยวิธีจัดชั้นศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ

รัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขโครงการศึกษาของชาติใหม่ เพื่อให้เหมาะแก่กาลสมัย และเหมาะแก่ความต้องการของชาติ โครงการศึกษาที่เปลี่ยนใหม่นี้ เรียกว่า “แผนการศึกษาชาติ” แผนการศึกษาชาติเมื่อสรุปชั้นศึกษาต่าง ๆ ลงเป็นแผนแล้วจะเป็นการสรุปศึกษาพฤกษ์ดังต่อไปนี้

ศึกษาพฤกษ์—ต้นไม้แสดงการศึกษาชาติ

มูลนิธิ - KINDERGARTEN

(อธิบายตามรูป)

ประเภทของการศึกษา

ตามแผนการศึกษาศาสนา ท่านได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ ประเภท คือ สามัญศึกษาประเภทหนึ่ง วิสามัญศึกษาอีกประเภทหนึ่ง และแบ่งชั้นเป็นประถม มัธยม อุดมด้วยชั้นประถมศึกษา

ชั้นประถมศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ประถมสามัญ ชั้นประถมสามัญแบ่งออกเป็น ๔ ชั้น คือประถมปีที่ ๑ ปีที่ ๒ ปีที่ ๓ ปีที่ ๔ (คือชั้นเตรียมถึงชั้นประถม ๓ เทอม) มีเวลาเรียนชั้นละ ๑ ปี รวมเวลา ๔ ปี

การเรียนในชั้นประถมสามัญ ยังค้ำให้เรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา และเกณฑ์ยกเว้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติประถมศึกษาแล้ว

๒. ประถมวิสามัญ ประถมวิสามัญแบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือประถมปีที่ ๕ ปีที่ ๖ (ประถมปีที่ ๔ ปีที่ ๕ เก่า) ชั้นประถมวิสามัญนี้ ยังค้ำให้เรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ๒ ปี

เมื่อเรียนจบประถมสามัญ คือประถมปีที่ ๔ แล้ว ถ้ามี
ทุนทรัพย์และสติปัญญาดี สามารถเรียนได้สูงกว่าประถม
ศึกษา คือมีอรรถภาพสมควรเรียนมัธยมศึกษาได้ ก็ขึ้นเรียน
ต่อในมัธยมต้น ถ้าหากสติปัญญาไม่สู้ดี และไม่มีทุน
ทรัพย์เพียงพอที่จะศึกษาให้ถึงวิสามัญศึกษาระดับกลางหรือชั้น
สูงได้แล้ว ก็ยังคงให้เรียนชั้นประถมวิสามัญศึกษา ๒ ปี
เสียก่อน จึงจะออกจากโรงเรียนได้ เพื่่อมุ่งให้กลับตรากุล
ธิดามีวิชาประกอบอาชีพ ถ้ากระเรียนวิชาชีพให้สูงขึ้น
ไปอีก ก็มีทางเปิดให้เรียนได้ในมัธยมต้นวิสามัญ

ทั้งชายและหญิงถ้าไม่เรียนมัธยมต้นต่อ ต้องเรียนวิชา
ชีพในชั้นประถมปีที่ ๕ ปีที่ ๖ เสียก่อน จึงจะเรียกว่าได้ประ
ถมบริบูรณ์ และพ้นตามบังคับพระราชบัญญัติประถมศึกษา
วิชาวิสามัญบางอย่างอาจจะกินเวลามากกว่า ๒ ปี คือตั้งแต่
๓-๔ ปีก็ได้ แต่ยังคงให้เรียนตามพระราชบัญญัติประถม
ศึกษาเพียง ๒ ปี เท่านั้น พ้น ๒ ปีไปแล้วไม่บังคับ ถ้าสมัคร
เรียนต่อไปจนจบรัฐบาลก็เปิดโอกาสให้เรียนได้ โรงเรียน
ประถมจะสอนมัธยมสามัญปีที่ ๑ ปีที่ ๒ แทนประถมปีที่ ๕ ปีที่ ๖

เหมือนแต่ก่อนท่านไม่อนุญาต นอกจากจะตั้งเป็นโรงเรียน
มัธยมขึ้นอีกส่วนหนึ่ง

มัธยมศึกษา

มัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑. มัธยมสามัญ มัธยมสามัญแบ่งออกเป็น ๒ ตอนคือ:-

ก. มัธยมต้น (รัชชวงศ์จากประถมปีที่ ๕) แบ่งออกเป็น ๔ ชั้น คือ มัธยมปีที่ ๑, ปีที่ ๒, ปีที่ ๓, และปีที่ ๔ กำหนดเวลาเรียนชั้นละ ๑ ปี รวมเป็นเวลา ๔ ปี

เมื่อเรียนจบมัธยมต้นคือ ปีที่ ๔ แล้ว ขึ้นเรียนต่อทาง
สามัญศึกษา คือมัธยมปลายได้ อีกทางหนึ่ง หรือต่อทาง
วิสามัญศึกษา คือมัธยมวิสามัญแผนกต่าง ๆ เช่นแผนก

อุตสาหกรรม แผนกกลีกรรม แผนกพลศึกษา
หรือวิสามัญอื่น ๆ อีกก็ได้ และเลือกศึกษาแผนกใด
แผนกหนึ่งตามความต้องการก็ได้

ข. มัธยมปลาย (รัชชวงศ์จากมัธยมปีที่ ๕) แบ่งเป็น
๔ ชั้น คือมัธยมปีที่ ๕ ปีที่ ๖ ปีที่ ๗ ปีที่ ๘ กำหนดเวลา

เรียนชั้นละ ๑ ปี รวมเป็น ๕ ปี มีрымปลายมีทางให้เลือก
ศึกษาได้ ๕ แผนก คือ

(๑) แผนกอักษรศาสตร์ (มีปีที่ ๕-๘) เมื่อเรียน
จบปีที่ ๘ แล้ว เรียนต่อในอุดมศึกษาได้ ในวิชา
นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ ฯลฯ

(๒) แผนกวิทยาศาสตร์ (มีปีที่ ๕-๘) เมื่อ
เรียนจบปีที่ ๘ แล้ว เรียนต่อในอุดมศึกษาได้ ในวิชา
แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ

(๓) แผนกพลศึกษากรรม แผนกกสิกรรม อุตสาหกรรม
(เทียบ ๕-๘) แผนกต่าง ๆ นี้ล้วนเป็นวิสามัญ
ศึกษา เมื่อเรียนจบแล้วก็ออกประกอบอาชีพได้ทีเดียว
และเขียยฐานะชั้นได้ด้วยการค้นคว้าหาความรู้ และฝึกฝน
ในวิชาอาชีพนั้น ๆ ต่อ ๆ ไป หรือจะชวนชวนเข้าเรียน
ในอุดมศึกษาต่ออีกถ้าจะทำได้

(๔) แผนกวิชาช่างฝีมือ อย่างเดียวกับแผนก ๓

๒. มัธยมวิสามัญ (รับช่วงจากมัธยมต้นปีที่ ๕ จำแนก
กว้าง ๆ เป็นหลายแผนก มีเกษตรกรรม อุตสาหกรรม

พินิจการ และอื่น ๆ เมื่อศึกษายแล้วก็ออกประกอบ
การอาชีพได้ และอาจจะเขียนฐานะให้สูงขึ้นด้วยการค้นคว้า
และฝึกฝนในอาชีพนั้น ๆ หรือเข้าเรียนอุดมศึกษาต่อตาม
โอกาสก็ได้

อุดมศึกษา

อุดมศึกษา ได้แก่มหาวิทยาลัย (รับช่วงจากมัธยม
ปลายแผนกอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) จำแนก
ออกเป็นแผนกต่าง ๆ ตามวิชา คือ นิติศาสตร์ เศรษฐ
ศาสตร์ อักษรศาสตร์ แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์
เกษตรศาสตร์ และวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น โรงเรียนนายร้อย
โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายตำรวจ เหล่านี้เป็นต้น

การจัดชั้นศึกษาในโรงเรียน

โรงเรียนหนึ่ง ๆ อาจจัดการสอนสามัญศึกษา ตลอด
ถึงมัธยมต้นมัธยมปลายทุก ๆ ชั้น และมัธยมปลายจะจัด
สอนเพียงแผนกหนึ่งแผนกใด หรือหลายแผนกก็ได้ แล้ว
แต่ความสามารถ หรือจะจัดเพียงชั้นประถม หรือประถม
กับมัธยมต้น หรือแต่มัธยมต้นกับมัธยมปลาย หรือเพียง

มัธยมปลาย หรือจะให้มิได้แผนกวิสามัญอีกแผนกหนึ่งด้วยก็ได้ และในตอนที่หนึ่ง ๆ จะทำให้มีชั้นสอนไม่จบตอน เช่น โรงเรียนหนึ่งมีมัธยมศึกษาชั้นมัธยมปลายเพียงปีที่ ๕ หรือปีที่ ๕ กับปีที่ ๖ ดังนี้ได้

เมื่อประสงค์นับจำนวนโรงเรียน ให้ในตอนที่หนึ่ง ๆ เป็นโรงเรียนหนึ่ง แม้จะอยู่ในสถานศึกษาแห่งเดียวกัน หรืออยู่ในความควบคุมของครูใหญ่คนเดียวกัน

โรงเรียนที่จัดชั้นศึกษาต่าง ๆ นั้น ให้พึงกำหนดระเบียบฐานะของโรงเรียนดังต่อไปนี้

สามัญศึกษา

(๑) โรงเรียนที่มีชั้นเรียน ไม่เกินประถมปีที่ ๕ เช่น ที่เป็นฐานเบื้องต้นของโรงเรียนมัธยม ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมนั้นเองให้เรียกว่า “โรงเรียนประถม”

(๒) โรงเรียนประถม มีชั้นเรียนประถมวิสามัญด้วย ให้เรียกว่า “โรงเรียนประถมวิบุรณ”

(๓) โรงเรียนที่มีชั้นเรียนไม่เกินมัธยมศึกษา^๖ แม้มีชั้น
ประถมศึกษาอยู่ด้วย ให้เรียกว่า “โรงเรียนมัธยมต้น”

(๔) โรงเรียนที่มีชั้นเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษา^๖ ขึ้นไป แม้
มีชั้นประถมหรือมัธยมต้นอยู่ด้วย ให้เรียกว่า “โรงเรียน
มัธยมปลาย”

วิสามัญศึกษา

(๕) โรงเรียนที่มีชั้นเรียนเฉพาะประถมวิสามัญเป็น
เอกเทศ คือไม่มีประถมสามัญรวมอยู่ด้วย ให้เรียกว่า
“โรงเรียนประถมวิสามัญ”

(๖) โรงเรียนที่มีชั้นเรียนต่อจากมัธยมต้น รวมทั้ง
มัธยมปลายแผนก(๓)กับ(๔) ซึ่งเป็นวิสามัญด้วย ให้เรียก
ว่า “มัธยมวิสามัญ”

อุดมศึกษา

คือชั้นวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย ที่รับนักเรียนแต่
มัธยมศึกษาชั้นมัธยมบริบูรณ์ เพื่อศึกษาประเภทวิชาชั้นสูงต่างๆ

การศึกษาชาติ

๒๕๓

.....

กำหนดอายุนักเรียนเทียบเข้าชั้น

สามัญศึกษา

ประถมศึกษา

๔/๔
บท ๓

๒ ๒

๒ ๓

๒ ๔

๔/๔
อายุบท ๗

๒ ๒ ๗

๒ ๒ ๘

๒ ๒ ๑๐

มัธยมศึกษา

๔/๔
บท ๓

๒ ๒

๒ ๓

๒ ๔

๒ ๕

๒ ๖

๒ ๗

๒ ๘

๔/๔
อายุบท ๓๓

๒ ๒ ๓๒

๒ ๒ ๓๓

๒ ๒ ๓๔

๒ ๒ ๓๕

๒ ๒ ๓๖

๒ ๒ ๓๗

๒ ๒ ๓๘

หมายเหตุ ในทะเบียนและรายงานต่างๆ ที่ต้องใช้
เครื่องหมายสัญญาประกาศแก่ได้อ่อนักเรียน ที่มีอายุเกิน
เขตคักของชั้นคักษา ให้ลือตามกำหนด

(ลือกจากแผนการคักษาชาติของกระทรวงธรรมการ)

สามัญศีกษาคืออะไร ? สามัญศีกษาได้แก่การคักษา
วิชาสามัญ อันเป็นความรู้หลักหรือพน ซึ่งบุคคลทั่วๆ ไปพึง
รู้ เช่น วิชาจรรยา วิชาหนังสือ วิชาคณิตศาสตร์
ของคักัน ฯลฯ วิชาสามัญที่คักษาเล่าเรียนในโรงเรียนมีมาก
น้อยและยากง่ายต่าง ๆ กัน แล้วแต่ชั้นที่เรียนหรือหลักสูตร
ของชั้นนั้นๆ เช่น ชั้นประถม ชั้นมัธยมต้นมัธยมปลาย
วิชาที่เรียนก็มีมากน้อยและยากง่ายต่าง ๆ กันตามลำดับ
เป็นคักัน

วิสามัญศีกษาคืออะไร ? วิสามัญศีกษา ได้แก่การ
คักษาวิชาอาชีพต่างๆ โดยละเพาะสิ่งละเพาะอย่าง ซึ่งเมื่อ
เรียนสำเร็จแล้วก็ออกประกอบอาชีพได้ ตามควรแก่

อัตรภาพตามความถนัด ตามชั้นตามประเภทของวิชาที่ตน
ได้ศึกษาแล้วเรียนมา

วิชาอาชีพนี้แบ่งออกเป็นประเภทกว้างๆ หลายประเภท
เช่นวิชาเกษตรกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรมและอาชีพ
แผนกอื่น ๆ มีหนทางที่จะเข้าศึกษาแล้วเรียนวิชาต่าง ๆ
เหล่านี้ได้ตั้งแต่ประถม ๕-๖ ตลอดจนมัธยม โดยเลือกตาม
แผนการศึกษาพิเศษที่ท่านได้แยกไว้นั้น

การศึกษาที่ศึกษาให้ครบทั้งวิชาสามัญ และวิชาอาชีพ
ถ้าหากศึกษาแค่วิชาสามัญแล้วออกจากโรงเรียนนั้นท่าน
เรียกว่าเรียนไม่สำเร็จหรือการศึกษา ค้างเติ่ง เมื่อออกจาก
โรงเรียนแล้วก็ไม่มีวิชาชีพติดตัว ไม่สามารถจะประกอบ
การอาชีพได้ ถนัด สำหรับแผนกประถมหรือภาคทวิบาล
ถ้าไม่เรียนต่อมัธยม จึงบังคับให้เรียนวิชาชีพ ๒ ปี คือ
ป. ๕ ป. ๖ เสียก่อนจึงจะให้ ออกโรงเรียนได้นอกจากมีเหตุ
อื่น ๆ ซึ่งมีเกณฑ์ยกเว้น ในพระราชบัญญัติประถมศึกษาเท่า
นั้นจึงออกก่อนได้

๓ คือการศึกษาระดับประถม ซึ่งบุคคลทั่ว ๆ ไปพึงจะศึกษา
 ได้เรียนได้ และบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาให้เรียน
 ทุกคน (นอกจากอยู่ในเกณฑ์ยกเว้นต่าง ๆ จึงเรียกว่า “ภาค
 เรียนสำหรับทวยราษฎร์” ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา)

บทที่ ๔๑

บทพิเศษว่าด้วยหัวข้อเบ็ดเตล็ด

การศึกษาเล่าเรียน (Education)

เป็นคำที่หมายความกว้างขวางมากอาจะกินความหมาย
 ถึงสิ่งต่อไปนี้

การเว้นตัวตนเองจากธรรมชาติ เช่นการสังเกตไต่บัน
 ไต่เห็นไต่ฟัง ก็เรียกว่า “ศึกษา”

การค้นคว้าทดลองตรวจสอบ หาคำความรู้ ความจริงด้วย
 ตนเอง ก็เรียกว่า “การศึกษา”

การเรียนจากตำราที่มีผู้คิดผู้แต่งขึ้น ก็เรียกว่า “การศึกษาล่าเรียน”

การเรียนจากครู โดยครูเป็นผู้แนะนำ ผู้บอกหรือสั่งสอน ผู้ถ่ายทอดบรม วิชาความรู้ความประพฤติ ก็เรียกว่า “การศึกษา”

จึงรวมความได้ว่า “การศึกษาคือการนำวิถีประสาทไปสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ข้าง เพื่อทำความเข้าใจหรือทำความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเรียกว่า “การศึกษา”

การสั่งสอน (Instruction)

การสั่งสอนเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา แต่เกินความแคบกว่าการศึกษา เพราะการสั่งสอนนั้นต้องมีผู้สอนกับผู้เรียน แต่ผู้สอนนั้นอาจจะสอนได้สองทางคือ

(๑) สอนโดยการแต่งตำรา ให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากตำราที่แต่งไว้นั้น

(๒) สอนด้วยตนเอง คือสอนด้วยการพูด การอธิบาย การทดลอง การแนะนำ การทำเป็นตัวอย่าง ฯลฯ

การสอน—การบอก—การฝึก

การสอน คือการให้ความรู้^{ู้}กับ^บผู้เรียน^เเกิด^กความ^วเข้าใจ^ไอย่าง^ยแจ่ม^จแจ้ง^จโดย^ดมี^มกลวิธี^กสอน^สก็^กมีการ^กถาม^นนำ^นสนทนา^นโต้^ทตอบ^ด มี^มเครื่อง^คใช้^ชของ^ขจริง^จให้^หสังเกต^สพิจารณา^นให้ความ^กรู้^รเข้า^เไปใน^ปจิต^จต์^ตใจ^ไหลาย^หๆ^ย ประ^ปthu^ทให้^หจำ^จได้^ด เขา^เไป^ปใช้^ชประ^ปโยชน^นได้^ด และ^แสามารถ^รนำ^นเอา^อความ^วรู้^รนั้น^นไป^ปเทียบ^ทเคียง^คกับ^บสิ่ง^สอื่น^อๆ^ยได้^ด เพื่อ^{เพ}ให้เกิด^กความ^วรู้^รและ^แส^สติ^{ติ}กับ^บญ^ญญา^อต่อ^ตเรียกว่า^ว การสอน

การบอก เป็นการ^กให้^หความ^วรู้^รอย่าง^ยหนึ่ง^น แต่^ดไม่^มถูก^กวิธี^{วิ}ไม่^มต้อง^ตมี^มพิ^{พิ}ธี^{ธี}ร^รของ^ขอะไร^{ไร} หย^หาก^กให้^หรู้^รอะไร^{ไร}กับ^บบอก^กให้^ห จะ^จเข้าใจ^ไและ^แจำ^จได้^ดหรือ^หไม่^มก็^กไม่^มรับรอง^ร การ^กสอน^สอย่าง^ยป^ปา^อฐ^อก^กตา^อ และ^แการ^กสอน^สอย่าง^ยสนทนา^นจะ^จนิ^{นิ}ย^ยบอก^กให้^หนั้น^น เรีย^รกว่า^ว ครูบอกนักเรียน

การฝึก คือ^คให้^หกระ^กทำ^ทตาม^ทที่^ทสอน^สไป^ปนั้น^นจน^จเกิด^กความ^วเคย^คชิน^ช เกิด^กเป็น^ปนิสัย^{นิ} การ^กฝึก^ฝนี้^นเกี่ยว^กว^วแก่^กจรรยา^จและ^แความ^วประพฤติ^ปโดย^ดมาก^ก ใน^นเวลา^วสอน^สจรรยา^จนักเรียน^น ต้อง^ตฝึก^ฝ

ให้เกิดความขึ้นทั้งทางกายและทางใจด้วยเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยและความประพฤติที่ดีต่อไป และวิชาอื่น ๆ ที่ต้องการความชำนาญก็ต้องมีการฝึกด้วย

การเรียนจากครูโดยตรงกับการเรียนตำรา

การเรียนความรู้จากตำรากับการเรียนความรู้จากครูโดยตรงนั้น การเรียนจากครูดีกว่าเพราะ

๑. การเรียนความรู้จากตำรานั้น ความรู้เข้าไปในจิตทีละน้อยประดุจ เช่นเราอ่าน ความรู้เข้าทางตาอ่านออกเสียงก็เข้าทางหูบ้าง ถ้าหากเราฝึกหัดกระทำความรู้ก็เข้าทางสัมผัสบ้างเล็กน้อย ส่วนการเรียนจากครุนั้น ความรู้เข้าหลายทางหลายประตู จึงจำได้นาน และฝังแน่นอยู่ในใจ

๒. ตำราไม่ได้แยกแยะวิธีสอนวิธีอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจละเอียดเหมือนนักครูอธิบาย ตำราไม่มีอยู่อย่างใดก็เช่นอยู่อย่างนั้น ไม่ได้สนทนาไปกับเรา เราถามไม่ได้ ไม่พลิกแพลงกลวิธีสอน จึงทำให้เราเข้าใจยาก ลำบาก

๓. ตำราไม่ได้แบ่งความรู้ออกเป็นขั้นเป็นตอนให้เหมาะแก่อาการจิตทีใด คงความคิด หรือสติปัญญาของผู้เรียน

๔. การเรียนจากตำราอาจจะเอาไปใช้ประโยชน์ไม่ได้เสมอไป ความรู้บางอย่างที่เกี่ยวแก่ศิลปะ เราได้จากตำราเท่านั้น ย่อมไม่มีความรู้และความชำนาญอย่างจริงจัง เวลาทำจริงเข้าอาจจะทำไม่ได้หรืออาจจะเกิดความเสียหาย เพราะไม่มีผู้แนะนำ ผู้ควบคุมนับว่าเป็นการเสีย ไม่เหมือนการเรียนจากครูโดยตรง

การดูหนังสือ

คำแนะนำต่อไปนี้ เป็นคำที่ข้าพเจ้าแนะนำนักเรียนเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงนำมาลงไว้ในที่นี้ แต่ขอให้เข้าใจว่า ตำราทั้งหลายใช้สอนผู้ที่ยังไม่รู้ ส่วนผู้ที่มีความรู้อยู่แล้ว ก็ไม่มีประโยชน์อะไร คำแนะนำต่อไปนี้ ข้าพเจ้าก็ประสงค์จะแนะนำผู้ที่ไม่รู้เท่านั้นไม่เจตนาที่จะแนะนำทั่วไป การดูหนังสือควรจะปฏิบัติดังนี้

๑. พยายามค้นคว้าคำกับคำต่าง ๆ ให้มาก คำว่าที่เกี่ยวข้องแก่วิชานั้น ๆ ควรค้นให้หมด ให้เกิดความรู้ความเข้าใจพอเป็นเลา ๆ เสียก่อน

หัวข้อเปิดเตล็ด

๓๐๕

๒. อ่านซ้ำอีก อ่านโดยความตั้งใจ ความสนใจให้
เกิดความรู้ความเข้าใจโดยละเอียด เวลาอ่านต้องคิดใคร่
ตรองไปโดยเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างจริงจัง

๓. วินิจฉัยตำรา เมื่ออ่านเข้าใจแล้วควรจะใช้ความคิด
หาเหตุผลทวีตรองว่า ตำรานั้นถูกต้องหรือไม่ เป็น
ความจริงหรือเปล่า สมควรที่จะเพิ่มเติมแก้ไขอย่างไร และ
พยายามจับเอาหลักที่เราพอจะเชื่อถือได้ ข้อสำคัญอย่าเชื่ออย่าง
งมงายโดยไม่มีเหตุผล

๔. ถ้าหากไม่เข้าใจและจับหลักไม่ได้ และถ้ามีผู้รู้
ควรขอคำแนะนำ ขอคำอธิบาย จะทำให้เข้าใจขึ้น

๕. เมื่อเข้าใจแล้ว ต้องหาวิธีจำ หรือวิธีจับเอาหลักเอา
ความสำคัญให้ไว้ และจักหมวักจำหมู่ของความรู้ที่ได้อีกโดย

(ก) ย่อหรือเขียนใจความสำคัญให้เป็นเรื่องสั้นๆ ให้
เป็นหมวักเป็นหมู่ติดต่อกัน และเรียงไว้ให้ละเอียดกว้าง
ขวางพอสมควร สิ่งไหนควรเพิ่มจะลดก็เพิ่มก็ลดตาม
ความเข้าใจของเราและตามตำราที่เชื่อถือได้

(ข) ทำเครื่องหมายหรือหาวิธีจำ แต่อย่าจำโดยการท่องย่นในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจและไม่รู้จริง จะไม่ค่อยมีประโยชน์ก่อนจะต้องเรียนให้เข้าใจถึงกล่าวแล้ว

(ค) จำให้ถูกต้องตามลักษณะของความจำ เช่น จำความสำคัญก่อน จำข้อความให้เกี่ยวเนื่องกัน จัดไว้เป็นหมวดเป็นหมู่ให้พอเหมาะ เตรียมหาวิธีที่จะพูดหรืออธิบายตามหัวข้อที่จำได้ ไว้ให้พร้อม

๖. ฝึกหัดถ่ายความจำหรือความรู้ ออกเสมอ ๆ เช่น ถ่ายโดยการฝึกหัดเขียนบ่อย ๆ ตั้งคำถามตัวเองแล้วฝึกหัดตอบพลิกแพลง ใช้ความคิดหาคำตอบให้ถูกต้อง หรือจะสนทนาโต้ตอบกับเพื่อน ๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกันได้ดียิ่ง

๗. ซ้อมบ่อย ๆ เช่น ตั้งคำถามตนเองแล้วคิดตอบเสมอ ๆ หรือดูบัญชีเรื่องหนึ่งสอ ตำรา แล้วนึกตอบให้สั้นข้อความนี้ให้ตลอดประโยค

การตอบคำถามสอบไล่

ผู้รู้จักตอบย่อมได้คะแนนดีกว่าผู้ที่ไม่รู้จักตอบ ไม่ว่า
จะตอบปัญหาวิชาอะไรควรปฏิบัติดังนี้

๑. ต้องทำใจให้ปกติ ไม่ประหม่า ไม่ตื่นเต้นต้อง
เชื่อมั่นในตนเองเสมอ ถ้าหากประหม่าแล้ว จะพลอย
ให้คิดไม่ออก ตอบไม่ถูกหรือไม่ละเอียด

๒. อ่านคำถามให้ทั่วทุกข้อ พบข้อสำคัญทำเครื่องหมายไว้
เช่นข้อหนึ่ง ๆ มีคำถามจะต้องตอบกี่คำถาม

๓. เมื่ออ่านจบแล้ว เห็นข้อไหนง่ายรีบตอบข้อนั้นก่อน
ทันทีและลงข้อไว้ให้ถูก การลงข้อผิคนัยว่าเป็นผิดสำคัญ
จะไม่ได้คะแนนในข้อนั้นเลย เมื่อตอบเสร็จแล้วทำเครื่องหมายไว้ให้ชัดเจน

๔. ถ้าหากมีให้เลือกพยายามเลือกตอบ ในข้อที่เราถนัด
แลเห็นว่าจะตอบได้ละเอียดกว้างขวางเสมอไป

๕. ต้องตอบให้ตรงคำถาม ให้ได้ใจความเต็มคำถาม
ทั้งข้อที่มีหลายคำถามต้องตอบให้หมดครบทุกคำถาม

๖. การตอบพยายามตอบให้เข้าใจความ อย่าให้สั้นจนเสียความ และอย่าให้ยาวจนเกินไป อ้างเหตุอ้างผลพอเข้าใจ

๗. แยกคำตอบให้เห็นเป็นข้อ ๆ เพื่อให้คำตอบมีน้ำหนักมากขึ้น ข้อสำคัญชี้ให้เห็นสัญญาประกาศไว้ให้เห็นเด่นชัด และตอบให้สมเหตุสมผล แก้อคำถามให้ได้อย่างมีข้อแย้งได้

๘. เวลาตอบให้พอเหมาะ ข้อหนึ่ง ๆ อย่าให้เสียเวลาในการเขียนมากนัก พยายามตอบให้ครบทุกข้อที่เขาถามทุกข้อ

๙. พยายามเขียนหนังสือให้เร็วให้ชัดเจนสะกดอ่านง่าย ไม่ตกหล่นไม่ผิดพลาก และควรใช้กระดาษหน้าเดียวเพื่อให้สะดวกแก่ผู้ตรวจ

๑๐. เมื่อตอบเสร็จก่อนเวลาอย่าเพื่อส่ง ต้องอ่านทานตกเติมแก้ไขจนหมดเวลา กลักลำคัยข้อให้เรียบร้อย

๑๑. เมื่อตอบไปแล้วอย่าเพื่อหาข้ออื่น ว่าถูกหรือผิดอย่างไร เพราะถ้าทราบว่าตนผิด หรือบกพร่องอาจจะทำให้เสียใจ เวลาตอบวิชาข้อต่อไปจะทำได้ไม่ดี

การให้การบ้าน

การให้การบ้านแก่เด็กไปทำก็เท่ากับการฝึกสอนให้นักเรียนรู้จักเรียนด้วยตนเองในเวลาว่าง และให้เด็กมีเวลาเรียนเวลาฝึกหัดวิชาต่าง ๆ มากขึ้น ครูจึงควรให้การบ้านแก่เด็กเสมอในเวลาก่อนจะเลิกเรียน การให้การบ้านนี้ ถ้าให้ให้ก็ักได้ประโยชน์ ถ้าให้ไม่เป็นก็อาจจะเกิดโทษ ฉะนั้น ครูจึงควรระวัง และคำนึงตามหลักดังนี้

๑. อย่าให้มากเกินไป สำหรับเด็กชั้นประถมกะเวลาราว ๓๐ นาที ชั้นมัธยมราว ๓ ชั่วโมงครึ่งเป็นอย่างมาก

๒. การบ้านอย่าให้ยากเกินไป ต้องให้ในสิ่งที่เด็กพอจะรู้ได้ เรียนได้ ควรให้ทำแบบฝึกหัดในสิ่งที่เรียนไปแล้วเป็นคึกว่าอย่างอื่น ถ้าหากให้การบ้านยากเกินไปจะเป็นโอกาสให้เด็กโกง เด็กก็หลีกเลี่ยงคนอื่นหรือซัดคำสั่ง เด็กมักจะไม่ว่าโดยความพยายาม

๓. การบ้านควรสลับกันย่อย ๆ วิชาต่าง ๆ ให้การบ้านไปแทบทั้งวัน ควรให้สลับกันอย่าให้การบ้านในสิ่งเดียวซ้ำ ๆ ซาก ๆ เด็กจะเบื่อ

๔. การบ้านที่ให้เด็กไปทำที่บ้านนั้น ควรให้ส่งในวันรุ่งขึ้นเสมอ ฉะนั้นก่อนจะให้การบ้านเด็กไปทำครูควรตรวจดูตารางสอนเสียก่อน ว่าวันรุ่งขึ้นมีการสอนวิชาอะไรบ้าง แล้วจึงเลือกวิชาเหล่านั้นให้เด็กไปทำและให้ทำส่งในวันรุ่งขึ้นเสมอ การให้เด็กไปทำค้างไว้หลาย ๆ วัน จึงส่งนั้นจะทำให้เด็กลืม และขี้เกียจ ทั้งก็ผลลัพท์เองด้วย

๕. วิชาที่ให้การบ้านต้องบันทึกค่อท้ายมาในสมุดเตรียมการสอนอย่างสังเขปด้วย

๖. อย่าลืมตรวจการบ้าน คอยกวาดขันให้เด็กได้ทำไปส่งทุกคน ใครขี้เกียจต้องจับต้นเหตุให้ได้และทำโทษตามควร มิฉะนั้นเด็กจะหาข้อแก้ตัวเสมอ

ประโยชน์ของการบ้าน

๓. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความชำนาญในวิชาที่เรียนขึ้น เพราะมีเวลาเรียนมาก การเรียนในห้องเรียนมีเวลาจำกัด ถ้าหากเด็กได้ไปเรียนที่บ้านด้วยก็เป็นการช่วยเหลือการสอนของครูอีก

๒. ทำให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กได้เห็นความ
เจริญของบุตรหลานว่า เอาใจใส่ในการเรียนและจะได้ช่วย
เหลือครูในการสอนการเรียน และความประพฤติความเป็น
ไปของเด็กที่บ้าน

๓. จะทำให้เด็กได้เรียนตามลำพังตนเอง และชอบฝึก
ชอบเรียนด้วยตนเอง นับถือตนเอง ทำเวลาว่างของตน
ให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนซึ่งเป็นของที่มิประ
โยชน์ต่อไปในอนาคตของเด็ก

พระสอนจรรยาในโรงเรียน

การที่ท่านจักให้พระสอนจรรยาตามโรงเรียนต่าง ๆ นั้น
ก็มีความประสงค์และเพื่อประโยชน์หลายอย่าง โรงเรียน
ทุกแห่งจึงควรนิมนต์พระมาสอนหรือแสดงจรรยาเสมอตาม
โอกาส วันที่เหมาะคือวันเสาร์ ถ้าเป็นโรงเรียนวัดก็ควร
เลือกเอาวันโกนเป็นวันเหมาะที่สุด สอนเมื่อเลิกเรียนแล้ว
ในช่วงโมงประชุมสั่งสอน ครูทุกคนควรรับรองท่านให้เรียบร้อย
ตามธรรมเนียมเสมอไป

ความมุ่งหมายหรือประโยชน์

๑. เพื่อให้เด็กรู้จักขนบธรรมเนียมที่จะประพฤติปฏิบัติตามความเคารพ คำนับ และประพฤติกฎที่ต้องตามธรรมเนียมนิยม
๒. เพื่อให้เด็กเคารพและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา เป็นการเผยแผ่เกียรติคุณของศาสนา จะทำให้เด็กเป็นพุทธมามกะต่อไป
๓. เพื่อให้เด็กรู้จักบำเพ็ญคุณไทย รู้สิ่งที่ควรและไม่ควรประพฤติ เพื่อจะได้เป็นคนประพฤติดีต่อไป
๔. พระธรรมหรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นความและเป็นคำที่ขง สอนคนได้ทุกชั้น ไม่พลาก ไม่เหลวไหล ผู้ประพฤติตามย่อมได้ประโยชน์จริง ๆ จะทำให้เด็กเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าเห็นชอบในคำสั่งสอนมากขึ้น เป็นการอบรมทางใจ
๕. พระสงฆ์ผู้สั่งสอน เป็นผู้เคร่งค่อนวินัย ค่อดื้อห้าม ข้อปฏิบัติ รู้จริงประพฤติจริง เป็นแบบอย่างอื่น

ก็แก่คนทั่วไป ก็มักจะเกิดศรัทธาและเชื่อในคำสั่งสอนมาก
ขึ้น และอาจจะเอาอย่างในข้อที่พอประพฤติตามได้ ซึ่งจะเกิด
ประโยชน์ต่อไป

การติดต่อกับผู้ปกครองเด็ก

การติดต่อกับผู้ปกครองของเด็ก เป็นของจำเป็นหรือ
เป็นหน้าที่ของครูส่วนหนึ่งที่จะต้องเอาใจใส่ เพื่อให้เกิด
ประโยชน์ในการเรียน และความประพฤติของเด็ก ทนทาง
ที่จะที่จะติดต่อกันมีหลายทางดังนี้

- (ก) ติดต่อกันในเมื่อมาฝากฝังเด็ก
- (ข) ติดต่อกันโดยไปเยี่ยมเยียนหรือช่วยเหลือกิจการบาง
อย่างที่จะพอจะช่วยได้ ทำได้ เพื่อเป็นการสวัสดีไมตรีจิตต์
- (ค) ติดต่อกันโดยทางจดหมายหรือสมุดรายงานของเด็ก
- (ง) เชิญมาโรงเรียนในบางครั้งบางคราว เช่นมีการ
วันเรียง งานมหรสพ หรือเชิญมาในการประชุมบางครั้ง
บางคราว ที่เห็นว่าสมควร และจะไม่ใช่เป็นการรบกวนเกินไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. เพื่อให้ทราบความประสงค์ซึ่งกันและกันในการที่จะฝึกหัดอบรมเด็ก เป็นการทำความเข้าใจกันว่าครูประสงค์อย่างไร ผู้ปกครองควรเอาใจใส่กวดขันในข้อไหนบ้าง
๒. ผู้ปกครองของเด็กจะได้เอาใจใส่ช่วยเหลือดูแลความประพฤติทางบ้าน
๓. ผู้ปกครองของเด็กจะได้ช่วยเหลือในการเรียนทางบ้านในเวลาเรียนลำพัง ในเวลาทำการบ้าน เหล่านี้เป็นต้น
๔. เป็นประโยชน์ในทางช่วยขัดข้อไม่ให้เด็กขาดโรงเรียน เพราะครูกับผู้ปกครอง เห็นถึงกัน ผู้ปกครองมีความเลื่อมใสในครู จะได้กวดขันเด็กมากขึ้น
๕. ครูจะได้รู้จักความประพฤติและความเป็นอยู่ของเด็กทางบ้าน เพื่อช่วยในการสอนการอบรม การสังเกตจิตใจและความประพฤติของเด็กเวลาอยู่โรงเรียนสังเกตยากลำบากเพราะเด็กเกรงครู ไม่กล้าแสดงความจริง เวลาที่จะสังเกตความประพฤติก็อยู่เวลาเล่น เวลาเผลอสติ

๖. ผู้ปกครองของเตี๊จะเกิดความพอใจครู นัยถึอครู
 อาจจะช่วยเหลือในกิจการ หรือการบำรุงต่างๆ ซึ่งเป็่น
 การช่วยเหลือความเจริญของโรงเรียนด้วย เช่น ห้องสมุค
 พิพิภักดิ์ สถานที่ ฯลฯ

จบ

371

①

(2)

(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๔๕/๖๒๗

วันที่ ๓ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗

หนังสือ คำารรวมหลัก วิชาครู เล่ม ๒ ของ
นายอ่ำ อุ่นใจ ป.ม.ก. พิมพ์ครั้งที่ สองจำนวน
สองพัน ฉบับ ใน พ.ศ. ๒๔๗๗

เจ้าหน้าที่จะ ตรวจแล้ว อนุญาตให้ ใช้ ใน
โรงเรียนได้

(ลงนาม) พระสารสาสน์ประพันธ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

(ให้ใช้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น และห้ามมิให้นำไป
อนุญาตนี้ไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่น ห้ามมิได้รับอนุญาตเป็นอันขาด).

นายพันธุ อักษรตะสุต ผู้พิมพ์โฆษณา
โรงพิมพ์โสภณฯ ถนนราชบพิธ พระนคร

๔/๖/๗๗